

DE ROODE FLIBUSTIER

ROMAN

DOOR

HERMAN
HEIJERMANS

DE SALAMANDER

REEKS VAN DE BESTE OORSPRONKELIJKE
EN VERTAALDE ROMANS

DE ROODE FLIBUSTIER

DE SALAMANDER

REEKS VAN DE BESTE OORSPRONKELIJKE EN
VERTAALDE ROMANS

DE
ROODE FLIBUSTIER

ROMAN DOOR

S. FALKLAND

(HERMAN HEIJERMANS)

MCMXXXVI

N.V. EM. QUERIDO'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM

I.

HET SPOOKHUIS AAN DE HAVEN.

*„Ja, 't was me alsof ik schimmen
van witte paarden zag.”*

(Rosmersholm).

„Ezechiël,” zei mijn grootvader, als 'k l u i s t e r d e — en hij keek me dan met zóo'n vernietigenden glimlach aan, dat ik banger voor hem dan voor de geluiden werd.

Hemel, die grijze, kleine oogen en de minachting van z'n lach! En de pijniging van z'n stekelige opmerkingen!

Al kreunde 't huis, al klaagde 't benee of iemand om hulp riep: bij groova's spitsige lippen en z'n spottend „.....Petit gamin!”.... — hij was in Frankrijk geboren — dorst je niet meer van je leerboeken opzien!

Want alles, letterlijk alles lette-ie op.

Stak je je vingers in je ooren, om 't gekerm, 't hondegehuil, 't geroep niet te hooren — en dat met de quasihouding van ingespannen de rekensommen na te tellen, dan sloop-ie zacht achter je an, piekte je in de zij, dat je bleek werd van schrik en lachte je geniepig uit.

Zei je: „.....'k Kan zóó niet leeren, groova,” dan knikte-ie enkel en knipperde met de oogleden en besmakte z'n pijpje en antwoordde — niemendal. En dan wist je door z'n gezwijg, z'n vinnig lachje, dat-ie al je gedachten, je kindergedachten, nog sekuurder in één vegen-den greep te pakken had, dan je 't zelf bij de vliegen op 't kozijn kon.

„'n Man moet 'n mán zijn, Ezechiël,” was de slotsom van z'n levensadviezen: „bijten en niet laten bijten —

bang maken en niet bang zijn — vasthouden en niet loslaten — je niet schàmen voor jezelf....”

Naar bed gebracht werd ik nooit. 'k Moest in m'n eentje de krakende trappen op, over den zolder met z'n benauwend donker, 's winters, en z'n bloedroode zonnenschaduw, 's zomers — in m'n eentje kleepte 'k me uit — in m'n eentje bad ik onder de dekens — en als-ie héél-goed gehumeurd was, 'n erg teedere bui had, kwam-ie zich wel 'ns overtuigen of 'k warm lei — bukte zich in 't duister — gaf me 'n zoen op m'n voorhoofd.

Stormde 't zwaar op zee, voelde je 't huis op en neer wiegen, klapperden de dakpannen, knarsten de eiken spinten — of onweerde 't met 'n geweld, 'n geratel, dat je 't dek over je zweetende haren trok, dan dee-ie geen stap, dan liet-ie je aan je lot over, dan keek-ie je alleen den volgenden morgen wat scherper an — of je ook witjes zag....

Op 'n dag was 'k wat vroeger dan anders van school naar huis gekomen. De stormbal was geheschen — 't water in de haven sloeg over de dukdalven — de wind stak met 'n vaart uit 't westen.

Ik, met de verhalen van de jongens frisch in de ooren, treuzelde voor de verweerde deur. En zocht naar de vrééselijke teekenen.

En bleef aan tafel stil.

„Straf van den meester gehad?“, vroeg grootvader, die 't nooit kwalijk nam als 'k kattedwaad uithaalde.

„Groova,“ praatte 'k, bang voor den nacht en bang voor 't gejoel onder 't huis:,ze zeggen dat we in 'n spookhuis wonen — dat 'r 'ns iemand vermoord is....”

„Dat is zoo,“ zei-ie kalm, geen oogenblik pogend de opgehitste kinderfantasie te sussen.

„....Vermoord in den kelder,” fluisterde 'k, tegen 't huilen van den wind in.

„Nee, jongen,” glimlachte-ie rustig; „hiër in de kamer....”

Ik keek de prettige, de ènkel-prettige kamer van 't huis af, 't vriendelijk behang, de portretten, de vensters met de diepe nissen — dacht dat-ie me voorjokte.

'n Moord kon 'k me toen alleen in 'n bosch zònder menschen, op 't strand àchter de haven, op 'n eenzame plek — en dan in 't donker, omdat ik in 't donker zoo gruwelijk bang was, voorstellen. Daarom leek me de kelder van 'n huis dè officieele moordenaarsplek.

„Hier in de kamer?”, herhaalde 'k ongeloovig: „op de buitendeur moet-ie z'n naam met blóéd hebben geschreven en in den kelder....”

„Eet je bord leeg en hou je mond!”, zei grootva op de ouwe besliste manier die geen tegenspraak duldde.

Ik at, maar 't was zoo'n gemeene storm, zoo'n geweld buiten, dat de portretten begonnen te knikken en de petroleumlamp schommelde of iemand 'r tegen duwde. Toen, opeens, keken we mekaar an. Benec — dat kon alleen in den kelder zijn — klonk gestommel of 'r 'n paar met elkaar aan 't vechten waren — toen 'n schreeuw — 'n val. Ik luisterde met haren die me pijn deeën. Grootva, zelf bleek, stond op.

„Dan zullen we maar 'ns gaan kijken, gamin,” zei-ie 'n lantaarn opstekend: „vooruit! Mee gaan!”

Klappertandend, droeg ik 't licht — hij, met 'n pook in de eene, den sleutelbos in de andere hand, liep de trappen af. 'k Dacht dat 'k 't bestierf toen de kelderdeur in 'r roestige scharnieren open-gromde en 't gegil, dat even sterker geworden was, plotseling verstomde.

„Hahaha!” lachte grootva: „weg zijn de helden!”
De deur wou-ie alweer dicht duwen, toen-ie m'n bleekheid oplette.

„Schaam je, jongen,” verweet-ie: „je ziet 'r uit of je zes zware sigaren gerookt heb! Ben jij bang voor ratten?.... Allo de trap af met je lantaarn!”

„Ik durf niet,” haperde 'k.

„Dan gaan we samen,” zei-ie streng.

Drie, vier treden tastte 'k de keldertrap af, kreeg natte voeten. De kelder stond blank.

„Nou weet je voor eens voor altijd wat die gruwelgeluiden zijn,” lei-ie achter me uit, en de lantaarn die-ie uit m'n handen genomen had, belichtte 't water, dat door den storm buiten bewoog: „.....wind en ratten — wind en ratten.... Of zie jij kans hier te huizen!....”

Nee. 't Was nou wel duidelijk. 't Honde-gehuil dat je tot boven op de zolderkamer hoorde, zóó als 't op zee stormde, kwam door 'n opengebarsten rioolgat — 't kermend geklaag door 't blazen van den wind over 'n ijzeren rooster.

Om te zien hoeveel water 'r was, smeed 'k 'n kalebas van de trap en lachte van plezier — tegen 't spektakel van den wind in. Want, òf daardoor opgejaagd, òf door 't licht van de kaarslantaarn aangetrokken: horderdebolder door en over mekaar heen, zag 'k kanjers van visschen, 'n heele school pietermannen met paarlemoeren ruggen en oogen van ivoor.

„Grootva,” riep 'k met-lol-voor-zes: „d'r zwemmen visschen!”

„'t Zal 'n rat zijn,” zei-ie 'n tree terugstappend.

„Welnee, grootva — wel dertig, veertig pietermannen! Kijk!”

Ongerust kwam-ie naast me staan. De lantaarn beefde

in z'n hand. Voor 't eerst van m'n jonge leven zag ik hèm angstig.

„Sacrénom de Dieu!”, sprak-ie 't onthutst gekrioel in 't water bijlichtend — en de rest van dien avond, terwijl ik me van 't gesteun en gefluit niemendal antrok, zat hij in gedachten.

„Vin je dat niet sneu, grootva!”, babbelde ik telkens: „we kunnen in den kelder visschen!”

Hij schudde 't hoofd — en ik verbaasde me 'r over hoe 'n man die bang was voor niks en voor niemand — hoe die opschrikte als 'r benee wéer wat viel.

Den volgenden morgen ging-ie uit, kwam met heeren met hooge hoeden terug. Wel 'n uur lang bleven die in den kelder en werkten met ladders en lampen — en toen ze gedaan hadden, keek grootvader vroolijker.

„Ezechiël, jongen”, vertelde-ie: „vannacht heb ik geen oog toe gekregen, nee geen oog! 'k Dacht dat 't huis voor de haaien was, nou we visschen in den kelder hebben. Maar 't is in orde, hoor. We wonen in 't ouwe sluiswachtershuis boven 'n gemetselden koker. Je mot alleen oppassen dat je niet bij de pietermannen in 't water raakt — anders drijf je af na de haven, hahaha!”

„Ik durf best alléén na benee!”, blufte 'k: „want as d'r zóóveel water met visschen in staat, kennen ze d'r geen vrouw vermoord hebben, hé?”

„'r Zijn geen spoken, jongen”, zei-ie: „voor dooie menschen hoef je 't àllerminst bang te zijn — die doen geen kip kwaad....”

„Waarom heeft de kerel z'n naam dan met bloed op de deur geschreven?”, vroeg 'k nog eens.

„Nonsens — kletspraat!”, zei-ie, zich op dat ongewoon uur 'n glas jenever schenkend — 'k lette 't dien dag 't eerst op —: „.....hier in deze kamer heeft 'ns 'n man uit

drift 'n vrouw met 'n mes gestoken.... Dat is alles.... En maak nou je schoolwerk....”

Ik werkte voor het raam met 't uitzicht op de blauwe strook van de zee — hij knutselde aan z'n miniatuurfregatten en kotters, die-ie 's zomers aan de badgasten uit 't buitenland prijzig verkocht.

Van al de rondhouten en 't staand tuigage had-ie me de namen geleerd. Als-ie met z'n wijsvinger wees: „Hoe heet dat?” — kon 'k 't dróómen, zonder te aarzelen, van af de bagijnera tot den bezaansgaffel, van de voorbramzaling tot den „Spaanschen ruiter”, van de grietjeperdoens tot de buitenkluiverstampstag, van 't voormarsreilbras tot de voorgaffelgaarden.

Over de honderd namen kende 'k als m'n van — en tot m'n veertiende jaar dacht 'k vast en zeker als m'n vader zeeman te worden.

Glad mis, hoor! Grootvader, die zoo goed op z'n eigen beenen gestaan had, sukkelde met z'n hart. En omdat 'n man 'n mán most wezen, zich tegen alles diende te verzetten, zooals-ie me geleerd had, dronk-ie 'n borrel meer om zich stevig te voelen.

Eens, midden in den zomer, werd-ie door 'n heelen optocht jongens thuis gebracht, had 't dorp 'm dronken gezien — eens bleef-ie 'n vollen nacht uit. Waar-ie geweest was zei-ie niet — hoorde 'k van den veldwachter. Van de straat hadden ze 'm opgepikt, om 'm in 't hok van den toren, bij de dreggen en de brandspuit z'n roes te laten uitslapen.

Ja, de rollen werden wel omgekeerd! Als jonge man van even achttien had 'k de zorg voor 'n groot kindvan-zeventig, 'n kind dat 'k niet goed alleen durfde laten, dat lastiger, ongezeggelijker dan ik 't ooit was geweest, tegen alle gezond verstand in strubbelde.

Overdag werkte 'k de boeken van 'n reeder bij — 's avonds wurmde 'k om 'n akte te halen.

't Huishouden dee 'n doove huishoudster, die in 'r eigen huis sliep: 's nachts in 't spookhuis logeeren, zou ze niet voor 't geld van de wereld hebben gedaan — en zoo ging m'n leven zonder veel aanspraak en zonder andere afwisseling dan herrietjes met grootvader voorbij....

Ik had, nu 't dorp als badplaats met de jaren sterker bezocht werd, met den ouwen man samen de zolder-verdieping, waarop 'k als kind zoo menig nachtje gezweet had, handig verbouwd, dat wil zeggen door 'n paar beschotten zóó gescheiden, dat we 'r huizen konden.

En boven de deur hing 't bordje dat je overal zag: Gemeubileerde kamers met of zonder pension te huur.

In 't begin leek 't onzinnig.

Als 'r geen bed meer in 't dorp vrij was, hadden de vreemdelingen nog weinig trek in 't sombere, ouwe gebouw-aan-de-haven — en als ze informaties namen, zag je ze enkel terug om met d'r neuzen dicht op de deur naar de sporen der bloed-handteekening te zoeken.

Toen lukte 't voor 'n appel en 'n ei aan 'n bejaard Fransch schilder, die uit hartzeer over z'n onbekend-blijven aan bloedvaten-verkalking leed.

Die was zéér ingenomen met de pittoreske ligging van 't huis, nog meer met de stilte, nog meer met m'n grootvader, waarmee-ie boomen van gesprekken over de Fransche politiek opzette.

En om de spook-geruchten lachte-ie met 't genoeglijk cynisme van 'n man die van de wereld gezien heeft.

Maar op 'n Augustus-middag vond de huishoudster, die z'n twaalfuurtje van versche eieren en rookvleesch bracht, 'm dood in z'n stoel met 't spotblad *Le Rire* in z'n hand.

Niemand had schuld aan 't geval. 't Scheen haast 'n gelukwensch waard dat de man zoo zonder pijn uitgestapt was — en de paar familieleden, die overkwamen, lieten ons uit dank twee schilderijen met lijsten achter —: over 't huis aan de haven, waar ééns 'n vrouw vermoord was geworden en waaronder de visschen vrij rondzwommen (ik zelf had 't met trots aan ieder verteld) — over dat ongezellig huis kwamen de tongen opnieuw en zóó vuil los, dat de kans om nog eens 'n badgast te vangen glad was verkeken.

Voor den vorm werd de beneden-verdieping tegen 't voorjaar schoon-gemaakt — voor den vorm kreeg de pui 'n streekje — voor den vorm hing 't bordje uit.

Op 'n middag van 't kantoor der reederij thuis komend, zag 'k grootvader in de verte voor de vensters dansen. Hij danste. 't Was geen gezichtsbedrog — hij had weer gedronken.

„Groova!”, snauwde 'k in de deuropening: „schei uit met je malligheid!” Doch, 'n paar minuten later sprong 'k mee, wilder, uitgelatener, doller.

Er was 'n wonder geschied. In de schoone Meimaand. Een wonder, zwart op wit — met 'n kwartaal huur vooruit....

Om vier uur was 'n meneer, net gekleed, met opvallend rood haar èn met twee dochters — grootvader's verhaal was vermakelijk van onsamenhangendheid! — de kamers wezen zien — èn den kelder — verbeeld je: den smerigen ratten-kelder met 't ijzeren rooster! — en — en — had voor 'n vol jaar — niet voor 'n seizoen

— maar voor 'n vol jaar gehuurd, met optie voor nòg 'n jaar.

't Contract dat grootva op z'n eigen houtje geteekend had — de familie móést met den eersten trein weer weg — 'n contract waartegen ik allerm minst iets in had te brengen, omdat de ronde som van 't kwartaal joviaal was gedepon eerd — 't contract stond de benedenwoning, de zitkamer, de goeie kamer, de zijkamer, de keuken af, daarenboven (dat was 't eenig-bevreemdende) 't all éé n i g g e b r u i k v a n d e n k e l d e r. De volgende week zouden de koffers komen. Bedden brachten ze mee. Ook linnengoed.

„Dat is 'n lot uit de loterij grootva,” zei ik opgewonden: „in 't heele dorp is nog niets verhuurd — en wij, wij krijgen de eerste badgasten! Als ze maar niet terugkrabbelen!”

„Dan hebben we 't geld,” lachte de ouwe man.

„Ja maar — ja maar,” overwoog 'k:.... „had u ze niet moeten inlichten over de praatjes?.... Vooral omdat 'r meisjes bij zijn....”

„Ze vroegen al aan de deur of dit 't spookhuis was,” verdedigde zich grootvader: „dat vonden ze leuk en typisch — en ze hebben langer in den kelder rondgekeken dan in de kamers....”

„Zonderling,” zei 'k, de resolute handteekening R i j k a a r d R i j k nog eens lezend.

Iets van de ouwe jongensangsten, uit de dagen toen de wind en 't onweer m'n grootste vijanden waren, leefde in me op — 'k had geen o v e r d r e v e n m o e d, zou dien n ó ó i t krijgen — de overdenking dat 'r meisjes mee kwamen kalmeerde me.

Dien avond tracteerde 'k grootvader op twéé flesschen gerste.

We dampten sigaren tot 't twaalf sloeg — en in de stilte van den bijna windloozen nacht, hoorde 'k glimlachend-gelukkig hoe ook de ratten plezier in d'r leven hadden....

De Vrijdag, Zaterdag, Zondag, Maandag vlogen in één vergenoegdheid, in één leutige haast van vroolijke zorgjes, om wat 'r benee nog ontbrak in orde te brengen.

Maandagavond namen we de inventaris op. Dat móést je niet alleen als kamerverhuurders doen — de ontvinding met den Franschen schilder, die met *Le Rire* in z'n hand was gestorven, had ons geleerd dat de fatsoenlijkste menschen dingen breken en weer zóó neer zetten, dat je 'r niemendal van merkt.

Grootvader, zonderling in z'n humeur — de dokter had 'm 'n drankje voorgeschreven en 'k hield 'm onder zware verdenking dat-ie wat *a n d e r s* dan medicijn in 't fleschje mee had gesmokkeld — grootvader, op 'n stoel staand, dicteerde — ik, met m'n bezadigdst schrift van het grootboek-der-reederij, in balanstijd, catalogiseerde hoeveel kopjes, schotels, eierdopjes, bitterglaasjes, waterglazen, platte borden, diepe borden en wat de kasten meer tot 'n lust voor de oogen maakte, per half of heel dozijn, aanwezig waren. En bij sommige inventarisvoorwerpen, noteerde 'k accuraat de kanteekening: „bevat een barst”, of „ontbreekt een poot”, of „reeds eenmaal gelijmd”.

Midden in die bezigheid, die je volste aandacht had, omdat grootvader, om het uur de medicijnflesch aan den mond zettend, inderdaad met 't uur verwarder van dictaat werd, kwam 'n telegram per bode uit de stàd.

„Ze arriveeren morgen!”, riep 'k verschrikt.

„Morgen!” vroeg grootvader, over de tafel grissend,

om zich te overtuigen dat 'k de vier woorden goed had gelezen. En tegelijk stroopte de inktkoker over de inventarislijst.

„Nom de Dieu!”, vloekte grootva; „wie zet 'n inktkoker dáár neer!”

Ik zei niets — verweet met de oogen — bleef dien nacht tot bij half twee op, om 'n nieuw origineel af te schrijven.

'k Herinner me haast nog de aanloopen en halen van m'n hoofdletters, zóó in de puntjes als 'k werkte.... O, 'k heb niets van die dagen vergeten.... 't Was 'n onrustige nacht op zee — onrustig door 't stooten van den misthoorn — onrustig door de ratten die van generatie op generatie in den kelder aan onbegrijpelijk lekkers smulpaapten — onrustig ook en vooral door 't geklop van grootva op zolder, die nu op zijn beurt niet graag in 't donker alléén lag, en zich aangewend had 'n stoel op en neer te wippen, als 'k niet mèt hem naar kooi kroop. *Ik* had 't vroeger moeten probeeren!....

Den volgenden morgen om acht was alles om door 'n ringetje te halen.

'k Had van kantoor met moeite m'n eersten vacantiëdag gekregen, inspecteerde nerveus — en hóé nerveus! — de kasten, de waschtafels, de keuken. Om 't half uur, telkens tegen den tijd dat 'n stoomtram moest binnenkomen, liepen grootva en ik naar de halte bij 't huis — telkens keerden we teleurgesteld terug.

We aten met luisterende ooren, durfden 't dorp niet in. 't Was al dik over vijven, toen 'k, wéér buiten, op 'n ladder klom om 't bordje „Gemeubileerde kamers met of zonder pensioen”, dat in den feestdoezel waarachtig was blijven hangen, af te nemen. De leepheid!

En toen — natuurlijk net tóén, terwijl 'k, in smerige hemdsmouwen, met 't bordje wurmde, en de ballen van gaten in m'n sokken door de gymnastische standen, als volle manen over m'n pantoffel-hielen wipten, wáren ze 'r. Niet met de tram, niet per rijtuig — op de fiets.

„Hé, jongen, ga opzij!”, riep 'n stem, en 'n baldadige hand dee de ladder wiebelen.

Nijdig keek ik neer en in verdedigende reflex zou 'k getrapt hebben, als 'k geen rood haar en 'n paar prachtige oogen gezien had. Van 'n meisje.

„Moet u hier zijn?”, vroeg 'k schaapachtig, terwijl ook 'n meneer met rood haar en nog 'n meisje met zwart haar van de fietsen sprongen.

„Ja — en jij mag je kousen wel 'ns laten stoppen — je voeten zullen kou vatten”, zei die, benee aan de ladder.

Eerst toen (maar dit is 'n leugen: 'k wist 't onmiddellijk) begréép 'k — en 't scheelde geen haar of 'k was met de ladder ondersteboven gekieperd.

Met de nijptang in de eene, 't bordje in de andere hand, reddeloos van verlegenheid, ofschoon ze me géén van drie aankeken, liep 'k de gang in.

Zij, de fietsen meenemend, smakelijke stoflijnen over 't nieuwe loopertje, dat wij nauwelijks met onze sokken durfden bestappen, trekkend, kwamen me druk-pratend en lachend na.

„Grootva!”, riep 'k — en verdween, om m'n schoon halfhempje en m'n nieuwe das van zeventien-en-'n-halve cent aan te schieten.

'k Wiesch m'n gezicht, hoorde de schelle meisjesstemmen, schopte m'n toffels uit, zag den desperaten toestand ter plaatse waar Achilles doodelijk gewond

werd, en die geen kous-wrijving schijnt te kunnen verdragen — en.... en.... klopte geen twee minuten later, met 't gevoel van 'r nou minstens-zéér-toonbaar uit te zien, aan.

„Ja?” vroeg de meneer met 't wijnroode haar, die Rijk a a r d R i j k, volgens 't contract moest zijn, en dat enkele twee-letterige woord „ja” had de onhebbelijkste, onbeminlijkste beteekenissen van: „wat mot je?”, of „ruk zoo gauw mogelijk uit!”

In de kamer naastan, die wij voor g o e i e kamer gebruikt (of liever *niet* gebruikt hadden, daar 'n goeie kamer een zaak van platonische liefde is) hoorde 'k 't gelach der twee dochters.

„Ik ben Ezechiël de Wilde, de kleinzoon....”, stelde 'k me voor, en de inventarislijst beefde in m'n hand, omdat m'n huurder zoo ongewoon-voornaam, althans zoo onbereikbaar deed.

Op de tafel met 't n i e u w een-guldenskleed (ach, wat hadden we ons uitgesloofd!) had-ie zich de handen gewasschen — en nu, zonder zich te verwaardigen me te antwoorden, haalde-ie zich de lange, zeldzaam-lange nagels uit.

Zulke nagels had 'k nog nooit gezien.

De mijne had 'k tot m'n twaalfde bebeten — daarna, om me dat af te wennen, om den dag geknipt, met m'n zakmes.

„Ik kwam hooren of alles naar uw zin is!”, hernam 'k na een zoo niet pijnlijke dan toch je houding verwoestende stilte.

„Och ja....”, zei-ie met den welwillendheids-glimlach van 'n deurwaarder, 'n ambtenaar-van-'n-departement, 'n vorst-in-de-provincie.

„Dat doet me genoeg”, praatte 'k z'n nagelschaartje

en z'n nagels toe — me als 'n vreemde in de eigen kamer schattend en voelend.

Met de laatste restanten van m'n gezelschaps-houding — met wien had 'k toen „geconverseerd” dan met grootva, m'n patroon, de doove huishoudster, mezelf? — offreerde 'k 'm de calligraphisch voortreffelijke, alphabetisch-geordende, twee-maal-bewerkte inventarislijst, met 't beduusd verzoek 'r te „verifieeren” en geteekend te „retourneeren” (de hoffelijkste termen van 't reederskantoor)....

Op dat moment, terwijl-ie met gratie wenkte 't papier naast de zeepklodders op tafel te leggen. lawaaide de goeie-kamerdeur met 'n smak die den deurknop in 't behang kwakte open; de twee dochters traden binnen.

Die met 't zwarte haar hield 't miniatuurfregat, waar-aan geen gaffeltje, geen brasje, geen steng ontbrak — 't fraaie fregatje van onder de glazen stolp, dat zelfs niet gestoft mocht worden zóó fragiel! — in de handen — die met 't roode haar, die me bijna van de ladder had laten buitelen, liep op bloote voeten — kleine, guitige, als de binnenzij van zeeschulpen zoo blank-rose voeten.

„Kijk 'ns Ruth, wat dat jongmensch voor 'n paperas binnengedragen heeft”, zei de vader, ongenoegelijk.

De bloote voetjes bewogen naar de tafel — 'n lach da-verde.

„'n Inventarislijst, papa!”, schaterde ze, de folio-bladzijden aan de handen met de nagelschaar overreikend. Ik verbleekte.

Met 'n zwierigen haal scheurde m'n huurder het papier in brokken en snippers, die-ie in de kom met het vuile water, op geprononceerd-minachtende wijze, tusschen duim en wijsvinger namelijk, liet vallen.

Daarbij sprak-ie, verveeld en nonchalant, of elk woord over zoo'n beuzelarij hem te veel en mij 'n eer was:

„Zeg 'ns, kèreltje — je heb zeker niet het flauwste begrip wié *wij* zijn, hé?.... Als jij bang bent, dat *wij* iets van de kostbaarheden, zeldzaamheden en antikiteiten uit deze behuizing mee zullen nemen, zijn wij bereid weer te vertrekken vóór onze bagage aan is gekomen....”

„Pardon”, zei 'k, te verbluft om naar iets anders dan naar de tien kleine teenen der bloote voetjes te kijken — tien malle teenen, die me nog harder dan de twee oogen uitlachten....

„Pardon..., Pardon....”, herhaalde hij, zich gemakkelijk in grootva's leunstoel leggend, en z'n stoffige schoenen zochten 'n steuntje op de glanzende, leeren zitting: „.....iemand 'n inventarislijst voorleggen, jongeling, is 'n belediging.... Vraag ik jou 'n reçu voor de voorwerpen-van-waarde die wij wachtend zijn?”

„Nee....”, antwoordde 'k, zielig van kleinheid.

„Bonjour dan!”, zei-ie, met 'n princelijke wijsvingerbeweging.

Ik ging, zonder hoofd, zonder armen, zonder beenen. Maar vóór de deur in 't slot piepte, riep-ie me terug.

„Waar is de sleutel van den kelder, vriendje?”

„Die steekt op de deur”.

„Breng 'm dan hier, hè?.... Alleen *wij* maken 'r gebruik van, hè?”

Suffig, slaapwandeland, willoos gehoorzaamde 'k.

En eerst boven, op de zolderverdieping, werd 'k weer in zoover wakker, dat 'k de rekening-courant, *salvo errare et omissione*, van m'n mal figuur opmaken kon. De verwaande bruit, om 'n zoo fraai geschreven lijst te vernietigen!....

Driftig liep 'k van 't kleine raam met de hijschbalk naar de trapopening. Dan de staal-blauwe, rimpellooze strook der zee achter de pierhoofden bedroomend, her-zag 'k de twee meisjesvoeten, 't vlamvendroode haar, de oogen — de grijze, klare, spottende, beangstigende.... Hahaha, 'k was toen nog zoo kostelijk-jong, zoo'n mannelijke blaag, zoo'n één-dags-vlieg in verliefdheid.... Hoe dikwijls was m'n hart al gebroken geweest voor ééuwig, tot aan den dood....

Vijf minuten later floot grootva aan de trap.

Hij was de kar met kisten, doozen, koffers, beddegoed tegemoet gelopen. Ze kwamen 'n mannetje te kort. Ik sjouwde mee. M'n nieuw frontje, m'n boord en manchetten leien 't triestig af, vooral 't boord van papier.

Liever had 'k 'r m'n Zondagsche colbert mee aan gewaagd, dan me nog eens in 't kostuum van de eerste kennismaking op de ladder te vertoonen.

M'n armen deeën pijn van de gemeenzware vrachten — de touwen der koffers sneden in m'n vingers — m'n rug hield 't niet uit: 'k gaf me nièt gewonnen, dee brani en blufferig, om te toonen hóé sterk 'k was.

Zij namen 'r geen notitie van, lieten zich bedienen of 't 'r bij hoorde, zeien niet eens „dank u” of iets van dien affabelen aard, toen we klaar waren — en de properkeurige verdieping van gister 'r als 'n ruïne, 'n pakhuis uitzag.

Boven, in de eigen „appartementen”, keken grootva, de doove huishoudster en ik mekaar aan. Verstrooid, transpireerend en met 'n splinter in de rechterhand, scheurde 'k 't verpapte boord stuk.

„'k Geloof dat we aan die menschen plezier zullen beleven”, gromde de ouwe man.

„Die met 't rooie haar heet R u t h”, zei ik.

En beet op m'n nagels — tòch nog.

En durfde dien avond niet goed naar beneden, omdat uit een van de manden 'n bloeddog met één oog was te voorschijn genijdigd, die wel aan 'n ketting voor de kelderdeur lag, maar den geheelen (wettelijk ook ons toebehoorenden) ingang bestreek.

II

DE WAARLIJK BEHEKSTE KELDER

*„Jeder denkt, die sind perdu,
„Aber nein — noch leben sie!“*

(W. Busch.)

De volgende dagen dier week werkte 'k weer op 't reederskantoor en 's avonds trachtte 'k als vroeger aan m'n akte Fransch voort-te-studeeren. Trachtte 'k. Er zat me iets in 't huis dwars, iets dat hinderde, terwijl 't juist voor ieder normaal mensch 'n genoegten moest geweest zijn.

Was 't overdag dikwijls — zooals grootva vertelde — 'n leven als 'n oordeel benec, 'n vreemdsoortig gehamer, geklop en 'n uitgelaten praten en schreeuwen van de twee dochters — 's nachts maakte de stilte, in 't huis dat altijd geluiden gekend had, 't huis van „wind en ratten”, gelijk grootva 't den avond van de zwemmende pietermannen had gezegd, 'n ongezelligen, tot onrust prikkelenden indruk.

Tobde je, na je hopeloos geploeter met Fransche synoniemen, terwijl grootva internationaal snurkte, om zelf óók in slaap te raken, dan kon je plots met 'n hevige sensatie van angst in je bed opschokken en luisteren.

Er was enkel windgerucht buiten — niet *in* 't huis — en de ratten, de 's nachts krakeelende, vechtende, mekaar hatende en beminnende, *z w e g e n*.

Hoe komt dat?, vroeg je je vermoeide hersens af — hoe komt 't dat de genooten van je prilste jeugdijaren geen bek open doen?

Dan verbeeldde je je, dat je stappen hoorde, kraakte

'n traptree en als je opstond sloeg de bloeddogg aan.
't Is niet pluis, niet pluis, zeurde je, om jezelf den anderen morgen 'n schrobbeering voor je overspannenheid te geven.

Toch — en dat was géén verbeelding — vielen je rare dingen op. Iederen morgen dreef de gang bij den kelder van 't water en langs de scharnieren der beneden-deuren glibberden straaltjes olie, om 't piepen tegen te gaan.

En dat zou je nog niet zoo bijzonder gefrappeerd hebben — lastige bewoners waren ze allerminst — als 'r niet iets heel vreemds was geschied.

Dien Zaterdagavond bleef grootva in 't dorp.

Als op gloeiende kolen had 'k voor de huisdeur op en neer geloopt en 'ns bescheiden-verleggen door de ramen binnengekeken.

Van af den dag der nijdasserige kennismaking had 'k m'n burens nauwelijks te spreken gekregen.

Zé schenen niet thuis. De lamp brandde laag, verlichtte de kamer wel zwakjes maar toch zóó dat je zien kon dat ze 'r niet waren. Als ze sliepen, zouden ze de lamp niet aan laten.

Twee-, driemaal slenterde 'k den weg naar 't dorp, doodelijk bevreesd dat 't uitblijven van grootva wéér met 'n schandaaltje zou eindigen — toen, slaperig, moe, schildwachtte 'k voor de slap-verlichte ramen.

't Was bij half twee. En bladstil. 'k Had de keus grootva buiten te sluiten of tot den morgen op de stoep voor portier te spelen. Door 't zolderraam kon 'k 'm niet binnenloodsen. 'k Dee dat van de stoep, tukte ongemerkt in.

En werd (wat ge vermoedde) met 'n schrik en (wat ook ù, na half-slapen, half-waken, op een zoo weinig-

mollige gelegenheid als basaltsteen overkomen zoude zijn) met gekraakte lenden en 'n door duizend speldeprikken gemolesteerd stel beenen — wàkker. Door 'n gil — ergens.

't Kon op den weg, in de haven, in 't huis zijn geweest. 'k Keek op m'n horloge, stond kreunend op, waggelde 'n stap of twee, drie, zag de lamp in de kamer knetteren, opende de huisdeur, plots grimmig-besloten 'r grootva niet meer in te laten.

De één-oogige bloedhond knorde. Ik zei: „Koescht Cresus!” — een singuliere naam, waarvoor ik geenerlei verantwoordelijkheid draag — hij verviel onmiddellijk in 'n ander uiterste door erkentelijk, met 'n geolaf als 'n beterende kinkhoest, den ketting te berukken. Ik streelde hem over den kop, bang dat-ie badgasten zou wekken — hij zweeg.

Inderdaad waren we betrekkelijk spoedig uitnemende vrienden geworden. Uit vrees mijnerzijds.

De voltallige kalender-week had ik hem met 'n tergend-zoetige stem en 'n glimlach afval van den slager en leverworst gevoerd. Elk brokje van 't laatste stak 'k eerst in mijn mond, wat volgens de huishoudster het middel was, om 'n hond „gek” op je te maken. Hij schrokte met 'n gulzigheid of-ie van z'n baas niet te vreten kreeg. En als de massa vette randen, die ik 'm liet schransen, minder goed voor z'n ééne oog was — de snee leverworst, die 'k in mijn zak rondroeg, tot geleidelijk verweer mijner kuitén, had de voering mijns broeks onherstelbaar ge-olied. Tand om tand — oog om broek.

Na den derden dag kwispelstaartte-ie al hinderlijk overdreven, 'n voor zoo'n breed-gebarige natuurbezigheid nauwelijks-potent staart-stompje nuffig heen-

en-weer wrikkend. Den vierden dag snoepte-ie uit m'n hand, nam 'k met vreugde waar dat 't uiterlijk gevaarlijk, bloeddorstig beest slikte zonder te kauwen, gelijk grootva. En om hetzelfde motief. Gemis aan materiaal. Den vijfden dag gaf 'k brutale tikken en biologeerde hem tot „liggen”, 'n „poot geven”, enz.

Vandaar dat 'k thans, in het donker der gang, in de nabijheid van 'n monster 't welk alle inbrekers en moordenaars zou verschuchterd hebben, rustig m'n schoenen uittrok, om geruchtloos de trap te begaan.

„Koescht Cresus! Koescht!”, zei ik en bereikte de zolderverdieping. Maar nog vóór 'k de deur van 't beschot had geopend, hoorde 'k benee gestommel, gefluister, onderdrukt gesnik. In 'n wip was 'k de trap af, denkend aan de onmogelijkheid dat grootva tòch.... „Suscht, maak de menschen niet wakker!”, riep 'k, en botste tegen iemand, dien 'k aan de stem als m'n huurder herkende.

„Wat is dat? Wat moet je?”, snauwde-ie.

„Ik dacht....”, stotterde ik, te verbluft door de ontmoeting, de zekere aan-voeling in 't donker dat-ie 'n pak of 'n lichaam droeg — èn dat-ie kletsnat was.

„Jij heb niet te denken!”, viel-ie onheusch en onjuist-van-advies in de rede.

„Neem me niet kwalijk....”, stotterde 'k nog eens, en bij de trapleuning tastend, staarde 'k naar zeer-besliste lichtreten boven en naast de kelderdeur.

Op zolder zette 'k me klaar-wakker op den rand van 't ijzeren ledikant — pogend te denken — tegen 't advies van den onbeschofte in.

't Lukte niet — 't was alles zoo mal, zoo verdacht, zoo waarachtig-onmogelijk, dat 't gezond verstand zich, na

iedere nieuwe overweging, gelijk 'n 't droge weer bereikende poedel, de glibberige nonsens van 't lijf schudde.

Wat je aan heldere gedachten op dat late uur (bij half drie) voorradig had, klutste troebel dooreen. Je had 'n gil gehoord (dat herinnerde je je positief!) — en — en — licht in den kelder gezien. En — en — uitsluitend uit den kelder kòn-ie gekomen zijn, omdat je in je gewettigd voornemen grootva zóó schandelijk laat niet meer binnen te laten, den grendel had voorgeschoven.... En — en dat klopte ook met de richting waarin je 'm tegen 't n a t t e lichaam was gelopen — 't sloot als 'n bus met de plassen 's morgens — 't verklaarde 't onsympathiek z w i j g e n der kelderratten — 't hield eenig, zij het raadselachtig verband met de clausule in het contract.... de voorwaarde over het „alleenig gebruik van den kelder”.

Nog met 't hoofd in de handen werd 'k door gebons tegen de buitendeur opgeschrikt. Grootva! De veldwachter was zoo vriendelijk geweest 'm aan 'n arm thuis te brengen — benee, o schande, deden ze open. Langzaam-hijgend strompelde-ie de trap op, zag me zitten.

„Al op?“, vroeg-ie, onnoozel-glimlachend. Z'n das hing los — 't wit van z'n oogen was bloederig doorloopen.

Morgen zou 'k 'm onder handen nemen. Zwijgend, vol van 't àndere, bukte 'k om z'n laarzen uit te trekken, wetend dat-ie dat in zoo'n desolaten toestand niet kon — toen, zelf onder 't dek, lei 'k met barstende koppijn over de lichtreten van de kelderdeur te fantaseeren.

Later dan gewoonlijk op, was de eerste gezellige ver-

rassing 't vinden van grootva náást z'n bed, terwijl 'k 'm 'r toch méér dan waarschijnlijk in had gelegd.

„Hoe komt dat, grootva?” vroeg 'k, aanvankelijk bezorgd.

„Ja — hoe kòmt dat! Vraag niet zoo'n bóél en laat me slapen, nom de Dieu!”, zei-ie, opnieuw, ditmaal *in* het bed, inslapend.

'k Raapte z'n kleeren die ten zeerste incorrect rond het ledikant lagen gezaaid, gaf ze 'n schijn van behoorlijkheid door ze op een stoel te gladden — vond benee, voor tweede verrassing, 'n op 'n reepje krantepapier gekrabbelde kennisgeving van de huishoudster, dat 'r broer's vrouw *onverwacht* (welk pleonasmel!) het „tijdige met het eeuwige had verwisseld”, en dat ze ons dientengevolge de eerste dagen in den steek moest laten.

„Wel vervloekt!”, zei ik, met minder mededoogen voor den zwaar-bezochten weduwnaar dan deernis voor onze geenszins verwende magen.

Dan — in de vlotte gedachten-wisseling van 'n door buitenissige schokken nerveus geworden jongmensch, plofte m'n aandacht op 't schijnbaar-luchtledige der kelderdeur toe. Er was 'n nog-vochtige plek. De sleutel stak in 't slot....

Men snuffelt niet in iemand's papieren — men luistert niet aan deuren — men hoedt zich voor onkruid op 't pad der moraal: men heeft als kamerverhuurder het Recht en in ontrustende gevallen den *Plicht* 'n oog op 'n onbruikbaren kelder te houden.

Ik deed wat de rechtschapenste in zulk een geval gedaan zoude hebben — ik keek door 'n kier — zag 't geschemer van planken, wilde voorzichtig 'n paar schreden afdalen (bij de achtste begon 't water) —

toen 'n meisjesstem, driftig-hortend, zei:

„Bah — wat geméén!”

Ruth, met 't wijnroode haar (nog niet opgemaakt: ze scheen zóó uit bed), stond achter me.

Onhandig, met m'n houding geen raad wetend — althans niet in het onmiddellijk bezit van gelegenheids-excuses — krabbelde 'k terug.

Zij, vernietigend van minachting, bleek van opgekrop-te verwoedheid, smet de deur dicht.

„Ik keek — omdat 'k iets hóórde”, beweerde 'k — o, de ellende van raak-liegende verlegenheid!

Ze keek me van de ongeschoren kin tot de pantoffelvoeten aan, draaide zich vermoordend-langzaam om, dee 'n paar stappen, zei toen:

„Je mag blij zijn, lãffe bengel, dat pa je niet gesnapt heeft! Dan was je d'r minder makkelijk afgekomen....

Bah!.... Hebben je vader en moeder je dat geleerd!”....

„Nee”, hakkelde 'k, maar al driester: „die kunnen me moeilijk geleerd hebben — ik heb ze nooit gekend.”

Ze antwoordde niet. De kamerdeur sloot geluidloos in de geoliede scharnieren — ik, met 'n hutspot van be-teuterdheid, valsche schaamte, woede en blakerende verliefdheid (op de twee meisjesoogen onder 'n getui-mel van haar — als 'n purperen koningsmantel) ging naar 't hulpkeukentje, dat we voor eigen gebruik op zolder hadden geïmproviseerd. Grootva zou niet vóór den avond opstaan. Z'n gesnurk hield met 't gepruttel van 't water, dat 'k voor de aardappelen op had gezet, en met de grommelende stemming in mijn binnenste-ik, maat en vervloeiing. Ik jaste. En nam me juist voor in den loop van dien Zondag een van de veldwachters op de hoogte van de kelder-aangelegenheid te stellen — want wat-duivel! en wat-weerga! giftigde 't in me:

moest 'k me dat suspect, aan boeven-gedoe herinnerend gescharrel in 't huis laten welgevallen? — toen de traptreden (waakscher dan de tandelooze Cresus) aansloegen, en 'k nog net den tijd had 'n half-geschilden aardappel in den emmer te ploempjen, om niet als 'n Jan-hen bij dermate onfiere bezigheden verrast te worden.

Met 't hoofd in de trapopening, lachte zij om de belabberde situatie.

„Of u zoo beleefd wil zijn e v e n bij papa te komen?“, vroeg ze.

„Waarvoor?“, zei 'k, met den onwil en de schichtigheid van iemand, die iets op z'n geweten heeft. Het duo „kennismaking“ met den aanmatigenden sinjeur en 't vooruitzicht van 'n derde en malschere botsing, na m'n betrappt-worden bij de kelderdeur, waren geen aanbevelingen van voornamen huize.

„Papa wil 'n oogenblikje met u babbelen“, sprak ze zoo innemend en lief, of ze 'r „laffe bengel“ van daarstraks in droom-toestand had beweerd.

„Dank u wel“, verweerde 'k me tegen de geniepige, valsche s c h a t t i g h e i d van 'r oogen: „'k heb niets geen trek in nòg 'n portie onheuschheden over 't gebeurde van vanmorgen....“

„Daar heb 'k pa geen wóórd van gezegd“, lóóg ze: „en 'k moet u ook nog excuus over m'n lompen uitval over uw ouders vragen.... Heeft u ze zoo vroeg verloren?“

Ze zat in de trapopening, half in schemer — was om te stelen. Ik, de natte, smerige aardappelhanden op den rug, zou 'r m'n gróótsste geheimen op slag verteld hebben, als ze 'r om gevraagd, en ik 'r bezeten had....

„Ze zijn tegelijk verdronken — op zee met 'n Ameri-

ka-vaarder — vlak voor de haven — toen ik 'n jaar oud was", zei 'k, den aardappel-emmer stiekum achteruitduwend.

„Met 't heele schip?"

„Met man en muis — niet één lijk aangespoeld".

„En hoe heette dat schip?"

„De T a l i s m a n", zei ik, thans heldhaftig de handen aan de bovenste achterzij van m'n Zondagsche broek drogend.

Ik dacht dat ze iets van troost zou zeggen, 'n „ach, hoe treurig", of 'n.... „wel, wat is dat erg voor u geweest" — néé. Integendeel. Ze keek voor zich uit, zei:

„Dat is leuk. De T a l i s m a n — de T a l i s m a n.... 'k zal den naam goed onthouden...."

Toen, opstaand, inviteerde ze nog eens of 'k zoo v r i e n d e l i j k wou zijn bij pa te komen.

„Omdat ù 't vraagt", zei 'k met de hoffelijkheid van 'n jongeling met óók Fransch bloed in de aeren.

Midden op de trap bleef ze luisteren.

„Wat is dat voor 'n geluid?", vroeg ze met iets van angst in 'r stem.

„Grootva", lachte ik.

„O....", zei ze, begrijpend: „.....*ik* heb 'm vannacht open gedaan.... Hij scheen wat te veel...."

„Nee", ontkende 'k: „hij drinkt nooit".

„Zoo", zei ze, me aankijkend.

Maar daarvoor was 'k op dat moment niet gevoelig, omdat 'k 'r over prakkizeerde waarom de hééle familie zoo laat aan 't s p o k e n geweest was. Ze had 'r mond voorbij gepraat....

Samen kwamen we in de kamer. Als-ie weer onbeschoft wordt, nog eens over dat van vannacht begint, of weer zulke schandelijke dingen als tóen met de in-

ventarislijst uithaalt (overwoog 'k met herlevende verbittering aan 't treurspel denkend) laat 'k 'm stikken.

Geen sprake van! 't Was van 't oogenblik dat 'k als 'n jonge hond binnenkwam botertje tot den boom.

„Ga zitten, meneer De Wilde”, noodigde-ie beminne-lijk uit.

De tafel was gedekt — keurig. Zilver dat ze meege-bracht hadden (natuurlijk), flesschen met Engelsche saus (waarvan 'k den smaak enkel van hooren zeggen kende), 'n karaf wijn, 'n tuil bloemen, en meer dingen waarvan 'k destijds 't gebruik nog niet wist, daar wij voor véél aardappelen, groenten en discreet spek, minder ingewikkelde eet-apparaten noodig hadden, omgroepten de schaal met het vleesch, het fruit, een restant gebak.

„Zet voor meneer 'n bord bij, Wanda”, sprak Rijkaard Rijk tot de zwarte dochter, wier naam 'k eerst nu hoorde: „.....u eet zeker 'n stukje mee?”

„Pardon”, zei 'k, met de poenigheid van 'n lijder-aan-groothedswaan — en mijn heele leven vergeet 'k die woorden niet: „i k h e b a l g e g e t e n !”

„Heusch?.... Sans gêne!.... Dood-eenvoudig!”, drong-ie aan.

„Dank u zeer”, herhaalde 'k, in opperste verlegenheid bij 't kijken der zes oogen: „.....i k h e b a l g e g e t e n”

„Dan mogen wij wel beginnen”, zei hij, 't vleesch met 'n moordenaarsmes voorsnijdend; „terwijl kunnen we prátén, niet?”

„Nee, waarlijk — vergeten doe 'k 't niet.”

Zij aten — ik, met 'n van honger geeuwende maag, keek toe. 'k Had 's morgens één wee kadetje verkropt.

Wanda en Ruth — of ze 't an m'n gezicht merkten dat 'k krankzinnigentaal zwetste — zeien nog eens lief en om beurten: „toe, laat u niet soebatten” — „schuif uw stoel bij” — ik, met de hardnekkigheid van 'n idioot-met-karakter, van 'n in bolle, domme, brutale bleueheid stikkende, glimlachte, dat 'k moeilijk twee maal „dineeren” kon.

Tot de avondschemer 'r was, bleef 'k, m'n raspige kin bestrijkend, babbelen.

Toen 'k heenging, had 'k nòg niet begrepen, waaroverie me „spreken” wou. Dat was bij de ditjes en datjes vergeten.

't Eenige waarover *ik* aan 't woord kwam, was de schipbreuk van de T a l i s m a n, de dood van vader en moeder.

Dat interesseerde ze zonderling, langdurig, opvallend. De rest van den tijd zwamde Rijkaard Rijk lange verhalen....

Boven, zonder a m b i t i e om de aardappelen verder te jassen, verslond 'k 'n half roggebrood, rookte 'n zware sigaar-met-'n-bandje van den plots mensch geworden huurder, en kwam eerst tóén tot de ontdekking, dat ze me om de een of andere reden te goed vriend wilden houden, mogelijk bang waren dat 'k iets had g e z i e n.... Wat kon anders de oorzaak zijn? Wat?.... Wat?.... 's Nachts afgesnauwd — 's morgens uitgescholden — 's avonds huisgenoot — 't was geen sluitende rekensom.

De volgende week, hahaha! — sloot ze voorbeeldig — dat wil zeggen: op 'n maanloozen nacht zaten vader en dochters in den kelder g e v a n g e n — werd ik redder en compagnon....

Maar ten koste van welke 't dorp in „beroering”, 't

spookhuis in opspraak, m'n grootvader ziek en mezelf overstuur makende geruchten en gebeurtenissen!

„Ezechiël!”, fluisterde 't ouwe mannetje, dat niettegenstaande 'n schrobbeering-om-bij-te-beven (over z'n laatsten zonde-nacht) voortdurend met onsmakelijke medicijnfleschjes verstoppertje speelde — het badseizoen was, getuige de stadsmenschen, die in de groote zee-kuip hun wintersche voeten kwamen reinigen, begonnen, derhalve ook zijn negotie in miniatuurschuitjes, gedroogde wonderen-der schepping en uitheemsche schulpen: „Ezechiël, doe de trapdeur achter je dicht!”

Z'n gebeef, angstig gefluister, witte, spitse lippen — alles zei dat 'r òf iets bijzonders aan 't handje, òf dat-ie door 'n extra-verdienste half-zalig was.

Moe van 't gepeuter met de boeken op 't kantoor, daarenboven geprikkeld door zekere lucht, die m'n neus met bekwamen spoed determineerde, nam 'k onvoorwaardelijk 't laatste aan, liep nijdig de keuken in.

M'n prakje, op 't petrolie-stel warm gehouden, wachtte mij.

„Ezechiël”, praatte grootva, ook de keukendeur sluitend en steeds in dien bijna heeschen toon: „ik blijf hier niet meer alléén — parole d'honneur!”

„Ja — ja, 't is goed!”, zei 'k, uiterst onwelwillend — en bikte.

Doch de gloeiend-heete aardappel, dien 'k, van stoornis ontdaan, mogelijk tòch te maag zou hebben gelaten — jeugd deinst voor niets! — bestierf 't halfwege, daar grootva 'r nu, zonder verdere voorbereiding uitflapte:

„Nom de Dieu — ze hebben zich van kant gemaakt!”

„Wie?“, schreeuwde 'k, rood van benauwdheid. En van woede.

Alsof welbeschouwd 'n derde voor te heete brokken verantwoordelijk gesteld mag worden! (Ik vraag mezelf af welke onredelijke duivel ons met zondeboklusten bezielt, als we uitglijden, ons prikken, snijden, branden enz. In mijn familie is het héréditair. Althans, toen 'k knaap was, kreeg *ik* 'n draai om de ooren, wanneer grootva 'n vinger t o p in plaats van 'n spijker k o p met z'n hamer raakte.)

„Hij en z'n twee dochters....“, raaskalde de ouwe man. Ik was op 't punt buitengewoon-ongemakkelijk te worden.

Eén gezegdetje evenwel temde niet alleen m'n bijna vróuwelijke gehumeurdheid, doch dwong me te over de trap af te hollen.

„Ze hebben zich in de kelder verdronken!....“, zei-ie bot.

Dat zweepte.

Indien grootva me (bij het waarlijk genietbaar prakje) 'n verhaal van afgesnejen kelen, vergif, revolvers, opgehangen huurders hadde gedaan, zou 'k aan z'n toerekenbaarheid hebben getwijfeld.

Nu, gelijk 'n honderdvoudige echo op m'n eindeloos gemurmureer van die dagen (sinds 't Zondagsch bezoek was de kamerdeur gesloten gebleven) hoorde 'k 't woord k e l d e r....

In minder tijds dan men voor 'n vloek en 'n zucht d i k w e r f gebruikt, stormde 'k de drie-en-twintig treden af (hoe benepen had 'k ze in m'n jeugd jaren geteld), berukte den knop der kelderdeur.

„Wat leuter je grootva!“, brulde 'k den trap-schemer in: „....de kelder is op slot!”

„Dat weet 'k wel!”, riep-ie met 'n kurieus-verdwaald stemmetje of-ie zèlf opgesloten zat: „.... ze zijn.... ze zijn....”

Wat-ie verder boven beweerde, ging me glad voorbij. Want zeker door m'n geschreeuw in bezigheden-des-toilets gestoord, stak Rijkaard Rijk 't hoofd met het oranje-rood haar door de zitkamer-deuropening, vroeg of 'k gek was geworden om zóó'n keel op te zetten....

De deur bolderde dicht — ik weerlichtte de trap op, overlaadde grootva met 'n uitgezochte dosis verwijten.

Hij, klein, geelbleek van schrik, durfde of kon eerst wat zeggen, toen ik in humaner stemming aan 't stukje zwaard onder in 't prak-pannetje toe was.

Hij had, vertelde-ie (van zenuwachtigheid tien, twintigmaal z'n léége pijp opstekend) dien morgen op de trap 'n hartbeklemming gekregen, was gaan zitten om niet te vallen, had duidelijk gehoord hoe Rijkaard Rijk met de meisjes den kelder in was gegaan en de deur achter zich had gesloten.

Meer dan 'n kwartier lang — zóó weer op dreef — had-ie achter de kelderdeur de stemmen staan beluisteren, 't angstig geplas van water — toen, omdat-ie geen zwak geluidje meer onderscheidde, had-ie geklopt, nog eens geklopt en geroepen.

En met 'n sleutel van de ouwe linnenkast, die ook op de kelderdeur paste — den kelder geopend....: „Met de lantaarn”, besloot-ie zijn verhaal: „heb 'k alles bijgelicht tot an 't water toe — nog 's gegild en geroepen — niemendal!”” En ben *hier* op jou blijven wachten, omdat 'k 'r geen vreemden in dorst te mengen!”

„Je heb je dat alles verbeeld: ze zijn in de kamer”, gromde ik na, hoezeer de historie me, in verband met

de lichtreten die 'k Zondag zelf had gezien, trof, en hoezeer 'k grootva's getuigenis in den nuchteren vroegmorgen niet geheel en al verwerpelijk achtte.

„Ja — als je 'm daar zéker gezien heb, móét ik 't me verbeeld hebben”, zei-ie met iets tragisch in z'n houding....: „maar dan ben ik opgeschreven — dan ben ik simpel — dan deugen m'n hersens niet meer....”

„Je moest wat minder drinken, grootva”, zei ik met plots wellende teederheid — lieve God, hij zat zoo oud en schuw en wit-van-haar over me:.... „als je je wat meer aan de geboden hield....”

„In de geboden wordt nergens van drinken gesproken!”, viel-ie me in de rede:.... „nèrgens — nèrgens...”

„Allons donc!”, glimlachte 'k gestreng (samen spraken we meestal Fransch):.... „je te prie encore une fois de te ménager....”

„Il faut que vieillesse se passe....”, antwoordde-ie met 'n triestige woord-speling.

Nu, na zooveel jaren, hoor 'k de stem en die woorden nog....

Opmerkelijk.... Dien avond, of 't spelletje van liefdoen om me te polsen of in te palmen zich herhaalde, vroegen ze me op de thee, hielden me tot middernacht aan den babbel.

En zonder de geringste toespeling te maken, praatte, lachte, luisterde, dronk 'k met 'n wijd-geopenden, kunstmatig gespleten mond, in de vage hoop dat Ruth, de aanbiddelijke Ruth, waarvan 'k 's nachts in m'n kooi en overdag bij journaal en grootboek droomde, m'n gepoetste tanden zou opletten.

Ik poetste ze namelijk sinds 'n halve week.

Iederen morgen ging 'k 'r de trap voor af, om 'n emmer water te halen.

En borstelde tot 't tandvleesch pijn deed.
O jeugd — die geen déúgd heet te kennen!....

„De Wilde!”, waarschuwde Zaterdagmiddag de dorpsbarbier, die in de buurt van de haven kiezen was wezen trekken: „....je mag wel wat harder loopen, jong — 't staat zwart van menschen voor jullie deur!”

'k Vroeg 'm of grootva.... Hij wist niets, had aan de overzij van 't water enkel „veel volk” gezien.

Buiten adem schoot 'k den hoek om en al was 't niet zuinig overdreven — 'n dozijn nieuwsgierigen keek minstens naar de beruchte deur met de bloedige handteekening.

„Wat is 'r?.... Wat moeten jullie!”, hijgde 'k — 'n dozijn te gelijk kende onze afgelegen buurt niet....

Toen stond van de stoep, waar-ie suffig-verschrompeld gezeten had, grootva op — en voor de zooveelste maal (naar 'k van de omstanders hoorde) begon-ie beverig te huilen, dat 't binnen spookte, dat-ie geen voet meer in huis zette, dat-ie kamers an den duvel zelf had verhuurd, dat-ie vannacht liever op de steenen, buiten, als in 't bed op zolder sliep....

Met de grootste moeite kreeg 'k 'r uit wat de oploop veroorzaakte — 'n nerveus gebrabbel van kelder — kelder — en verdwenen menschen.... — met nòg grooter moeite dwong ik den schijnbaar kindsch geworden man 't huis in te gaan.

Goddank, de nieuwsgierigen zakten met 't benijdenswaardig schandaal naar 't dorp af!

Opgewonden, inderdaad half kapot door de nonsens die-ie meende gezien te hebben, dee de ouwe man 'n zelfde soort verhaal als de vorige keer.

Om twaalf uur van 't strand thuisgekomen en als naar

gewoonte op z'n kousen, om geen modder 't huis in te slepen, had-ie in den kelder lachen en praten gehoord — woord voor woord — drie stemmen — toen 'n gegurgel of iemand stikte — toen 'n doodsche stilte. Weer, omdat 't bij z'n geklop en geschreeuw stil bleef, had-ie met den sleutel der linnenkast den kelder geopend, lucifers afgestreken, zware luchtbellens in 't water gezien — en in dollen angst de paar voorbijgangers bij mekaar geschreeuwd. Zoo verstandig als laatst, toen ie 'r „geen vreemden in mengen dorst” was-ie in deze verbouwereerdheid niet geweest....

Op mijn beurt klopte 'k aan de kamerdeur, opende 'r voorzichtig — alles in orde, voor zoover men bij de Rijkaard's van orde (naar ons genoeg) kon spreken.

Met grootva dicht op de hielens, liep 'k door naar de slaapkamer.

Cresus blafte — de deur was op slot.

Toen, merkwaardige her-leving der jongensjaren, onrustig schaduwbeeld van vróéger, vreemde, plots alles in de herinnering terug-beitsende opstanding — stapten we de acht treden der keldertrap af.

Vijftien jaar geleden hadden we 't ook gedaan — den avond toen de stormbal geheschen was, ik 'n kalebas omlaag smet, om de diepte van 't water te peilen en de pietermannen op 't licht van de kaarslantaarn af waren gekomen.

Vijftien jaar geleden stond *ik* te klappertanden — nu, bij 't doodsbleeke mannetje, trachtte 'k hêld te zijn.

De lantaarn, de groen-beslagen brokken bazalt van den koker zoo grillig belichtend of 'r vleermuizen langs kwamen gefladderd, wiegde dicht bij 't goudgeulend water, bescheen 'n paar planken die als 'n

brug naar 't ijzeren rooster leien — en dat rooster, dat nog voor 'n maand bij iederen windstoot, 't huis van benee tot de dakspinten met geklaag en gekerm had doorjoeld — hing als 't deksel van 'n doos opengeklept.

„Zonderling”, zei 'k onwillekeurig hardop — 'n opinie die grootva zoodanig ontrustte, dat-ie in één wilden zet de gang in schoot, met de duidelijke bedoeling nieuwe herrie te schoppen.

'k Haalde 'm nog net bij de huisdeur in.

„Sacrénom de Dieu, 'k blijf geen seconde langer!”, riep-ie met oogen van diepste ontzetting.

„Grootva!”, zei 'k, met allergeniepigste quasi-kalmte: „je gaat erger dan 'n kind van 'n jaar te keer.... Je ziet dat de menschen uit zijn!”

„Niewaar! Niewaar!”, spartelde-ie tegen en z'n oogen waren niet van de kelderdeur af: „....'k heb ze dáár gehoord.... 'k ben niet van de stoep af geweest!.... Als je die deur niet dichtspijkert, slaap 'k vannacht overal behalve hier!”

'k Had 'm nog nooit zóó koortsachtig-geïrriteerd gezien, probeerde 'm met zoete en nijldige woordjes te overreden — aarzelde nog 'ns alleen (doch ònbespied: met besluiping van griezeliĝheden in soorten) de keldertrap af, zwaaide de lantaarn naar alle zijden tot de kaars met 'n saut périlleux door 'n ruiteloos vakje 't water indook — lachte hardop èn valsch èn zonder uitstalling van geschuijerde tanden in 't donker — alles om grootva van z'n meer dan pathologische angstjes te genezen — 'k sloot de deur met den linnenkast-sleutel — 't hitste den ouwen man meer op dan 't kalmeerde.

Toen, daar 't bezwaarlijk kwaad kon, schroefde 'k

twee trapoogen in deur en deurpost, haalde 'r 'n hangslot door — liet grootva door rukken en trekken zich deugdelijk overtuigen, dat geen spoken met vleesch en botjes van uit den kelder in 't huis zouden kunnen.

Eten dee-ie niet.

De malle geschiedenis — dat leek ze me nog en terecht — had 'm ziek gemaakt.

Om vijf uur al kroop-ie onder de wol, telkens in bed opstuttend om te controleeren of 'k 'm niet in den steek liet.

Zag-ie me niet dadelijk, dan vroeg-ie klagelijk: „Ezechiël, chéri, waar ben je — ik ben ziek, ziek, ziek....”

Dan stopte 'k de dekens om z'n schouders, suste 'm, zelf met de volste spanning van m'n aandacht bij 't minste geluid benee.

De onder de huisdeur geschoven krant — 't vaagste geritsel nam in de stilte van 't huis kil-huiverende proporties aan — bezorgde me 'n hartklopping — bij elken stap buiten, meende 'k opgelucht, dat ze in aantocht waren — de verdwenenen....

Om negen uur sliep grootva, regelmatig en onbehaaglijk snurkend. Dee-ie 't 's nachts te luid, dan pleegde 'k „Hum!” te roepen of kort te fluiten — nu, verheugd dat-ie me in z o o v e r met rust liet, accepteerde 'k z'n ron-ròòòn (met meer ò's dan ik in plattegrond aanduiden kan) door 't beschot heen.

'k Had me voorgenomen dien avond 'n behoorlijk stuk aan de fabels van La Fontaine (geboren 1621, gestorven.... weet 'k niet meer — en naslaan is niet leuk) te smullen — nog steeds in 't geworstel voor de akte Fransch — en 't bevingerd boekje met z'n mierennest kantteekeningen, botervlekken, gedroogde broodkrui-mels en illustraties, lei bij „La tête et la queue du ser-

pent" opgeslagen — 'k had even goed op m'n handen kunnen lopen, of door de lamp gemartelde muggen, uiltjes en glazenwasschers tellen....

'k Marcheerde, ook op m'n kousen, gestadig heen en weer — beleet heftig m'n nagels, die nooit de gelijken der Rijkaardsche zouden worden, schrikte als de klok sloeg.

Om tien uur, zeker dat grootva lekker vast sliep, nam 'k de lamp, ging naar benee, luisterend met ooren en oogen, bang voor m'n schaduw, bang voor 't gejenk van den bloeddog, die met de pooten de slaapkamerdeur bekrabde om uitgelaten te worden, bang voor de eenzaamheid, bang voor grootva's gesnurk, dat me na-dreigde.

Even keek 'k buiten den weg af.

't Was 'n maanlooze, zwaarmoedige zomeravond — 'r was geen sterveling voor naasten buur.

Terug in de gang, op de hoogte der fietsen, schrikte 'k onbeschrijfelijk.

Al wat in, aan, rond m'n hoofd zat, dee in plots barstende kramping pijn.

Ze noemen dat „versteenen”.

Ze zeggen dat in zulk een geval je „haren te bergen rijzen!”

Onjuist. Te zwak. 'n Caricatuur....

Ik althans ben met de lamp in m'n hand langer dan 'n eeuwigheid dóód gebleven, toen de kelderdeur tegen 't hangslot bewoog en 'r zachtjes geklopt werd of iemand binnengelaten wou worden....

III

RIJKAARD RIJK — DE PHANTAST

*„Dat onontdekte land, uit welks gebied
„Geen reiziger ooit keert....” (Hamlet.)*

Durf — moed — driestheid — lef — bij alle heiligen (en gelijk ik reeds bekende) behoorden nòch tot de roerende nòch tot de ònroerende goederen mijner ziel.

Op school vocht ik slechts tweemaal — eens met den manken jongen van den manken postbode — eens met 'n meisje dat me voor likkebroek uit placht te schelden.

En toen haar broertje me den volgenden dag „opwachtte”, ging 'k 'r met 'n schuiver vandoor, daar hij geenszins mijn „postuur” was.

Men zou mij: iemand die de kat in 't donker knijpt, genoemd kunnen hebben, als èn kat èn donker me niet even onsympathiek waren geweest.

De gave om de wormstekige deelen mijner moreele inventaris buiten publieke observatie te schutten, bezat 'k in voortreffelijke mate.

Zoo rende 'k als knaap heele einden door de dorpsstraat, de stoomtram of 'n kar bij-houdend, doch bij 't zien van 'n hond (wetend hoe òngewoon loopen dezen dieren 'n hysterische prikkel is) kon 'k met plotse belangstelling 'n étalage van vrouwenrokken, kousen of breukbanden gaan bekijken — objecten welke kleuters slechts matig vermogen te boeien....

Verbaast het u, lezer, dien 'k door deze overtollige angst-analyses, onmannelijke kiekjes en laffe herinneringen, juist op 'n eenigszins spannend moment, waar-

lijk den smoor injaag, dat 'k — *ik* — bij 't geklepper van 't hangslot aan de twee trapoogen en 't bescheiden gemorrel tegen 't kelderdeur-paneel, zonder bloedsomloop, zonder geadem, zonder zintuigen, kortom zonder éénig bewustzijn, den witkalken muur beleunde — verbaast het u niet in geconcentreerder mate, dat de brandende lamp géén overlast van de aantrekkingskracht der aarde ondervond?

Hoe lang ik mij in dezen, voor onzen niet-geassureerden inboedel uiterst précairen toestand bevond, kan ik bij geen benadering gissen.

Eerst bij 't geluid eener stem — eener vinnig-bewerende vrouwestem — herkreeg 'k de potentie over twee eertijds machteloze, thans van lenig-onderzoolde, zeven-mijls-laarzen voorziene mansbeenen.

„Dat schaap!.... Die nare, ellendige....”, weerklonk 't.

Ik hijgde reeds op m e t e r-afstand van de buitendeur. De lamp, niet tegen zulke snelheid bestand, plofte uit met 'n snik — 't glas knapte bij 't koel geblaas van den wind.

En voorzeker zou 'k onder dermate onheilspellende omstandigheden naar den onvervaardsten man in 't dorp (den veldwachter met sabel, autoriteit, fut en revolver) gejakkerd zijn, hadde 't preuts-terugkrabbellend gezond verstand niet betoogd dat op d e z e distantie geen dadelijk gevaar dreigde, dat het licht bij de kelderdeuren 'n gezonde oorzaak moest hebben, dat noch ratten, noch geesten de gewoonte hadden ongeduldig te t r a p p e l e n — dat maar één purperharig, goddelijk schepseltje op dié wijze: „.....Meneer De Wilde — hè toe, meneer De Wilde, schei uit met die flauwe kunsten!” kon roepen.

Toch duurde 't 'n poos, eer 'k voldoende courage in

voorraad had, om (met een voet op de stoep) de gang in te schreeuwen:

„Is daar iemand?.... Halloooo! Is daar iemand?”

„Doe asjeblief — asjeblief open”, soebatte de stem.

„Nee! Nóóit!”, riep ik onstuimig.

Toen, nog reëler, de laatste vrees-restjes door 'n verwijzing naar 't wetboek-van-strafrecht ('t welk voor o n a a r d s c h e lieden bezwaarlijk lectuur, nòch dreigement, nòch houvast, nòch verweer zijn kan) heenstuivend, sprak 'n verbolgen mannestem:

„Wel wat duivel, aap van 'n jongen — op wederrechtelijke vrijheidsberooving staat eenzame opsluiting van minstens twee jaar!”

„Dan maar!”, antwoordde 'k resoluut.

'k Had genoeg van de collectie stuipen die ze met d'r schuilei-gespeel grootva en mij, om beurten, op 't lijf hadden gejaagd — ook van de toontjes en scheldwoorden.

Schaap! Aap van 'n jongen! Laffe bengel! Jawel! De kruik gaat zoolang te water tot-ie barst — zij waren zoolang te kelder gegaan tot 'k ze knipte.

Ze fluisterden driftig — ik overwoog met al m'n gedachten in stormloop.... De kelder had 'n geheim.... bezat 'n verborgen deur.... naar de een of andere schat uit den tijd der Spanjolen.... 'r was 'n onzichtbare trap in de buurt van 't ijzeren rooster, die naar, God-wist-'t-alleen, òntelbare hoeveelheden dukaten voerde.... of 't stond tòch in verband met den moord.... of....

Als 'n draaikolk tolden m'n ontzaglijke vermoedens door m'n overigens vrijwel leeg hoofd. Doch in 't centrum der taxaties en onbezonken ideeën, spilde de listigheid dat ze wèl 't g e b r u i k van den kelder hadden bedongen, maar geenerlei recht op de daarin ont-

dekte voorwerpen konden laten gelden.

Spijkervast of niet-spijkervast: geen speldeknoop ging 't huis uit.

Mahomet bezocht de zeven hemelen, vond z'n bed lekker warm terug.

En zóó razend snel was de rit mijner gedachten geweest, dat 'k m'n vingers aan 't geknapte lampegglas brandde, toen 'k de lamp wederom opstak.

Tegelijk met 't licht (is de nacht geen abuis in de schepping?) hernam Rijkaard Rijk 't gesprek achter de kelderdeur — en al was de keus zijner woorden in 't begin ongepast: de toon (qui fait la musique) was van een loffelijke tamheid.

„Ik raad je in je e i g e n belang, jongmensch, terwijl ik je aan de door ons betoonde gastvrijheid herinner, de deur te ontsluiten — en subiet — met spoed!”

„Dat zal ik morgen-namiddag in 't bijzijn van getuigen”, zei 'k, de ongeduldig-wiebelende deur met m'n eenen voet stuttend.

„Je ben 'n gedecideerde....”, zette de man met de keurige nagels in — voorzeker 'n onhoeffelijk woord verslikkend.

„Suscht, pa”, sprak de stem, die me tot moord en doodslag (bij wijze van spreken — 'k geef aan z a c h t z i n n i g e r zaken de voorkeur) zou hebben overreed en verleid — en me als een verlokkende L o r e l e i (zonder gekam — immers dat acht ik onsmakelijk) bij m'n voornaam noemend, poogde ze me met 'n sluw kluitje in 't riet van waarneembare verlakkerij te sturen.

„Ezechiël, jongen, toon geen kop! We zullen 't je uitleggen, nietwaar pa? Je weet toch hoe we van je houden.... Ik hoorde hier een vreemd geluid, zoo als jij laatst óók — toen zijn we gaan kijken, nietwaar pa?....

't Is toch te mal dat jij ons insluit, terwijl we vijf minuten, precies vijf minuten...."

„Volle twaalf uur!”, viel 'k haar grof in de rede.

„Nu overdrijf je, Ezechiël”, vleide ze, ook met iets onderworpens: „toe jongen — we vatten kou....”

„Nee”, zei 'k met 'n hardnekkigheid, die 't bij 'r óogen geen halve minuut zou hebben bestaan: „'k heb me vanmiddag zèlf overtuigd dat 'r geen levende ziel in den kelder was! Jullie doen zóó ellendig, zóó liederlijk, zóó honsch-verdacht, dat 'k 'r de justitie in meng!”

Bij dàt woord werd 't ongezellig-stil achter 't hangslot.

Met 't oor tegen 't paneel gezogen, luisterde 'k.

„Pa”, fluisterde de andere dochter, de zwarte, tergend-vervelende, die zelden 'n mond open dee (werkelijk 'n spóók!)....: „we handelen, geloof 'k, verstandig door 'm in vertrouwen te nemen....”

„Denk 'r niet aan!”

„Dan worden we héélemaal vrij in onze bewegingen pa....”

„Denk 'r niet aan!”

„'n Hulp kunt ù altijd gebruiken, pa.... Hij ziet 'r fatsoenlijk uit....”

Meer hoorde 'k niet.

't Bleef 'n kwartier lang zoo verwonderlijk stil ('n stilte die 'k later voortreffelijk zou begrijpen) dat 'k me moest bedwingen om ze niet aan te roepen en zònder voorwaarden binnen te laten.

'n Mensch is nu eenmaal 'n kuddedier en op soortgenooten aangewezen. Vooral in 'n holle gang, bij 'n walmende lamp. En 's nachts.

Eindelijk, eindelijk sprak Rijkaard Rijk weer.

En 'n nonsens, 'n hoogmoedig geblaas, 'n geprots, of-ie

Kluyt, den schulpenvisscher, die aan goedaardigen groothedswaan leed en soms de halve dorpsjeugd achter z'n „équipage” en „trakhener hengsten” in joelenden onderdanen-optocht vergaarde — 'n onedelmoedige concurrentie aan wilde doen!

„.....Ik sommeer je voor 't laatst, onbedachtzaam jongmensch, onverwijld de deur te ontsluiten. Zoo já, zal ik me vorstelijk tegenover je gedragen — zoo één, is je leed tot in lengte van jaren niet te overzien! Indien je ook maar 't flauwste vermoeden had *wie* — versta wel: *wie* jij hier op deze misplaatste, door niets gerechtvaardigde, hoogst krenkende wijze, in 'n uiterst smerigen kelder, van hun nachtrust berooft, zou je blozen van schaamte, jongmensch! Over tien jaar is je woning historisch! In naam der wet doe open!”

„Neen”, herhaalde 'k zwakker, minder door z'n geschetter dan door 't duidelijk-waarneembaar begeben van een der trapoogen, in m'n standvastigheid aangerand.

Lang zou de sluiting 't bij 't schokken der deur niet harden!

„Dus — dus....”, zei de bluffer met 'n bijzonderen aanloop: „dùs je weigert 'n puissant rijk man te worden — minstens t r i p l e m e n t millionair....?”

„We weten drommels goed, grootva en ik”, beweerde 'k met even vrijpostige zekerheid: „welke schatten 'r onder 't ijzeren rooster liggen — daar heeft ù geen beschikking over.... Die zijn òns eigendom....!”

„Natuurlijk”, antwoordde-ie ganschelijk droog — zonder eenig diplomatiek voorbehoud mijn halfgare hypothese tot verrassende ontdekking waarmerkend: „.....dat wil 'k met genoeg zwart op wit bevestigen, mits jij plechtig bezweert ons nooit te verraden, ons bij

te staan en geen sterveling ook maar iets van wat we naar boven sleepen te zullen vertoonen! Wil jij daar 'n eed op doen?"

„Zes!”, zei 'k met enthousiasme, en de vingers opstekend, gelijk 'k 't eens voor de heeren van de Rechtbank in de stad, ter gelegenheid van 'n vervolging in zake stroopen, had zien doen (van huis uit had ik nòch de natuur, nòch 't temperament, om als getuige te fungeeren, daar de vele beklaagden bij ons in 't dorp, vroeg of laat weer los kwamen en dan pijnlijk-sterk van geheugen, hun belagers dozijnen van loeren draaiden!) — zette 'k 't.... „zoo waarlijk” enz. in.

„Je wordt toch niet formeel idioot!”, stuitte Rijkaard Rijk me hinderlijk-nuchter en de dochters giegelden geniepig: „daar zouden we graag bij willen zijn.... Of heb jij de gewoonte achter gesloten deuren je vingers op te steken?"

„'k Zal 'r open doen!”, zei 'k ijverig — den losgewroeten trapoog uit 't hout trekkend.

Tegelijk stak hij 'n voet (als 'n koevoet) in den kier, hield de deur aan de binnenzij ongezouten-stevig vast en 't schelle licht, dat door de bovenreet tegen 't plafond der gang had geschenen, 'n licht van minstens 'n páár acetyleenlantaarns, verdween op slag.

„Nu?”, vroeg 'k, ten zéérste achterdochtig bij deze mallootige manoeuvre:.... „de deur is open!”

„Blaas je lamp uit, jongmensch!”, zei-ie in ongegeneerd-bevelenden toon, bijna zoo onheusch als bij de eerste ontmoeting, toen-ie de inventaris-lijst, zaliger nagedachtenis, tot snippers herleidde.

„Waarom?”, drong 'k onrustig aan.

„Omdat m'n dochters niet in zoodanig toilet zijn, om

zich aan jóú te vertoonen — en omdat je te doen heb wat *ik* verzoek!”, gelastte hij kort en bondig.

Een seconde had 'k 't minder-monter gevoel van 'n boertje, dat aan 'n vennootschap flesschentrekkers z'n voorzichtig gespaarde huurpenningen kwijt is geraakt — toen blies 'k de lamp uit.

Wie kon dat breed-geschouderd individu tegenhouden nu z'n voet de eerste bres had geschoten?

„Goed zoo”, zei hij welwillender: „en ga zoolang op de trap zitten tot ik roep!”

Ik gehoorzaamde. Wat hielp tegenstribbelen?

Als hij z'n woord brak — had 'k 'n dos is wraak in reserve!

Met de onwelriekende lamp op de knieën, wachtte 'k geduldig, terwijl zij over 't loopertje de kamer in gingen. En haasten deden ze zich zóó weinig, dat ik er, zij het met bedwongen drift, in begon te berusten als kwajongen behandeld te worden.

De klok sloeg elf, 't gekkennummer. Om tien was 'k naar beneden geslopen....

Juist nam 'k me voor den kelder morgen door den dorpsmid met de zwaarst-denkbare grendels te doen sluiten en af te wachten wat en hoe hij „in rechten” zou optreden, toen de meisjesstem, wier klank de waarlijk-opstekende storm in mijn binnenste (gelijk olie op de baren, naar men beweert en nimmer doet) vermocht te stillen, me aanriep.

Met een kaarsenluchter trad ze op mij toe, lachte met 'n schalksheid die alles liet vergeten.

Weer liep ze op bloote, betooverende Sneeuwvitje's-voeten en 'r haar, of ze zoo uit bad stapte, druilde in vochtige tressen op 'r behanddoekten rug.

„Hoe kon je zóó tekeer gaan!”, verweet ze — en 't ge-

vlam der kaarsen kaatste met koddige, door den wind van 'r lieven adem bewogen, gouden kabouter-toortsjes, in de grijze, klare oneindigheid van 'r oogen.

Ja — daar stond 'k me (simpel-lachend, als 'n marionet met verwarde touwtjes — als 'n kind dat 'n vaas heeft gebroken — als 'n na wat lente-dartelheid weer gemuilkorfde poedel) thans zelf acuut over te verbazen.

„Je zal geen levende ziel wat vertellen, Ezechiël?“, vroeg ze, met 't goddelijk pupillen-geweld, dat de wereld van boven tot benee regeert. (Welk man heeft 'n wil? Welk man is zoo mateloos-rampzalig, dat-ie zonder suggestie door 't leven schobberdebonkt?)

„Niemand!“, zei 'k geestdriftig — door de sprookjeskaarsen in de zee van 'r oogen gefascineerd.

„Zul je doen wat papa zegt?“

„Alles!“, knikte 'k: „al kom 'k 'r voor in de kée!“ (Dit nu was de beruchtste plek van 't dorp — 't hok van den toren, ten dienste van brandspuit, dreggen, landloopers, dronkaards, weerspannigen en dulle honden....)

„Dan ben je 'n snoes van 'n jongen!“, loftuitte ze, me vijf wassen poppevingertjes toestekend, die 'k met lyrische teederheid in mijn twee, door de kneeding der petroleumlampepeer, glibberig-zwemmende handen drukte.

Met 'n hart als 'n in 't zoetst zonnetje parelmoerende zeepbel, met 'n hoofd, waarvan de slapen in tintelende dronkenschap klopten (bij wijze van spreken: hoe zoude ik, die me zorgvuldig aan melk, limonade en andere kogelfleschjes hield, over daadwerkelijke dronkenschap getuigenis afleggen?) — met 'n in den wereld-ether broos-drijvend zieltje, volgde 'k de twee wuft-cadanseerende hieltjes, de twee dwaallichtjes, de

den looper zacht-beklotsende verrukkelijke voetjes....
In de kamer zette Rijkaard Rijk 'n ongemakkelijken
domper op m'n violette stemming.

Bij de deur al wachtte-ie me op, en zich vlak voor me
posteerend, zoo dat de punt van z'n reuzensnor me
bijna in 't oog piekte — bijna: 'k was 'n eind langer —
vroeg-ie nijdig:

„En welke schatten, die jùllie eigendom zijn, liggen
'r onder 't rooster? Hè? Hè?... Nou dan!”

„Dat weet 'k niet....”, bazelde 'k — geen uitweg bij 't
gedreig, onder wenkbrauwen als borstelige rupsen,
vindend.

Twee, driemaal doorstapte de kleine, vierkante, poo-
tige baas, bij 't zwijgen der meisjes, de kamer.

Toen zei-ie stug: „Vooruit met je eed!”

„Dat je je mond zal houden”, vulde Ruth aan.

„Wàt 'r ook gebeurt!”, zei Wanda, de zwarte, ook 'n
duit in 't barstend zakje doend.

Rijk, de meisjes, Cresus — drie en half paar oogen,
keken naar de plechtig-omhoog gestrekte vingers met
de ònoogelijke toppen.

„Ik zal m'n mond houden, wàt 'r ook gebeurt, over de
dingen in den kelder, zoo waarlijk helpe mij God al-
machtig!”, z w o e r 'k met neergeslagen, door Ruth's
tyranniek-biologeerende voetjes hoogst-ongepast af-
geleide oogen — aldus mij tot meined verlagend,
daar geen zoodanige belofte zich aan met den vleeze
verwante gedachten mag paren.

„In den kèlder!.... In den kèlder!”, spotte de roode
heer me na: „wat wil dat k i n d met z'n kelder! Die
denkt waarachtig dat we 'r 'n kip met gouden eieren
aan 't slachten zijn, of 'r 'n la lichten, hahaha!”....

Hij eindigde in 'n lachstuip, plompte op 'n niet voor

zoo'n bulderend gegier berekenden stoel en voor één van ons 'm op de gevaren kon wijzen, zat-ie op de neersmakkende zitting (tusschen 'n ruïne van versplinterde pooten) op den grond, de beenen wijduit, den rug nog in schuddende kramping tegen de wonderbaarlijk-heel-gebleven pluche leuning.

Dat vonden Ruth en Wanda zoo ontzaggelijk grappig, dat ze niet vroegen of-ie zich bezeerd had, zich niet ongerust maakten over wat den schijn van 'n lachberoerte aannam....

Ruth plonste naast 'm op 't Lancasterkleed, schacterde 't uit met 'n geweld dat Cresus als 'n malloot door de kamer dee rennen, al maar door in 'n woesten cirkel.... Wanda lei met 't hoofd op de tafel te schuddebollen.

Aan deze algemeene vroolijkheid participeerde ik slechts voor een uiterst matig deel.

Het is jolig nòch boertig, wanneer 'n e n s e m b l e van zes salonstoelen onherstelbaar gefnuikt wordt — het is om te zieden van toorn, als de vader van 'n verliefdheidsideaal je bruutweg.... k i n d hiet!

Met meer savoir vivre dan hij klaarblijkelijk in me onderstelde, poogde 'k 'm overeind te helpen, welk impulsief-humaan gebaar bij 's mans soortelijk gewicht zonder uitwerking zou zijn gebleven, als de twee meisjes niet te hulp waren geschoten.

In den leunstoel lachte-ie nog.

En sinds dien wist 'k, dat de onverstoorbare, alles-uit-de-hoogte-behandelende Rijkaard Rijk door 'n gezegdetje, 'n afwijkende houding, 'n futiliteit — in de ernstigste oogenblikken eindeloos proesten kon, lach-bulken dat ànderen 'r benauwd bij werden. Om 'n niemendal, 'n zenuw-prikkelingetje....

Ik meende me dat defect toen evenwel te moeten aantrekken.

„Als 'k had kunnen voorzien op deze ondegelijke wijze behandeld te worden”, opperde 'k, met 'n kleur als 'n boei (hetgeen 'k nederschrijf, omdat zoo velen 't doen — zonder dat 'k besef wat 'n boei in dezen zin beduidt, althans waarom zij eene hoogroode gelaatskleur representeert): „zou ik u kalmpjes achter slot hebben gelaten!”

„Dat heeft me goed gedaan”, zei-ie, zich met moeite bedwingend: „je kan ook tè zot uit den hoek komen, kind...”

„Ik ben geen kind — en 'k heb 'r genoeg van!”, viel 'k 'm blaffend in de rede (het geblaf van niet-bijtende honden) — en om de gespierde daad bij 't machteloos woord te voegen, stormde 'k de kamer uit, de deur met 't geraas van minstens de Geuzen voor Den Briel achter me dicht rammeiend.

Dat scheen indruk te baren.

Rijk riep me nog vóór 'k boven was aan de trap na: „Meneer De Wilde! Meneer De Wilde!”

„Nee!”, weigerde 'k, onstuimig-ingehouden — bevreesd dat 'r 'n kink in den kabel van het thans weer luidruchtig-opdringend gesnurk van grootva zoude komen.

Halfwege de krakende trap beklimmend, 't zomersproetengelaat met de roodkoperen pruik, de bizar-groote snor, de onwelvoeglijk-lange (zoo dichtbij op zich te-weer stellende egeltjes gelijkende) wenkbrauwen, door 't walsend lamplicht allergrilligst overtuimeld, zette-ie onderhandelingen van 'n gedecideerd waan- en warzinnig gehalte in.

„Wat deksel, kun jij geen grapjes verdragen!”

„Nee!”, mokte ik.

„Wil je zoo beleefd zijn 't gesprek bij mij in de kamer voort te zetten?”

„Nee”, zei 'k zwakker — Ruth luisterde op 't gangmatje.

„Als je nukkig doet, De Wilde, blijven de je beloofde millioenen voor de haaien!”

„Schei uit met die beroerde nonsens!”, barstte 'k in alles (zelfs Ruth) vergetende ergernis los.

Had-ie me achter de kelderdeur niet op voldoende, van gekken Kluyt afgeluisterde, zieke fantasterij getrakteerd?

„De Wilde, jongmensch”, hield-ie met verdacht geduld aan: „ik verzoek je geen tweede keer.... Binnen 'n maand koop jij 't dorp hier, van 't huis van den notaris tot dat van je patroon toe, als je te zwijgen weet en me stipt gehoorzaamt!”

„Meneer”, zei 'k gemelijk en met 'n tikje meelij: „'t is bij half twaalf. Ik ga slapen. Goeien nacht. En wees zelf ook zoo verstandig.... Morgen of overmorgen, met 'n nuchter hoofd, praten we nog wel eens over de malle historie van vandaag, die zich intusschen nièt zal herhalen, want de kelder gaat morgenochtend vroeg voor goed dicht....”

„Is 't je in je bol geslagen, jongmensch?”

„Mij niet”, antwoordde 'k met 'n venijnigen nadruk op 't eerste woord.

„Ik hou me aan 't contract — *ik* heb 't uitsluitend gebruik!”

„'t Gebruik ja — niet 't misbruik”, zei 'k spitsvondig: „de kelder komt u nièt meer in.... En hoe eerder u andere kamers op 't dorp huurt, hoe aangenamer 't me zijn zal....”

Ziezoo. Dat was 'n mannelijke toon, 'n van zedelijke n mo e d getuigend optreden.

Zonder eenigen twijfel: ik was hóógst overspannen.

Of liever ontoerekenbaar. Daar dit niet mijn a a r d was.

Tenzij, wat ik niet nader te beoordeelen heb, h e l d e n d a d e n in het algemeen uit angst, moreele depressies of hyper-nerveuse explosies voortspruiten (de beroemde t e n a gesproken).

Zelfs in Ruth's oogen, die gedurende deze ernstige gebeurtenissen onophoudelijk-lief benee op de gangmat g e l o r e l e i d hadden, leek de mannentaal 'n ontzags-echo te slaan....

Rijkaard Rijk antwoordde niet onmiddellijk.

Bedacht- en behoedzaam bestapte hij de traptreden zoo wijdbeens mogelijk om het kraken tegen te gaan.

Ook hem drong 't gesnurk van grootva, deze onmélodieuze droombegeleiding en veiligheidsklep eens te loomen slaaps, waarschuwend in de ooren.

Angstig-dicht in mijn buurt — enkel de lampepeer scheidde ons nog — en de waarlijke leelijkheid zijns gelaats (nimmer moet men vader of moeder zijns geliefde van te dichtbij waarnemen, daar zij d e t o e k o m s t in zich hebben) aan de wreede ontleding van het licht bloot gevend — angstig-dicht in mijne nabijheid, herhaal 'k, fluisterde hij me iets toe, dat me een opstandige huid, die het dagelijksch gesprek luk-raak „kippenvel” noemt, bezorgde.¹⁾

¹⁾ Ik gevoel me verplicht hier aan te teekenen, dat ik niet anders schrijven kan dan dat ik dóé, en dat mijn door avonturen en bezoeken contemplatief geworden aard, zich tegen veel beeldspraak zonder l o g i c a of s m a a k verzet. De lezer gelieve de tusschen-haaksche bemerkingen met dezelfde gretigheid te aanvaarden — als ze spontaan in mij opwellen (doch ook dit is onjuist: het wèlt niet).

„De Wilde”, zei-ie (in de oude romans geschiedde zulks *s i s s e n d*)....: „we zullen andere en meer comfortabele kamers nemen — maar dan smijt je je fortuin weg — en de T a l i s m a n krijg je n ó ó i t te zien....”

„De T a l i s m a n.... de T a l i s m a n....”, bouwde 'k met dooie lippen na: „....wèlke talisman?”

„De Amerikaansche driemaster, die met je vader en moeder en wie weet hoeveel koppen vergaan is....”

„In de buurt van de haven”, fluisterde Ruth, om m'n voortreffelijk geheugen op te frisschen.

Met de snelheid der gedachte (die inderdaad sneller dan de bliksem is — bij heldere lieden en in benepen situaties) overwoog ik, dat èn vader èn aanbiddelijke dochter 'n slag van den molen te pakken hadden¹⁾ — dat men iemand geen lokaas van 'n voor twintig jaar gezonken driemaster voorzet — dat de gezwollen fantasie van den breed-geschouderden heer even onevenwichtig als z'n lachbui werd — dat 't minder geoorloofd was 'r m'n verdronken ouders bij de haren bij te sleepen²⁾ — dat....

Maar toch — en dusdanig besmettelijk werkt met overtuiging gelanceerde warhoofderij — de enkele n a a m van het schip, waarmee vader als zeeman en moeder als *s t e w a r d e s s* buitengaats waren gebleven — die honderd maal gehoorde ongeluksnaam, bestuipte me op dat oogenblik met 'n gevoel van felste huivering, aan alle jeugdfoltering in opgehitst duister gelijkwaardig.

¹⁾ Een ongemotiveerde polderland-expressie.

²⁾ Ziedaar w e d e r o m een d i e r z o n d e r l i n g e uitdrukkingen, die *mij* de haren te berge.... etc. Om niet langdradig te worden (*lang-d r a d i g*, hum!) ga 'k 'r niet dieper op in. *Ik* sleepte nog nimmer bij de haren. Allerminst 'n d ó ó d e.

„De Talisman”, zei eindelijk (na een schijnbare eeuwigheid) mijn stem, die nauwelijks met 't eigen geluid verwantschap bezat: „rust op 'n kerkhof, dat geen sterveling ooit....”

„Tot v a n d a a g, jongmensch”, interrompeerde Rijk, me met stekend-stalen oogen fixeerend: „wij, m'n dochters en ik, komen 'r vandaan....”

De lamp, de traptreden, de roode pruik, de meisjesvoeten — alles zette 'n onbehaaglijken horlepiep in.

„'t Is beter dat ik 't licht van je overneem, De Wilde”, glimlachte hij, met verrassend veel kennis van gebeurtenissen op 'n menschelijk gelaat: „bij ons in de kamer kun je over minder hindernissen van je stokje vallen....”

Even later zaten we met z'n vieren rond de tafel, stapelde 'k vraag op vraag, glimlacherig-ongeloovig, ja zeggend als ik nee méénde, me innerlijk vroolijk makend, me uiterlijk gewonnen gevend.

„Dus u was nièt in den kelder, meneer?”

„Nee, k i n d”, zei-ie zonder dat 'k me 'r ditmaal aan stiet: „w e z i j n d o o r d e h a v e n n a a r z e e g e k u i e r d....”

„Naar zee?”

„Tot drie, vier mijl voorbij de pieren — en dáár, haast heelemaal verzand, maar nog met 'n brok van den boeg zichtbaar, ligt de Talisman, die alleen voor meer dan 'n half millioen goud in staven aan boord had....”

„Kolossaal”, zei 'k gemoedelijk m'repratend: „hoe weet u dat zoo bewonderenswaardig-nauwkeurig?”

„Omdat 'k alle vergane schepen van de laatste kwart eeuw m i n s t e n s gecatalogiseerd heb, jongmensch”.

„Ja”, lachte Wanda, hatelijk van toespeling, „dat is pá z'n inventarislijst....”

„Enorm”, prees ’k, de handen onder ’t (bij dezen pot-sierlijken waan-aanvoer) topzwaar wordend hoofd stuttend: — „dus u loopt zoo maar gezellig over den bodem van de zee?”

„Heerlijk!”, verzekerde Ruth, in extase, me met ’r sublieme oogen ’t eerste kiempje geloof sugereerend.

„Den heelen dag, De Wilde — ja, spalk je ooren, vriendje! — zijn we in ’n onontdekt land geweest, „uit welks gebied geen reiziger ooit keert”.... De ontdekking van Columbus is kinderspel!”

„Ja, ja”, glimlachte ’k vaag.

Hij, de handen op den rug, doorstapte de kamer met korte zigzaggen, of-ie op ’t dek van ’n schip liep.

De kleur van z’n gezicht begon bij de fantastische loslippigheid die van z’n haar te over-spurten — z’n in oranjewimpers gevatte oogen kregen goud-paarse glansjes.

„Als ik over ’t land *onder* de zeeën van de *heele* wereld beschik, kinderen, ben ik dan geen vorst in optima forma? Is ’r niet twee en half maal meer zee dan land? Liggen daar geen milliarden en milliarden op ons te wachten? Zijn Engeland, Duitschland, Frankrijk — den naam Holland durf ’k nauwelijks uitspreken, hahaha! — de moeite waard bij de uitgestrektheden, die wij bezig zijn te veroveren — zonder ’n schot kruit te lossen — zonder leger, zonder vloot! ’n Dozijn van de meest-bezochte havenplaatsen, de heele Hollandsche kust sta ik jóú af, De Wilde!.... Ben ’k coulant?.... Heb je je te beklagen?.... Is dat geen ruil voor ’n klungel van ’n kelder?....”

Z’n neusgaten snuifden, z’n oogen hadden de starre lichtenis van ’n botten, energieloozen ophakker (schijnbare contradictie, daar de natuur of de cultuur er listig

genoegen in scheppen lieden met de minste hoeveelheid daad 't grootste quantum voornemen in de glimmende oogballen te storten en daarentegen rakkers van kerels 't masker van willooze slaperigheid te schenken.... — Napoléon — ik) — van 'n aan bluf-fende fantasie verslaafde — 'n bedrieger of 'n genie.

Die veel-bewogen avond wist 'k 'm nog niet te determineeren — later, toen Wanda me (niet Ruth!) z'n levensloop vertelde — hoe z'n voor niets terugdeinzende fantasie 'm sinds z'n studenten-jaren achter de tralies had geholpen (met tijdelijk verlies van burger-rechten en eer) — hoe-ie als jongen op de lagere school 'n reis om de wereld was begonnen en 't gymnasium 'n week in den steek had gelaten om met 'n reizend circus als paardrijder mee te trekken — hoe-ie, van alle markten thuis, detective-geschiedenissen geschiedt en 'n serum tegen 'n ongeneeslijke ziekte had ontdekt — hoe-ie tooneelspeler en ingénieur was geweest — met Don Quichote de la Mancha dweepte en Zola 'n suffen bandiet vond — hoe-ie eerst in ons spookhuis-aan-de-haven tot rust kwam.... — later, toen 'k dat en nog veel meer wist, zag 'k 't complete beeld van den genialen phantast.

„Nu — zijn we 't ééns, jongmensch?“, vroeg-ie, de stevige hand uitstrekkend.

„Ach ja“, zei 'k, niet tegen zooveel fluïde bestand: „als ik dan óók maar 'ns op zoo'n tochtje door onzen kelder naar den bodem van de zee mee mag.... Ik zal zwijgen....”

En 'k grinnikte. Voorbarig.

IV

VAN VOETANGELS EN KLEMMEN

*„.....Dat de wateren overvloedig voortbrengen
een gewemel van bezield gedierte....”*

(Genesis 1.)

Schrijven (van verhaaltjes enz.) moet òf verbazend makkelijk zijn, omdat de lui die 'r zich aan te buiten gaan, òncontroleerbaar, zonder inspanning, studie en technische voorbereiding (zooals toch voorwaar het schunnigst timmermansmaatje) uit beide duimen kunnen zuigen — òf 'n beestig-lastige, de hersens op den langen duur klonterig-karnende, door grijsbekkende kwelduivels opgelegde bezigheid.

Ik zeg dit geenszins op „losse gronden”.

Immers deze nachtmerrie uit het verleden te-boek stellend, verdoe ik herhaaldelijk kostelijke hoeveelheden tijds aan doorhalingen, verbeteringen, meditaties. Het vermoeit me en ik kan 't niet laten. Reeds 'n paar maal (meer dan bij deugdelijke conceptie geoorloofd is) ver-topzwaarde 'k den gang van mijn verhaal door verzet tegen eene woordkeus, die zich „burgerrecht”¹⁾ verwierf — maar nog meer en afmattender worstel ik met 't satansch gekrioel en onhebbelijk gedrang der herinneringen, die me terroriseeren en 't vertikken zich door eene aan orde en stiptheid gewende hand te laten ordenen.

„Ezechiël”, verwijt 'k me dikwerf met kloppende slapen: „nu heb je weer dit vergeten of dat over 't

¹⁾ „Iets op losse gronden zeggen” — „'n woord dat zich burgerrecht verwierf” — is het niet om bladzijden mee te vullen? Komen „losse gronden” zóó dikwijls voor — is „burgerrecht” een onderscheiding?
E. de W.

hoofd¹⁾ gezien!” — of „Ezechiël, ’t zou logischer zijn, als je bijv. met Hoofdstuk IV begon en de drie eerste op ’n eenigszins handige wijze door de later komende l a r d e e r d e” — en zoo sta ’k telkens opnieuw met afkeurende monologen tegenover moeilijk-gewrochten, doch bij de aanvankelijke impulsie grif-gelukt lijkenden arbeid. Ook thans. ’k Gevoel me netelig, onzeker, slap-willig — nòg sterker: als iemand die in vol gezelschap een onbedaarlijk-grappige mop vertelt, waarover geen sterveling ginnegapt — die ze niet „begrijpen” — of al „’n dozijn-maal” gehoord hebben....

Ik verbeeld me (in zulk een wrevel-moment, wanneer ’t wispelturig ding vanbinnen, dat ons regeert, z’n gevoeligheden als ’n stekelvarken tot pijndoende naalden buidelt) — ik vermeen dan, dat ieder lezer zich m i n d e r eigenwijs-onnoozel zou hebben gedragen — dat èlk ander, de kleine geheimzinnigheden in den kelder scherpzinniger verklarend en ’t bijkomstige compileerend, aan een vernuftig d u i k e n der familie Rijk-aard Rijk zou hebben gedacht — ja, ’s mans optimistische verzekering van ’n gemoedelijk l o o p e n o p d e n b o d e m d e r z e e a p r i o r i en a p o s t e r i o r i zou hebben geloofd.

En, nu ’k nog met al m’n zenuwen in de historie sta, verbaas ’k me over de laksheid, de betweterigheid, de dikke huid en den harden schedel van m’n naamgenoot in die dagen....

Grootva bleef ziek.

Z’n abnormaal hart, de oorzaak der angst-aanvallen,

¹⁾ Ziet men waarlijk, als regel, menschen o v e r ’t h o o f d ?
E. de W

maar vooral de schokken van dien luguberen middag, dwongen 'm 't bed te houden.

Omdat de doove huishoudster, na 't sterfgeval van 'r schoonzuster enkel 'n paar ochtenduren bliefde te komen, paste ik den ouden man op — behoorlijk-onbehoorlijk door m'n patroon, in dien druksten tijd van 't reedersbedrijf, uitgevloekt.

En 'k mééd de benedenburen.

In vele slapelooze uren had 'k ze voor gek verklaard — voor gek èn onbetrouwbaar.

Had de roode phantast me alles, zonder restrictie, uiteengezet, 'k zou 'm niet van z'n lijf te slaan zijn geweest. Dat scheen-ie dièn nacht nog niet aan te durven — en ik insisterde niet ernstig, sekuur als 'k 'n tweeling-broertje van den schulpenvisscher met de „Trakhener hengsten” in 'm zag.

„Dans le doute abstiens toi”, zeggen de Franschen. Onthou je bij twijfel.

Hetgeen echter zielkundig de grofste larie is, omdat jìj wel je heil in abstinentie kan zoeken, maar de twijfel jóú geen seconde met rust laat. Ik bedoel dat 'n je terugtrekken, 'n op 'n afstand blijven, 'n je verstandiglijk opsluiten (bij twijfel), meestal 't verrassend gevolg schept, dat de door je gemedenen onder je positief-magnetischen invloed geraken.

'n Zwijgende krijgt 'n nimbus van wijsheid. 'n Onverschillige plukhaart vrouwezielen. 'n Zich niet meer vertoonende wordt verlangd en besproken. Qui se laisse attendre, se laisse désirer....

Ruth, Wanda, Rijkaard begonnen belangstelling te toonen, wipten om de bij-mekaar-gelaptste motieven de zoldertrap op — naar grootva's welstand informeerend — 'n potje jam aandragerend — 'n geëmailleerd

pannetje te leen verzoekend....

En na elk zoo'n beleefdheids- of huishoudelijk bezoek, moest 'k den ouwen man, wien 'k met de dolste eeden had bezworen, dat 't hangslot nièt van de deur was geweest, opnieuw kalmeeren. Bij Rijkaard Rijk's s t e m werden z'n pupillen al grooter....

Een morgen, in Juli, met inkoopen van den kruidenier thuiskomend, maakten ze in de keuken 'n kabaal of 'r iemand gekeeld werd.

Daar ze zelfs niet zoo welwillend waren geweest de deur te sluiten, veroorloofde 'k me bij den kier de opmerking dat 't 'n tikje minder luidruchtig kon.

„Je grootvader is uit!”, lachte Ruth, even 't lawaai van twee tegen mekaar klepperende deksels onderbrekend (ze zat als 'n kwajongen boven op de aanrecht).

„Is grootva....?”, zei 'k in 'n vraagtoon, die 't bij de geboorte onvoorspoedig bestierf.

Naast de keukentafel stond 'n badkuip, boordevol water, waarin ze bezig waren Ceresus, den bloeddog, te verdrinken.

'k Zag met „een oogopslag” dat de tandelooze stumper 'n stevige kei aan z'n nek had en vervaarlijk spartelde om los te raken, — 'k zag met dienzelfden „oogopslag” hoe Wanda 'n zinken trechter als trompet of piston had gebruikt, — hoe Rijkaard met Turkschgekruiste beenen kalm op den tegelgrond 'n pijp zat te lurken.

Bestialer, vuiler, gevoelloozer kon 't niet.... 'n goedi-gen hond baldadig — met spektakel en ketelmuziek af te maken!

„Foei scháám u!”, riep 'k, de kruidenierswaren zoo onbedachtzaam op tafel smakkend, dat de gezamen-

lijke zes eieren knusjes werden.

Meer verbolgens haastte zich naar mijn lippen, toen 'n beweging in de badkuip me de houding van Lot's vrouw (was 't niet in 't land Kanaan?) oplei.

Cresus, den keisteen over den gladden bodem van 't bad meesjorrend, boog den schijnbaar genuilkorfd en kop naar me toe — kwispelstaartte met 't bedenkelijk staartstompje onder water — en voor de tweede maal sinds onze kennismaking kreeg z'n baas 'n lachstuiptrek, die 'm (nu 'r geen salonstoel te ruïneeren viel) als 'n bal over den grond dee tolleren.

Van dat laatste inférier gedoe nam 'k niet de geringste notitie.

Met de trillendste, wildste aandacht — zelfs niet door 't hernieuwd spektakel van Ruth op de aanrecht en Wanda met den gieter afgeleid — volgde 'k de bewegingen van den hond onder water — z'n geruk aan 't koord onder water — z'n gepoog om tegen de wanden der kuip op te kruipen onder water — z'n kwaadaardig gegraaf met de pooten, of-ie 't zink wou open halen onder water — hóórde 'k, tot m'n diepste ontzetting, van heel uit de verte, z'n gejammer en geklaag — onder water.

Onder water.

Hoe leelijk en woord-arm 't staat — 'k moet me geweld aan doen, om dat „onder water” niet eindeloos te herhalen — minder om u een impressie op te dringen — dan om 't eigen gemoed, bij de geestelijke herziening van de kleine maar in haar wezen ontzaglijk-groote gebeurtenis, te spuien.

Het grensde niet áán — het was hèt wonderbaarlijke.

Een hond die niet stikte, niet stuiptrekte, niet met

krimpend-schokkende pooten omhoog wentelde....

Wel moet 'k onmetelijk redeloos-versteend hebben geken — althans Rijkaard Rijk, die a a n z i e n l i j k e n tijd noodig pleegde te hebben, om uit 'n lachandoening bij te komen — sprak me zwak nahoestend aan.

„Nu, De Wilde, hahaha! — wil je 't ook 'ns in de badkuip probeeren, hahaha!....”

„Hoe lang kan 't beest 't in Godsnaam onder water uithouden?”, brabbelde 'k.

„Uren, uren!....”, knikte Rijkaard genoegelijk: „hebben wij 't zelf geen dikken dag gedaan, ja of neen....?”

„Ja”, zei 'k, formeel uit 't „veld geslagen” — hersenloos, argumentenloos, glimlachjesloos, spraakloos.

Ruth was van de aanrecht gesprongen, staakte 'r heidensch geklepper (deksels van geëmailleerde pannen: merkwaardig hoe ze ons schilfervrij boeltje vernielden!) — 't nu niet langer doorschaduwde zonlicht van 't keukenvenster stak z'n jongen glans in 't bad, belichtte 'n gestuif van ijle luchtbellen, zoo fijn en veelvuldig of 't dier zich in 'n werkenden syphon bevond.

En wat 'k voor 'n muilkorf aan had gezien, werd in 't malsch-strak gebundel der zonnestralen 'n glazen masker door koperen banden omklonken.

Er ging me, gelijk de hatelijk-dwaze expressie 't weer zoo glad-onverdedigbaar zegt, 'n l i c h t o p.

„Heeft-ie daar lucht-toevoer?”, vroeg 'k gretig.

„Natuurlijk!”

„Hoe dan?”

„Begin je ons eindelijk voor niet t o t a a l simpel te verslijten?” vróég Rijk, in plaats 'n antwoord te geven: „....heb je nòg spijt?”

„Is — is — is”, stamelde 'k m'n complete intelligentie

aan dat ten langen leste, zij het met vertraging, opgegane licht wrijvend: „Is u op dezelfde wijze in den kelder onder water....?”

„Op den bodem van de zee....”, verbeterde-ie, zich aan m'n stupied gezicht verkneuterend.

„Hoe gaat dat dan?... Hoe kàn dat?”, vroeg 'k nog eens — overwonnen, geloovend, fel-begeerig te weten, meer te weten, alles te weten.

En omdat hij nu ook in scheen te zien, dat mijn stugge, nuchtere klerke-natuur — de natuur van optelsommen, rekeningen, facturen, mekaar aanvullend debet en credit, logica, feiten — aan iets tastbaars, werkelijk, waarnemaalbaar behoefte had; dat bluffende, idioot-lijkende, op niet één bewijs steunende vertelsels (als dien avond na 't hangslot-incident) geen chronischen vat op me hielden, trachtte-ie 'n verklaring te construeeren, die 'k met 'n schaapachtig-wijs, doch in den grond onbenullig-stom snuit aanvaardde.

Mijn hemel, geef je je gewonnen, wanneer iemand je kennis in 't bijzijn van 'n paar oogen, waarvoor je je niet wil bukken, probeert te peilen?

Leven we niet in de gouden eeuw van den Lexicon?

Is één van ons zoo frisch, rechtschapen, zuiver-menschelijk, om bij 'n op „de tand voeling” (O, beeldspraak!) te antwoorden: „.....ik weet 'r niets van — ik ben zoo leeg als 'n varkensblaas — ik heb nièt de gewoonte m'n hoofd te polsen — laten we over 't weer praten!” Enz.?....

En indien we zóó vrijmoedig-ээрlijk met elkander babbelden — wát zou 'r van den conversatie-toon, de onderlegde gesprekken, de buitengewoon-ont-

wikkelde lieden, de menschen van „letterlijk alles op de hoogte”, ja vooral van critisch-zich-openbarenden — overblijven....?

Ik — mijnen leerlingen tot in velerlei geslachten zij het eene beproefde aanbeveling! — gevoelde mij meestal onaantastbaar thuis in zaken, die mijn kennis en verstand in 't nauw brachten.

'n Getrouw krantenlezer weet. Heeft theologie, wetenschap, zelfs zelden gebruikt wordende termen en woorden onder de knie.¹⁾

Hij, die vandaag met 'n mond vol tanden²⁾ zit, is 'n wel bekaaid, erbarmelijk individu. De wegen zijn gebakend voor een iegelijk. Zonder onderscheid van stand of geloof....

„Wat heb je noodig om te ademen?”, informeerde de man, naast 't bad met den nijdig tekeer gaanden hond.

„Lucht”, antwoordde 'k scherpzinnig.

„Wàt uit die lucht in 't bijzonder?”

„Zuurstof”, zei 'k verheugd ('k wist zelfs uit m'n *Petit Larousse illustré* den Griekschen naam ο x u s....)

„Juist”, knikte-ie me aanmoedigend en prijzend toe (had-ie niet gedacht!)....: „en nu is 't kurieuze, Ezechiël de Wilde, en dat is 't geheim van Cresus in de kuip en van ons in de zee — dat 'r nergens zulke hoeveelheden zuurstof als in water voorkomen.... Begrepen?”

„Ja, ja”, zei 'k pertinent (zie hier voren....)

„In de scheikunde, jongmensch, was 't járen en járen bekend dat twee atomen waterstof met één dito zuur-

¹⁾ „Onder de knie” — hum, hum! Of Grieksch-Romeinsch worstelen allemans dagwerk is!

²⁾ „Met 'n mond vol tanden”.... Had nog nimmer de sensatie.

stof verbonden 't H^2O , dat je dagelijks drinkt, formeeren...."

„Ja, ja”, knikte 'k (zijnde dit één der voor iegelijk gebaande wegen....)

„In honderd deelen water vind je ongeveer elf procent waterstof en negen en tachtig procent zuurstof....

„Da's héél veel — en samen honderd”, beaamde en rekende 'k — zonder zelfs den moed in Cresus', methans fixeerende, oogen te kijken.

„O, papa is zoo'n engel van knapheid!”, prees Ruth, 'r armen om z'n leelijken, roodharigen nek slaand — en ze gaf 'm met overdreven toewijding 'n zoen, die klonk als 'n klok.¹⁾

„Hoe breng je water in 'nanderen aggregaats-toestand, ongeloofige Tobias?”, zei Rijkaard Rijk, als 'n sarrende examiner — en nog kwellender hield-ie Ruth tegen zich aangedrukt.

Ik glimlachte knikkend. Hetgeen óók een methode is.

Wie bij ons op 't dorp, den schoolmeester niet uitgezonderd, had ooit z'n gedachten over water, dat voor drinken, handen en voeten is, laten gaan? Als-ie 't woord *agrégat* niet gekozen had, ware 'k inert gebleven.

„Door 't te koken of te bevrozen”, taxeerde ik gevat.

„En door 't te ontleden in zuurstof en waterstof — door elektrische inwerking.... Wist je dat, jongmensch?”

„Natuurlijk”, loog 'k.

„Des te beter”, zei-ie: „je valt me mee.... Dat laatste breng *ik* in toepassing, snap je?.... De opstijgende belletjes hier in de badkuip, zijn 't ontwijkende *hydrium* — Cresus profiteert van 't *oxygenium*...

¹⁾ „Klonk als 'n klok” — onsmakelijk, onwaar!

Asjeblijf, overtuig je, vriend!....”

Den brandenden lucifer waarmee-ie z'n pijp wou opsteken hield-ie boven 't bad. En aller-verrassendst sloegen zwakke knetterinkjes boven 't strubbelend, door Cresus onderstoeid water.

Ik knikte bewonderend, zonder 'r 'n jota van te begripen.

't Leek 't een of ander goocheltoertje — 'n grappige hansworsterij....

Op dit gebied had-ie me onvoorwaardelijk alles op den mouw kunnen spelden¹⁾ — tot dien dag was scheikunde 'n klank, waarvan 'k uitsluitend de Fransche vertaling kende.

Maar dit had-ie bereikt: ik capituleerde. Met vlag en wimpel

Waar ik bij stond had de eenoogige dog meer dan 'n half uur onder water tierig geleefd.

De mysterie van die weken kreeg 'n bekoorlijk-avontuurlijken dageraad.

En alle meerdere vragen waren voor mij, als leek, verder overbodig, misplaatst.

Had 'k ooit m'n hoofd over 't telefoneeren op 't kantoor van m'n patroon gebroken?²⁾ Ooit op 't telegraafbureau geïnformeerd hoe 't met de koperen tik-instrumenten, die dépêches brachten en verzonden toeging? Maakte 'k me moeilijk als de stoommachine van de tram me meenam?

Waarom dan hier finesses te willen weten — waar 'k zàg dat 't kon?

1) Lukt dat zoo makkelijk — 't spelden op 'n mouw? Waarom niet op 'n broekspijp?

2) „.....M'n hoofd gebroken”.... Zonderling. Oostersche pathos!

E. de W.

„Zoo, jongmensch”, lachte Rijkaard Rijk: „nu hoef je ons niet meer te ontloopen of we spullevolk zijn, ha-haha! Maar laat 't je gezegd zijn, dat als je de geringste indiscretie begaat — als je je eed breekt — je leven geen rooien duit waard is...”

„Nou u 't me heeft laten zien”, zei 'k met vuur: „kan u op me rekenen!”

„Afgesproken!”, zei hij, den hond uit de kuip tillend. Voorzichtig opende-ie den glazen helm — en 'n moment later schreeuwde 'k uitgelaten mee bij 't bezeten geschud van den dog, die ons wraakzuchtig bespette.

Toen grootva, die zich weer zóó kiplekker gevoeld had, dat-ie zich pardoes niet uitsluitend in 't broeiend zonnetje was wezen versterken, terugkwam, zat 'k nog op den rand van 't bad naar de verhalen van Rijk en z'n dochters over de wonderen van 't nooit betreden land te luisteren — te luisteren met extatisch-gespitste ooren (alweder bij wijze van mallootig spreken — daar zelfs geen slangenmensch over de spitsing zijner gehoorschelpen *à discrétion* beschikt).

M'n heele kokerij was 'r bij ingeschoten....

Na-droomend, afgetrokken, verstrooid, met de vitaliteit mijner gedachten bij vergane mailbooten, koopvaardijschepen, zeeslagen, wal- en andere monster-visschen, met de fut mijner hersens bij verleden en toekomst, had 'k natuurlijk geen concentratie van zorgen voor 't dagelijksch potje.

'k Dee tweemaal zout in de aardappelen, liet de gekneusde eieren in den ketel zoo onbesuisd koken en kegelen, dat de welvoegelijk binnen-gebleven dooiers 'n bos van kopergroen aannamen en 't in bobbels en gezwollen keelkroppen uitgebroken wit de loodhoudende gehumeurdheid van onweerskoppen nabootste.

Terwijl vroeg 'k grootva, die, 'n verboden apéritiefje op z'n geweten hebbend, met den achterstand van m'n culinaire plichten opmerkelijk-taktvol consideratie toonde, hoe, wanneer, waar precies de T a l i s m a n was gekelderd.

Sakkerloot, sakkerloot, 'k liep als over gloeiende sintels van 't onwelriekend petroleumstel naar de morsige tafel.

Hij, aanvankelijk geduldig, herkreeg na 'n dozijn kreupele vragen en waterhoofdige interrupties mijnerzijds, z'n klassieke kregeligheid.

„E h b i e n, eten we vandaag of eten we niet?”

Zwijgend goot 'k de aardappels af — 'n lastige manipulatie, waarbij 'n nog niet geroutineerd jongeling meer sop dan onbeschadigde pataten in de fuik der omgekiepte pan behoudt, zwijgend zette 'k nieuw water (dat onvermoed samenstel van twee atomen overbodige waterstof en een g o d d e l i j k atoom zuurstof) voor koffie op, zwijgend bikte 'k met den ouden man voor 't zolderraam, de zee in de verte bestarend, zwijgend accepteerde 'k zijn thans ongebreidelde opstand tegen den smaak der blauwpitten en 't te pittoreske der eieren — zwijgend, maar met opperste zaligheid in m'n hart, bolderde 'k op m'n kousen de trap af, toen de stem van grootva's gesnurk z'n behouden aankomst in droomland betuigde.

De benedenkamer fascineerde, was de lamp van Aladyn, die de vleugels mijner reputatie verbrandde!

't Werd *de* dag van m'n leven, 'n verdere openbaring en 'n onverhoopt boffen, omdat Wanda (de onuitstaanbare) zoo heusch was geweest bij 't ledigen van 't bad in den kelder 'r voet te verstuiken, derhalve den voor dien dag, met 'n verbeterd toestel, 't welk Ceresus

zooeven geprobeerd had, voorgenomen tocht, niet mee kon maken.

Met 'n bleek-spijtig gezichtje en 'n in azijnzwachtels geplombeerden voet, zat ze naast den zich op de goeie sofa droog-gedraaiden bloeddog (elk oogenblik bepleitten ze hún opvatting van andermans leer, waarvan men makkelijk riemen snijdt) — en zei snibbige dingen, toen Ruth, die dan toch niet ongevoelig voor de adoratie van ieder van m'n gebaren bleek, 'n balletje opwierp ¹⁾ om me 'n paar uur mee te laten duiden.

Dat vond Rijkaard, die in de achterkamer geheimzinnig knutselde, „geen kwaad idee”.

Al was 'r in z'n toon weer de genadige afdaling tot iemand van aanzienlijk-minderen stand — achteruitkrabbelen in z'n eenmaal getoond vertrouwen dee-ie niet meer, omdat-ie, gelijk later voor den dag kwam, 't spookhuis met z'n voor *zijn* doel uitgezochte gemakken, zoo broodnoodig had als de hulp van minimum één man.

Die man (bij 't fiere bloed der Girondijnen of Hugenoten, dat ook in mijn aderen „vloeiide”) was ik.

Die man.

Ofschoon 'n orkaan van uiterst-beschroomde, aan 't gebeef van 'n natgeregend affepinstertje herinnerende, jonkvrouwelijke (in een woord ònmannelijke) gevoelens in mij opstak, nadien 'k eenmaal „graag — dolgraag” had gezegd, in onoverwogen antwoord op Rijk's uitnoodiging....

Men moet een in drift of wrevel geschreven brief vier

¹⁾ „'n Balletje opwerpen”. Jawel! Zijn wij volwassen lieden in dit calvinistisch land — jongleurs, straatbengels, speelsche kornuiten?

en twintig uur in 't niet gesloten couvert laten bekoe-
len, alvorens 'm te posten — men behoorde, in wel-
overlegder mate 'n mondelinge replek een dag en
twee nachten uit te stellen.

Nu zat ik vast.

Me laf te retireeren (is lafheid geen gesmade deugd?)
ware de vroegrijpe dood voor Ruth's vermoedelijk ont-
wakende genegenheid — om het verbijsterend woord
l i e f d e niet voorbarig te gebruiken.

En al hadde ik die op 't spel gezet — het is perverse
malligheid en nòg perverser romantiek dat 'n be-
wust man zoo-maar 'n bloeiend leven voor 'n paar
mooie oogen waagt! — al hadde ik dit bestaan, dan
nog zou 'n onteerende terugtocht onmogelijk zijn ge-
weest, daar Rijk 't onkruid van m'n aarzelend-geuite
uitvluchtjes met 't stalen geweld van z'n oogen, nog
vóór 'k klaar was, bruit-weg wiede.

„Leer 'm vast s p r e k e n !”, glimlachte de kleine reus
— zeldzaam zulke athlete-schouders bij 'n in lengte
beperkt lichaam! —: „dat zal 'm wat meer kleur op
z'n gezicht geven....”

Ik slikte dezen steek onder water¹⁾ — begreep thans
de oorzaak van de plots ingetreden stilte in den
kelder.

Ruth en Wanda begonnen zich uit te sloven, om me
in 'n gebarentaal in te wijden, waarbij de mond, de
lippen, de tong (in de glazen helmen besloten) uitges-
schakeld werden.

¹⁾ „Een steek onder water geven” (of slikken). Is 't geen toppunt
van onverantwoordelijke beeldspraak? Stelt 't niet de valsche
these, dat ons volk, op water verzot, zich unaniem b a a d t ? Bij
ons op 't dorp komen de winkelpuien, de andere puien, de stoepen
vooral onder water. Doch menschen kunnen dáár niet „gestoken”
worden.

Zonder handen, voeten, armen, elbogen, knieën was benee geen gesprek te voeren.

Deze c o d e, lachte Rijk, telkens uit de „goeie kamer”, die-ie voor laboratorium ingericht had, de vermoeyende kamergymnastiek beloerend, was de dieventaal der zoogenaamde gedachtenlezers.

Als 't in zee niet lukte of minder naar m'n genoegen was, kon 'k m'n brood met s é a n c e s verdienen....

„Zoo babbelen de visschen ook met mekaar over 't weer en de nieuwtjes”, hoonde-ie, zonder meelij voor m'n inspanning en transpireeren.

„Ja, ja”, spotte ik terug: „die zullen mekander héél wat te vertellen hebben!”

„Meen jij, k i n d”, zei hij (weer 't hatelijk woord): „....meen jij dat onze uitverkorenheid met onze lange tongen verband houdt?”

„Zou u liever onder doofstommen leven?”, vroeg 'k, de beide armen omhoogstrekkend, 't geen „Oppassen, 'n schip in aantocht!” beteekende.

„Ezechiël, jongske”, sprak-ie half vernederend, half ernstig: „tegenover de 1550 millioen menschen op onze planeet, staan billioenen, trillioenen, milliarden visschen, wurmen, vliegen, kevers en wat je meer blijft op te noemen — die op de scheppingsdagen (denk aan *Genesis*, kind!) onze gelijken in gezegendwording waren.... Geeft je gezond verstand je niet in, kereltje, dat 't z w i j g e n van die eindeloze milliarden, die altijd weer mekaar vinden om zich te „vermenigvuldigen” 'n labyrinth van talen en s p r e k e n vertegenwoordigt, waarvoor wij alleen geen òren bezitten? Sta niet met zoo'n grunnekend snuit, jongmensch! Ga naar de dieren, oolijkerd, en l e e r van hun schoone taal: zwijgend te praten....”

Dien wijsgeerigen raad volgde 'k geduldig op door met de beweegbare deelen van m'n lichaam te draaien, te zwaaien, te wenken, te zwenken — en later, in 't water, bij 't bezeten geschiet en gekolk der godswonderlijke visch-variaties rond de electriche lampen, zou 'k iets meer van Rijk's paradoxaal-klinkende spraaktheorie begrijpen....

'k Bleef dineeren. Zij deden dat om zeven uur.

'n Ezel stoot zich niet tweemaal aan denzelfden steendes-aanstoots — verstandelijke overweging die o n s helaas niet met moedermelk in wordt gegeven — weshalve ik ditmaal neen zeide, toen ze vroegen „of 'k al gegeten had?”

Met geeuw-honger toekijken wenschte 'k niet nòg eens. Ruth en Wanda laadden m'n bord vol, me 'r op attent makend dat je met 't masker voor, nòch eten, nòch drinken kon — ik kauwde met 't gruwelijk gevoel van 'n mensch met dichtgegroeide keel, spoelde iederen hap met schaamteloos-veel water.

Drie drukkende dingen worghen m'n strot: de zenuw-obsessie, nu 't uur om door 't ijzeren kelderrooster af te dalen met pijndoende klokketikken naderde — de angst of 'k ter hoogte van hun uitnemende tafelmanieren kreeftenvork etc. foutloos hanteerde — de protesteerende bezwaren van m'n maag tegen spijzen, die zij in onwetendheid gastvrijheid poogde te weigeren.

'n Kanarievogel zet men geen gebraden kip, 'n goudvisch geen maanzaad, 'n poes geen witten wijn, 'n leeuw geen botjes en sprout — 'n boekhoudertje, aan overdaad-van-buitengewoon-veel aardappelen gewend, onder meer geen kaviaar, versche kreeft, c a m e m b e r t, voor.

Naar de keuze hunner gerechten te oordeelen, moesten

deze lieden buitensporig-welgesteld zijn.

Mij wansmaakte het ontzaggelijk — vooral de poespas van aan groene keukenzeep verwant lijkende kaviaar (wist niet w a t 'k met citroen en geroosterd brood bekieskauwde) — doch stuitender nog gewerd de bedorven, op m'n bord tot 'n geel, papperig plasje uitloopende kaas, die 'k met korst en al — behoudens 't zilver papier — en zulks met 't wrang gelaat eens medicijn slikkenden patiënts, naar binnen wurmde. Saterend lette Rijkaard Rijk op elk van m'n bewegingen.

En ook Ruth lachte voosjes en valschjes om m'n correcte kaas-houding....

Mijn God, had grootva me niet geleerd m'n bord le e g te eten?

„C a m e m b e r t”, zeide Rijk, dien avond — 'k herinner 't me levendig, gelijk 't geringste voorval! —: „C a m e m b e r t, jongske, is de d e m i-m o n d a i n e onder de kazen....”

„Hè, meneer!”, zei ik verwijtend, niet snappend hoe 'n vader dat onvertogen woord in het bijzijn van volwassen dochters in den mond durfde nemen.

Toen stonden we op. Omdat zij niet baden, dee ik 't evenmin. Zondag was 'k ook al niet in de kerk geweest. O, infectie van paganistische buurschap!....

We dronken koffie, keken om beurten naar de klok.

't Zou eerst om half elf hoog water zijn.

Zoolang het ebde, lei Rijkaard uit, was de vaargeul niet alleen te ondiep, maar bleven de zware sluisdeuren naar zee gesloten.

Je moest van 't juiste oogenblik profiteeren, wilde je niet in 't gedrang der schuiten en trawlers raken.

Ik had koorts. 't Vooruitzicht van 't avontuur, de on-

zekerheid hoe 't met grootva in dien tijd aan moest, maar vooral de vervloekte mayonaise-saus van de kreeft en de nog vervloekter „demi-mondaine” zaten me dwars.

„Als je terug wil, Ezechiël?”, zei Ruth, 't zenuwachtig gewiebel van m'n been, m'n pipse kleur en de schellen onder m'n oogen — hemel, welk monster kaatste de spiegel! — oplettend.

„Hoe komt u op de gedachte!”, verdedigde ik me nerveus.

„We zullen”, leidde Rijkaard me af: „vanavond langs de kleine ton van 't Oostgat gaan en de Schouwenbank onderzoeken. Die heeft enkel 't vorig jaar meer dan 'n half dozijn schepen gevreten — houtschuiten en 'n Noorsch fregat — ook 'n Engelsch jacht.... Dat laatste is voor ons misschien de moeite waard....

„Zoo'n Engelschman betaalt met cheques”, merkte Ruth onaangenaam businesslike op: „geld is 'r tòch niet....”

„Kun je niet weten”, antwoordde de vader, 'n dik boek doorsnuffelend: „daar heb 'k 't.... de Queen — dertig koppen.... 'r Drijft nog altijd een wrakton boven, om te waarschuwen.... De quaestie is of 't ding weer niet te sterk is verzand, zooals laatst de Nicolaas....”

Ik keek angstig, met 'n ongemakkelijk geweten in Cresus' eene oog.

Op 't punt 't geheimzinnige, 't benauwende te ondernemen, maande mij het heiligste aller geboden, dat namelijk hetgeen diefstal verbiedt.

Diefstal was het nemen van zaken, die je niet rechtens toekwamen. En wat daar benee op den bodem der zee rustte....

„Mag 't?“, vroeg 'k nòg schuwer dan je als spijbelend kind aan 'n politie-agent vraagt hoe laat of 't is: „.....mag je — mogen we hóúen wat we vinden.... Staat 'r geen straf op?“

„Levenslang eenzame opsluiting“, zei Rijkaard Rijk, droog — en meteen had-ie 't weer — de lachstuip — 't brallend, de glazen op 't buffetje in trillende schommeling brengende lachen, 't lachen uit 'n breede, spiersterke, zorgen- en vooral angstlooze strot....

Hoe-ie op dit moment, waarin ik, bijna p o r e u s-van duizend-vreezen, m'n stoel bewiebelde, lachen kon!.... Wetend hoe gezellig-làng 't kon duren, slipte 'k de kamer uit, om me te overtuigen of grootva sliep, aanhoorde 't devies s t e r t o (ik snurk) — en om acciden-ten gedurende de uren die we onder water zouden blijven, te voorkomen, sloot ik listig z'n broek, bretels, schoenen en kousen in mijn kast.

Op de trap overwoog 'k, zielig en bekaaid, belabberd en met steenkoude voeten, of 'k met *mijn* broek, *mijn* bretels, *mijn* schoenen en kousen 't zelfde zou doen, of 'k m'n bezadigd-huiselijke natuur de kwelling van on-huiselijke experimenten opleggen mocht....

Ruth riep me!

„Jongmensch“, zei Rijkaard, de lachtranen nog op z'n paars gezicht: „.....'t wordt tijd.... Klee je uit tot op je ondergoed, terwijl m'n dochters zich absenteeren en schiet in dit waterdicht costuum....“

'n Op een gevangenispak gelijkend grijs tricot lei-ie voor me neer. De onbeminlijke kleur deed me de vraag herhalen....

„Kan 'k 'r geen kwaad mee, meneer?.... Staat 'r waar-achtig geen straf op?“

„K i n d“, stelde-ie me gerust, z'n overhemd over 't

hoofd trekkend:.... „de wet kent strandvonderij en straft zee s c h u i m e r s.... Wij vinden geen spaander op 'n strand, dat me niet interesseert, en om te s c h u i m e n moet je aan de oppervlakte zijn! In 't nieuwe land ben ik — ik — koning — en ik trakteer je alleen op 'n portie kogels, als je bōven water je mond voorbij praat....”

„Als 'k 'r voor in de gevangenis moet”, zei 'k tragisch (me voor m'n met ei bemorst halfhemdje geneerend): „maak ik me van kant....”

„Welnee, jongske”, glimlachte-ie sinister: „ook dàt doe je niet.... Op jouw leeftijd heb 'k eens om 'n domheid gezeten — en de eenzaamheid heeft me opgeknapt — later, veel later, ventje, in 'n wanhoopsbui, heb 'k in den loop van m'n revolver gekeken en den haan overgehaald — met 't onbillijk gevolg, dat 'k Cresus die achter me stond, 'n oog uitschoot.... Toen had ik 'r genoeg van.... Spiegel je met zelfmoord-ideejen aan een mismaakten hond, dan spiegel je je zacht, hahaha!.... Haast je wat, jongske.... We moeten bijtijds door de sluis en bijtijds weer terug.... Anders blijven we twaalf uur van honk, omdat 't tweede getij twaalf uur vijf en twintig minuten later is.... Begrepen!”

„Feitelijk”, redeneerde 'k, rechtstandig naar 'm toe — in schrapgehouden e n f a c e — om dat gaten in m'n wollen sokken, die 'k zèlf niet stoppen kon, te v e r b l o e m e n : „feitelijk zijn we 'n soort zeeroovers, als u 't uitsluitend om geld doet....”

„Om nièts anders”, zei-ie stellig: „Ruth noemt me al den rooden flibustier, hahaha!”

Met 'n heesche, kurk-droge keel — allerinnerlijkst geel-groen van angst voor 't komende — met 'n bezwaarlijk gevoel in m'n maag, die met de „demi-mon-

daine" verschil van meening had — O, hadde ik zoo-
veel durf en zelfbeheersching bezeten de c a m e m-
b e r t bij dien eersten tocht nièt te eten! — wroeg 'k 't
waterdicht, onzalig-warm tricot over m'n hemd, borst-
rok en flanel (wij menschen aan zee vatten geen kou)
— en streelde Cresus, die zoo gelukkig was achter te
blijven.

„Klaar”, zei Ruth, uit de „goeie kamer” komend —
ook in 'n boevenpakje — maar 'n snoes — om te ste-
len....

„Vooruit dan”, sprak Rijk in verbijsterenden komman-
dotoon: „of néé — 'k moet onzen g a s t nog eerst
inspecteeren!”

Hij bekeek mij, van voor, van achter — ik bekeek Ruth,
de lenige, opgewekte, of ze naar 'n bruiloft ging zoo
monter-snappende, lachende Ruth.

'r Prachtig rood-koper haar — lieve hemel: de vrouw
van den schoolmeester draagt over 'r k a l e n knikker
'n pruik! Hoe moet dat mensch 'r uit zien als ze zich
bedwaarts begeeft en hóé kan zóó'n bezocht man fris-
schen kinders kennis der s c h o o n h e i d leeren, waar-
ie zich aan dàt, die schending van 't heerlijkste, zonder
wanhoopsdaad, wende....? — 'r prachtig roodkoper
haar (dit is de vloek van mijn stijl, dat 'k aan tusschen-
werpsels en tusschenzinnen, die ieder moment kort-
sluiting in m'n gedachtegeleding veroorzaken, letter-
lijk v e r s l a a f d ben) — 'r zeldzaam-fraai haar had
ze in 'n nauw, 't hoofd omsluitend kapje, gestoken,
wat 'r op 'n Pierrot deed gelijken.

Ze droeg 't zelfde grauw tricot als Rijkaard en ik, be-
woog zich, of 't dagwerk was, in 'n jongensbroek, die
'r geenszins flatteerde, maar 'r machtig-leuk stond.

Om 'r halsje sloot dezelfde metalen kraag, die 'k ook

aan mijn kostuum op had gelet — in 'r gordel stak 'n vinnige bijl en 'n tros staaldraad bungelde op 'r rug.

Nijdasserig, omdat-ie mij moest bedienen — hij liet zich liefst helpen! — sjarde Rijk 'n paar haken, die 'k slordig vast had gesespt, solieder tezaam.

„Wel vervloekt, hou je adem in! Sta niet alsof 'r 'n bult bij je op komst is!.... Waar heb je je buikriem gelaten?.... Wel vervloekt! We komen te laat aan de sluizen!”

Ik zei niets, vond 't onzinnig zoo tegen iemand, die voor 't eerst onder zee ging, uit te varen.

Grommend zocht-ie de riem die 'r niet was — die-ie natuurlijk verzuimd had mee te brengen — grommend trok-ie 'm om m'n lichaam aan, of hij de slager en ik de Zaterdagse rollade was.

'k Kreeg 'n bijl, 'n grootere, zwaardere dan Ruth — 'n breekijzer — ook 'n stalen tros — leek voor den spiegel, waarin 'k me even achter Rijk's rug dorst bekijken, 'n bastaard-schoorsteenveger, 't gekruist ras van 'n brandweerman.

Vragen dee 'k niet meer.

Er ging bij benadering iets van 'n paaschos, 'n beginsel-martelaar, 'n ter dood veroordeelde, 'n dwangarbeider, 'n aan 'n dakgoot balanceerende (om slechts eenige monsters uit de oneindigheid der stervensangsten te trekken) in me om, terwijl de pootige handen van Rijkaard Rijk me driftig-gehaast verder uitdosten.

Het was niet avontuurlijk. Noch belangwekkend. Noch spannend.

Het was 't gemartel van 'n vlinder aan 'n speld.

Hij was de speld — ik de geregene.

„Zoo nu zijn we klaar!”, zei-ie, nerveus door z'n neus

snuivend: „Vooruit! Vlug!”

’n Ander dan ik liep op *mijn* beenen kelderwaarts — ’n ander dan ik bestapte op *mijn* voeten ’t keldertrapje — ’n held, ’n gróóte kerel (met wien ik niets gemeen had — n i e t s) betrad de plank naar ’t rooster.

„Stop!”, brulde ’n stem: „wat ’n voorbeeldige idioot! Ben je van plan zonder helm naar benejen te kuieren?”

De „ander” bleef aan de plank vastgenageld.

En ’r gebeurde veel, ontzettend-veel, dat ik op den tast moet aanduiden, omdat ’k aanzienlijk later m’n positieven terug kreeg.

M’n hoofd werd in ’n kooi gesnoerd, die ze op de metalen kraag vastschroefden — op m’n rug hingen ze ’n geweldig zwaar ding.

Het geschiedde alles met den ànder — *ik* was zoo niet bewusteloos, dan toch met den totalen voorraad van wat „geest” heet, doch dikwerf zoo droevig weinig met dat gezwollen woord uitstaande heeft, op een andere, zéér verwijderde plek, vèr uit de buurt van m’n lichaam.

„Je moet dit....” — „je moet dat....” „En dat....” „En vergeet vooral dat niet”, gonsde ’t in en om m’n ooren. ’k Zei ja. ’k Knikte. ’k Glimlachte. ’k Dee bij taxatie van alles door mekaar, praatte misschien, had móge-lijk eigen gebaren....

Van dat fatale, hàlf-waanzinnig, héél-dooede oogenblik — dat toch vrij lang moet hebben geduurd, omdat ’t neerdalen langs de ijzeren ladder, en de daaraan voorafgegane maatregelen niet in ’n vloek en ’n zucht plaats konden vinden — weet ’k geen syllabe meer.... Niets.

’t Verwarde van ’n droom kan door ’t plotse zien van

'n voorwerp in je herleven — 't eerste afdalen in zee ben 'k voor eeuwig vergeten....

Flauw, als door 'n stuggen nevel, herinner 'k me enkel den vreemden klank van Wanda's stem.... „Zul je voorzichtig zijn, Ezechiël?....”

En bij 't wakker worden onder water — na 'n paar seconden, na 'n paar uren, na 'n menschenleeftijd — wie in Godes naam kan, durft zulk een tijd te meten? — bij 't schuifelend voortglijden over modderig zand, dat bij iederen voetstap van Rijkaard, Ruth of van mezelf dampende builen in 't licht der lampen opstiet, was de eerste speling van m'n versplinterde gedachten ('k waag me aan de leelijke expressie, daar ik inderdaad versteenend was geweest) bij de broek, de bretels, de schoenen, de kousen van grootva — bij m'n eigen vest en colbert, waarin de raarste zaken voor de achtergebleven dochter te snuffel leien (grootte Almacht: 'n zakportefeuille met 'n door Ruth verloren, voor mij méér dan heilige kousenband en ontelbare gedichten met rijmende eindwoorden!) — en — en bij de mogelijkheid dat 'k den volgenden morgen te laat op 't reederskantoor, waarvan 'k 't kasboek en 't journaal mee naar huis had genomen, zou komen....

O, m'n kleine, benauwde filisterziel van die dagen!

'k Liep op 'n land, dat geen sterveling zich ooit had gefantaseerd — 'k was een der eerste padvindere in 'n wereldrijk — en 'k dacht aan grutterige dingen en beuzelarijen....

Los van daarboven was 'k nog niet....

DE „TALISMAN” EN DE „DEMI-MONDAINE”

„Lang lebe der König! Es freue sich,
 „Wer da atmet in rosichten Licht!
 „Da unten aber ist's fürchterlich,
 „Und der Mensch versuche die Götter nicht
 „Und begehre nimmer und nimmer zu schauen,
 „Was sie gnädig bedecken mit Nacht und Grauen”...

(Schiller, *Der Taucher*.)

Wanneer 'k 't motto van Schiller boven dit nieuw hoofdstuk citeer, doe 'k dat gelijk vanzelf spreekt, om 'n deel mijner belezenheid te toonen — om toepasselijk te zijn — en om te protesteeren.

Want het is onwaar, beslist verzonnen, dat het in de wateren benee „fürchterlich” is.

Zoo iets kon alleen een klassiek dichter beweren, die van de schepping in de diepten geen flauw benul had. Afgezien van het feit dat een jongeling, die minuten aaneen dook, zoo maar niet vlotweg voldoende adem bij de hand heeft, om subiet te „vertellen” — afgezien van het ondichterlijke, om iemand die paarsblauw is geworden, en qua menschelijke geaardheid minimum vijf minuten blijft proesten en snuiven, vóór-ie op dreef is, zulken hollen bombast te laten beweren, meen ik mij als vakman-van-daar-benee, als wandelaar op den bodem der zee, tegen Schiller's vermoeden, dat 't 'r zóó vreeselijk is, dat 't 'r wemelt van Salamanders (wel ja!) — van draken (wel zeker!) — van haaien (toe maar!) en van gedochten met honderd armen (och! och!) te moeten verzetten.

Want dat is *niet* het geval.

Ik althans heb geen avonturen in *die* richting beleefd

— en ik zoude mij waarlijk schamen er te „dichten”

Wij liepen, Rijkaard, Ruth en ik....

Doch hier moet 'k me in teekening begeven, in gebrekkige plattegronds-aanduiding van den duikertoe-
stel, in zoover 'k, destijds slechts erbarmelijk van schei-
en natuurkunde op de hoogte, meen onthouden en be-
grepen te hebben.

'k Ben daartoe verplicht, omdat 'k wel met 'n paar vluchtige woorden van Rijk's ontdekking (toen Cresus in het bad jenkte) repte, maar de lezer in verband met mijn bewusteloos omlaag gaan, aan de wetenschappelij-
kheid van het geval, derhalve ook aan de w a a r-
a c h t i g e w e r k e l i j k h e i d mijner kleine avontu-
ren zou kunnen twifelen — en er in den grond voor de
aankomende jeugd en voor de persoonlijke gemoeds-
gesteldheid niets zóó verderfelijks als 't kweken van
m e e r d e r e romantiek is.

Drie-, viermaal heb 'k 't achterstaand „ontwerp” ver-
nietigd.

Nu ga het in zee, daar alle v e r d e r gewroet met inkt, stuf of radeermes, de Rijk-sche uitvinding nòch voor u nòch voor mij volkomener of d u i d e l i j k e r voorstellen kan.

Het „geweldig zwaar ding” dat me op den rug werd gehangen (A.) leverde den electrischen stroom.

Het was vermoedelijk, ofschoon onwaarschijnlijk, daar nergens op 't dorp 'n inrichting was om die dingen te laden, een accumulator.

Door den helm met zijn koperen en glazen gedeelten heen, liepen de draden voor de negatieve en positieve pool (mocht de normale lezer dit en het navolgende minder goed in zich opnemen: dat hij een electrotechnicus, 'n huisschellenmaker of 'n telefoon-beambte raadplege) en deze, beide van platina (naar ik meen) ontwikkelden uit het langzaam, automatisch indruppelend zeewater eenen stroom z u u r s t o f ter hoogte van B., terwijl het aan de andere pool C. gevormde w a t e r s t o f ter hoogte van E. uit het masker week (wetenschappelijk feit, dat i e d e r kan onderzoeken). Ter hoogte van D. bevond zich de eveneens automatisch-werkende afvoer van t o t s t i k s t o f verwerkte zuurstof.

Zoolang de electrische stroom de vereischte hoeveelheid zuurstof uit het zeewater afscheidde, was men benee, behoudens lekkage als anderszins, relatief veilig.

Een mensch verbruikt per uur ongeveer 25 liter zuurstof — Rijk's zwaar-voorwerp-op-den-rug A., dat tevens het opdrijven van 't menschenlichaam naar de wateroppervlakte belette en onder water nauwelijks woog, had capaciteit voor vier en twintig uur zuurstof, voor volle zeshonderd liter.

Weigerde de stroom, dan bestond gelegenheid door inschakeling van draden aan een lotgenoot hulp te vragen.

Een kleinere accumulator (?) produceerde voor de lamp, die men in de linkerhand droeg, of aan een haak van den gordel bevestigen kon.

Ziedaar....

Meer gegevens heb ik ook nù niet.

Maar in elk geval heeft de fatsoenlijke lezer thans houvast, kan ik te goeder trouw voortgaan met het relaas der avonturen en sluit 'k iegelijk gemeesmuil over het al of niet „mogelijke” finaal buiten, gemeesmuil dat ten allen tijde 't nieuwe en ongewone hoonde, gemeesmuil waarover *ik* me niet moeilijk zal maken, daar *ik* niet ontdekte — uitsluitend wat 'k waarnam en ondervond t e b o e k s t a a f.

We liepen, Rijkaard, Ruth, ik.... — gelijk ik straks inzette, en ter wille van 't goed begrip, op dorre wijze afbreken moest.

We liepen meestal naast mekaar — zij vlugger — ik, als 'n otter transpireerend, (zwéét die?) sukkelde herhaaldelijk achterbaks.

Makkelijk, in 't wegzakkend zand en de rillerig-weeke slijkbulen, was 't allerminst.

We waren nog in de haven. En dat liet zich merken.

Scherven van potten, blikken, verroeste bussen, schoenen, puin, 'n stukkende flesch, 't opgeblazen krenge van 'n hond — alles lei in de vaargeul. 't Scheelde geen haar of 'k duikelde over ankers en einden ketting!

Toch stapte 'k mechanisch uitwijkend, onhandig met de lamp manoeuvreerend, suf door 't geweld, den drang, de koorts der gebeurtenissen — suffer door 't

vlokkig, goor-groenig water, waarin m'n oogen weinig onderscheidden — en dat me ellendige koppijn bezorgde.

Of 'k links, rechts of achterwaarts keek — 'k marcheerde in 'n lompe, vette, snijdbare mist, zonder één enkel herkenningsteeken.

Bij de groote zeesluizen werd 't goddank ànders.

Daar was 't zand onbevuild, stampten de voeten geen bagger en bezinksel op, zag je mekaar tenminste — en dáár sloeg me de eerste verwondering, omdat nog vóór we de sluisdeuren langs gingen, 'n school makreelen, door de lichten gelokt en gevangen, om ons heen spartelde.

Dat werd schitterend. Vooral toen 'n reuze-geep zich 'r ook mee bemoeide....

Christenezielen — (stopwoord, dat m'n pen ontflapt, daar geen beter, meer vertogen uit de bron dezer ongedulds-, drifts- en bewonderingsuitroepen welt — hoezeer men zich kwalijk kan voorstellen, tenzij ten tijde der kruistochten, van Peter van Amiëns en van Frederik Barbarossa, dat zùlk 'n kreet oplucht of klank-genoegen verschaft!): christenezielen, wat was dat prachtig, wakker-rukkend, wonderbaarlijk!

Of 'k de electriche lamp omhoog, omlaag, recht voor me uit, of afzijdig hield — of 'k door 't glazen kijkgat aan de voorzij van den helm of door de linker en rechter „patrijspoort” keek — 'k bewoog me in 'n onmetelijk, eindeloos, overheerlijk makreelen-gekriel, robuste zwerm, die de haven inkoerste en door de lichtkegels der lampen glad van de wijs werd gebracht.

Rugvinnen, staarten, kieuwdeksels, bastaardvinnen, kaken met puntige tandjes, schubben, maar vooral gele, verglaasde oogen, wentelden, woelden, stuipten,

kringelden, botsten, schoten, draaiden, of 'k in de felste, sluipendste zuiging van 'n kolk stond.

Zag 'k ze op d'r duikende, r u m o e r i g e r u g g e n, dan was 't 'n gefladder van lichtblauw en goud en vaalblauw en goud en de donkere dwarsstrepen op elk van de ruggen dwarrelden 'r als siddrend-vluchtende stekeltjes door heen — zag 'k de buiken, dan werd 't bij 't schijnen der lamp 'n weerlichten van zilverwit, 'n zwaaien van blinkende messen, 'n afknappen van zonnebundels, 'n geblikker van glasscherven, 'n vallen en opplonzen van glinsterende loovers, dat je 'r duizelig bij werd.

We noemden ze in 't dorp „jonge tonijnen”. Als knaap had 'k ze dikwijls op 't hoofd bij de sluizen met gekookte garnalen gevangen, en 'r met grootva aan gesmuld — zóóveel tegelijk, zoo r o n d m e h e e n en zulke vreemde rakkers had 'k nog nooit gezien.

Een was 'n monster, langer dan 'n meter, had koninkje gespeeld, hield in z'n vraatzucht 'n stekelbaars in z'n bek, te groot voor z'n slokdarm en al te ver weg naar binnen, om 'm weer kwijt te raken.

Aan z'n snavelvormigen snuit, z'n kanjers van kaken, met 'n onderkaak of-ie 'n pruillip zette, herkende 'k 'm als 'n geep. Haha, in 't thuisbrengen van staand tuigage en vischsoorten, was 'k 'n primus! Zat 't niet, van de kinderjaren, in me geroest?

De geep was, had grootva me geleerd, dikwijls de aanvoerder van zoo'n makreelen-school en omdat mijn boonen-stakerige sinjeur, die z'n waterbaars-pruim, gelijk 'n door den meester betrapte deugniet, noch slikken, noch loozen kon, zich tegelijk kwaadaardig en zenuwachtig-beangst over z'n nieuwe watergenooten maakte, poogd-ie z'n benauwdheden, congesties en

digestie-stoornissen buiten z'n dagelijksch element te cureeren.

Met z'n blauwachtig-groenen, als 'n scheepszwabber zwiependen staart sloeg-ie onbehouwen van zich af, smakkende opstoppers ronddeeldend, de makreelen nog onstuimiger door den lichtkegel jagend — en zelf fameus-dol opspringend, kiepte-ie vervaarlijk boven 't water uit, om 'r met 'n loodrechten plons, den staart spichtig-gespalkt 't eerst, weer in terug te vallen.

Vier-, vijf-, zesmaal, razend-snel achter mekaar dee-ie dat, telkens met 'n *saut périlleux* uit de buurt van de lamp en 'r met den staart verticaal-borend weer in.

Rijkaard's les om nooit, zònder zijn gebaren-teeken, stil te staan, niet te suffen en vooral hem en Ruth in 't oog te houden, was 'k bij dien makreelen-volksoploop en 't merkwaardig vuurpijl-bewegen van den in z'n waterbaars stikkenden, deerlijk vergeten.

Met de droomende gretigheid van m'n bewaarschool-jaren, als 't kermis was en de mottige man met de rarekiek ons kleuters — God, de wereld, eten, drinken, uitbranders, ransel, wegtooverde, keek 'k, glimlachte 'k, praatte 'k soezende wartaal tegen 't geduldig glas van den helm.

En 'k zou dat voorzeker nog onverantwoordelijk lang hebben gedaan, als de flibustier 't licht van m'n lamp niet gemist had.

Waarlijk ros van woede, 't zand met driftige voeten opjoelend, de makreelen-school met de vlakke hand van zich af meppend, stapte-ie op me toe.

Goddank, de gebrekkige gebarentaal belette 'm me vernietigend uit te vloeken.

Driemaal stak-ie de driftige hand met de gespreide

vingers omhoog, hetgeen: „....Vlugger loopen! (Wat duivel! Aap van 'n jongen! Enz.....)” bedoelde, en om 'r meer kracht bij te zetten, bij gemis aan stopwoord, voegde-ie 'r 'n pootigen knoop in den vorm van 'n por in m'n ribbekast aan toe — zijnde dit manuaal de basterdvloek bij uitnemendheid der doofstommen.

„Verroest!”, protesteerde 'k luid, niet bereid hem ingelijkluidende, onderwatersche folklore te antwoorden. Indien 'k bij deze onzachte familiariteit weg of steg hadde geweten, zou 'k m'n hielen gelicht hebben ¹⁾ — nu uiterst gebelgd volgde 'k Ruth's slank silhouet.

Ploemp! 't Eerste incident.... Juist was de reuze-geep voor de zooveelste maal met z'n staart als 'n harpoen naast me neergekeild, toen 'n ding over me viel, dat de heffing van m'n armen belette, m'n helm met spinragdraden belei en 'n aantal makreelen tegen me aan plette.

De boven 't watervlak buitelende geep had zeer waarschijnlijk de aandacht van 'n visscher getrokken.

'n Werpnet zooals ze dat bij de pierhoofden meer gebruikten, wrong me lekker-ongemakkelijk om 't lichaam.

Angstig keek 'k om, Rijk's helpende hand zoekend.

Hij zag 't ongeval, dee 'n paar onzekere passen, ging op 't zand zitten — of liever liggen, de ellebogen achterover gespaakt.

¹⁾ Indien 't „hielen lichten” iets zoo opmerkelijks is, dat we de expressie als 'n b i j z o n d e r h e i d gebruiken, bewijst 't zoo- maar en diepst-beleedigend, dat wij Hollanders futlooze hielen bezitten. Er gaan wel-is-waar veel lieden met opgelichte t e e n e n, meerderen met klompen en toffels, sommigen, ook moderne vrouwen, zonder hakken, maar zijn platvoeten zóó algemeen-menschelijk?

M'n hand met geweld door de mazen van den kuil scheurend, gaf 'k Ruth 't overeengekomen noodsignaal door m'n arm onbewegelijk-horizontaal te strekken.

Ik in 'n net verward — Rijkaard 'n flauwte of 'n defect in den zuurstof-toevoer — 't waarachtige, onvervalschte, niet op vooze beeldspraak berustende angstzweet brak me uit, terwijl 't satansch gestoei der lichtblauwe, goudvlammende, zilverbuike makreelen om de in m'n linkerhand trillende lamp koortsig aanhield.

Hemelsche genade, als Rijk wat overkwam, was ik, die als klaplooper¹⁾ op de geniale ontdekking mee was gedoken, eenvoudig foutu, daar 'k nòch 't pad naar den kelder, nòch naar 't strand zou weten te vinden! Kalm — de voorname heldhaftigheid in 'n vróuw! — wandelde Ruth in mijn richting — elegant of ze 'n batisten kleedje borduurde, trok ze 'r bijl uit den gordel, kapte de lijn waaraan de idiote visscher boven met alle geweld rukte en begon met den scherpen kant der bijl de mazen te knippen.

Ik wees 'r met edel gebaar naar den schijnbaar-ziel-togende — zij lachte achter 't glas, bevrijdde me zonder van 'r vader notitie te nemen.

„Ruth, help je pa eerst!”, gierde 'k in den helm.

De resteerende touwtjes zakten van m'n schouders — 'r bijl herstak ze in de ceintuur — en ze zette zich ook op den bodem.

Met ongeveer uitpuilende oogen liep 'k op Rijk toe, hield m'n lamp bij z'n gelaat, draaide me nijdig af.

Hij lag in een van z'n onpure, beruchte proestbuien — de zonderling, die zelfs hier met z'n lachen geen maat wist te houden!

¹⁾ Wat is 'n klaplooper? Klapt zijn loop? Of loopt hij op iemand's klep? Klopt of klept 't niet...?

Het was de derde, de grens der betamelijkheid en der beroerte overschrijdende uitbarsting, welke 'k het genoeg had bij te wonen, maar ditmaal met zulk een schrik mijnerzijds, dat 'k minutenlang in verwerpelijke zenuwreflex met de vingertoppen der vrije rechterhand tegen het voorglas mijns helms wriemelde, in oude poging de gemoedsonthutsing door bijten op veel-bebeten nagels te temperen.

„Ik dacht op dat oogenblik inderdaad dat 'k stierf”, zei Rijk, toen we later onze indrukken recapituleerden: „je zag 'r zoo potsierlijk uit, jongmensch, dat 'k bang was niet meer bij te komen....”

Terwijl 'k, door 't duiken, schieten, spartelen der makreelen omgeven, en bij m'n voeten door kittig-aanglijdende tongscharren en als gemelijke spinnen voortwaggelende krabben bestormd, op mijn chef wachtte, moest 'k eerst voor 'n logger, toen voor 'n bom uitwijken, omdat 'r in de vaargeul amper water genoeg stond.

Op de knieën gehurkt, liet 'k de kielen bijna langs m'n helm schuren. 'n Nieuwe por, ditmaal van Ruth, wees mij de richting aan, waarin Rijkaard reeds voortbewoog.

We waren in de sluizen.

Rakelings liep 'k langs de openstaande, groen-verweerde, met schelpdieren begroeide deuren — in de voetstappen van m'n ideaal strompelde 'k de glibberige, vol zeewier en zeegras builende bazaltbrokken van den onderbouw voorbij.

Boven — hoe dikwijls had 'k 'r niet 't in- en uitgaan der schepen bedroomd! — boven was alles 'n lust voor de oogen, 'n properheid van sneeuw witte brugge-leuninkjes, 'n smakelijke frischheid van teer en inge-

vreten schulp-schilfertjes — 'n monter opfleuren der vlag aan den seinmast van den stormwaarschuwingdienst, 'n lollig dobberen van roode en zwarte boeien, spitse en stompe tonnen — met de altijd beangstigende quarantaine-boei, dicht bij de semaphore — boven de de keurig-gegladde, gecementeerde glooiing der bazaltpiëren — als de wind op elk golfje een kuif schor en 't zonnetje 't water van glanspret liet schateren — je met de welverzorgdheid van den tuin van den dominee, of 't prettig-opgeruimde van 'n huiskamer aan — b e n e e, in de sluizen zelf, voelde je je zoo ònthuis als in 'n rommelkeet, 'n middeleeuwschen, onderaardschen kelder, 'n rooverspelonk.

Van de plumpe stukken bazalt en graniët was geen spleet meer zichtbaar.

Tegen de steenen wanden, in den schemer, in 't duister, had zich 'n tierig-bloeiend, allersomberst leven van planten en schelpdieren ontwikkeld — de planten: met 'n stug, hard-gefronst groen — de dieren in spitse, bitse, zwarte lijke-huisjes.

Niets bewoog daar.

Nu je door woest zwaaien en door 't bedekt houden van je lamp de makreelen en den geep had verjaagd, trof je de stilte, de schijnbare vreugdeloosheid van gras en wier, die 't buiten zonlicht stelden, sterker nog 't eenzelvig, norsch, doodsch vegeteeren der zeepokken, zeepuisten en eendenmossels, ieder-voor-zich, ieder in 'n onnoodig-sterk pantser, ieder monnik, ieder kluizenaar in volslagen donker, ieder begraven, buiten alles wat je zelf schoon geleek — en toch met vurige gretigheid l e v e n d, want zich vermenigvuldigend.

Bij 't langzaam-voorzichtig schuifelen langs den ba-

zaltmuur, overdacht 'k natuurlijk geenerlei van deze hupsche, aan den kouden bovengrond verwante bepeinzigen.

'k Had niet alleen m'n volste attentie noodig, om niet uit te glijden — elke voetstap werd de gevaarlijke vernieling van honderden slakkenhuisjes, mosselschelpen, hoornwieren, mosdieren — doch daarenboven pleegt zelfs 't pienderst schepsel met ad-remme antwoorden en snuggere overwegingen uren láter in 't gereede te raken.

Ons heel menscheijk ontwaken, bewustworden, begriipen, is te dikwijls mosterd na zùren maaltijd.

Als onze levensplant waarlijk bloeit en volrijpt, worden de blaren geel en bespotten ons hoonend.

We zijn met àlles te vroeg of te laat.

De gulden middenweg is nauwelijks geplaveid.

Met andere woorden we dènken zeer zelden, terwijl we daadwerkelijk dóén — ik tenminste dacht in de sluizen geen jota van 'tgeen ik er nu op m'n stoel met 'n pijp in m'n mond en m'n voeten in 'n voetenzak over philosopheer.

De eenige concentratie van m'n gedachten was bij 't: „Laat 'k Rijkaard en Ruth in Godesnaam niet uit 't oog verliezen — en zou 't geen tijd worden terug te marcheeren...”

„Stilstaan!”, wenkte de zwaar-geschouderde aanvoerder. Bijtijds. 'n Stoomtrawler, dof-toeterend, vreemde klacht van 'n kermenden hond, bewoog naar de pie-
ren.

't Was 'n geluid als uit 'n dichtbijde diepte, 'n kort-
waarschuwend stooten, dat de schepen alleen lieten
hooren als 't mistte. Ook 't zwakke, loom-slierend
geroep van den misthoorn en dat van de brulboei bij

't noorderhoofd drong tot ons door.

„Oppassen!”, zei Rijk, door 't vooruitsteken der beide armen.

De scherpe kiel van den trawler met z'n wrattenveld zeepuisten en bryozoën gleed ons voorbij — de schroef floepte slibberig zand op, borrelde vuil en stervende kwallen rond de lantaarns.

„Ach, ach — pikten ze me maar op”, zuchtte 'k, in vlegelachtige ondankbaarheid —: „zat 'k maar bij ze op dek!”

Kon 'k vermoeden dat de trawler nooit meer de haven terug zou zien — dat ze „opgeschreven” was?

Nog in 't kielzog stapten we zeewaarts, de richting der roode geleidelichten volgend, tusschen noorder- en zuiderpier.

't Iedere kwart minuut ronddraaiend licht van den lichttoren op 't blinde hoofd begon 't water zoo snijdend te beklieven of ergens op den rand van 'n wolk 'n smakker 'n spiegelscherf tegen de zon in bewoog.

Voor 't eerst, bij weerbarstige tusschenpoozen, zag 'k de lichamen van Rijk en Ruth, ten voete uit — Rijk, 'n zeegedrocht, met kleine beenen, knoestige schoeren, 'n luchtbellen sputerenden helm — Ruth, slank, elegant, als 'n boven 't water uit schietende goudmakreel en zelfs de ontwijkende belletjes hadden (is 'n verliefde toerekenbaar, voor z'n daden verantwoordelijk, normaal-kijkend — in één woord snik?) iets waarlijk-genogelijks, monters, opwekkends, dat, jammer, héél kort duurde, en zich bij de brulboei in zee nog even, maar zwakker herhaalde.

Oppassen!”, seinde Rijk bij 't Noorderhoofd, waar meer dan dertig voet water stond, en waar de zuiging van 't zand je geniepig beentje lichtte.

Van z'n gordel nam-ie z'n tros staaldraad, wenkte me 't zelfde te doen, en zoo met Ruth in 't midden, aan mekaar door die trossen op vijf meter afstand verbonden, gelijk ook beklimmers van gletschers 't plegen te doen, liepen we thans 't eindelooze, huiveringwekkende land zonder baken, zonder wegwijzer in — en achter ons, als 'n onheilsteeken, als 't schor-huilend klagen van 'n hond in maanloozen nacht, klonk nu snerpend-doordringender 't stooten van den misthoorn met z'n elke halve minuut één hoogen toon van vijf seconden, na drie seconden door één lagen van vijf seconden gevolgd — 't mistsignaal voor onze kleine, gevaarlijke haven, dat me als jongen in de eenzame zolderkamer zoo dikwijls belet had te slapen.

We gingen de zijwaartsche banken over, de beruchte Steenbank, de nog beruchter Middelbank, tusschen de ankerkettingen der tonnen en banjaardboeien door — op weg naar de Schouwenbank, waar Rijk 't gezonken Engelsche plezierjacht probeerde te vinden.

Ik liep willoos, als 'n kalf aan 'n snoer (kon 'k terug — was de staaltros geen redding en toeverlaat?....), de lamp in de linker-, de bijl (i k 'n bijl!) in nabootsing van m'n twee compagnons in de rechterhand. Even, in 't verloop-westgat, dat de zeelui van 't dorp de „Keizersbult” noemden, werd 't gaan ondragelijk-moeilijk, omdat de helm en 't gewicht op den rug boven water uit wipten; even meende 'k in 't fletsen van den mist twee roode lichten te zien, toen bewogen we weer vlug en makkelijk 'n steile helling af, en bij iederen stap scheurden de voeten wrokkig zeewier mee.

Voor ons uit leek 't zand te vluchten. Dat waren legers garnalen, opgeschrikt door 't klotsen der waterlaarzen. Je zag roepkrabben met hinkepootende scha-

ren, porceleinkrabbetjes, zeekrabben, 'n verdwaalde spin en kanjers van wolkrabben, nieuwsgierig toeloopend en met de haast van 'n burgerjuffrouw, als de Angelus ophoudt te luiden, 'n drafje inzettend.

'n Vette poon, hofdiender van 'n pond of acht, met 'n buik zoo rood als 'n versch gekookte biet, plofte in z'n verliefdheid op m'n lamp, tegen m'n helm aan — 'n kleuterige zeeduivel (als onze visschers ze vingen, loosden ze ze dikwijls nijdig in 't water terug met 'n tabakspruim in de kieuwen!) zigzagde bij m'n beenen of-ie 'm om had — en over 't zand gepeddeld, schoten herhaaldelijk bruin-gemarmerde grieten, schollen met geelroode op menie-kwakken gelijkende vlekken, scharren en botten, smelten en kritten, lassen en bunscholletjes, ruitvormige tarbotten en als donderaaltjes voortglibberende weggoaien.

'n Beroepsvisscher zou bij 't enkel zien van de listig op de banken schuilende schavuiten gelikkebaard¹⁾ hebben — ik, stumperig meesjokkend, 'n (door de ongewone beweging, 't waterdicht pak en door zekere aan de mayonnaise-saus, den caviaar en vooral der „demi-mondaine” te wijten interne verschijnselen) zweetbad ondergaande — genoot geenszins van het ontzaggelijk Aquarium dat zich aan ons openbaarde.

Dicht bij de Schouwenbank, op 'n plek die de visscherlui „Duivelsrug” scholden, stond Rijkaard stil.

Ruth, naar me toe komend, vrouwelijk gebaar, dat 'k nooit zal vergeten, nam me bij de hand en met 'r lamp 'n groen-doorvreten wrakhout met 'n afgebroken pa-

¹⁾ Moet het onsympathiek idee „likkebaarden” nog langer blijven bestaan? Hebben onze voorouders gelikkebaard? Heeft u 't? Heb ik 't? Verzet zich ons kuisch- en zindelijkheidsgevoel niet tegen elke onaesthetische beweging, onverschillig of dezelve baard of hielen misbruikt?....

E. de W.

pegaaistok en 'n kromgewroeten stuurstang bijlichtend wees ze me vijf beslijmde, verbrokkelde letters....
I S M A N

'k Begreep dat dat eens T a l i s m a n geweest was, begreep dat 'k bij 't graf van m'n vader en moeder stond — en de tranen sprongen in m'n oogen.

Ouder en wijzer geworden (naar men in 't bijzonder van zichzelf, z'n lichamelijken en geestelijken toestand betoogt — en wat 'n pleonasme zou beduiden, zoo 't inderdaad doorsnee bleek....) ouder en wijzer, heb 'k menigekeurig-geordende begrafenis met mee-rouwende koetsiers, palfreniers, paarden — met stemming en muziek (toen de voorzitter der dorps-fanfare in den bloei zijns levens van gade en hobo weg werd gerukt) — met kransen en toespraken — met ceremoniëel, klokkeluiden, neergelaten gordijnen en diepste, zwaar-moedigste plechtigheid bijgewoond — en hetzij als getroffene, hetzij als nieuwsgierige (ik beken tot mijn schande, dat 't geruimen tijd één van m'n zwakken was uit te loopen als 'n stoet de dorpsstraat met de levendigheid van 'n gebeurtenis vulde!), betrad ik dikwerf het protestante en het katholieke kerkhof — de bloemperken, de netjes onderhouden paden, de hekwerken, de ijzeren kransen, de zerken, de opschriften, de kruizen, de immortellen, de linten, vooral de eigen-kelders bewonderend — maar onder geen omstandigheden heeft 'n simpel natuurgraf me zoo getroffen, als dat wrakhout met z'n door zeewater en pokken doorvreten vijf letters....

Aan land gespoeld waren ze nooit — zij niet — hij niet....

Misschien waren d'r laatste gedachten bij 't eenjarig kereltje geweest, dat op den arm van z'n grootvader

mee naar de ramp keek, zonder te weten, wàt 'r met 't schip in de razende branding en met z'n allerliefsten gebeurde....

Nu, na zooveel eenzame jaren, met niet te veel genegenheid om me heen — bezocht 'k 'n voor altijd verloren gewaand graf en de afgebrokkelde papegaaistok, met algen en wier, piekte omhoog als 'n zotte gedenknaald.

Rijkaard beklopte goedig m'n schouder, wenkte me voort te stappen.

Twée-, driemaal keek 'k nog om, als 'n malloot probeerend de plek te onthouden.

Toen kwamen we 'n tweede „graf” voorbij — den duidelijk herkenbaren kluiverboom van 'n fregat met onbeschadigden Spaanschen ruiter, gaaf gebleven waterstagen, kluiverstampstag, boegspriet en achteruithouder.

't Maakte me koud.

De wiegeling der lantaarns sloeg voor 't eerst s c h a d u w e n.

Zelfs de makreelen hadden 'r geen gehad.

Tusschen en achter 't gezwollen hout, de als groene guirlanden zachtjes luwende touwen en 't met gras bemoste gewef van wat eens fokke-, groot-, of bezaanswant was geweest, dobberden vage, zwarte verkleuringen van 't water — of reuze-koddebeiers zich bukten en dreigden — of norsche bidders amper opzijingen — of onzichtbaren, nijdig over de schennis van licht hiér en voetstappen hiér en loerende oogen hiér, morrend en vloekend heenstoven.

Bijna raaklings er naast, schijnbaar tegelijk in stormweer op de banken gedreven, lei 'n stoomboot in 't zand verwroet.

De roodroestige pijp, kaler gevreten dan 'n door rupsen ontredde struik, stak 'r kantige nerven tusschen 't aangekruid wier — de als galgen spakende davits droegen slieren en biezen, of zee-anemonen aan kwamen gedreven — en de woeling der Schouwenbank had als in spot 'n anker-kat blootgeschaafd.

De rest van de boot, de verschansing, de luiken, 't dek, de stuurstellen, was onder 't zand bedolven.

Rijk trok me voort aan de stalen tros.

We liepen er over heen.

't Was afschuwelijk, beklemmend, stuitend — dat als maraudeurs, ontheiligers der stilte, roovers op 'n slagveld, over zoo'n graf h e e n s t a p p e n.

Op 'n gewoon kerkhof zou 't je niet in zijn gevallen, zou je 't faliekant hebben geweigerd.

Hier dwong Rijkaard, die met z'n gedachten bij heel andere zaken was, die den zeebodem met de meest cynische bedoelingen doorzocht — hier zat je letterlijk aan 'm gekoppeld — en bij iederen voetstap over 't verzand dek der stoomboot drong 't sentimenteel verwijt in je op, dat 't niet mòcht — dat elk van de dooden op de Schouwenbank, elk van de mogelijk onder wrakhouten rustenden, 'n marteldood was gestorven — dat hier geen licht mocht schijnen — geen bespijkerde schoenzool 't beetje zeegras vertreden mocht, mòcht, mòcht....

Dat was m'n impressie bij 't allereerst zien van vergane schuiten en schepen.

'k Zou 'r langzaam aan wennen, minder „gevoelig” worden — maar toch dien eenen hoofdindruk van 'n triestig, lomp, mateloos-luguber kerkhof — van jammerlijke monumenten en ruwe, norsche graven — dien hoofdindruk ben 'k nooit meer kwijt geraakt.

De doorvreten schoorsteenpijp, de davits en 't brok anker achter ons latend, en, waarschijnlijk omdat hier te veel vaders water begonnen te staan, minder door visschen rondom de lampen lastig gevallen, strompelden we (althans ik strompelde!) meerdere gekneusde, verbrijzelde wrakhoutresten voorbij.

't Waren hoofdzakelijk rondhouten en flarden tuigage. De zwaardere scheepsdeelen had de gulzige bek van 't nooit loslatend zand omlaag gesleurd en vernield.

Boeg-sprieten, voorstrengen, ra's, gaffels, want en perdoens — wat al niet meer! — slijmde als slakken-vleesch onder je voeten, verpulverden in d'r brooze verweerdheid, groenden aan in 't electrisch licht — of 't voorwereldsche, zich verschuilende gedrochten waren.

Ik voelde me ziek, trachtte me kweek te houden.

M'n maag en ingewanden, door wat 'k niet meer behoef te herhalen van streek, de aangroeiende waterdrukking op de schouders, 't abnormaal ademen (ganschelijk „lucht” was 't toch niet!) — „sloegen me de vlammen” uit.

En 't zien van Ruth's baldadig gedoe — ze had 'r plezier in indrukwekkende wrakhouten met 'r bijl te kerwen en opzettelijk uitgelaten in 'r bewegingen te zijn — of ze moeite had cancans te bedwingen! — verbeterde noch de bezwaarlijkheden mijns lichaams noch de downe gemoedsstemming, die zich van mij meester maakte, en waartegen niet te redeneeren viel, omdat de helm alle redeneering belette.

't Hatelijk, gedwongen, hardnekkig zwijgen!... „Stop!”, seinde Rijk.

Als-ie 't niet had gedaan, zouden we waarschijnlijk toch alle drie tegelijk stil hebben gestaan.

'n In verhouding tot de andere wrakdeelen reusachtige romp versperde den „weg” — en 'r voor, gelijk de flibustier 't me 's middags gezegd had, spande de veerend-wuivende ketting van 'n wrakton.

Dat was de Queen, 't Engelsche jacht, dat met dertig koppen vergaan was — de eigenaar, z'n vrouw, z'n dochter, de bemanning — alleen 'n fox-terrier, wel wreede speling van 't noodlot!, had de reddingsboot meegebracht, tóén — in de dagen, die 'k me zeer goed herinnerde.

'k Had zelf op 't door schuim bespat pierhoofd naar den razend-zwiependen, nog alleen overgebleven baazaansmast, met twee zwarte wanhoopstippen in 't toppenend gekeken — stippen die je na 'n poos niet meer zag, omdat de beestig-beukende golven alles raseerden.

't Heele dorp was 'r voor in de weer geweest — de pootig-lobbesachtige kerels der sloep hadden met 'n pruim tusschen de kiezen d'r leven twee-, driemaal gewaagd — voor niemendal.

Enkel 't gesplinterd stuk van de lange grietjessteng had 't 'n poos boven laag-water uitgehouden — toen was de wrakton gekomen.

Nu stond 'k 'r voor. De branding had 't prachtige jacht in die twee jaren stukgerammeid.

Wat eens de sierlijke, kleine longroom met mahoniehouten slaapsteden en 'n tafel met koper beslag was geweest, geleet 'n gapende wond.

't Zeewater had niets gespaard.

Je herkende de plek aan de heel-gebleven patrijspoorten, de hellende tafel, de klepbank en 'n groen-beschimmeld lampeonderstel.

Overal — of 't leven van de bazaltbrokken in de slui-

zen zich herhaalde — was 't vinnig gekartel van schel-
pen, hadden de puisten en pokken, de eenden-mossels
en bryozoën zich vastgemetseld.

't Opgekolkt zand vulde spleten en naden.

Op 't schimmelgroen der lamp beïtste 't woord....
Queen.

Niet voor alle geld van de wereld, zou 'k dat hol zijn
binnengegaan.

Ruth deed 't.

Driest zette ze zich op de schuinhangende klepbank —
driest steunde ze 'r elbogen op de tafel — driest lachte
ze me toe.

Ik keerde me om, vond 'r terugstootend.

En tegelijk, de situatie vergetend, gaf 'k 'n gil, 'n zoo
doordringenden, gelijk Rijk me later verhaalde, dat hij
in z'n voornemen, om 't schot van 't jacht met z'n
bijl te bewerken — had-ie, terwijl ik me kleeedde,
niet ruitelijk gezegd, dat 't 'm om niets anders
dan om geld te doen was? — gestoord werd. Door de
twee helmen en de dichte waterlaag heen had-ie ge-
hoord!

Den stalen tros loslatend, in m'n waanzinnigen angst
zonder 't eenvoudig besef dat 'k alléén radeloos-verlo-
ren was, holde 'k uit de omgeving van 't Engelsche
wrak.

En toen 'k dorst omkijken, schreeuwde ik nog eens.

Rustig — of 't daarheen koers zette, zonk 'n schip, 'n
nieuw schip.

'k Had dichtbij 'n onbewegelijk, bekend gelaat gezien
— en op dien afstand, om me te overtuigen, dat 'k me
nièt vergiste, zag 'k duidelijk, krankzinnig-makend
duidelijk, de witte nummers, de witte letters van ons
reederij-kantoor, de H.S. VII., waarvan 'k de besom-

ming zoo dikwerf geboekt had — de stoomtrawler, die
dienzelfden nacht vertrokken was.

H. S. VII.... H. S. VII....

't Schemerde voor m'n oogen — 'k zakte in mekaar.

VI

IK KRIJG GEDAAN EN HANG 'T HEERTJE UIT

*„Hoe kan een mensch naer goede daden trachten,
„Die in den geest met eersucht is besmet?“*

(Jacob Cats.)

*„Nur ein apodiktischer Beweis, sofern er intuitiv
ist, kann Demonstration heissen.“*

(Kant, Kritik der reinen Vernunft.)

Slapen, bewusteloos raken, sterven, 't vergaan van de wereld, dat 's één pot nat.

Alleen als je weer wakker wordt, en (in 't tweede geval) je positieven terug krijgt — schijnt 'r 'n reël verschil te zijn....

Volle vier uur was 'k radikaal weg, weg van wat je leven noemt, weg zonder 'n zweem droom, weg zonder gevoel voor Rijk's stevige knuisten, weg in 'n ander soort Zijn (gelijk Shakespeare, dien 'k óók las, 't zonder groote Z. doceert), 'n Zijn, dat je uitsluitend met koude rillingen, verbazing, benepenheid, duizelig-makende mijmeringen overpeinst — of gemakshalve negeert.

Volle vier uur was m'n lichaam door derden gesjord, terwijl ik, waarlijk ademend, kreunend — met m'n beste mensch-zijn, immers bewust-zijn, elders (let op: e l d e r s) verkeerde.

't Eerste, dat 'k hóórde, was Rijkaard's vloekende stem. M'n terugkeerend gedachten- en gevoelsleven heette-ie met de hartelijke woorden: „.... De beroerling b l i e f t weer te ademen!“ welkom.

De oogen suffig openend zag 'k z'n rooien, zweetenden kop, z'n rossig-behaarde, gespieerde armen, die de mij-

ne schraag heen en weer pompten, op de wijze als bij drenkelingen geschiedt.

Omdat 'k niets van z'n blazen, snuiven, leelijke-gezichten-trekken begreep en m'n levensfut zich tegen zóóveel sympathie verzette, hersloot 'k de oogen.

„Wel vervloekt, wat 'n weerbarstige rakker!”, foeterde de grove stem j e n s e i t s.

M'n polsen deden pijn, zaten in z'n stalen handen geklemd.

„Zachtjes, pa”, zei 'n bezorgde stem.

Ruth — da's Ruth — lichtte 't in m'n versuffing.

'n Allegaartje van slappe herinneringen, versleten beelden, brokjes van 't onderzeesch uitstapje en bovengrondsche gebeurtenissen, mistte in me op.

Ik ben bij de Rijken overwoog 'k moeilijk — 'k hoor hem — 'k hoor Ruth — 'k voel me làng niet lekker — had 'k ze ook maar laten staan, die lamme, smerige kaas....

En daaraan uiting gevend, stamelde 'k met 'n tong, die zoo stijf was of 'k na tien zware sigaren met 'n open mond had liggen slapen:

„.....Die demi-mondaine, meneer....”

Pang. 'r Viel iets — 'r bulkte iets.

Ineens klaarwakker — zoo als lucht in 'n ledigen koker kan ook benul in je terugstorten — zat ik òp in 'n bed, dat 't mijne niet was, zàg Rijk in 'n lachstuijp op den grond — zàg Wanda bij 'n warme kruik aan m'n voeteneind — zàg Ruth voor 'n schaal ham met eieren — zàg Cesus met 'n kluif in 'n kamerhoek — zag den helm met 't staal en 't glas, dien 'k gedragen had.

„Hoe kom 'k hier?”, vroeg 'k — heel, heel kort aan 'n nachtmerrie geloovend.

De man op den grond — de g e k — schudde 't hoofd, schaterde me verder wakker.

Ruth, 'r mond vol — die had zich niet tè ongerust over me gemaakt — lachte ouwer gewoonte van den weeromstuit mee — Wanda was ten minste zoo hoffelijk te antwoorden.

„Je ben op de Schouwenbank flauw gevallen, Ezechiël”, zei ze, met 'n kleur van verlegenheid, omdat ze m'n voeten had zitten warmen: „'t zelfde wat mij in den kelder overkomen is — herinner je je — toen jij de trap afkwam....?”

'k Luisterde nauwelijks.

Ineens had 'k 't visioen — 't bleek, onbewegelijk gelaat van den stuurman der Verwachting — de krijt witte letters en cijfers H. S. VII.... H. S. VII....

„Was 't onze stoomtrawler?”, vroeg 'k, zoo verschrikt, dat 't Rijk behaagde bij te komen.

„Je bent 'n idioot, kind!”, verweet-ie, nazuchtend van 't lachen: „we hebben 'n sleep aan je gehad, Ruth en ik, om bij te bezwijken.... Als Ruth je voorspraak niet was geweest, ik 't niet zonde voor m'n instrument had gevonden — en 'k niet zoo'n meelij met je schelvischoogen gekregen had, zou 'k je hebben laten schieten.... Jij deugt niet voor duiker!”

„Was 't de H. S. VII....?”, herhaalde 'k mat.

„Ja”, zei-ie zoo kalm of we over 't weer spraken: „de trommel met scheepspapieren hebben we meegebracht....”

„Groote hemel, groote hemel!”, zei 'k zonder dadelijke attentie voor 't laatste: dan moet ik dat onmiddellijk aan m'n patroon gaan zeggen!”

„Jij ben driedubbel stapel!”, viel Rijkaard bot uit: „....je heb je mond te houen — en stevig ook — of je leeft geen úr meer, ventje!”

Met de wreed-kwaadaardige uitdrukking van z'n ver-

hit, vermoeid gezicht viel niet (allerm minst door mij!) te spotten, en zoo 'k 't met felste alarmeering van m'n poenigste moedreserve zou hebben bestaan, zou 't gezond verstand onverwijld tegen dergelijke gemoeds-dartelheid van leer zijn getrokken, wijl m'n patroon 'n te kort-aangebonden oud-zeeman was, om langer dan den duur van 'n oorvijs (daar had-ie me al tweemaal op getrakteerd) naar den fantastischen zotteklap van 'n boekhoudersmaatje te luisteren.

Neen, daar zag 'k geen been in.

Eer ik 't geziene in kleuren en geuren zou kunnen verhalen: „patroon, 'k heb vannacht onzen stoomtrawler de Verwachting, de H. S. VII, naar den kelder zien gaan — die moet in den vetten mist aan zijn gevaren....” eer 'k dàt in die paar dorre termen zelfs formuleerde, was z'n vuist of z'n voet in argumenteerende beweging. En terecht!

Met de handen om de knieën en weer gesloten oogen dacht 'k na.

't Was vreeselijk zoo iets onherstelbaars te weten en te moeten zwijgen.

Je had nog voor 'n paar dagen met den schipper, den stuurman, den machinist gesproken.

Op kantoor hadden ze 'n borrel gedronken — je kende de bemanning, de vrouwen, de kinderen — bij naam, toenaam....

Klik, klik. 't Breken van 'n metalen beugel dee je schrikken.

Rijk forceerde de scheepstommel met 'n nijptang, smeed de papieren op tafel, naast de geëmailleerde schaal waaruit Ruth zat te eten.

Ik zei niets, bleef in dezelfde houding, kon niet ademen.

Bedaard an telde de flibustier de banknoten, 't zilver, borg 't in z'n beurs.

En op datzelfde moment — of 'k overspannen of te uitgeput was: 'k weet 't niet — snikte ik 't uit, wild, miserabel — me voor Ruth en Wanda geneerend — niet bij machte me in te houden.

„Hoe heb 'k met jou!”, riep Rijkaard — ook opschrikkend.

„Ik kan 't niet helpen!” snikte 'k, onbedaarlijk: „'k vind 't zoo akelig dat u dat mee heeft gebracht....”

Hij lachte niet, stoof niet op, werd niet grof, gaf geen pijnloos-vernietigend antwoord, gelijk-ie 't vroeger zoo dikwijls uit de opperste hoogte van z'n zelfgenoegzaamheid had gedaan.

Keken ze mekaar aan? Gaven ze mekaar teekenen! Ik zag 'r — omdat 'k eerlijk hilde — niemendal van. Ik snikte — zij waren stil.

Toen, met 'n opvallende gemelijkheid, nijdasserig geluid dat voor geen twee uitleggingen vatbaar was, hanteerde Ruth opnieuw 'r mes en vork — en alsof Rijkaard daar op gewacht had, begon-ie kort en brusk voor 't bed op en neer te kuieren, en me van de overgevoeligheid mijner overwegingen te overtuigen.

„Nou heb jij eerst — wat weerlicht, hou op met je ge-jank! — nou heb jij eerst ons magnifiek tochtje, met den nieuwen inhalator, door je verwijfde streken om 'n appelflauwte te krijgen, bedorven — toen heb je Ruth en mij verplicht jou 'n uur of vier over de banken te sleepen — toen moesten we ons in 't zweet werken, om je adem in te pompen — nou trakteer je ons, bij wijze van apothéose, op 'n onhebbelijk gegrien — zonder eenig motief!.... Hebben wij 'r een van vier — Cresus niet meegeteld — ja, Cresus, kijk 'm maar aan:

hij is niet wijzer! — hebben *wij* 'r schuld aan, dat de stoomtrawler in den mist op zee aan is gevaren?.... Nou!.... Nou?"

„Nee, meneer!"

„Ben ik 'n beul?"

„Nee, meneer!"

„'n Dief?"

„Nee, meneer", zei ik zwakker en zoo schuchter van toon, dat 't bijna als 'n royaal já klonk.

„Als jij in de „Keizersbult", op den „Duivelsrug", waar dan ook, 'n horloge had gevonden, 'n beurs met geld, 'n trommel met gaaf-gebleven effecten — zou jij je dan niet gebukt hebben, ezel, warhoofd, simpel verschijnsel!"

„Dat weet ik niet, meneer", haperde 'k.

„Dat weet-ie niet, de brave Hendrik!", stoof de flibustier weer in z'n gewone doen, los van hoffelijke reserves, op: „....denk jij dat ik de beste jaren van m'n leven aan 't in mekander prutsen van speelgoed verdaan heb?... Wou jij, dat we benee ons leven wagen, om vischjes te zien, plantjes te plukken? Ben jij 'n ferme, jonge kerel met zin in avonturen en met hoop millionair te worden — of 'n lutjebroek, 'n slap-hals, 'n tertiaire idioot, 'n middernachtzendeling...!"

Kwaadaardig, omdat-ie in 't paroxysme van z'n minder welvoeglijk geschimp bleef steken, sloeg-ie met den moker van z'n rechterknuist op de tafel.

En omdat-ie zich daarbij aan den scherpen kant der roestige scheepstrommel bezeerde, werd-ie een oogenblik van 'n dubbel-angstwekkende verwoedheid.

Om beurten 'r wat nijdigs uitflappend en de lippen (in zuiverende zuiging) om de kleine, vinnig-bloedende wond smakkend, verjoeg-ie de laatste schuwe beden-

kingen, die de tot dat moment onbesproken, rechtzinnige en rechtschapene jongensziel doortroebelden.

Ik werd 'n misdadiger — werd 't niet.

Zelfs nu, terwijl ik dit schrijf, durf 'k niet beslissen of 'k in die dagen de grens van 't geoorloofde, betamelijke overschreed — of 'k zondigde — door duivelsche inblazingen ten val kwam — of 'k wetten ontweek — me vergiste.... of stal....

Het is moeilijk die soort bezwaren met je eigen geweten uit te vechten.

'k Ben waarlijk liever rechter over anderen dan over mijzelf.

'n Kwaad geweten is je lastigste, venijnigste overbuurman, beloert je zonder pardon, begint midden in den nacht met je te redeneeren — te redeneeren — te redeneeren — eindeloos te redeneeren (O, dat wanhopig, opdringend, listig-aansluitend geredeneer met dien verborgen, zich altijd correct-gedragenden, edelwillenden, door-en-door-fatsoenlijken meneer in je binnenste!) — hindert je bij je werk, morrelt voortdurend in 't kniezelig-smeulend vuurtje van 'n geniepig-knagende knorrigheid....

Maar in zekeren zin is dat kwaad geweten beter, omzichtiger, verschooner dan 'n kwade (publiek geworden) daad, omdat je 't ten slotte met je geweten op 'n onderhandsch accoordje gooit.

Je blijft met z'n tweeën alleen.

Je ziet met de jaren door de vingers.

'r Is zoo'n massa aflat, vergetel- en herstelde evenwichtigheid.

Als geen bemoeizieke derde z'n bemoeizieke neus in de gesprekken tusschen jou en voornoemden door-en-door-fatsoenlijke steekt, loopt 't met 'n sisser, 'n le-

gaat, 'n steun voor liefdadige doeleinden en meerder der gemeenschap vruchtbrengends af.

Misschien ben ik niet de eenige met 'n wormstekig geweten — niet de eenige, wien 't gelukt is booze dingen van gister en eergister, zoetjes-an, onder 'n saus van gladgestreken woorden, een-dags-argumenten, als 'n neepjesmuts zoo wel-geplooide leugens en duimdik gevernist zelfbedrog, zonder burengerucht in den familiekelder bij te zetten.... ¹⁾

„Dat snottert, dat huilebalkt, godbetert!”, snauwde Rijkaard Rijk, 't wondje zoo grimmig belurkend, dat 't in de benauwde stilte als onstuimig gezoen opklonk: „.....dat hangt den in verzoeking gebrachte uit! Ben jij betoeterd, aap van 'n jongen, huichelaar, sukkel (lip-pensmak!) Is wat niemand meer behoort, omdat nié-mand 'r bij kan, niet voor den vinder?.... Moet ik wachten tot 'n schip net zoo beroerd verzandt als de *Queen*, of de *Talisman*, of de *Nicolas*? (Lip-pensmak!) Wie heeft 'r voordeel bij, als 't door 't zee-water vernield wordt?.... Heb jij m'n vertrouwen niet afgedwongen, brutale rakker, door ons in je smerigen kelder op te sluiten?.... En heb je 'r aan gedacht ons te danken voor 't redden van je nutteloos beetje leven?.... Wat ik naar boven haal, is van mij, van mij alleen, volgens recht en billijkheid! En als 't géén recht en billijkheid is, dan krijg je geen duit voor jouw portie — en als je durft kikken, wor je gekielhaald!”

De leege trommel smet-ie in 'n hoek. Met 't protest van den donder kwakte ze op den grond.

¹⁾ Deze gruwelijk-lange bespiegeling, die oorspronkelijk nog véél langer was ('k heb drie zijdj es doorgehaald) onderbreekt weliswaar m'n verhaal, maar ik *kon* 'r niet buiten en mòcht 'r voor m'n reputatie niet kappen.

M'n verzet lei in scherven.

'n Zwakke echo van braafheid en ongereptheid drong zich nog naar m'n lippen.

„God in den hemel....”, zei 'k, 'n aanloop nemend, om me voor alle verdere gevolgen te vrijwaren.

„Dat is 'n pleonasme”, viel-ie me in de rede: „hou je mond — kom 't bed uit — strijk je aandeel op — en verdwijn.... We zijn moe, m'n dochters en ik....”

Slap in m'n lenden en met geenerlei ruggegraat in m'n wil, stommelde 'k overeind, en toen-ie me 'n geldswaardig papier in de hand stopte, zei 'k dociel, suffig, slaafsch: „Dank u, meneer.”

Daarmee was 'k — als, 'k cursiveer dat woord met drie haren in m'n pen — *als* (kan 'k me gezond-voorwaardelijker tegenover u, lezer, en mezelf, slachtoffer, uitdrukken?) als 'r iets onzuivers, onrechtmatigs geschiedde, onafwijsbaar: heler, diefjesmaat, medeplichtige, aspirant-flibustier....

Bij de deur, me de grootvadersche lessen in wellevendheid herinnerend, keerde 'k me met rood-gegriende oogen om, gaf ze allen drie 'n hand — en Rijk, als gastheer in 't bijzonder toesprekend, retireerde 'k me met 't gebruikelijke: „En wel bedankt voor de vriendelijke invitatie, meneer....”

Rijk werd paars, versmolt in 'n blaflach — ik, lichamelijk uitgeput, moreel afgerost, liep op m'n kousen naar de zolderappartementen — de vingers als 'n heete prop om 't heete geklit van 't geld.

't Bleef dien dag 'n sinistere optocht van schrikken, emoties, incidenten.

Grootva, dien 'k zoo voortreffelijk verzorgd had, door op z'n broek, bretels, schoenen en kousen beslag te leggen, was verdwenen. In z'n doorwoeld bed puilden

dekens, lakens en kussen naast en om 'n ledig medicijnfleschje.

„Grootva! Grand-père!”, riep 'k tusschen de hanebalken, onder de ledikanten, in 't keukentje.

M'n heelen pas verworven geldvoorraad had 'k 'r met gretigheid voor over gehad, als 'k ergens z'n vinnig „Fiche moi la paix!”, of 'n kribbig: „Laisse moi tranquille, nom de Dieu!” had gehoord.

Allemachtig — was-ie op bloote voeten — zonder broek — 't dorp in geloopen?....

„Grand-père!”

'n Stem aan de trap antwoordde.

„Ben je daar, Ezechiël?”

„Wie daar?”

„Ik....”

„Wat mot je?”, vroeg 'k, lomp en kwalijk-gehumeurd. Ruth's vervelend-arrogant zusje — aan wie 'k, van af de eerste kennismaking 't land had gehad (Waarom? Dáárom! Je kan niet van alles 'n verklaring geven!) — hinkte met 'r verstuikten voet de trap op.

'k Was bang voor Rijkaard — poeslief-angstig voor Ruth's intimideerende, heerschzuchtige oogen —: Wanda met 'r ingebeeld stil-zitten, 'r weinig en dan hinderlijk-welwillend praten, durfde 'k den wind van voren geven. 't Was m'n natuur, m'n karakter. Ik beken bij herhaling. Laffe menschen lasteren, knijpen de kat in 't donker¹⁾, fulmineeren tegen gedecideerd zwakkeren, krijgen moed als 'r 'n politieagent verschijnt, doen brani bij geduldige vrouwen, kinderen en tandelooze dieren. Wanda trof me in heldhaftige stemming.

¹⁾ Weer zoo'n zonderling allemans-beeld. Wie heeft nu waarlijk al ééns 'n kat in 't donker geknepen? Niemand. 'n Kat ziet jou beter dan jij haar. En ze krabt in 't donker leelijker dan in 't licht.

„Zoek je je grootvader, Ezechiël?”

„Heb jij 'm in je zak!”, viel 'k kwaadaardig uit.

„Jongen, jongen, wat lief”, verweet ze: „'k heb 'm, toen-ie aan de trap schreeuwde, dat z'n goed was gestolen, en om niet te laten merken dat jij uit was, 'n broek van pa geleend....”

„Waarvoor was dat nodig! Waar bemoei je je mee!”, zei 'k hondsche: „.....had 't zóó'n haast?”

„Maar Ezechiël, jongen, weet je niet hoe laat 't is?”

Ik keek naar den wekker. Bij achten. Lieve God, wat was 'k in de war! De nacht was voorbij-gehold.... Om negen uur móést 'k, coûte que coûte, op kantoor zijn, om 't journaal en 't kasboek terug te brengen.

„Had je 'm niet zoolang aan de praat kunnen houden?”, vroeg 'k, vlegelachtig-ondankbaar; „'k ben toch niet voor m'n plezier in mekaar gezakt!”

„Dat ging niet”, verdedigde 't schaap zich met prikkelende goedigheid: „en dan heb 'k dit — zoolang voor je bewaard. Bij 't uitkleeden, terwijl je met papa praatte, heb je 't zeker uit je binnenzak laten vallen. 'k Heb 'r nièt in gesnuffeld — op m'n woord....”

Ze praatte met de verdachte, hortende snelheid van iemand-die-liegt — ze keek me aan met 'n kleur nog rooder dan 'r wijnroode blouse — ze verpandde 'r woord, nog vóór 'k twijfelde.

Bruut trok 'k 'r de portefeuille, de compromitteerende portefeuille uit de hand, en omdat op 'n meer van spierkracht dan van intellect getuigend gebaar zelden (behoudens in Sport-kringen) zegen rust, volgde de straf pijnlijk-acuut door 't 'r uit spartelen van Ruth's in maanlicht-nachten aanbeden, nimmer als „eerlijke vinder” teruggebrachte kouseband, 'n kouseband van blauwe en witte strepen, met 'n stukkende gesp.

„Hoe komt dat ding 'r in!”, riep 'k onbeschaamd:
„dank je wel! Da's èrg fatsoenlijk om in andermans
papieren te snuffelen!....”

„Dat heb 'k niet gedaan”, zei ze met tranen in 'r
oogen.

Als ze me 'n stevigen afhap had gegeven — kattig als
Ruth — vorstelijk als Rijk, zou 'k met bekwamen
spoed in de schulp van m'n wankelmoedigheid zijn ge-
slopen — 'r hoogrood, schuldig gezichtje — vooral 'r
tranen (schreiende menschen bijten niet) versnelden
den tred van m'n toorn.

„'k Geloof je niet, al doe je tién eeden!”, zei 'k min-
stens zoo woest als 'r vader straks: „.....da's gemeen van
je, hoor! Da's geniepig, hoor! Vertel 't 'r dat 'k ver-
liefd op 'r ben!.... Lach me uit om m'n gedichten —
jullie twee! Je hoeft nooit meer 'n woord met me te
praten, jij! Jij doet zoo valsch en zoo vuil als 'n jongen
die 'n beentje licht! Bonjour! Wel bedankt! 'k Zal 't
achter m'n twee ooren knooien!”....

Ze antwoordde niet, keerde zich om, hinkte naar de
trap.

Die had 'k 't tenminste goed ingepeperd — de glui-
perd!

Gehaast stak 'k m'n hoofd in 'n kom water, poetste
m'n smerige schoenen met de kleebrorstel — alles was
van z'n plaats! — en met 'n gezicht erger dan geel,
groener dan groen, trok 'k de huisdeur achter me
dicht. Maandagmorgen niet op 't kantoortje verschi-
nen, na 't gespijbel voor grootva's ziekte, en dat terwijl
je dagelijksche kantoorboeken mee naar huis had ge-
nomen, was slimmer dan 't je keel afsnijjen.

In 't overheerlijk zonnetje voortstappend, dacht 'k
weinig. 'k Was door 't nachtbraken, door de bewus-

teloosheid, door de spanning van m'n zenuwen de kluts kwijt.¹⁾

Nooit, nam 'k me bij alle Heiligen voor, kreeg de flibustier me weer omlaag — nooit zou 'k zoo iets ellendigs als 't vergaan van de H. S. VII voor de tweede keer meemaken.

Bij de „Booze Lust” sloeg de dorpsklok halfnegen. De wekker moest van streek zijn.

'k Had honger, vooral dorst, trad de „ontspannings-zaal” binnen. Boven de deur stond *A n n o D o m i n e* 1864 gebeiteld. Vroeger was 't 'n villa geweest — nu 'n zedeloos tehuis voor chocola drinkende, stiekum 'n borrel verlangende, ook klaverjassende zeelui. De dorpspastoor had 'r voor jaren tegen gepreekt, tegen dat huis met „booze lusten”. Aan die preek had de inrichting 'r klanten te danken.

Ik bestelde 'n kop chocola, 'n broodje met kaas — twee fleschjes spuitwater.

„Morgen, jong”, zei 'n stem.

Over me aan 't tafeltje kwam de broer van den stuurman der *V e r w a c h t i n g* — den broer van den stellig-verdronkene, te zitten.

„Morgen”, zei ik beteuterd, en omdat 'k geen ander gezegde in m'n verbouwereerdheid aan den haak sloeg vroeg 'k 'm of-ie wat drinken wou.

„Afslaan doe 'k alleen vliegen, jong — vliegen en vlooien.... Ben jij jarig of heb jij 'n erfenis gekregen?... 'n Resieda, meester!”

De waard van de „Booze Lust”, gladakker met 'n reeks welgedaanheden en 'n nog grooter koppel los

¹⁾ De kluts kwijt — of we minstens elken dag 'n breiende juffrouw met de kluts assisteeren. Mogen we den ouwen sok, die bij 't sokken scheppen hielp, blijven napraten?...

langs z'n lichaam slobberende kleeding-klungels (hij had, om 't met zorg gekozen voorafgegane te verduidelijken, onder meer 'n hangbuik, 'n hangkin, twee hangwangen en 'n hanglip — 'n openpuilend vest, 'n onder de armoksels ingescheurd kastoren jasje, 'n aan versleten bretels en op als moeren zoo zware enkels zwabberende broek, twee, gelijk gepofte kastanjes gespleten toffels, 'n halsboord zonder knoop doch met 'n krom gespalkte veiligheidsspeld, 'n in z'n middelvinger pijnlijk vergroeiden ring en aan de zwoerd-ooren dol-kleine poppe-oorijzers) — de waard, vroeger reeder van 'n nooit teruggekeerd, uit overtuiging onge-assureerd gelaten schip, thans bezitter der wereldsche, in den ban gedane inrichting, met kegelbaan, wip, drie schommels (verderf voor de meiden!), prieeltjes, looptonnen en hobbelpaarden — de waard (O, m'n geworstel tegen de baren dezer weerbarstige, stugwillende taal!) — de waard keek met twee dikke porties gele slaap in z'n oogen den duinweg af, bang voor den nieuwen brigadier, die alles naar zijn hand probeerde te zetten, de lui de smoor injoeg zóó as-ie ze koejeneerde — en geen glimmend onraad speurend, greep-ie 'n kruik van achter de deur in 't buffet, gulpte 'n jeneverglas vol.

„Voor mijn ook”, zei 'k plotseling, haast zonder 'r bij te denken — me door en door belabberd voelend, futteloos of 'k weer van m'n stokje zou vallen — toch met 't verlekkerd gevoel van wat-hang-'k-de-brani-uit!

Men moet niet drinken — ja drinken is 'n pest, mitsgaders 'n volkskanker.

Thans, tot het uur mijns doods, blijf 'k voorvechter, bepleiter des blauwen knoops — behalve op regenachtige Zondagen. 'k Heb leergeld betaald.

Doch in dat uur, na den onstuimigen avonturen-nacht, met 'n als onbestorven vla slap-drillend lichaam, gloeiend-heete oogen en 'n uitgewrongen zieltje, móést 'k me „versterken”.

„Santjes, jò — je ziet 'r uit as spek met wormen!”, dronk de broer van den gestorvene me toe — en z'n glas was al leeg, leeg met nabiggelende tranen, voor 'k m'n zich verzettende lippen naar 't mijne gekiept had.

'n Eerste slok ouwe klare is al evenmin 'n genoegens als 'n eerste zoen, die je 'n meisje (in je groenste jaren) op 'r rare lippen geeft.

Beide primeurs vind je gewoonweg vies.

'k Zou daar gaarne 'n boom over opzetten. Maar laat 't.

Jenever noch meisjeslippen zijn onderwerpen voor iedereen. Er zijn grenzen....

In de kamer des waards, naast 't buffet in z'n ochtend-négligé van glazen met gore restantjes, ingedroogde kringen, koppen met kantwerk koffiedik, geeuwende beugelfleschjes en randen kaas op kruimelborden — of daar 'n reus z'n nagels geknipt had — riep de koekoek-klok negenmaal „kòèkóék! Kòèkóék!” Ik, op 't kantoorjournaal en 't dito-kasboek gezeten (zoo kopieerde 'k doorgaans de brieven — en hier in de herberg voorkwam ik dusdoende kreuken, spetten, nieuwsgierige blikken), bedacht dat m'n patroon zich zelden voor half tien kantoorwaarts begaf, omdat-ie zich de morgenuren òf in de eigen kuiperij, òf in de makreelen-rookerij, òf onder barbiershanden ten nutte maakte.

'r Schoot 'n kwartiertje op over.

„Blief je d'r nòg een, Verploeg?”, vroeg 'k gulhartig.

„'k Doe d'r 'n weergaasche vloek op, da'k niét nee zeg, jong”, lachte hij, met de dunne, tabak-besausde lippen tusschen de ruige heggen van z'n schippersbaardje smakkend, of 'r 'n kurk van 'n flesch vloog: „maar wat deksel, jong, ben jij vandaag met je neus in de boter gevallen, da-je me op de bedeeeling laat kommen? En je ken ze zelf óók raken!.... Ha-jij dat achter 'm gezocht, De Raad?”

De waard glimlachte welwillend — ik hoestte m'n te grooten slok omlaag — keek met betraande oogen in de grauwen smook spuiende, ongemeen-behaarde neusgaten mijns overbuurs.

M'n maag, de veel-bezochte, die zich de laatste vierten-twintig uur als 'n gekwelde kat in 't vreemd-geworden pakhuis mijns lichaams gevoeld had, begon behagelijk-warm te branden.

En naarmate 'k met langzaam vernevelden tegenzin (wént men zelfs niet aan levertraan, Haarlemmerolie en diergelijke zaken?) van 't tweede hinderlijk-volgegeulde glas nipte — bewoog m'n gemoedsgesteldheid zich als over de golvende deiningen van 'n Russische Rutschbaan — dàn met 'n ruk op 'n bergspits van overmoed en uitgelatenheid — dàn met 'n kwak in het dal van chagrijn, pietluttigheid — dàn, rutsch, met de vaart van 'n slee langs 'n duinhelling, naar 'n onbezorgd luilekkerland-plateau — dàn weer met schokken en wee-makende duizeligheid naar 'n donkere kom, waar je kniesde, door blauwe brilleglazen naar 'n zwartgallige wereld keek en met benauwden wel lust over lugubere onderwerpen probeerde door te slaan.

Alcohol is 'n duivel.

Ik zoude volslagen zònder klaar oordeel des onder-

scheids zijn geraakt, aan de grillen dezès satans overgeleverd, als de klok niet manend tien had geroepen.

Bij den laatsten koekkoek-deun had Verploeg de heuschheid te herhalen dat 't wáárlíjk tien was.

'k Gaf, omdat 'k niet genoeg kleingeld in m'n bord-papieren porte-monnaie vond, de prop bankpapier, die 'k nog niet had ontvouwen, in betaling.

„Honderd gulden!”, zei de waard, me zoo hinderlijk-lang aankijkend of 'k ergens in had gebroken: „h o n d e r d gulden!”

„Jawel! Heb je daar wat tegen?”, vroeg 'k driest, juist bóven op 'n berg van de Stemming's-Rutschbaan: „valsch is-ie niet!”

„Valsch nee”, sprak-ie zoo langzaam-overwegend en toch zoo dik van betoog, of z'n mond in dadelijk-evenredige verhouding tot 't spongat van 'n stroopvat stond: „valsch heb ik niet gezeid, De Wilde — van valsch spreekt geen kip — valsch is 't eieren eten niet — dat steek 'k niet onder stoelen en banken — maar jij schijnt vanmorgen wat in de melk te brokkelen te hebben — daar denk ik 't mijne van! Als 't vàlsch was, zou *ik* 'r geen been in zien 't voor je klein te maken....”

Na deze serie bar-onzinnige expressies¹⁾, schommel-

¹⁾ Ja, want let nu 'ns op! Let op de serie in één zin:

a. Dat is 't eieren eten niet.

b. Dat steek ik niet onder stoelen en banken.

c. Wat in de melk te brokkelen hebben.

d. Ik zie er geen been in.

e. Wie boter op z'n hoofd heeft, moet niet in 't zonnetje loopen... Zijn dat niet overmalle, door den hemel weet welken wind in ons Nederlandsch geblazen vergelijkingen? Eieren, stoelen, banken, melk, 'n been, boter.... Inderdaad Hollandsch. Maar als je overdenkt, nadenkt, rammelt dat boerengedoe in je hoofd. Wat ook weer onjuist is, daar zelden iets te dier plaatse rammelt... *E. de W.*

de-ie met z'n schildpadlichaam de deurposten voorbij, keerde bijna onmiddellijk terug — en de vouwen uit 't judasloon, met 't logge ijzer van z'n handen strijkend, hernam-ie:

„Echt is-ie. Maar 'k zal 'm liever niet....”

„Man ben jij belatafeld!”, nam Verploeg m'n partij op: „de jongen is geen dief!”

„Zeit iemand dat?.... Wat kles jij?”, verdedigde zich de waard: „'k heb niet zooveel geld in huis....”

„Wat zel jij daaraan liegen!”, antwoordde m'n borrelvriend openhartig: „hier — dan betaal ik!”

Hij schoot alles voor, de kop chocola, 't broodje met kaas, de twee fleschjes spuitwater, de vier ouwe klare's — ik liet 't gebeuren, zonder verzet, zonder gekwetst eergevoel, zonder behoefte actief aan 't klein dispuut mee te doen.

'k Was eenigszins traag van geest, inert van begrip, bolwarm van lichaam, namelijk weer in 'n dal....

In 't kittig-glunderend, te schel zonnetje, stapten we over 't schulpenpad, de „Booze Lust” met z'n voorzichtig-berekenenden waard achter ons latend.

Verploeg en de malsch-knappende schulpen beweerden meer dan ik.

„As-ie 't mijn had gezeid”, praatte Verploeg: „ha'k 'm z'n twee luiken dichtgetimmerd!”

„Hoezoo?”, vroeg 'k — beslist recht voor me uitstappend.

„Hoezoo! Hoezoo! As je 't vierkant verdomt papier van de bank te wisselen, ben je bang last met de politie te krijgen.... Nou daar heit h ij misschien reden voor.... Wie boter op z'n hoofd heit loopt beter niet in 't zonnetje, snap je?”

„Ja, ja”, zei 'k, glimlacherig, ofschoon 'r hoegenaamd

niet te lachen viel — de láátste opgang der Stem-mingsbaan, voor 'k voorgoed in den melancholischen afgrond bleef.

In de hoofdstraat van 't dorp (ik zou 't vergeten hebben) liepen we meer dan vier winkels in, om de honderd gulden te loozen. Eerst bij den vleeschhouwer, bezig 'n koe te slachten, lukte 't.

De deuren van de slachtplaats liet-ie achter zich open.

Op de schoon-geschuierde gele tegels, dengoeiigen kop met de wreede, diepe strotwond boven 't bloedvat, lei 't beest met de gebonden pooten te stuiptrekken.

De oogleden bewogen slijmerig — de achterpooten rukten in onbeholpen gesidder — 't bloed klukte gulzig 't lijf uit.

Ook de deur van 't binnenplaatsje was wijd open.

Daar bescheen de zon 'n perkje geraniums en hyacinthen, en 't jongste kind van den slager, dreumes van 'n jaar, lei 'r op 'n deken te kraaien.

„Mag die deur a s j e b l i e f toe?“, vroeg 'k, me aan de toonbank vasthoudend.

„Ben je bang voor 'n longontsteking bij dat zomersche weertje, De Wilde?“, spotte de slager, z'n bloederige handen aan z'n voorschoot drogend, voor-ie den geldbak uit de la lichtte.

„Nee....“, zei, zuchtte, droomde of dacht 'k.

En voor de tweede maal, als Verploeg me niet had gegrepen, zou 'k als 'n zoutzak¹⁾ in mekaar zijn gezakt.

Ze beklopten onaangenaam-deelnemend m'n rug, lieten me drinken.

¹⁾ Waarom als z o u t z a k ? Zakt 'n meelzak, 'n aardappelzak, 'n guanozak, 'n l e d i g e zak in 't algemeen, minder snel?

„Wat weerlicht!”, riep de slager: „wat ga je beginnen, De Wilde!”

„Ik kan — kan — geen bloed zien”, praatte 'k, half buiten westen.

Dat gaf 'n gebulk in den slagerswinkel — 'n gekrijsch van vrouwen — 'n spottend roepen en grapjes-verkooopen van kerels.

In de schijnbaar nijpend-korte oogenblikken van m'n belachelijk-onmannelijke situatie, was de winkel halfvol gelooopen.

Al die menschen waren sterker dan ik, kloeker dan ik, gezonder van zenuwen dan ik — tenzij de vermoeidheid en de ouwe klare schuld hadden.

In dat lamclendig moment, dat schijnbaar-onbeduidend moment van 'n dooie koe, zooals 'r t e r e c h t iederen dag sterven, maar waarvan 't akelig rood-zwarte bloed me van de wijs had gebracht, begon de ongeduldige slager, paars van de lol om zoo'n bezopen historie, kleverige guldens, rijksdaalders, rolletjes kwartjes, twee-en-halve-cent-stukken en centen neer te strijken. Anders kon-ie 't niet passen.

M'n zakken builden onder den last van zooveel zilveren kleingeld.

Omkijken naar de deuren der slachtplaats, die nog open stonden, omdat 'k 't kind hoorde tekeer gaan, dee 'k niet meer.

Maar toch klééfde 'r letterlijk bloed aan dat eerste geld, dat Rijkaard Rijk me had geschonken.

Ik heb dat heel sterk gememoreerd. Zie de gapende wond nog, als 'k aan 't oogenblik, dat me m'n betrekking kostte, terugdenk.

Want dat werd 't geval.

Onder de wijven, die 'r zoo'n m a c h t i g plezier in

hadden, dat de jongen uit 't Spookhuis-an-de-haven, met de kleur van 'n onrijpe mispel, schelvischoogen had staan trekken, waren 'r drie die mannen op de Verwachting hadden — drie die weduwen waren zonder dat ze 't wisten.

Met de bloote, ruwe armen om de boodschapmanden, en met van pret schurkende gezichten, namen ze me 'r tusschen, begonnen ze me te „pesten”, me met 'n juffershondje, 'n slappen klungel en wat ze meer voor de ruige monden kwam, te vergelijken.

Zij tergden — ik was 'n lafbek.

Ze pijnigden me in 't bijzijn van Verploeg, die, ondankbaar z'n borrels vergetend, mee heulde en hoonde — ze schaterden, gilden, door 'n paar brutale rakkers van reepschieters, zelfs door den grunnekenden postbode ondersteund.

De slager lachte met verknepen wenkbrauwen — de slagersvrouw, die 't water had gebracht, schuddebuike — de slagersknecht, 't koebeest aan de achterpooten opsjorrend, schold me schreeuwerig uit — de logementhouder van de overzij, op 't ongewoon kaabaal afgekomen, grijsde met 'n mond als 'n vingerlang litteeken — 'n blonde meid, op wie 'k vroeger smoor was geweest, zei niks anders dan „Jesses, Jesses, wat 'n wurm van 'n jongen”.

Alles lachte — ik doodsbleek, met 'n koudzweetend voorhoofd en loom-trekkende zakken-met-geld, ik niet normaal door twee glazen jenever en de spanning der gebeurtenissen — ik werd gemeen.

Zelfs 't tamste dier bijt eens — ik was 'n filister, 'n schoelje....

„Jullie lachen te vroeg”, zei 'k, driftig de losgelaten kantoorboeken onder m'n arm grijpend.

„Da's beter as in je broek doen bij 'n geslachte koe!”, gierde 'r een, die vooreergister nog met 'r man voorschot was wezen halen.

„As je wist wat *ik* weet, zouen jullie drie minder hard piepen!”, antwoordde 'k, over 't schelle plassen van lachen en schreeuwen heen: „de *Verwachting*....”

Zoo doortrapt was 'k niet — nog niet — of 'k herkreeg de rem over m'n lage, wraakzuchtige tong — maar zoo door 't dolle heen waren zij evenmin — de sterke, bonkige wijven van de zee — of dat woord na 't gehuil van den misthoorn dien heelen nacht — dat woord uit den mond van den boekhouder, die meer dan zij weten kon — sloeg 'r den schrik en 'n belabberde stilte in.

„Wat zegt-ie?”, vroeg 'n jong ding 't eerst.

„Wat is 'r met de *Verwachting*, aap van 'n jongen?”, schorde de vinnige stem van de vrouw die me 't ergst te lijf was gegaan.

„Niks — niemendal”, zei 'k stumperig, en om me 'r uit te redden, bewoog 'k naar de deur:.... „dag allemaal!”

„Wel gedorie!”, stoof Verploeg nijdig op: „ben jij van God verlaten, stuk ongeluk! Me eigen broer is d'r bij! Wat weet jij van de trawler?....”

„Niemedal!”, snauwde 'k: „jullie zijn gek!”

„Heit-ie niet geroepen, dat as *wij* wisten wat *hij* weet?.... Hebben jullie 't niet gehoord?”

„Dat heb 'k *niet* gezegd!”, loog 'k — bij den drempel.

„As je dan niks weet, dan komt 't nòg minder te pas de menschen de stuipen op d'r lijf te jagen, verdomde kwajongen!”, zei Verploeg dreigend: „d'r is an jou 'n steek los vanmorgen — heb 'k bij De Raad, boven op 't duin, al in de spiezen gehad! En as 'k jòu 'n

goeien raad mag geven, Poot, informeer dan hoe de vork in de steel zit met de honderd gulden die-ie gewisseld heit! De Raad bedankte al voor 't luchie, en die heit 'n neus!"....

Wat ze verder kletsten hoorde 'k niet. Of de dienders me op m'n hielen zaten, of 'k naar 't schavot moest, holde 'k naar 't kantoortje.

Zweetend, hijgend hortte 'k 'r binnen — over half elf smeeet m'n jasje uit, schoot in m'n kantoor-aflegger — begon te werken.

Boffen, dat de baas zich zoo zeldzaam verlaat had! Boffen dat 'k even op adem kon komen! Boffen dat 'k 'n paar glazen water uit de pomp drinken kon!

Nog 'n half uur bleef 'k alleen — de haan kraaide, de kippen kakelden in 't leghok of ze vermoord werden.

Overspannen sloot 'k 't raam. Alles was me te veel. Alles hinderde.

Toen in de beangstigende stilte van 't optrekje met z'n lage bintenbetimmering, z'n lucht van teer en gerookte makreelen, z'n op en neer springende sijs, en 't zachte gedreun van den motor der scheepssmederij naastan, deed 'k wat misdadigers, naar men zegt, plegen te doen: 'k sloeg in 't Grootboek de H. S. VII. op — de teelten — de besommingen — de ontvangsten en uitgaven — 'k was op de p l e k.

Zoo, met de handen onder het hoofd, verraste me m'n patroon.

„Wat heb jij bij Poot geraaskald!”, kwam-ie dadelijk met grof geschut los ('k had 't kunnen voorzien in 't lam-kleine dorp!): „wat heb je staan leuteren over de Zeven?”

„Ze kennen wel zoo'n boel zeggen”, zei 'k heesch.

„Jij heb toch beweerd....”

„Nee, dat heb 'k niet!”, viel 'k 'm in de rede.

„Waarom zie je d'r zoo afgeschooierd uit?”

„Ik?”, zei 'k mat — 'k was bang voor 'm.

„Heb jij met Verploeg zóó vroeg zitten borrelen?”

Ik bewoog niet — maar de deur dee 't.

Poot, de slager, kwam met 't verformfaaid bankje binnen.

„Morgen”, zei de ellendeling, die nooit 'n gelegenheid voorbij liet gaan, om zich ter wille van spek- en rookwarenleverantie, bij de reeders van 't dorp 'n wit voetje te halen¹⁾: „.....morgen, Sligting! Ik kom effen an-loopen, om te vragen of je d'r weet van heit? Héi-je d'r weet van, dan is 't goeie — hei-je d'r géén weet van, dan was 't me plicht d'r jou uit de eerste hand over an te spreken.... Asjeblief!.... De Raad wou 't niet voor 'm wisselen — toen heb ik 't gedaan....”

„Hoe kom jij an hònderd gulden?”, vroeg m'n patroon opnieuw, maar ditmaal met de meer dan gerechtvaardigde verwondering van 'n nièts uit 't ongerijmde berekenenden chef.

Sinds Januari verdiende 'k (met vijftig gulden opslag) zeven-en-dertig-gulden-vijftig in de maand, inkomen waarbij de kromme sprong van honderd gulden plotse besparing ten eenenmale buitengesloten was.

„Hoe 'k 'r an kom....?”, bazelde 'k.

De aarzelende kleinheid, de onwezenlijke onvastheid van m'n stem deden me zoo zielig-vervreemd aan, of 'k zonder houvast ergens benee in 'n diepte, of alleen in 'n zandwoestijn, of op 'n ingesneeuwde bergspits stond, en de echo woorden teruggedreef die 'k wel 'n s

¹⁾ Wel schijnt 't Zaterdag-avondsche voetenbad 'n zaak van teedere vermeldenswaardigheid, dat 't sopje zich in dezen vorm populariseerde!

m e e r meende gehoord te hebben — vroeger — gister — eergister....

'k Zweeg, stikte in m'n gebrabbel, zat met 'n waarschijnlijk vaalbleek gezicht.

Als 'k daar nù over denk, over m'n hulpelooze onhandigheid van die dagen en in 't bijzonder van dien morgen, is 'r 'n onstuimig gedrang van gedachten, van uitnemende invallen, rake antwoorden en van brutale afhappen, in de leegte en stilte van 'n buitengewoon-wijs hoofd. Nu!

Tóén, katterig, onzegbaar-angstig, bang voor Rijkaard Rijk's dreigementen, bang voor de knuisten van m'n patroon, bang me te verraden, bang voor 't nièt gestolen tòch gestolen geld, bang voor de dikten van m'n zakken, bang voor de grijze oogen van den slager en de drank-zwarte, dreigende van den reeder — zweeg 'k....

En in dat bezwarend, véél-bewerend zwijgen ging 't Rijk'sche geschenk in de handen van m'n baas over. Hij bekeek 't aan de voor-, aan de achterzij, zei kort, maar met schrikwekkenden nadruk: „wel poddoome”en stapte op de kleine brandkast toe, waar de overige boeken, de papieren, de polissen, en beneden-in twee kruiken ouwe klare, 'n aangebroken flesch etiketlooze cognac, 'n halve advocaat en 'n dito door kluitjes schimmel vertroebelde witte port, tegen inbrekers en snoeplustigen verzekerd en bewaard werden.

De bruin-roestige sleutels berammelden 't staal der kast — de dikke deur floepte open met 't zuigend gezucht van 'n zwaarlijvig man, die nog net op 'n draf den trein heeft gehaald.

M'n hart stond stil (dit is onjuist: ik heb er geen beter gemoedstermen voor) — m'n vingers trilden.

Ik wist wat 't gebaar naar 't bovenloket bedoelde, wist dat 'r 'n brief van de Bank met de nummers der voor twee dagen geremitteerde banknoten lei, wist dat er nog twee van honderd in 't couvert staken, wist dat 't moest kloppen.

„Wel poddoome!”, herhaalde m'n patroon, kort over 't papier gebogen: „wel poddoome, hoe kom *jij* aan één van de bankies van honderd, die 'k gisteravond an schipper Kluit mee heb gegeven?”....

„Hoe weet ik dat....?”, praatte 'k, onnoozel en verward als 'n op heeterdaad betrapt misdadiger.

„Ben jij nog an boord geweest?”

„Nee — wàt most ik an boord?”

„Wel poddoome”, zon-ie met onrust in oogen, stem en handen (iedere seconde vreesde 'k 'n explosie van de laatste): „.....daar snap 'k geen bliksem van! Bij jóú in de winkel staat-ie te klessen, dat-ie meer van de *V e r w a c h t i n g* weet — bij jóú wisselt-ie een van de bankies van honderd die 'k Kluit zelf in z'n pooten gestopt heb.... As je niet as de weerlicht zeit, hoe je d'r an komt, pak ik je in je lurven....!”

Met knipperende, 'n mep wachtende oogen, keek 'k naar de Debetzij van 't opengeslagen grootboek — en omdat 'k liever m'n tong zou hebben afgebeten dan de gevaarlijke bron van 't geld noemen, geen anderen uitweg zag en overigens bij dien benauwend-snel bereikten dorpskringloop niet denken kòn, sprak 'k 't zaligmakend woord van alle gelegenheds- en beroeps-gauwdieven: „Gevonden!”

„Gevonden?”, zei de slager.

„Gevonden? Waar? Wáár?”, ondervroeg m'n patroon, met 'n tot betoog gespreide hand met vijf sterke, eeltige vingers.

„Vanmorgen — op 't strand”, loog 'k 'n weinig opgelucht (spreken dooden tegen?) —: „op 't strand achter de zuiderpier! Daar woei de wind 't tegen m'n boddie....!”

„Hou je bek — jij liegt”, zei de reeder; „en ik geef 't an! Daar laat 'k geen gras over groeien!”

„As u denkt dat ik steel, ga 'k net zoo lief na huis....!”

„O, dacht jij dat 'k jou nog één seconde vertrouw!”, barstte-ie los: „eer schipper Kluit werom is en me behoorlijk opheldert hoe de vork in de steel zit ¹⁾ mot ik jou niet langer bij me boeken hebben!.... Gevonden! Gevonden! Honderd gulden zoo maar op 't strand vinden! Dan zijn 't toch in ieder geval *mijn* honderd gulden, oneerlijke smakker! Of staat 't nummer hier niet genoteerd! Haal je zakken uit.”

Zonder eenige poging tot verzet, zonder 't geringste verweer, lei 'k den totalen voorraad, dien de slager voor me bereid had, voor 'm neer.

't Was zijn geld niet. 't Was mijn geld niet. 't Was niemand's geld.

Ik was 't intusschen verrassend-voorspoedig, en, gelijk 'k daareven zei, in merkwaardig-vluggen kringloop kwijt.

Binnen de vier en twintig uur, door m'n zotte onbeholpenheid, de borrels in de „Booze Lust”, de bestervende koe, de ruige visschersvrouwen, 't gebabbel in de dorpsstraat, was 't in dezelfde levende handen terug.

¹⁾ „De vork in den steel”.... Is dat een summum van moeilijkheid: 't onderzoek hoe 'n vork zich tot 'n steel verhoudt? Is 't — 'k herhaal 't tot vervelens toe, maar ontloop m'n gemurmureer niet! — is 't niet dwaas dat we dag in, dag uit, gezegden van 't landbouwbedrijf, die alleen bij gladgeschoren, eigenwijze boerengezichten passen, met onze bleke stadssnuiten goedig nabauwen?

Terwijl 'k telde, kreeg 'k tranen in m'n oogen (krijgt men ze elders?) — en verdedigde me voor 't laatst.

„Meneer”, snuffelde 'k: „ben 'k niet àltijd fatsoenlijk geweest?”

„Dat zal de politie onderzoeken!”, snauwde-ie, de collectie naar zich toe grazend: „we zullen jou leeren bankjes-van-honderd, die ik schipper Kluit meegeef te vinden!”

Bij de deur, tegen zooveel gemeene verdenking in warmlopend, en met iets heroisch in m'n houding, nu 'k bij 't geringst actief bewegen zijnerzijds den gewenschten afstand bewaren kon, zinspeelde 'k voor de tweede maal op de afschuwelijke gebeurtenis.

„Daar zal u spijt van hebben, meneer!.... Ik weet waarachtig méér dan 'k zeggen mag, meneer!.... Ik durf 'r 'n eed op doen, dat de V e r w a c h t i n g.... Ik ben geen dief, meneer!....”

Hij smet 't geld in de brandkast, zei driftig: „Poddoome!”, deed een stap, maar tegelijk had ik 'r minstens tien achter den lenigen rug.

Half twaalf, uur van ontredderende ongewoonheid, was 'k thuis, beklopte de kamerdeur — benee.

Cresus sloeg grommend aan.

„Wie daar?”, vroeg Rijk na 'n poos.

„Ik”, praatte 'k nerveus: „'r is iets vrééselijks gebeurd!”

In z'n slaap gestoord, zoo uit bed gesprongen, ontsloot-ie onthutst de deur.

Over m'n woorden struikelend, opgewonden, doch met de noodige zelfbeheersching om sommige onbeminnelijke détails te smokkelen, verhaalde 'k de historie van de gewisselde honderd gulden — hoe 'k door

m'n patroon weggejaagd — hoe de politie 'r ingehaald zou worden.

„Heb je je simplen mond niet voorbijgepraat, ezel?“, vroeg-ie.

„U heb 'k 'r in ieder geval buiten gelaten, meneer....“

„Dat was je geraden“, zei-ie geeuwend: „.....en moest jij me daarvoor, voor zóó'n beuzelarij wekken! Ga naar bed — en wees voor 't vervolg leeper!“

„En als de politie....“

„Stumper!“, viel-ie korzelig uit: „.....komt schipper Kluit óóit terug?“

„Nee, meneer....“

„Wat kunnen ze je doen, levende imbécile?“

„Ze kunnen....“

„Niemendal! Geen jota! De trawler is vergaan. Dat weet jij wat weken, 'n paar maanden vroeger dan zij!

Als 'n schip vergaat, spoelen dingen aan! Je heb gevonden. Daar blijf je bij. En daar doe je tièn heilige eeden op! Of heb ik de scheepstommel nièt gevonden, schaaft!“

„Dat heeft u“, antwoordde 'k mat: „maar *ik* ben m'n naam kwijt — *ik* word misschien door de politie ingepikt — *ik* sta op straat....“

Down, dood-op, te moe voor 't tweede ontbijt, besukkelde 'k de trap, lei me gekleed en al te bed achter 't zolderschut.

Inslapen dee 'k nog langena niet.

De wilde horde in m'n hersens liet me niet met rust.

'k Herzag als in 'n koorts-visioen 't gewriemel van makreelen en geep rond de lamp — 't triestig, je hui-lerig-melankoliek stemmend graf van de T a l i s m a n met z'n groen-beslijmden papegaaistok en krom-ge-

trokken stuurstang — 't lachend zitten van Ruth in de vernielde longroom der *Queen* — 't omlaag glijden der witte letters *H. S. VII* — 't lijkegelaat van stuurman Verploeg — Rijk's rooden kop over de scheepstrommel gebogen — de koe met den opengesneden hals — de tergend-lachende wijven — de reeder bij de brandkast.....

Tweemaal, op 't punt bewusteloos te geraken, werd 'k gestoord.

't Eerst door Wanda, die op onze „étage" scharrelde. „Wie daar?", schrikte 'k — aan den nieuwen brigadier denkend.

„Ik — neem me niet kwalijk", zei ze: „'k heb eten in de keuken voor je neergezet."

„Waar bemoei je je mee! Ruk uit!", riep 'k kwaad-aardig, zelfs in dien toestand van uitgeputheid en overspannenheid valsch tegenover een van de weinigen, aan wie 'k 't land had en voor wie 'k me niet hoefde te bukken.

Ze hinkte zacht maar hinderlijk omlaag.

't Wrevelig getob over de portefeuille met de gedichten en Ruth's kouseband, maakte me nog eens gloeiend-fel wakker — en toen 't maffen bijna lukte, wekte me grootva's gestommel.

Hij zei geen woord, liep onvast in Rijk's broek, die 'm over de hielen slobberde, zag me zelfs niet.

Voor 't eerst van m'n leven was 'k blij dat-ie 'm om had.... Alleen roffelde 'k met m'n hakken tegen 't beschoot, als-ie tè opgewekt van z'n droomen getuigenis aflei.

Om acht uur — den volgende morgen — werd 'k wakker, voorbeeldig opgefrischt, aanzienlijk minder mistroostig. Me nog eens uittrekkend kwam 'k tot de-

zelfde conclusie als Rijk. 'k Was stom geweest — liep niet 't minste gevaar. 't Zou hoogstens na jaren op 't dorp 'n wonder heeten, dat 'n bankbiljet nog denzelfden morgen aangespoeld was....

In de keuken at 'k, voor ontbijt, de attentie van benee — 'n kouwe kalfskotelet met in vet gestolte aardappelen — zette water op, ging uit om brood te halen — riep grootvader — loog 'm voor dat 'k 'n week vrijaf had gekregen — en de rest van den dag zat 'k bij de Rijken in de voorkamer.

De flibustier had 'n zeldzaam genoegelijke bui, gaf me te kennen, dat 'k me over 't ongeval met m'n patroon hoegenaamd niet ongerust behoefde te maken, dat hij met genoeg bereid was 'n jaar huur vooruit te betalen en dat 't met 't duiken wel allerongelukkigst moest loopen, wilde 'k 'r 't bedeloon van vier-honderd-vijftig-gulden niet honderdvoudig mee verdienen.

Ruth was erg lief. Eenmaal hield ze m'n hand vast — eenmaal leunde ze op m'n mageren schouder. Wanda stopte kousen. Cresus sliep met z'n snoet op m'n schoot — kortom 't werd met den fluitend-gierenden wind buiten — tegen den avond was de stormbal geschen — van 'n kalme, degelijke, bezonken, veilige huiselijkheid, die je naar geen tweede avontuurlijk uitstapje tusschen wrakken en pokken deed verlangen.

Rijk, met 't gesnuif van 'n raspaard bij iederen orkaanstoot opkijkend, zat z'n vervloekten catalogus van vergane schepen te doorbladeren (O, dat afstootend plakboek met berichten van Lloyds en internationale krantenknipsels!) — toen 'r gescheld werd.

Op de stoep stond de brigadier, de nieuwe, de dienstdoender.

Hij kwam natuurlijk om 't naadje van de kous¹⁾, in zake 't bankje van honderd, waarover 't heele goddelijke dorp behagelijk gekald had, te weten, noteerde m'n verklaringen in 'n nieuw vijf-cents-boekje, zonder 'r bij te pruimen (van geslacht op geslacht hadden onze veldwachters bij de ontroerendste gebeurtenissen koutend gekauwd) —, zei dat 'k 'r verder van zou hooren als schipper Kluit met de Verwachting terug was, maar dat hij van 't vinden geen snars geloofde, omdat 't bankje zoo droog als kurk was en geen water geroken kon hebben.

Toen moest-ie m'n „huurder” spreken, informeerde met den deurknop in de hand en met nieuwsgierig rond-loenzende en loerende oogen, waarom Rijkaard z'n verhuisbiljet nog niet had afgegeven, dreigde met bekeuring als 't niet binnen 'n dag geschiedde.

't Was 'n on-Hollandsche, stugge, sigaren-weigerende, niets nutteloos bewerende, achterdochtige politie-man, met oogen van signalement-opnemen en correcte manieren. Mogelijk zou-ie gepoogd hebben nog langer af te neuzen, als 'r buiten geen gedraaf en geroep was gekomen.

Aan de zij van de haven had 'n onzichtbaar schip vuurpijlen opgelaten.

Klompen-geklapper ratelde 't huis voorbij. De kustwacht had om de reddingsboot getelefoneerd — de manschappen moesten door de politie gepord worden. Dan — 't spreekt vanzelf dat 'r tijd mee gemoeid was¹ — haalden ze de bespanning uit de wei, sleepten de

¹⁾ „'t Naadje van de kous willen weten”.... De moeilijkheden, verlangens, begeerten in ons land, drukken zich in wel superbe gelijkenissen uit.... je rilt 'r bij.... Zoo ik op de pijnbank gemarteld werd, zou 'k nog geen belangstelling voor kous of naadje kunnen toonen!

boot over 't strand naar de plek, om te trachten langszij te komen.

„Vlug, m'n schoenen!”, zei Rijkaard gejaagd, zóó toen de deur achter den sabel gesloten was.

Geen vijf minuten na 't eerste klompengeraas holden we naar de zij van de pier — Rijk, Ruth, ik — op 'n afstand door grootva gevolgd, die zich dàt evenmin liet ontgaan.

't Was inderdaad 'n vuile zuidwesterstorm. Zoo toen de zee in zicht kwam, stoof 't zand, bulderde de wind met zulke woeste smakken, dat Ruth niet voort kon.

„Kom tusschen ons in!”, zei Rijk, ongeduldig.

Ze stak 'r arm door den mijne, klemde bij iedereen rukwind 'r hand tegen m'n slappe biceps, drong soms zoo in beschutting, dat 'r waaiende rokken langs m'n kuitten flapten.

Ik vond 't 'n heerlijke intimiteit — hoopte dat 't schip in nood nog 'n eind uit de buurt zou zijn.

En dat dééd 't — 't lag verder dan de zevende mijlpaal benoorden de gelijseinen — zoo ver, dat de charme van 't drukkende handje en de vertrouwelijkheid der wapperende rokken niet gelijkmatig nieuw en bekoorlijk bleven.

Geen aardsche genegenheid, zinnelijk of platonisch, is tegen koude voeten, lekkende schoenen, schele hoofdpijn, vuiltjes in 'n oog, 'n knagende kies, 'n chronische verkoudheid, ongenietbare maaltijden — op den duur bestand.

't Is malligheid dat liefde alles wint.

Noch dat zij met 'n te-veel van zoogenaamde stootjes harmonieert.

Ik heb eens 'n onzedelijk Fransch boek gelezen, waarvan ik den naam niet noem, omdat juist het noemen

van dergelijke namen tot besmetting aanleiding geeft. Welnu, in dat boek (hetwelk ik móést lezen voor m'n akte Fransch) raakt een onbesproken jongmensch op een besproken meisje verliefd, en draagt haar in het vuur zijns hartstochts vier, vijf verdiepingen omhoog naar z'n kamer.

Bij ons op 't dorp zijn geen besproken meisjes (in dien zin), zelfs geenerlei ongemakkelijk-gelegen étages.

Maar in m'n verbeelding zijn 't gehijg van voornoemden jongeling en z'n met elke traptree groeiende haat tegen de kwelling van den begeerden last, 'n symbool gebleven, 'n zelden bij andere zedelijke of onzedelijke auteurs hervonden veralgemeening.

Van de duinglooiing waren we omlaag geloopt, door den beulenden wind omtold, door 't zand-gehagel gepijnigd, druipnat door den telkens scherend-striemenden regen.

En op 't vlakke strand, zoo dicht mogelijk langs de schuimlijn der branding, omdat je in 't zand heelemaal niet vooruit kwam, werd 't nog slimmer.

Soms, in 'n donker waarin je geen handbreed onderscheidde, modderde je hopeloos moeilijk door geulen drijfzand, slobberden je schoenen tot ver over de lipjes in 't zuigend moeras — soms struikelde je over hoepels en latten — soms rakkerde de wind met zoo'n dreunende vaart, zulke beukende smakken, dat de lucht bij je neus en je mond af werd gesneden — soms waren je ooren en je jaskraag verstopte gootjes, die neekwaarts 'n uitweg vonden.

Na 'n minuut of tien vroeg 'k moeilijk of Ruth niet liever — voor 'r eigen comfort — 'r arm uit den mijne wou nemen — na 'n kwartier maakte 'k beleefd

bezwaar tegen 'r natte, vervelend-bungelende rokken — na nog 'n paal antwoordde 'k onheusch op 'n vraag: dat 'k 'r nièt verstond, dat ze in zoo'n noodweer wijzer deed 'r mond te houden — na 'n nieuw eind vinnig geworstel tegen rukwinden als muilperen — met kleffe schoeren, drijvende knieën, siepelende broekzakken — liep 'k knorrig in m'n eentje — van 'r gewurm met de slippen van 'r mantel en den over 't hoofd slierenden bovenrok geen notitie nemend.

Bij zoo'n godvergeten gestrompel tegen 'n orkaan in, heb je aan jezelf meer dan genoeg.

Ik ben geen aansteller.

't Eerst voor anderen en dáárna pas voor je eigen ik zorgen, is h u m b u g.

Dat doet niemand met normale zinnen. En ik verbeeld me normaal te zijn.

Ik heb 'r in die dagen nooit aan gedacht bij „eerlijk deelen” de kleinste portie voor mezelf te reserveeren — en nu nog is een van m'n weloverdachtste beginselen, dat je uitsluitend je leven mag wagen, als 'r geen direct gevaar mee gemoeid is.

Immers staat eene dergelijke, door niets te verdedigen baldadigheid, met zelfmoord-poging gelijk.

En 'k weiger beslist de eene poging goed en de andere af te keuren.

Het eigen ik is geenszins verwerpelijk.

Wie zijn ik niet in eere houdt, zondigt tegen de met de moedermelk ingegeven wetten van zelfbehoud.

Ik zou mijne linkerwang niet vermogen te presentee-ren, terwijl de rechter tintelt.

Ik houd van m'n hagje — heb den moed dat te bekennen....

Als gekke Kluyt, die ons op z'n schulpenkar achterop reed, niet door Rijk aan was geroepen, zouden we 't niet tot 't schip in nood hebben gebracht.

Kluyt, tuk op de fooi, laadde Ruth en mij in den vierkanten bak — Rijk klom naast den voerman op de waggelende plank. Door mekaar gerammeld, hobbel-den we langzaam voort.

Herhaaldelijk ging 't paard stapvoets, en als de wind te fel stond, bleef 't kalm blazen, was 't niet van z'n plaats te ranselen.

Uitrustend, werd 'k menschelijker, gevoeliger bij 't contact van een tegen me opschokkende knie, berouw-vol en gezind tot hernieuwde vertrouwelijkheid.

„Zit u goed?“, vroeg 'k — als 'n boertje.

Men vraagt zoo iets niet in 'n radbrakende kar van 'n kubieken meter inhoud.

Ze zweeg en omdat 'k 'r gezichtje onder de zwarte kap niet kon zien, 'r knie de mijne telkens weer raakte, werd 'k een snelle seconde vrijpostig — ik tastte naar 'r hand — driestheid die 'k nimmer bij daglicht en de trotschheid van 'r oogen zou hebben bestaan.

Ze trok 'r steenkoude vingers driftig terug, veegde ze 'n paar maal beleedigend-duidelijk met 'r regenmantel af, zei bits: „k wou dat je wat opschoof — pa heeft de kar niet voor jóú gehuurd!“

Rijk keek om, vroeg watzezei — ik kneep m'n knieën in schrikkende vermagering saam — en de rest van den tocht had 'k zelfs niet meer den moed 'r toe te spreken. Bij de zevende paal hokten visscherlui met oliejeckers en zuidwesters.

Die keken naar 'n nauwelijks zichtbaar wit gepluim, heel in de verte, waar de branding zonderling-spits omhoog sloeg.

Daar was 't — daar moest 't tenminste zijn.

„'t Is 'n uit z'n koers gedreven stoomboot”, taxeerde 'n zeeman: „staand want het-ie niet. D'r komt met dit weer geen levende ziel af....”

Rijkaard Rijk liep van den een naar den ander, en beschutting achter de schulpenkar zoekend, krabbelde-ie aantekeningen op 't droge deel van z'n manchetten, om dan weer door 'n kijker minuten-lang naar 't rumoerig gekuif en gehos achter de branding-golven te staren.

Luwde 't stooten van den wind, dreunde de zee met minder mookrend geweld, dan meende je zwak-klagend geroep te hooren, hulpkreet van ontzettende verschrikking, door 't geloei van den storm en 't krullend neerbeuken van 't water, vadzig-buldrend verslokt.

Je trilde dan.

Tegen 't donker van den nacht, 't gezwiep van den regen in, vochten je hulpeloos-ontwrichte oogen, om iets van 't onzichtbare los te scheuren.

Elke witte kam, iedere schuim-klauw, elk ander geluid dan 't raatlend gebreek van den wind, dan 't schurend uitzwalpen der branding, nam 'n verhouding, 'n angstvorm, 'n kleur, 'n smeeking aan.

Je vergat je lamlendige natheid, je verkleumdheid, 't gedonderjaag van den dag — je luisterde gretig naar 't tamme geleuter, 't bedaard beweren van den waterschout, 't gepraat-van-allen-dag van de zeelui, die 't meer bij de hand hadden gehad en 'r geen pruim minder om kauwden.

Ruth en Rijk stonden fluisterend apart, toen ze de door tien paarden getrokken reddingsboot eindelijk door 't zand kruiden.

Maar ze hoefden de beesten, die op van de vracht

waren, niet eens af te spannen, want de bij dat moordend weer even bevreemdend-schel doorbrekende maan belichtte 'n gekantelden scheepsromp met 'n naar de strandzij stuk-gesleurden deklust.

Als 'r straks levenden aan boord waren geweest, hadden de vuisten der stortzeeën ze weg-geknauwd.

Kluyt reed ons in de schulpenkar terug. Dat wil zeggen: ik kwam naast den gek zitten.

Ruth die 'k èn door m'n verdedigbaar gemis aan *savoir-vivre* tijdens de wanhopige wandeling èn door 't willen grijpen van 'r pootje gruwelijk ontstemd scheen te hebben, richtte dat dadelijk zoo in.

Ze sprak geen woord met me.

Kluyt smookte 'n zware sigaar, die-ie van den flibustier had gekregen — sigaar, die-ie om 'r langer genot van te hebben over de helft tusschen z'n tandstompjes als smakkende pruim verwerkte — ik trachtte 't gefluister der twee achter me te beluisteren en dat te gereeder, omdat ze den flater begingen Fransch te spreken. Maar en de wind en 't geschokker der kar spanden tegen mijn incorrecte houding samen.

Een keer waagde 'k op te merken, dat we nog 'n poos hadden kunnen wachten, zooals de anderen, om te zien hoe 't schip zat en of geen van de bemanning in reddingsgordels aandreef.

„Dat zullen we morgen wel hooren”, antwoordde Rijk droog en op 'n voor geen twee uitleggingen vatbaren toon van: bemoei-je-niet-met-ons.

't Was wèl duidelijk dat 't heele ontroerend-tragische geval voor hem 'n zaak van poolshoogte-nemen geweest was, dat-ie zonder meer zat te *b e r e k e n e n*.

Voor de kamerdeur zeien ze amper goeien nacht.

'k Liep de trap op, trok m'n schoenen uit, sloop om-
laag. Waarom? Dezelfde incorrecte ingeving van de
kar.

Ze hadden iets tegen me.

Ruth moest gebabbeld hebben, of Rijk bebroedde de
intentie me na de historie van 't bankje-van-honderd
op 'n tactvolle manier aan den dijk te zetten¹⁾. Zoo
iets vóél je.

M'n adem inhoudend, plakte 'k 't linkeroor (is 't niet
opvallend dat je, ingespannen luisterend, altijd l i n k s
oplet!) tegen de deur. En hoorde in den beginne niets.
Misschien spraken ze als toen in den kelder in de
onderwatersche taal, misschien zwegen ze.

Luistervinken stinken, zei mijn onrustig-kloppend ge-
weten, de edele heer namelijk waarover ik het vroeger
reeds had.

Ik suste evenwel z'n vermanende stem. Blééf luisteren.
Het kan goed zijn te w e t e n.

Het is dwaasheid een wellevendheids-voorschrift, een
ethisch beginsel, een moreel wetsartikel (welks over-
treiding in geen beschaafd land bestraft wordt) te dog-
matisch op te vatten.

Luisteren-aan-deuren is alleen verwerpelijk, als men
op heeterdaad gesnapt wordt.

Dit heeft het echter met alle andere 't daglicht uit
t r a d i t i e mijdende aandoeningen gemeen.

Menschen in zekere omstandigheden beluisteren is het
recht van den zielsontleder, den detective, de kamer-
verhuurster, den omzichtigen vijand, den in het nauw
gebrachte.

¹⁾ „Iemand aan den dijk zetten”. Waarom juist a a n d e n d i j k?
Is dat de ellendigste polderland-plek voor lieden zònder onder-
dak?

Ik zat na de ochtend-gebeurtenissen op 'n ongezadeld paard.

'k Was van Rijk afhankelijk, daar de betrekkingen op 't dorp allerm minst opgeschept lagen.

Het is beter te wippen dan gewipt te worden.

Kortom ik luisterde.

En schrijf m'n verontschuldigungspleidooi aan de ingeboren zucht van tegenover derden steeds als voortreffelijke te willen poseeren toe.

Het is onze enorme vergissing, dat we àllemaal braaf willen zijn.

Op 't punt 't op te geven — de wind maakte 't niet makkelijk — werd 'k beloond. Blijkbaar had Rijk alleen gezeten. 'n Deur piepte en Ruth praatte.

Ruth: Scheelt 'r wat aan, vadertje? Ga je niet naar bed?

Rijk: 'k Wou dat 'k 'r iets op wist, om dien half-garen, onbetrouwbaren rakker kwijt te raken.

Ruth: Ik ook pa. Maar we moeten roeien met de riemen die we hebben. Wáár vinden we 'n tweede huis, dat direct met de zee in verbinding staat? En omdat Wanda al tweemaal flauw is gevallen, heeft u z'n hulp ook noodig. Nietwaar?

Rijk: Jawel! Jawel! Maar hij moet me nièts in den weg leggen, of i k l a a t ' m e r g e n s a a n s p o e l e n.... Dan hebben we 't huis alleen, hoeven niet te deelen en nog minder te vreezen dat-ie z'n tong voorbij praat....

Ruth: Pa — we hebben 'm nóódig. We kunnen 'm feitelijk niets weigeren. Als 't niet zoo'n schááp was, zou-ie 'r misbruik van maken....

Rijk: (opstuivend en slecht verstaanbaar door 'n ruk-

wind)Nonsens!.... Hóé wou-ie misbruik maken?

Ruth: Dat weet u zoo goed als ik, pa! Wat-ie vraagt móéten we feitelijk geven. U kunt moeilijk naar de politie loopen.

Rijk: (bijzonder onverstaanbaar)Ik kan 'm....

Ruth: Dat doet u niet pa. Dat mag u niet pa. Dat is om te lachen! Al ziet u 'r soms nog zoo als 'n boeman uit: u heeft 'n veel te goed hart, om 'n vlieg kwaad te doen, laat staan zoo'n mormel van 'n jongen! En dan u heeft 't toch ook opgelet hoe Wanda gek met 'm is! We moeten door den zuren appel heenbijten en ons wat laten welgevallen tot 'r genoeg geld is, om 'n stoomboot voor ons doel te bouwen. Dan kunnen we den kleinen filou met z'n judasstreekjes bonjour zeggen en geen sterveling van de ezels hier in 't dorp zal z'n verhalen gelooven!

Rijk: Jij ben 'n verstandige engel. 'k Wou dat je zuster zoo was! Maar in ieder geval hou 'k 'm zorgvuldig buiten dingen van beteekenis! En als-ie weer de onbeschaamdheid heeft je hand te pakken, vertel je 't me — en krijg-ie 'n pak voor z'n broek!

Ruth: Nee pa — ik vertel u nóóit meer wat. 'k Zal niet zoo dom zijn, om onze ruiten in te smijten. Suscht, daar is Wanda....

Ik smeerde 'm, omdat 'r te dicht in de buurt van de deur werd geloopt.

Boven in bed, bij 't gehuil van den wind, 't gefluit in den kelder, waar 't rooster neergeflapt leek — 't was 'n ouderwetsche nacht met spookgestalten en rumoerende ratten — in bed, met de handen om de knieën, overdacht 'k 't gehoorde, maakte 'k als jonge man, met zin voor orde en regelmaat, de balans op.

Mits 'k voor hinderlagen oppaste (morgen kocht 'k 'n

revolver) en met overleg te werk ging, waren m'n kansen niet van de slechtste.

A u f o n d hadden ze angst voor me — vooral Ruth, wie 'k 't betaald zou zetten, dat ze me schaap, mormel en filou noemde.

Welbeschouwd had ik de draadjes in handen, zou 'k m'n kans waarnemen vóór de toekomst-stoomboot 'r was.

Dat van Wanda telde niet mee, was me glad onverschillig — al was ze niet leelijk, nou 'k 'r over piekerde.

Met de wraakzuchtigste gevoelens voor de dochter met 't prachtig-roode haar sliep 'k in. We zouden zien wie 't laatst lachte!

Om tien uur klopte 'k aan.

Rijk zat voor 't schrijfbureau.

„Meneer”, zei 'k angstig-vriendelijk: „nu 'k die honderd gulden kwijt ben geraakt — om ùw naam niet te compromitteeren — loop 'k zonder 'n cent.... 'k Krijg zelfs m'n salaris niet....”

Hij keek me even giftig aan, tastte in z'n portefeuille.

Ditmaal wisselde 'k in de stad, waar 'k 'n wit piqué vest, 'n half dozijn staande boorden (van linnen), 'n zesloops-revolver en 'n kist sigaren insloeg en twee broodjes met roastbeef at.

'k Begon 't heertje uit te hangen — zag 'r met m'n nieuwe meerschuijmen tabakspijp, 't vest, 't boord, als 'n dandy — minstens als 'n Engelsche badgast uit.

'k Kocht voor grootva, dien 'k de laatste dagen gruwelijk verwaarloosd had, 'n flacon cognac (met wat kon 'k 'm meer plezieren?) — en toen 'k 's middags Ruth in de gang tegenkwam, kneep 'k 'r, achterwaarts, in 'r arm.

Ze was zoo onvriendelijk me 'n draai om de ooren te geven.

Als ze niet in de kamer gevlucht was, zou 'k 't 'r betaald hebben gezet.

'r Vader liet ze 'r tòch buiten.

VII

EENE RUMOERIGE WEEK....

*„'k Zal over vreemde dingen moeten praten,
„Doch neem daar maar geen aanstoot aan....”*

Tartufe. (van Molière!)

Buiten stormde 't eindeloos — binnen spande 't met wrokkende beminnelijkheid.

Nergens voelde 'k me op m'n gemak.

Zat 'k bij den ouwen man, boven, voor 't door den wind bestoven zolderraam, dan prikkelde me z'n zenuw-onrust.

Als kind was 't toekijken, 't afneuzen van z'n zeldzaam-handig geknutsel, uren lang 'n verrukking geweest.

Zoo'n miniatuur-kotter of fregat, met fokke-, grooten bezaansmast, uit z'n met 'n zakmes tooverende vingers te zien groeien, was 'n verbeeldingsgenot, dat je door 't prettig geduld behagelijk droomen, zachtjes door je neus ademen deed. Door 't geduld.

Voor zoover ik, die vader noch moeder had, 't bij anderen durf taxeeren, moet 't tot de beste herinneringen van 'n kind behooren, als 't aan de onvergankelijk-teere oogenblikken-van-bewondering voor 'n vader, moeder, „die alles kan” terugdenkt, oogenblikken wanneer in 't evenwicht van 'n huiskamer zeker en geduldig geknutseld werd.

'n Kind onthoudt vreemde, bijzondere dingen, staat met 'n stalen geheugen tegenover schijnbare nietswaardigheden, is verzot op 'n hap van 't bord van den vader, omdat „op vader z'n bord alles lekker is” —,

'n kind is gevoelig voor kleuters van vreugden, ondergaat 'n hel als twee groote, domme, bruute menschen z'n gedroom met 't geweld van hun stemmen, den haat van hun oogen vernielen.

Hoe levendig weet 'k nù nog hoe ellendig 't was, als grootva me afsnauwde als-ie zorg had — hoe innigheerlijk elke klokketik leek, wanneer we in de warme, wintersche beslotenheid van 't kamertje zaten — de lamp op — ik bij m'n schoolschriften — hij tamge-duldig 'n scheepskatrolletje snijdend — alwetend, algoed, alwijs — en de wind langs de luiken bulderde — en 't gurgelend gepruttel van de verstopte tabakspijp, die telkens uit scheen en toch weer zoet-slierende builtjes naar de lamp stoomde, zachtekens babbelde.

'k Ken weinig van zulke heilige kinderjaren-herinneringen — bitter weinig, omdat 'k geen jeugd had.

'n Wees hééft geen jeugd.

Misschien (en misschien verzin 'k 'n doekje voor 't bloeden!) heeft dat van me gemaakt wat 'k ben.

Als ik 't tot kinderen breng (ieder krijgt ze licht eerder dan ik!), hoop ik dat deel van m'n geaardheid 't welk mijzelf dikwerf beslommeringen baarde, dusdanig in schemer te houden, dat voornoemd nageslacht me beter ziet, althans in voordeeliger licht, dan ik 't mezelf persoonlijk en van zeer dichtbij pleeg te doen.

'n Kind moet met 'n knapzak souvenirs, 'n camera barstend van jeugd-kiekjes, 'n ransel splijtend van prachtige herinneringen 't botte leven in gaan.

Dan is 't tegen 'n massa dingen gepantserd.

Wie goed doorvoed is, kan 'n stootje velen.

Wie van opgeruimde gezichten, genegenheid, lieve huiskamer-intérieurs (en meer: u weet dat zelf) met zich draagt, loopt op sterke beenen.

Ouders, die 'n kind met 'n leege tasch op reis sturen, zijn misdadigers.

En kinders mogen niet vergeten dat ze zelden andere verdienste dan hun jéúgd hebben.... (Te dezer plaatse heb 'k wederom eenige dicht-beschreven bladzijden van m'n keurig-gecaligrapheerd manuscript geschrapt bevreesd voor de onmatige uitvoerigheid mijner den rechten weg mijdende kantteekeningen. Het bezwaar van schrijven — de Hemel zij geprezen, dat 't niet mijn dagwerk is! — lijkt mij o.m. hierin te liggen, dat men telkens moet stoppen, als men voor 't eigen gevoel lekker op weg is. De fout van 'n boek is, dat 't voor d e r d e n geschreven wordt.

Ik wil maar zeggen, dat de ongepaste langdradigheden in dit verhaal niet gelezen behoeven te worden, 'n raad die minder mal is dan hij op 't eerste gehoor lijkt, omdat er ook Zondagslezers zijn, gelijk Zondagsjagers en Zondagsruiters, die de hoffelijkheid begaan letterlijk nièts van 'n roman over te slaan. Dit is 'n vergissing. De meest belezen lieden zijn diegenen, dewelke niet lezen. En de meeste boeken verdwijnen binnen jaar en dag, omdat de auteur ze voor leesbaar versleet. Ik sta buiten deze soort ijdelheid).

Grootva's onrust bij z'n werk was zulk 'n contrast met z'n genoegelijk geduld van vroeger — z'n om elk akkevietje opstaan en rommelen en indutten en weer 'ns 'n loopie verzinnen, om 't dorp in te gaan — z'n schrikachtig opkijken als 'n deur klepperde, of 'n hagelbui 't dak beratelde, z'n toenemende angsten-om-alles tegen de donkerte van den avond — drongen je zulk 'n onvastheid, zoo'n mal gevoel van gevaar in hoeken en gaten op, dat 't 'n opluchting werd als je afleiding kreeg.

Benee, bij de Rijken, lukte dat laatste evenmin.

Zij wantrouwden mij — ik liep met de geladen!!! zes-loops-revolver in m'n achterbroekzak, 'n revolver die 'k voor geen belooning-in-goud in werking zou hebben gebracht. (Tot vandaag toe heb ik tegen zoo'n geraasmakend instrument bezwaren. Nimmer zou ik den moed hebben den haan met i n d e r d a a d g e o p e n d e o o g e n o v e r t e h a l e n. En schieten met dichte schijnt weinig zekerheid op te leveren. Daar echter andere menschen zelden 't g e z i c h t v a n 'n l o o p verdragen, is de revolver als object van verschrikking, onder reserve van alle rechten, aanbevelenswaardig. Mits alles glimt).

Zij wantrouwden — ik wantrouwde.

Twee-, driemaal per dag „wipte” 'k aan, om als bovenbuurman, vertrouwde en aspirant-flibustier 'n praatje te maken.

En me eenmaal op het snoode pad van het luisteren-aan-deuren bevindend, spitste 'k bij herhaling mijne ooren, zonder resultaat.

Niet alleen dat de felle Zuidwester, die van geen middenweg wist, met honderd fluitende lippen om deuren en vensters krakeelde: de Rijken betoonden de onhebbelijkheid, als in de eerste dagen, om Cresus voor de deur vast te leggen.

Zoowel met z'n vriendschapsbetuigingen, wanneer-ie me in de gang op m'n kousen zag, als met 't stotterend gekwispel van z'n staartstomp tegen 't beschot, gaf-ie ze hinderlijk-waarschuwendes wenken.

Dan klopte 'k aan, hoorde 't gesprek onbeholpen aanloopjes naar dingen, waarover ze nooit gepraat konden hebben, nemen — en de vijandigheid van hun gevraag over 't weer, de gezondheid van grootva, en

meerdere van die laten-we-onze-monden-houden-on-
derwerpen, dreef me de kamer uit.

Rijk sprak geen wóórd. 't Geblaas van den wind, 't
rusteloos gedonder van de zee, die 'm beletten nieuwe
tochten te ondernemen, hielden 'm in één sappig-
kwaadaardige stemming, ten minste zoolang ik a c t e
d e p r é s e n c e gaf.

Ruth, met me babbelend of 'r niets in de gang tusschen
ons voor was gevallen (geen kneep en geen oorveeg)
hield 't beetje gesprek gaande. Wanda was zoo eerlijk
me te negeren.

Me gruwelijk vervelend — aan vakantie moet je als
'n chronische ziekte wennen — nam 'k m'n wraak,
achter de deur, door grimassen-van-minachting.

Al is het dwaas de tong uit te steken of twee handen
voor den neus te strekken: opluchten doet zulk een
gebaar ontegenzeggelijk. (Is het niet ten zeerste op-
merkelijk, dat deze taal de éénig-internationale is —
dat 'n uitgestoken tong, 'n stel van vijf of tien vingers
ter hoogte van den neustop, 'n in rimpeling getrokken
neusvel, alom van Noord- tot Zuidpool, tot verwikke-
lingen aanleiding geeft?)

Den tweeden dag van dien ongekend-langen storm
wandelde 'k, uit behoefte menschen te zien, naar de
kom van 't dorp.

Ze keken me niet alleen om m'n hoogen boord en m'n
meerschuijen pijp na — lieve God nee: 'k zag aan d'r
manier van met mekander fluisteren, dat de historie
met 't bankje — 't gestolen bankje! — lekker de ronde
deed.

Bij den dorpsbarbier liet 'k me scheren — minder om
't schamper hoeveelheidje snordons, dan om te hóó-
ren.

Hij was op 't aardappelveldje bezig.

Zij, met naar loog en zeep onwelriekende handen, hielp. En zei zonder 'n blad voor d'r mond te nemen: „.....Hoe kom jij dáár toe, De Wilde, om bij Slinging te gappen!”

Ik verdedigde me.

Maar geen tien tellen later liep de slager 't winkeltje in, en me onder 't mes ziende, riep-ie, de schoelje: „.....Durf jij nog in 't dorp kommen, dief!”

Ik antwoordde niemendal, stond halfgeschoren op, vluchtte.

En 't zaakje van brandstoffen en groenten, waar 'k diende in te slaan, dorst 'k niet binnen te stappen, omdat 'r visschersvrouwen aan 't kletsen waren.

Buiten, op den duinweg, herademde 'k.

Zoolang 'r geen berichten van de Verwachting kwamen, moest 'k 't dorp voortaan mijden.

'n Dief bij ons was 'n schurftige hond.

Officieel was ik op dat moment de eenige.

In 'n plaats waar de menschen voor driekwart met open deuren sliepen, was 'n aangifte bij de politie voldoende, om je, inclusief de vier eerste van je generaties, onmogelijk te maken.

Bij de sluizen ontmoette 'k 'n stel meisjes en jongens, kinderen die langs 't strand hadden geschooid.

't Gehamer der klompjes sloeg 'n vroolijk geklapper over 't huilen van den wind heen.

Dicht bij me gekomen, stonden ze stil, gaapten me na — en zoo toen 'k voorbij was, schreeuwde 'r een: „.....Dieven motten zakkies plakken, hihaho!”

Ik keek om. Zij, de klompen in de handen grijpend, holden 'r joelend vandoor om 'n eind verder 't zelfde gezamenlijk te gillen.

Toen zette 'k ze verwoed na, kreeg 'r een, 'n mank joggie van 'n jaar of acht, te pakken.

Links en rechts rammeld 'k 'm heldhaftig om de ooren, van z'n gegrien dat hij 'r niet an mee had gedaan, geen notitie nemend.

M'n hoed woei bij die executie in de haven en dat gaf 'n nieuw gejuich bij de bende, die me de smerigste scheldwoorden naar 't hoofd wierp. (Wàt kan de bezieling bij oud en jong, onverschillig in welk land der beschaafde wereld, zijn, om in oogenblikken van verbolgenheid iemand onwelvoegelijke woorden, die steeds en unaniem met onsmakelijke functies en lichaamsdeelen verband houden, toe te roepen? Nimmer hoorde 'k 'n schepsel, in straten en pleinen, met directe verwijzing naar zijn gebrek aan intellect, eruditie, vrijzinnigheid, naastenliefde beschimpen. Men geeft er de, door niet één motief te beargumenteeren voorkeur aan onzindelijke titels, plastische toespelingen op sexe, ongedierte, verachtelijke ziekten, enzoo voort, in 'n paroxysme van drift te brullen. Ik voor mij zou er gaarne toe willen bijdragen de serie scheldwoorden, schimpscheuten, zich nimmer cacheerende vervloekingen etc., die men bij iedere uiteenzetting in volksbuurten verneemt, door meer gerechtvaardigde te vervangen. Zelfs de vrij fatsoenlijke expressies-van misnoegen, als bijv. „snotneus”, „smeerpoes”, „vuilpoes”, „lamstraal”, „donderhond” — die als te zachtzinnig zelden misbruikt worden — missen logica, waarheidszin. De internationale massa blijft hardnekkig-conservatief in haar taal-keuze, gebaren van spot en verachting, climax van scheldwoorden. Daar moest een stokje voor gestoken worden. Meen ik. Althans....)

Met 'n ziel vol wrok liep 'k de zuiderpier op — voor zoover 't bij dit ruwe weer kon.

De wind smeed m'n haar over m'n oogen. Ik huilde. 'n Man moet niet huilen. Larie. We doen 't allemaal — als we kunnen — en in ons eentje. 't Krypt me.

Wie dit niet snapt, heeft nooit de spitsroeden van 'n dorp met 2300 zielen geloopt.

Bij ons hoeft niets in 'n krant te staan.

Wat één vertelt, vertellen 'r minstens 2000.

Een moment dacht ik er over, dat m'n leven onhoudbaar was geworden, zoowel door den met den dag simpeler wordenden grootvader, als door de vijandige Rijken en de 2000 zielen, die me voor dief bij m'n patroon versleten.

Twee stappen en de razend-steigerende branding langs de bazaltbrokken had me te pakken.

Doch ik deed die twee stappen n a t u u r l i j k niet.

Ik onderging 'n oogenblik van m o r e e l e a a n s t e l l e r i j, drommels goed beseffend, dat *ik* geen jongeling voor dusdanige excessen was, dat 't zonde voor m'n toekomst, ongerekend m'n piqué vest, m'n meer-schuimen pijp (met 'n bloote nimf en twee hollende paarden) en m'n nickelen revolver (waarmee 't nog altijd te doen ware) zoude zijn.

Daarenboven is verdrinken 'n lamme dood, weet je niet of ze je op je eigen kerkhof, waarmee je zoo langzaam an vertrouwd ben geraakt, begraven en of 't in 'n koets gebeurt.

Nu, na zooveel jaren, kan ik me 't allerernstigste evenmin zonder wagen en paarden denken.

Dat moge gebrek aan wijsgeerigen zin verraden — ik kom er rond voor uit — draai niet als anderen, die tijdens hun leven met vrijmetselaars-kroppen en Büch-

ner-ideejen, om over Multatuli en lijkverbranding te zwijgen, rondgaan, en bij hun verscheiden de buurt met 'n nog nièt gezien aantal volgkoetsen en bidders de oogen uitsteken....

Blootshoofds, als 'n melaatsche de dorpskom mijdend, kwam 'k dien tweeden dag thuis, zette koffie, leende benee 'n half pond boter — verhaalde m'n wedervaren en kreeg 'n pannetje warme klieken, dat 'r zonder hoogmoedig verzet inglee.

Weg was de moreele aanstellerij, weg waren de zwartgallige gemoedsbesluitingen!

En ook de volgende stormachtige dagen bleef 'k „naar omstandigheden” opgeruimd, me er zelfs niet druk over makend dat Rijk en Ruth, met 't ongeduld van paarden, pas uit de wei, door de enkel aan 't oppervlak golvende vluchthaven kuierden.

'k Liet ze rustig in den kelder scharrelen, vroeg niets, drong me niet op.

Den laatsten dag dier stormweek was 'k op Rijk's fiets, die-ie zóó had verwaarloosd, dat 't montuur zwart was geroest, naar de stad gereden, om te bestellen wat 'k in 't dorp niet bliefde te koopen.

Bepakt en beladen terugkeerend, hoorde 'k Rijk achter de kelderdeur vloeken.

„Wat is 'r?“, informeerde 'k, nog hijgend van 't getrap tegen den wind in.

„Pa heeft 'n kind, waarnaar ze stonden te dreggen, mee uit de haven gebracht“, zei Wanda in de deuropening.

„Dood?“, vroeg 'k verschrikt.

„Dat weet 'k niet“.

Ik duwde haar opzij, stapte de keldertrap af.

Rijk's lamp, die geen contact scheen te hebben, was

uitgegaan — die van Ruth brandde voldoende helder, om 'n bijna onwerkelijk tooneeltje van verfiyndste griezelligheid, 'n greep uit de duizend-en-een-nacht, 'n onderaardsch sprookje van gnomen en 'n dood prinsesje — in pijnlijk-schel licht aan te plassen.

Rijkaard tusschen de spijlen van 't rooster beklemd — de accumulator op z'n rug wrong tegen den binnenkant — hield in de glimmend-zwarte armen van 't duikerspak 'n meisjeslichaam.

Ruth, achter 'm gebukt, den koperen helm met 't open-geschroefd vizier op 't hoofd, boog en wurmde om 't loodzware ding, dat je onder water nauwelijks voelde, van den ijzeren lat vrij te maken.

't Electrisc lampje woelde purperen wonden in 't metaal der maskers, zette 't glas der kijkgaten in 'n gevloei en gevlam van roode, violette en zilver-fonteinende dobberkringen, doorkolkte 't water van den kelder met de rappe bewegelijkheid van 'n zoeklicht, spoot tegen de dofgroen-beslijmde steenen, de uitgevreten cement-kartelingen en zwart-begroeide stutsels onrustig-fladderende spuiingen, of jakkerende wolkjes zonnebundels beschoven.

Maar niet dat, voor mij geenszins nieuwe, deed me op de onderste traptree met 'n lummelachtig-open mond, twee treuzels van voeten en 'n stel baliekluivende oogen toekijken.

'k Zag 't roovers-sousterrain van ons huis bij die fantastische belichting niet voor de eerste maal.

M'n onstuimige aandacht was bij 't tenger, slap-bungelend meisjeslichaam — de door de natte, witte blouse heenschemerende armen — de doode, wassen handjes — de wijd-open starende oogen in 'n van alle leven weggekliefd gezichtje — en vooral bij 't door 't

water uit z'n kneedsel losgeschud, losgeslagen, losgekamd droomschoon blond haar.

't Hing met de uiterste schijnbaar-zwarter beklutste einden in 't glinstervlak van den blankstaanden kelder, of iemand benee 't nog vasthield — 't leek zich door de deinende spiegeling nog eens en in glanzender mate te herhalen, wonderlijk, aandoenlijk-bizar, 'n ontroerende optische vergissing van eindeloos haar aan 'n onaanzienlijk kinderlichaam.

„Ach, ach — wat jàmmer, meneer!”, zei de ik-van-gelegenheidsgezegden-in-m'n-binnenste, terwijl 't lugubere van 't geval me instinctief 'n tree omhoog dreef.

„Wel vervloekt, kom je ons op kletspraatjes trakteren! Schiet op en neem m'n vrachtje over!”

„Hoe bedoelt u?”, vroeg 'k, met 'n schrikgalop door m'n hersens.

'k Begreep 'm natuurlijk volkomen. Hij sprak Hollandsch.

Doch er zijn oogenblikken van consternatie, waarin elk gezond woord als 'n klit brandnetels, 'n zwerm wespen, 'n stof-hoos op je toe-keilt.

't Gegroet van 't o-zoo-angstig-bleek handje in 't schuivend watervlak — 't diamanten gedruppel langs de vingertoppen — 'tkuivend, zijden gestreeld der haren tegen de norsche ijzeren spijlen — fascineerden me.

„Wat weerlicht!”, vloekte Rijk, die 'r met z'n roodkoperen helm, z'n rood haar en z'n dreigende wenkbrauwen als de baardige duivel met 'n weerlooze prooi uitzag: „mot ik je uitleggen wat 'k bedoel, slungel, schaapskop!.... Stap de plank over en pak aan! En vlug! Je ziet toch, idioot, dat 'k 'r zóó niet door kom!”

Aarzelend, zonder den móéd 't te weigeren en zonder den móéd 't te doen, lei 'k de twee pakken met grutters- en andere waren, die 'k aan 'n dwarskoord op m'n schouder mee had gesjouwd, op de bovenste traptree, en met deerlijk gekneusde voeten, bevroren voeten, dronkemansvoeten, voeten zonder wil en zonder fut, oversabbelde 'k de bij iedere doorzweeping 't water met 'n killen klap besmakkende plank.

„Hou je armen op”, gebod Rijk — en bij m'n hernieuwde wilsverslapping vloekte-ie me de huid vol (vloeken, die 'k niet her-zeg of verkuisch, wijl ik principieel tegenstander dezer de taal èn het gezond verstand èn de samenleving verontreinigende, smadelijk-parasiteerende, onzinnig-voortwoekerende exclamaties ben ¹⁾....): „....wat weerga, buk je, stuk ongeluk

¹⁾ Want wat is 'n vloek? Wederom eene van evenaar tot evenaar ingekankerde vergissing — de smadelijke behoefte van on-eindig-veel manslieden (en mede van heetbloedige vrouwen!) om méér woorden te gebruiken dan een gedistingeerd verstand duldt en dulden måg. De vloek is de potsierlijke veralgemeening van profetische gaven. Wat in het oude Testament geoorloofd en noodzakelijk was, bootst thans ieder gezeten of ongezetten burgerman na. Zoo zeide Rijk in zijne serie vloeken o.m. (het zou mij kwalijk passen zijn algeheelen vloek-vloed te recapituleeren): „Wel god-dome!” en „G...verd...!”, enkele uit de reeks, die men dagelijks a l o m te slikken krijgt, gelijk men eveneens dagelijks ernstige burgers (doch ontstemd) „Stik!”, „Val dood!”, „Barst” enz. (welk een nuttig, veelbeteekenend slot-voor-den-mond is dat „enz.”!) hoort zeggen. Al dergelijke uitdrukkingen, het mekaar een ruwen dood wenschen, het aanroepen der goddelijke verdoemenis of van Oostersche ziekten, berusten op het dwaalbegrip dat 'n ruziemaker, 'n herrieschopper, 'n bol-opgewonden krakeeler, over p r o f e t i s c h e m a c h t beschikt en dat de bij alle disputen er bij gesleepte Godheid actieven lust moet gevoelen, om op verzoek van Jan-en-alleman zoo-maar te „verdoemen”. De Engelschen meenen dat 't „God-dam” is, de Franschen schreeuwen „Nom de Dieu!”, de Duitschers merken bij meningsverschil 't „Gottverdam-noch-ein-mal!” op.

(enz. enz.)Hoe wou 'k 'r zoo opgeven?.... Nog meer!
En laat 'r niet vallen! Wel allemachtig, onhandige
bliksem! (enz. enz.) Is dat iets beetpakken! Je eene
arm onder 'r middel, je andere zóó — nee, zóó....”

Ik had 'r. Ik hield 'r. Ik droeg 'r.

't Water uit de rokken kroop snijdend-kleum in de
weerbarstige warmte van m'n knieën — m'n linker-
hand steunde 'n kouden, kóúden bovenarm — lieve
God, 't afstootende, jammerlijk-hitsende dier kilte! —
m'n rechter gritste doordrenkte kleeren, die te be-
wegen leken — en omdat Rijk 't lichaam met ver-
woede gebaren in m'n zich verwerende armen had ge-
stouwd, beet 'n deel van 't lange, opgewilderd haar
heete striemen in m'n wang.

'k Schudde 't hoofd om 't niet te voelen, keek in de
strakke, verwonderde, niet knipperende, niet wijkende
oogen.

Het was de eerste keer, dat 'k z o o i e t s, als Ruth of
Wanda — en als mezelf — in de verstijving van m'n
armen knelde.

'k Liet 'r niet vallen en 'k viel zelf niet.

'k Weet niet wat de flibustier verder zei — 'k liep —
over de wippende plank — struikelde kort over de
zonder nadenken neergelegde zakken met grutterswa-
ren, waarvan 'k 'n paar stuk trad — en stond met 't
koude zweet op m'n voorhoofd, m'n nek, m'n rug,
naast de rood-trijpen salon-sofa, waarop 'k 't lichaam

Het is een internationaal euvel, eene aanmatiging, daar niemand
't rêcht heeft voor profeetje of godsaanroeper te spelen — en
ieder koopman-in-komkommers, ieder ongeduldige, ieder belas-
tinghetaler in de kurieuze fout vervalt. Indien gij wenscht te ver-
vloeken, vloekt dan binnen het bereik van uw maatschappelijk en
geestelijk vermogen, binnen de perken der nuchtere waarschijn-
lijkheid!

E. de W.

in m'n koortsige spanning neer had gekwakt.

Terwijl Rijk en Ruth nog in den kelder bezig waren de helmen los te schroeven en de duikerspakken uit te trekken, en Wanda ze daarbij hielp, bleef ik met 't doode meisje alleen.

Bij 't venster, zoo ver mogelijk van 'r weg, telkens weer in obsessie naar de groote oogen kijkend, wreef 'k de handen, die in na-voeling van de ellendige kilte trilden, aan m'n zakdoek droog.

'k Onderging de krankzinnige sensatie of 'k ze bevuild had, of 'k ze nog lang met zeep en water zou moeten na-wasschen.

En of 'k nooit meer 't bedorven piqué vest, waartegen ze gerust had, zou kunnen dragen....

Toen, omdat 't doorloopen roode sofatrijp spetjes naar 't zeil begon te tekken — spetjes als bloed — en de eene kleine, kalkwitte hand met 'n schok omlaag flapte — kneep de angst, getrouwe en sinistere levensmaker, m'n strot dicht. In 'n wip was 'k bij de deur.

„Waar heb je 'r gelaten?“, vroeg Rijk, me in de gang tegen 't lijf botsend.

„Bij u op de kanapee“, zei 'k heesch.

„Hoe is 't mogelijk!“, sprak-ie, met de vernietigende ironie, die 'k als de vinnigste vernedering onthouden heb: „hoe verzin jij toch voortdurend de listigste Tijl-Uilenspiegel-dingen! 'k Geloof dat je nog domheden antwoordt en begaat, terwijl je slaapt!.... Op de kanapee!.... Op de kanapee!“

In de kamer, waar 'k 'm als 'n afgeroste hond volgde, zette-ie 'r bij 't zien van den waarlijk bedenkelyken toestand der sofa eenige onfrissche knoopen boven op.

't Meisje in z'n atletenarmen heffend vroeg-ie dan

stug, nijdassurig, en toch onverklaarbaar vreemd lachend, hoe ze heette.

„Dat weet 'k niet, meneer!”

„Ken jij de uitgelezen verzameling ezels van je eigen dorp niet?”

De wang der doode raakte de zijne. Wat 'n kerel!

Ik brabbelde met 'n prop in m'n keel, enkel bij 't benepen loenzen naar 't albasten oogwit onder den zijden haarkroon — hij, ongevoelig, cynisch of-ie 'n vrachtje droeg, maakte nog supérieure grapjes over de dorpsbevolking, die er in vergelijking met andere mocht wezen!....

„Die is niet van hiër”, antwoordde 'k, schuw, de fijne, aristocratische trekken taxeerend.

„Vergis je je niet?... Kijk 'r 'ns goed aan — ze zal je niet opeten!”

Om me bij zijn grove sterkte ferm te houden, boog 'k me dichter over 't gezichtje — gaf 'n schreeuw zóó fel en krijschend, dat Rijk me van schrik tegen m'n scheen schopte (z'n handen waren bezet).

„Wat bezielt jou! (vloek).... Waarom gil je zoo! (vloek en vloek)”.

Ruth, met 'n haastig-omgeworpen rok, en Wanda met m'n platgetrapte boodschappen, kwamen hollend binnen.

„Ze heeft gezocht, meneer!”, zei 'k bevend.

„Tiendubbele simpele idioot!”, berispte hij op zijn klassieke wijze: „sinds wanneer zuchten drenkelingen, die 'n halve eeuw in 't water hebben gelegen....?”

„Dan zal 'k me vergist hebben”, zei 'k me retireerend — en in den wandspiegel, boven den schoorsteen, zag 'k 'n gelaat, dat nog witter dan dat van de onbekende was.

Ditmaal won ik het pleit.

Wanda, m'n partij kiezend, scheen eveneens 'n beweging op 't marmer gezichtje bespeurd te hebben.

„Ezechiël heeft gelijk, pa — ze heeft 'r oogen even gesloten!”

„Dat kan niet!”, hield Rijk halsstarrig vol: „jij ben zoo gek als hij! Hou je mond met je malligheden! Ze waren al voor 'n uur in de buitenhaven aan 't dreggen.... Is 't niet zoo, Ruth?.... Heb 'k niet een van de lijnen moeten kappen, die mezelf te grazen had genomen?....”

„Ze heeft over de ànderhàlf uur in 't water gelegen”, knikte Ruth, die 'n goud kettinkje met 'n massief gouden kruis in de hand hield.

Ineens begon Wanda te snikken.

„Toe, in Godsnaam, pa — ze lééft! Laten we niet praten, maar helpen!....”

„Nonsens!”, zei de flibustier driftig: „'t kan niet. Maar als jij zóó'n sentimenteele bui heb, kunnen we 't probeeren!....”

„Waarom heeft u 'r niet aan een van de dreggen gebonden? Dan was ze toch zeker bijgekomen!”

„Omdat.... Omdat.... Vooruit!”, antwoordde Rijk, zonder te antwoorden.

Grimmig stapte-ie de gang door naar de keuken. Ik wilde mee. Hij smiet de deur voor m'n neus dicht. Ik luisterde, hoorde niets, liep onrustig naar de voorkamer, droeg m'n mishandelde inkoopen — boonen, erwten, spek, groene zeep, margarine: één misvormde struif! — naar boven, luisterde nog eens — zonder resultaat.

Na 'n dik uur haalde Ruth de cognacflesch.

„Lukt 't?”, vroeg 'k.

„Dat merk je!” snauwde ze, kattig — de tafel tusschen ons latend. (Zoo als we alleen waren, beschreef ze bogen, bang voor vrijpostigheden).

„God zij gedankt!”, riep 'k, op m'n woord en bij uitzondering oprecht. (Ik zeg dit, omdat men bij dezen uitroep ook pleegt te liegen).

„Dat zou 'k niet zoo voorbarig beweren”, zei zij, bij de deur: „honderd tegen een heeft ze ons in 'r doodsangst beneden g e z i e n....”

„Wat hindert dat?”, praatte 'k opgelucht — blij dat 'r geen dooie in huis was — en 'r nasluipend, luissterde 'k voor de zooveelste maal aan de keukendeur. Maar luisteren is alleen deugdelijk als je iets hoort. Zij deden zwijgend, amper fluisterend, zot-geheimzinnig.

Wanda, die dekens van de bedden kwam halen, was toeschietelijker.

„Komt ze bij?”, vroeg 'k nog eens.

„God zij gedankt, jà”, sprak ze, in herhaling van mijn woorden: „en àls ze 't 'r bovenop haalt, heeft ze dat jóú te danken!”

„Da's erg lief van je — daar ben 'k je hartelijk erkentelijk voor”, zei 'k 'r 'n hand toestekend — 't eerste verzoeningsteeken na de ruzie over de portefeuille met den kousenband.

Ze nam die met zoo lieve, trouwhartige uitdrukking in 'r oogen aan, dat 't me even trof — 'k draai 'r niet om heen: éven. 'k Was en bleef gek met Ruth, de ongenaakbare, trotsche, in 'r doen en laten geenszins sympathieke. 'k Hield niet van de andere.

Als je twintig bent, ben je zoo stumperig-wreed dat je je gevoelens tóónt.

Als je twintig bent, bemin je 'r één.

Met de gebreken van den lateren dag komt het m e e r v o u d der verliefdheden....

'n Kwartier later droeg Rijk de geredde, in dekens gewikkeld, naar de slaapkamer van z'n dochters. 'r Was geen vriendelijk trekje op z'n gezicht. 't Weer opleven van 't meisje scheen 'm 'n extra-zure bui te hebben bezorgd.

„Blijf hier!”, blafte-ie me toe: „je heb in de slaapkamer niet noodig!”

„Ik wou dat u niet zoo altijd tegen me tekeer ging”, merkte ik 'n weinig verbolgen op: „.....'k geloof dat 't allermintst kwaad kan, als 'k zoo'n kindje....”

„'t Is geen kindje — zoomin als jij!”, viel-ie me korzeelig in de rede: „ze is minstens zoo oud als Ruth....”

Daar gaapte 'k bij. 't Klopte met de lengte van 't haar. En inderdaad maakt water 'n gekleed lichaam kleiner. Gemelijk schoot Rijk in z'n broek. Al dien tijd had-ie in z'n Jaeger-pak gestaan.

„Dus ze is nièt van 't dorp?”, vroeg-ie, met zonderlinge bedoeling.

„Stellig niet, meneer!”

„Ga dan voorzichtig hooren bij de kerels die in de sluizen en daar in de buurt dreggen — of in 't dorp — of waar je wil — of ze familie heeft — en hoe ze heet. Maar dood-voorzichtig, verstaan? Voor mijn part mag jij de edele redder uithangen — ik wil 'r niet in genoemd worden, begrepen? Daar heb ik mijn reden voor!”

Op dat moment kwam Wanda de slaapkamer uit.

„Ze heeft twee woorden, die we geen van twee verstaan, gesproken pa-lief — en is weer bewusteloos geraakt....”

„Lekkere historie!”, foeterde Rijk: „God weet in wat

'n bezopen complicaties we komen! Als 'k 't had kunnen voorzien....!"

Op weg naar de sluizen prakkizeerde 'k 'r over waarom Rijkaard de vermeende doode 't huis in had gesleept. En waarom-ie mij net nu op kondschap stuurde. Hij was niet de man iets zonder bedoeling te doen....

De zee rommelde nog onstuimig, maar lang kon 't niet meer duren. De stormbal was binnengehaald en 't zoet-klagend gefluit der meeuwen, die naar 't strand zwermde beloofde beter weer. Wij tenminste bouwden daar op.

Over de sluisdeuren loopend, kwam 'k aan de andere zij.

Ze dregden 'r druk en bij 't huisje van den sluiswachter was 'n oploop.

'k Poogde 'r doorheen te dringen.

„Nou wat mot je! Ben je bang da-je te laat komt?“, weerde 'n ouwe visscher me met z'n ellebogen af.

„Is 'r iemand verdronken?“, informeerde 'k pienter.

Uit 't huisje klonk 'n hartverscheurend geweeklaag — de stem van 'n vrouw en die van 'n sussenden man.

„Toe laten jullie me door“, verzocht 'k.

„Waarom? Wat mot jij d'r bij?“, zei 'n visschersvrouw nijdig.

„Hier ken je geen gestolen bankies wisselen!“, riep 'n ander.

Tegenover de laatste, zachtst genomen onheusche onderstelling, hield 'k me natuurlijk doof.

Het is minder vroed in eene menigte de aandacht te trekken.

En nimmer bouwsteen tot eene levensleer om dreiging van oogen en knuisten met den prikkel van onvoorzichtige woorden te weren.

Ik verwenschte den man, die er behagen in schepte mij hardop te beleedigen (zonder waarneembare stemverheffing mijnerzijds) en was reeds geneigd onverrichterzake huiswaarts te keeren, toen de sluiswachter de deur van 't huisje opensmeet en vroeg of 'r iemand was, die Fransch verstond.

„Ik!”, riep 'k, tegelijk 'n kleur krijgend, omdat die twee letters me in 't centrum der vierkante monden en onwelwillende oogen schoven.

„Kom jij 'r dan in, De Wilde!”, wenkte de man — en 'n paar seconden later bevond 'k me in de kleine ruimte, waar de automatisch-registreerende naald van hoog- en laag-water met 'n roode slingerlijn de ruitjes van den papierrol beschreef, waar 'n blankgeschuurde tafel en 'n matten stoel stonden, en waar 'n barometer naast 'n kooi met 'n schelfluitenden vink hing.

Ik weet wel dat het meer pas heeft eerst de personen en vervolgens de voorwerpen aan te duiden, maar 'k raakte zoo ondersteboven door 't gesnik van 'n oude dame, die met 'r spierwit hoofd op 't tafeltje lag en door 't krampachtig schudden van 'n mannerug, dat 'k bot naar de naald en 't wiegelend beweeg der roode stift bleef kijken.

„Hier is iemand die parle e franc e e, meneer!”, zei de sluiswachter, den mannerug bekloppend.

'n Heer met 'n zwarten baard, 'n doodsbleek gezicht en roodbehuilde oogen, draaide zich om.

„Vous parlez français?”, vroeg-ie, zelf met 'n accent.

„Ja, meneer”, antwoordde 'k.

„Goddank dat 'k tenminste met iémand spreken kan!”, riep-ie: „.....kan 'r 'n rijtuig voor m'n moeder besteld worden — en kan er dadelijk 'n telegram worden bezorgd?”

„Ja, meneer”, antwoordde 'k, opnieuw met de naald pratend, omdat 't hortend gejammer der dame niet aan te hooren was.

Hij nam 'n zakboekje uit z'n colbert, boog zich over de tafel, omhelsde de oude vrouw, schreef, verscheurde 't weer gejaagd, keerde zich naar 't beslagen raampje, waardoorheen je de loodgrauwe, aan mekaar geklonken golven der zee zag — iedere golf met 'n opjoelende schuimkam — ieder dal met aders en kwartsproeiing.

„'k Heb geen moed 't m'n vrouw te seinen”, snikte-ie, de vingers op z'n rug wringend: „.....ik kan 't niet, kan 't niet!”

De smart van die twee menschen — èn van de dame met 't witte haar èn van den jongeren man — dreef 't groote nieuws naar m'n lippen.

Als de beroerde historie met 't bankbiljet niet voor was gevallen, zou 'k geen seconde langer gezwegen hebben.

Maar 'k had leergeld betaald — 'k durfde niet....

De sluiswachter keek met 'n stel Zondagslippen (dat wil zeggen lippen-van-luistering naar 'n preek over de eindeloosheid van 't heelal, in de dorpskerk) schoenwaarts — ik zag de naald in den tranenlevel der eigen oogen verzwemmen.

Huilen werkt aanstekelijk. Ik huil gauw.

Bij ieder mooi boek en bij elke belabberde geschiedenis in de kranten.

'k Heb bij mezelf herhaaldelijk opgelet, dat de meest geniepige, onoprechte en huichelende lieden (van mijn slag en karakter) te elker gevoelige gelegenheid tranen plengen.

Dat komt misschien daardoor, omdat 't „begaan-zijn”

menschelijk en braaf is, en de daad van 't waarachtig helpen 'n excesse wordt, waaraan weinigen zich de vingers verbranden — werkelijkheid die geen tranen verdraagt.

Er zijn veel mensen, die bij 't lezen van 'n roman hunnen neus snuiten, achter hunnen zakdoek schreien — weinig die door dagelijksche realiteit van gebroken harten (in de buurt), ellende en verdriet (in de buurt), moord en doodslag (in de buurt), stille droefenis (in de buurt) enz. tot tranen geschokt worden.

Wanneer je van iemand léést die van vier-hoog uit 't raam is gevallen, kun je 'n traan pinken — bij 't zien van 't geval, van de narigheid en akeligheid, ween je zelden.

'n Juffrouw van verdachte zeden of 'n dief zijn alleen interessant in 'n boek. Niet van dichtbij.

'n Ander moet 'n kip voor je slachten, 'n ànder moet je 'n moord in kleuren en geuren vertellen, 'n ànder moet je door z'n smart en tranen meegevoel bezorgen.

Ik hilde bij 't zeer suggestieve leed der twee vreemdelingen, mij zelven daarbij voor den mal houdend, daar er van een waarachtig doode vooralsnog geen sprake kon zijn.

De eenige die buiten alle aandoening bleef, was de vink, wiens hatelijk-schetterend geluid zoodanig met den toestand disharmonieerde, dat ik hem door 't smijten van m'n pet op z'n kooi acute zwijgenis oplei.

„Je vous remercie”, zei de heer met den zwarten baard, die 't scheen opgelet te hebben: „c'est bien gentil ça.... (doch laat mij in mijne moedertaal vervolgen, hetgeen voor u en mij makkelijker is).... En wees nu zoo vrien-

delijk 'n rijtuig voor de dame te bestellen....”

Ik verzocht den sluiswachter bij den stormwaarschuwingsdienst te telefoneeren.

Blij dat-ie 'r uit mocht, liet de man ons alleen.

Met m'n houding geen raad wetend — de vrouw snikte, de man keek door 't raampje — staarde ik naar de roode stippellijn van den opkomenden vloed op den papierrol.

„Meneer”, zei de vreemdeling, me in pijnigend vertrouwen z'n door smart afgerost gelaat ganschelijk toonend: „....zeg den braven menschen, buiten, die nog aan 't dreggen zijn, dat ik vijf duizend francs uitloof voor 't vinden van 't lijk van m'n dochter! Als ik zònder 't lijk naar m'n vaderland terug moet, maak ik me van kant! Dat mag, dat kan niet! Zeg ze dat!”

Ik aarzelde. Bij zooveel wanhoop 't slaafje van Rijk's dreigementen te blijven, werd 'n onmogelijkheid.

Hij, m'n wankelmoedigheid onjuist opvattend, doorzocht met 't ontwricht gebaar van 'n zich in explosie bevindenden zenuwlijder z'n zak-portefeuille.

„Hier is m'n kaart!”, sprak-ie hijgend: „ik logeer in 't „Hof van Holland”. Wie me daar bericht over 't lijk brengt, kan onmiddellijk, onmiddellijk....”

„Wie zegt u dat ze niet levend gevonden wordt....”, zei ik, 't kaartje niet ten einde lezend, daar hij me woest bij m'n arm greep.

„Wie 'r me levend....”, zette-ie in, maar dan 't hoofd schuddend, begon-ie heviger te snikken: „nee, meneer — dat behoort tot de onmogelijkheden! Maak me niet gek door zulke dingen voor troost te zeggen! Om drie uur vanmiddag is ze van den bazaltmuur omlaag gevallen — 'k begrijp nog niet hóé. — 'k Durf niet kijken hoe laat 't nù is.... Zeg 't dien menschen, meneer! Laat

ze den heelen nacht zoeken en in Godsnaam de sluisdeuren niet openen voor ze 'r gevonden hebben!.... O, o, waarom ben 'k hier gekomen! Waarom heb ik haar meegenomen! Wat zal m'n vrouw, m'n vrouw zeggen!.... Eerst 't schip dat we naar haar, op 'r geboortedag, de *Hermione Thérèse* gedoopt hebben, nu Hermione zelf! Is dat geen bezoeking van God, meneer! Bestaat 'r 'n God, meneer, die zulke vreeselijke dingen toelaat!"

Met 't hoofd tegen 't venster stond-ie te jammeren.

Ik met 't kaartje in de handen, begreep zoo niet alles dan toch 'n deel.

Het schip dat buiten de pierhoofden vergaan was en waarheen we dien nacht in Kluyt's schulpenkar waren gereden, heette *Hermione Thérèse*. De erbarmelijk-snikkende was de eigenaar, die naar 't dorp was gereisd, om de pogingen tot berging der goederen te leiden. 't Meisje dat Rijk uit de haven mee had gebracht, 't kind met 't prachtige droomhaar, had eens de champagneflesch stuk geslagen....

„Meneer", sprak 'k eindelijk, bang voor de uitwerking, — iemand met takt op een gróóte vreugde voorbereiden lijkt me zeldzaam-moeielijker dan het woordenspel dat bij slechte tijding usance is geworden! —: „meneer, ik zou haast durven wedden, dat u binnen de vier-en-twintig uur God op uw knieën dankt!"

„Meneer, meneer, hou asjeblief op! Uw bedoeling is goed! Dooden staan niet meer op....!"

„Meneer", hernam 'k, elk van m'n woorden wikkend en 'r toch de grootste domheden uitflappend: „.....stel nu eens dat iemand in 't dorp — 'n eind verder dan hier bij de sluizen — uw dochter drijvend gevonden

heeft — dat ze op 't punt is 'r bewustzijn terug te krijgen.....?"

„Meneer!”, zei-ie driftig: „'k verzoek u voor 't laatst met die nonsens op te houden! U kwelt meer dan dat u troost!”

„Honderd tegen een lééft ze”, verzekerde 'k nu met 'n glimlach — al werd Rijk nog zoo woest: 't kòn niet — zwijgen onder zulke tragische omstandigheden was 'n laagheid. (En 'n stommiteit. Had de vader geen vijf duizend francs voor 't vinden van 't lijk uitgelooft? Had Rijk me niet toegeroepen: „voor mijn part mag jij de edele redder uithangen — *ik* wil 'r niet in genoemd worden!”)

In plaats me te vragen hoe 'k 'r toe kwam, 'm zóó gerust te stellen, keek de man me wild aan en de deur openwerpend, duwde-ie de omstanders opzij.

Met 'n hartstochtelijken zet was-ie bij den wallekant, volgde 'n koortsig moment met grimmig-gebalde vuisten 't gezoek der dreggen, en omdat dit triestig bedrijf de allerwreedste tegenspraak van mijne eerlijke poging bevatte, en natuurlijk niets 'n wanhopig vader zoo waanzinnig kan maken als 't zien van 'n zwijgenden waterspiegel met vergeefs-tastende lijnen, werd z'n eerste aandrifft zich in de diepte te storten.

De nieuwe brigadier en wat forsche kerels hielden 'm tegen, drongen 'm met geweld naar 't sluiswachters-huisje terug.

Daar, onmenschelijk van opstand, versch onder den indruk van 't geziene, kalde-ie tegen God en de wereld, wees me met woeste gebaren de deur, omdat 'k 'm „comme un sale petit diable” voor den gek had gehouden.

Dàt begreep de brigadier in even vlugge mate.

„Scheer je weg, jij!”, kommandeerde-ie norsch, bereid me bij m’n kraag te vatten: „wie geeft jou permissie ’t den menschen hier lastig te maken?”

„Hij heeft me zelf binnen geroepen”, verdedigde ik me nerveus: „....’k heb ’m enkel de waarheid gezegd, dat ’k gelóóf dat z’n dochter nog leeft!”

„Uitgerukt! Marsch!”, snauwde de brigadier: „jij gelooft dat ’t verdronken meisje nog leeft — en ik geloof dat jij in ’n gesticht raakt, als de gevangenis je niet hebben wil! Marsch!”

De deur kwakte achter m’n hielen.

Als ’n tiendubbel verloren mensch — minstens de helft der omstanders had de gemeene taxatie mee uit den officiëelsten mond van ’t dorp gehoord (dus zou binnen ’t uur de komplete gemeente van 2300 zielen ’t weten) — faufileerde ’k door ’t oloopje heen.

M’n pet was op de kooi achter gebleven.

Voor de tweede maal binnen ’n week — wel merkwaardig! — liep ’k blootshoofds naar huis terug — voor de tweede maal beknarste ’k m’n tanden, huilde ’k van woede.

’k Was wel ’n gedegenereerd soort Peter Schlemihl! Voor onafzienbaren tijd lag m’n fatsoenlijke naam in de modder, omdat ’k ’n ellendig nieuws (’t vergaan der Verwachting) voor mezelf had gehouden — nu had ’k ’n verschen en zwaarderden opstopper te pakken, omdat ’k ’n voortreffelijke tijding ’r niet een-twee-drie uitschreeuwen kon!

Misschien was ’k in die dagen te jong voor de gebeurtenissen, misschien geleken mijne gedragingen op ’t bezwaarlijk gestap van ’n hond-met-nestharen, misschien zou ’n ander.... Wie heeft ’t recht en den moeden steen op te nemen? Zijn we niet allen stuurlieden

aan wal, zóó als we tegenover de moeilijkheden van 'n naaste, na-bedillers, na-praters, na-rechters zijn geworden? Was niet Rijk's opdracht d o o d v o o r z i c h t i g te informeeren?.... Was me de gelegenheid gelaten kalm en met overleg uit de school te klappen? 't Schemerde toen 'k terugkeerde. Bij m'n huurders brandde de lamp al — 'r was niemand in de voor-kamer.

'k Hoorde, naastan, stemmen. En 'k zou meer dan vermoedelijk geluisterd hebben, als 'k niet drie dingen raak onder 't licht der lamp op had gelet, drie schijnbaar waardelooze dingen, die me meer interesseerden dan 't gesprek achter de deur.

Er lag de dorpskrant met 'n blauwomhaald bericht, 't gouden kettinkje met 't kruisje dat Ruth in de hand had gehouden — en de vuile, half-doordrenkte manchet, die Rijkard dien stormnacht bij de schulpenkar had staan te beschrijven.

't Bericht, dat me in die ongemakkelijk-rumoerige week ontgaan was, zei in de woonkamer van den flibustier buitengewoon veel:

De „Hermione Thérèse”.

De eigenaar van de „Hermione Thérèse”, het stoomschip, dat de vorige week op zoo noodlottige wijze op onze kust strandde en, doordien het kantelde, verloren ging, arriveerde gisteren in ons dorp om te trachten een deel der lading te bergen. Het schip moet een ongewoon aanzienlijke waarde aan edele metalen, hoofdzakelijk goudstaven, bevatten. Zoodra het weer het veroorlooft zullen Fransche duikers de ligging van het schip onderzoeken.

Naast dit bericht, 't welk Rijk verslonden moest hebben, en hetgeen eenigszins z'n onrust verklaarde, lei 't gouden kruisje met 't inschrift: „Hermione Thérèse op den dag der tewater-lating van 't naar haar genoemd stoomschip” — en op Rijk's manchet duidden potloodhalen de ligging van 't wrak ter hoogte der zevende mijlpaal aan.

Bij den schijn der electrische lampen hadden ze benee in 't water den naam van 't meisje gelezen. Dat kon niet anders.

Als 'n misdadige gedachte, 'n perverse ingeving, vlamde 't in me op, dat Rijk 'r belang bij had, wanneer de Fransche reeder, hopeloos door 't verlies van z'n dochter, z'n pogingen om te bergen staakte.

't Verklaarde iets van z'n gedrag. Maar 'k rilde bij de suppositie....

'k Had net nog den tijd 'n houding-van-juist-zoo-binnen-komen aan te nemen, toen Rijkaard uit de slaapkamer stapte. Hij keek vergenoegd, floot vergenoegd. „'k Heb den naam, meneer”, zei 'k.

„Ik óók”, glimlachte-ie zoo vriendelijk als in geen weken: „en 'r valt vannacht te verdienen, jongen — tenzij alles tegenloopt!”

Tegelijk veegde-ie waarlijk opvallend-toevallig de tafel schoon.

„Wou u vannacht....?”

„Om twee uur”, knikte-ie: „en jij moet mee”.

Even stond 'k besluiteloos — 'k voelde me moe, diep neerslachtig.

„Ik zal meegaan — en met genoegen”, zei 'k, inderdaad levenszat: „als de vader van dat meisje eerst gewaarschuwd wordt, dat ze zich hier in welstand bevindt....”

Hij keek me, gelijk men abusievelijk zegt „doorbo-
rend” aan, toonde me ’n velletje papier, waarop ’n
onvaste hand: „Père adoré — je suis sauvé. Viens me
chercher demain” had gekrabbeld.

„Dat heeft-ie binnen ’t uur”, zei Rijk: „’k breng ’t zèlf
naar ’t hotel....”

’k Geloofde ’m geenszins: z’n stekend-grijze oogen,
oogen van wil-over-zich-zelf èn over-derden, hadden
’t half lichtend-onvaste, ’t half opzettelijk-zekere van
’n leugenaar.

Met oogen wordt gezondigd en overspel bedreven.

Met oogen wordt gestolen en begeerd.

Als ze in staat waren dood te slaan, den Sabbathdag
te ontheiligen, kortom de resteerende geboden te ver-
treden, zouden oogen dat in het stellig vertrouwen op
hun onaanrandbaar z w i j g e n en ondoorgrondelijk-
heid vermoedelijk bestaan.

Daar over ware een wijsgeerige boom op te zetten.

Het is te betreuren, dat men, om foutief-kunstzinnige
overwegingen, geen roman met beredeneerde Bij-
l a g e n mag schrijven.

Hoe leerrijk zouden deze laatste voor den in meter-
lange natuurbeschrijving, lotgevallen en over ’t paard
getilde (doorgaands saaie, duldelooze, onverteerbare)
psychologische ontrafelingen, opgefokten Holland-
schen lezer zijn!

Welk voedszaam beslag voor den geest! Welk eene
verruiming voor de ziel, zoo ieder dusgenaamd „ziel-
kundig moment” in een verhaal, door eene wel-onder-
legde, uitnemend-bedocumenteerde Bijlage (N. N.
enz.) werd gesteund!

Een met den mond waarheid sprekend man spreekt
niet immer de taal zijner oogen....

Wanneer Rijk inderdaad 't briefje van de geredde binnen 't uur aan 't „Hof van Holland” bezorgt, overwoog ik, zal de vader na 'n kwartier aanschellen.

Je wacht niet tot den volgende dag, om een uit haar graf opgestaan kind te omhelzen.

Het lag dus voor de hand, dat ik èn 't schrijven èn Rijk's belofte (om niet verder de uitdrukking van z'n oogen te analyseeren) uitermate wantrouwde, en dat 'k, toen hij vroolijk om acht uur uit 't dorp terugkeerde, z'n verzekering, dat alles in orde was, onder reserve aanvaardde.

Hoe later 't werd, hoe meer de overtuiging dat-ie 't briefje verdonkeremaand had, me kwelde.

Er kwam bij (ik biecht rondborstig) dat ik me voor de belofde som, die voor mij een kapitaal vertegenwoordigde, danig interesseerde.

Loog Rijkaard Rijk (en dat dééd-ie) dan speelde hij 'n verraders-rol tegenover 'n familie in diepste ellende — loog-ie niet, dan brak-ie als geslepen marqué z'n belofte om geen redder te willen uithangen — en werd-ie mijn „nevenboeler” in zake de premie der minimum 5000 francs!

't Een met het ander gecombineerd veroorzaakte dat ik op heete kolen zat (o beeldspraak! — ¹⁾), terwijl Rijk met eene benijdenswaardige gemoeds-lenigheid van het nog nooit door mij betreden „laboratorium” naar den kelder heen en weer bewoog, om de duikerspakken voor den nieuwen tocht in gereedheid te brengen.

¹⁾ „Ik zat op heete kolen” — wartaal! Nooit heeft eenig sterveling dezelve be-zeten. Waarom dan het ingekankerd gebruik dezer uitdrukking? Ware het niet evenredig-juister te zeggen: „ik zat op een *pas door een ander verlaten warmen stoel*”. Immers dit komt veelvuldig voor, is ten zeerste ontstemmend en verplicht ons onrustig op te staan, tenzij wij zenuw-loos leven.

Ruth bleef onzichtbaar, rustte uit.

Wanda, die 'k trachtte uit te hooren, was òf slechts gedeeltelijk op de hoogte, òf ze had instructies....

„Heeft ze al gepraat — met jullie?“, vroeg 'k 'r, toen we in de voorkamer even alleen waren.

„Ja“, zei ze: „ze was héél erg dankbaar!“

„Wou ze dan niet onmiddellijk naar 'r vader toe?“

„Dat weet 'k niet....“

„Weet jij dat niet!“, sprak 'k met stijgenden argwaan.

„Ik ben 'r niet voortdurend bij geweest“, verdedigde ze zich — waarlijk 't klonk als 'n verdediging!

„Jij moet 't toch ook nonsens of 'n verregaande harte-loosheid vinden, Wanda, dat ze 'r vader gevraagd heeft 'r eerst morgen af te halen!“

„Dat heeft pa 'r verzocht“, verpraatte ze zich kort: „omdat ze te zwak was om vervoerd te worden“.

„Dat snap ik niet! Dat is idiotenwerk!“, zei ik met de heethoofdige fermheid, die ik in háár presentie niet te breidelen had: „.....hadden de vader en de grootmoeder niet hiér kunnen komen! Hebben jullie de flauwste voorstelling van 't verdriet van die mensen! Wat? hè? Nou, geef je geen antwoord?“

Ze zweeg bij mijne onstuimig van stapel loopende akte-van-beschuldiging, keek me (gelijk ieder 't alweer betoogt, zonder ze ooit gezien te hebben — ja, zonder zelfs ooit 'n jacht te hebben bijgewoond) met „de oogen van 'n gewond hert“ aan.

„Jullie zijn....“, verweet en griede ik in den zeer tie-rigen lust mij op iemand voor al het smadelijk-door-stane te wreken: „jullie zijn....! Ik durf haast niet zeggen, wát jullie zijn! Maar mij draaien jullie geen loer! Ik begrijp deksels goed, dat de vader van 't meisje van alles wat hier is voorgevallen, onkundig is gebleven!...“

„Ach jongen, je ben niet wijs!”, praatte ze met ’n kleur.

„Wàt, wàt heeft ze dan met jullie gepraat?”, drong ik aan: „.....wàt heeft ze gezegd, toen ze weer praten kon?”

„Ze vertelde dat ze van den kaaimuur naar benee viel, omdat ze zoo door licht onder water schrikte.... Da’s duidelijk, niet?.... Toen heeft pa ’r gevraagd of ze iets met ’t vergane schip had te maken....”

„Natuurlijk!”, viel ik haar in de rede, aan ’t kruisje met ’t opschrift denkend.

„En toen heeft pa, geloof ’k — zeker weet ’k ’t niet — ik ben maar effentjes binnen geweest, omdat ’k bouillon voor ’r moest trekken — ’r handig uitgehooard over de lading van ’t schip.... Vind jij dat niet vrééselijk handig?”

„Nee, om den drommel niet!”, barstte ’k los — hoe aangenaam is het, zij het accidenteel, eene edele rol te spelen, en welk eene zelfvoldoening moet ieder geestelijke op den duur gevoelen! —: „in plaats over diè onbenullige dingen jullie tijd te verbabbelen, had een van jullie op ’n draf naar de familie....”

De vulkaan der verbolgenheid zou meerder gerechvaardigds naar den krater mijns monds hebben gestuwd, ware Rijk niet verwerpelijk-onhoorbaar nader getreden.

Zèlf beluisterd te worden — het te ondergaan — acht ik ten eenenmale verwerpelijk.

„Wie heeft hier ’t hoogste woord?”, vroeg-ie, ijzig-kalm — kalmte die mijnen moed en tegenwoordigheid-van-geest op alle flanken, in wanorde deed vluchten.

„Ezechiël vróég wat”, zei Wanda, met de ongemeen

te waardeeren bedoeling mij althans voor een redbaar deel uit de klem der ongenoegelijke situatie te helpen.

„Wat wou jij weten, ventje?“, sprak de flibustier met de oude meerderheid en met eene droogte en afgemetenheid, die het halve woord, dat den goeden verstaander verzadigt, ruimschoots vervingen.

„Of de vader en de grootmoeder van het meisje nog niet hier zijn geweest“, antwoordde 'k in den gansche-lijk anders en gematigden toon, dien men bij redelijke onderwerpen aan pleegt te slaan.

Zelfs met een dolk tusschen de tanden en een twaalf-loops-revolver in iedere hand, was 'k niets bij 't fijn-gesmeede geweld in de oogen van dien man.

„Waarom concentreert zich jouw voortreffelijke aandacht in het bijzonder in die richting?“, vroeg-ie met 'n buitensporig lachje.

„Omdat — omdat...“, zette 'k met 'n volledige ont-binding mijner gezamenlijke gedachten in.

De bout, welgeharnaste, onverveerde stoet vragen waarmee 'k hem zou hebben bestormd (zoo hij Wanda's oogen en niet de zijne hadde bezeten) — de stoet met 't vaandel: „.....Heeft u 't b r i e f j e b e z o r g d?“ in de vervaarlijke voorhoede, holde als een kudde schapen bij het naderen eens honds....

Ja, het gewerd mijzelfen tot verwondering, dat één in de verklitte achterhoede het nog aandurfde, voor-noemd tweemaal „omdat“ door een onzinnig: „nou zoomaar, meneer!“ te doen gezellen.

„Wanneer jij op informaties uitgaat“, hernam de kleine, gespierde reus en de gromming van z'n wenkbrauwen groeide tot een angstwekkend gestekel: „dan heb jij dat achter mijn rug te laten! Begrepen? Jij bevalt me maar half, kereltje. En je moest me nu wel

zoowat kènnen, hè? *Ik* deel hier de lakens uit¹⁾ — en niemand anders!”

„Ik mag toch beleefd en vriendelijk vragen”, loog 'k — drommels goed wetend dat Wanda me niet in den steek zou laten! —: „waarom de vader 'r nog niet is geweest! U zou binnen 't uur — en 't hotel is hier geen kwartier vandaan...”

Weer geleidden de twee grijze, staalglanzende oogen mijn verzet, wilskracht en energie ter vivisectie.

„De rest van je welmeenende vragen, ventje, reserveer je tot morgenmiddag twaalf uur als we terug zijn uit zee. Als 'k 'r in 't water had laten drijven, en ze ergens aangespoeld was, zou je vermoedelijk minder hebben willen weten! Klee je aan en hou je mond!”

Dat woord „aangespoeld” gaf me een huivering.

Den nacht van 't vergaan van de *Hermione Thérèse*, toen 'k bij de kamerdeur — waarnemingen verrichtte, had-ie dat nòg eens gebruikt....

„'k Geloof”, hakkelde ik: „dat 'k vanavond te moeten om den tocht mee te maken...”

Hij haalde onhebbelijk, of elk verder woord 'n beleediging was, de schouders op.

„Ik meen 't héúsch, meneer”, praatte 'k zwakker.

„Moet ik jou nog duidelijker laten merken, schaapskop!”, fulmineerde-ie met dezelfde uitbundigheid en onverwachtheid van z'n lach-aanvallen: „dat je meeningen me geen grein interesseeren! Ik betaal en jij

¹⁾ „Ik deel de lakens uit” — Hum-hum! Dit moge vroeger een teeken van macht en beteekenis zijn geweest — in een modernen tijd, met nauwelijks nog kousen-stoppende vrouwen, mist het zin. In waarlijke beteekenis, deelt thans in de meeste huishoudens nòch de vrouw, nòch de man „de lakens” (om de week een boven en een beneden) uit — doet zulks de meid.... *E. de W.*

heb te gehoorzamen! Of wou jij, wat duivel (het „wat duivel” hier als plaatsvervanger voor een onkuische vloek), dat wij het werk doen en jij van je rente gaat leven? Eer ik jou vannacht alleen in ’t huis met dat uit ’t water opgehaalde meisje laat, haha!, moet ’r ’t een en ander gebeuren! En dàt kun je voor de toekomst onthouen, grappenmaker, dat ’r zònder jouw presentie niet meer gedoken wordt!....”

„Waarom?”, vroeg ’k met eene onthutsing, die voorzeker sporen op mijn gelaat achterliet.

„Omdat”, zei hij stug: „.....omdat ’k bang voor graten ben, terwijl ik visch eet! Ik hou niet van listige vijandjes — in m’n rug....”

Wanda was de kamer uit gesliept — met de vuisten op de massieve heupen stond-ie dicht op me — me onbarmhartig de waarheid zeggend.

„Ik ben uw vijand niet, meneer”, poogde ’k me te verweren: „ik ben door ù m’n betrekking kwijt geraakt — ’t heele dorp ziet me als dief na....”

„’t Is goed!”, snauwde-ie bot: „’k weet dat je ’n verdienstelijk mensch met naastenliefde, opofferingsgezindheid en verdere christelijke deugden bent, maar ik vertrouw je zoolang ik je ziè. Ruth heeft zich bij me beklaagd en ik heb zelf méér dan eens geniepigheidjes bij je opgelet.... Hou je mond!.... Wij benee en jij boven — dat gebeurt niet één keer meer.... Dat is m’n vást besluit!....”

„En als ’k niet wil....”, zei ’k met ’n schuwheid, of m’n stem contrabande pleegde.

„Dat wordt je niet gevraagd!”, antwoordde-ie opwindend-kalm: „Ik zeg en jij dóét — ook in je èigen belang! De H e r m i o n e, ezel, heeft schatten aan boord! Binnen de vier en twintig uur kun je in geld grab-

belen.... 'r Zijn nog nooit zùlke dingen op de kust geweest!....”

„En als háár vader komt, terwijl wij 'r niet zijn?”

„Die komt niet....”, sprak-ie, zich uitkleedend.

„En.... en”, aarzelde ik: „als 't meisje opstaat en 't huis uit wil?”

„Dat meisje slaapt minstens twaalf uur aan één stuk....”

„Ik begrijp 'r niets van”, zei 'k, me ook — helaas en noodgedwongen — langzaam uitkleedend, om in 't waterdicht tricot te stappen — 'k begreep 't des te minder, omdat-ie den eersten stormnacht zoo stellig aan Ruth had gezegd, dat-ie me zorgvuldig buiten dingen van beteekenis zou houden....

'k Was — zóó voelde 'k 't in dat oogenblik — m'n vrijheid kwijt, tenzij 'k naar de politie liep, om het drukkend geheim te verklappen.

Maar wat dan? En wie zou 't per slot van rekening gelooven — gelooven dat er een werktuig bestond om op den bodem der zee te loopen!

En wat wou ik 'r mee? 'n Misdaad had Rijk niet begaan.... En ik — ik had 'n eed gezworen — weliswaar geen eed voor de rechtbank — maar dan toch 'n ééd....

Te dezer gedachten-hoogte mijn broek uittrekkend, smakte een loodzwaar ding op het vloerzeil — de nieuwe revolver, die met 'r zes oogen-van-verschriking eene stiekeme schuilplaats in m'n achterzak had gevonden.

Het gaf een bons van bedenkelijken aard.

„Wat moet je met dat speelgoed?”, vroeg Rijk, zelfs niet met de oogleden knipperend — terwijl ik in schrik de hielen onder mijn stoel had geloodsd.

„Dat draag 'k meer bij me — we wonen zoo eenzaam”, lei ik met compromitteerend gedwaal van m'n oogen uit.

Rond z'n robusten neus ontstond 'n relletje van moeilijk-bedwongen lachtrekken.

Zich bedaard bukkend raapte-ie 't moordtuig op, spanden den haan (naar ik mij fantaseerde om 't werk te onderzoeken) — maar nog vóór-ie een naderen, afkeurenden klank had geuit, werd ik door m'n heesche opmerking, of-ie in Godsnaam voorzichtig wilde zijn, de oorzaak van 'n fataal intermezzo èn z'n zoo-veelste lach-explosie.

De revolver viel op den grond — de haan veerde dicht — en ditmaal dreunde alles in de kamer — 'n knal — 'n bons — 'n damp — of de bliksem in was geslagen.

Dat gierde consternatie naar alle zijden.

Ruth, Wanda, Cresus bewogen zich in den kruitdamp — Ruth gilde woest, meenend dat 'r iets met den op den grond schuddebollenden Rijk was gebeurd — Wanda bukte zich doodsbleek — Cresus blafte verwoed tegen den narookenden revolverloop.

Ik, halfwege uit m'n broek, bleef de eerste minuten zoo verlamd van schrik, dat 'k niet spreken kon.

„Die idioot!”, verklaarde Rijk, toen-ie weer op adem was gekomen: „heeft me 'n beroerte bezorgd! Is dat 'n zot schepsel, hahaha!”

Hij lachte nog eens bulderend — ik, den damp snuivend, keek in de meisjes-slaapkamer, waarvan Ruth de deur open gelaten had.

In een der bedden sliep Hermione Thérèse — zelfs bij dat spektakel niet wakker geworden....

VIII

DE HOORN VAN OVERVLOED

*„Ne nous associons qu'avec nos égaux,
„Ou bien il nous faudra craindre
„Le destin d'un de ces pots....”*

(La Fontaine.)

*„Auch der Zufall ist nicht unergründlich,
er hat seine Regelmässigkeit.”* (Novalis.)

Om twee uur, bijna klokslag, gelijk Rijk 't gewild had, daalden we uit den kelder naar de haven af.

't Was 'n heerlijke nacht — boven.

Toen 'k 't venster opende om den kruitdamp, die ons hoestbuien bezorgde, te laten aftrekken, bolde de maan met 'n snuit om te zoenen over marmeren wolkerandjes, en in de suizende stilte van duinkam en zee — wonderlijke stilte na 't geraas en getob van den storm — klonk 't gefluit der meeuwen als een aanbiddelijke verteederling.

Met Cresus (helaas, 'n waarlijke Croesus in vlooien!) op m'n schoot, had 'k die veilige heerlijkheid zitten bedroomen — tot de flibustier 't welletjes vond....

Benee werd 't dadelijk weer 't onzalig gestap door builen opgewoeld dras, 't moeilijk geloop over de dorpsvuilnisbelt (leegde niet ieder, zelfs de burge-meester, die wist dat 't niet mocht, z'n bakken met rommel in den geduldigen afgrond, zóó als 't schemerde?), 't op den tast bewegen door de vadzig-groene mist van 't water.

Maar ditmaal — welk 'n verschil met de bewustelooze meeleving van voor ruim 'n week! — was 'k door een

me verbazende, op alle zenuwspitsen drijvende kalmte, in beter staat van ontvankelijkheid voor de onderzeesche gebeurlijkheden.

Dicht op de hielen van Rijk en Ruth — Wanda, verheugd dat ze niet van de partij behoefde te zijn, speelde de rol van cipier, gaf 'k, voor zoover 't mogelijk was, m'n oogen de kost — spreekwoordelijke spijziging vol ernstige bezwaren, daar 't simpelst botje of scholletje, met omhoog-starende oogen geboren, logischer toegerust is, althans voor verweer beneden-waters, dan 'n tweebeener, meerder aan 't bepeinzen van klinkers en keien dan aan 't gestadig waarnemen van sterren en hemelverschijnselen gewend.

Bij de sluizen begon zich 't gewoel van visschen, vooral van opgeschrikte alen te herhalen.

Heele scholen, zooals den vorigen keer, ontmoetten we niet. De storm scheen ze naar dieper water te hebben gejaagd.

Soms spartelde 'n slakdolf met koortsig-wrikkende rug- en aarsvinnen binnen den lichtkegel der lamp — soms plaste 'n kanjer van 'n vermoedelijk knorrenden knorhaan met 'n violetten buik, purperen staartvinnen en paars lijkende vinvliezen op 't electrisch gestraal toe — en kéék dan — kéék met goudkralende, begeerende, misschien verwonderde, misschien gebelgde poppe-oogen naar 't tintel-blinkend spiraaltje achter 't glas — soms glee 'n steekvisch in 't lichtnet, alle vinnen in schrikstuip gespannen, de schubben als 'n doorschokte maliënkolder, en tusschen de helblauwe strepen om kieuwdeksels en schoeren, blikkerde 't straffe gestaar der zùlk een glans nog nooit aanschouwde pupillen....

Smeet je vrije hand 'n schaduw naar 't stralen-gebun-

del, hield je je lamp even gedekt, dan waren ze gesjeesd.

Ver uit je buurt behoefden ze niet te stuiven, omdat ze op 'n paar meter afstand in veiligheid waren.

Als *ik* Rijk en Ruth kwijt raakte, was 'k verloren — zij (en dat is me als een der goddelijkste geheimzinnigheden van 't onderwatersch bestaan bijgebleven) schenen gered zóó als ze op 'n paar meter afstand van 'n belager waren gevlucht.

Ook bij dag móést 't benee op zekere diepte donker zijn, vonden ze bescherming naar alle zijden — in 't duister.

Hoe stumperig, klein, verdwaasd stond je tegenover dat leven, dat bizarre leven in de wateren, dat leven van dieren en gedachten, lichamen en oogen — in verhoudingen, die buiten je begripsvermogen, je eigen gaaf-gebouwd bestaanje bleven.

In later jaren droomde 'k wel eens voor de ruiten van 'n Aquarium — met 'n glimlach.

Den indruk van 't lugubere van den bodem der zee, van 't zwaarmoedig, eindeloos nachtdonker met amper 'n groenigen schemer, als je niet dieper dan de hoogte van 'n dorpshuisje dook — de impressie van drukken-de dreigingen, zich schuilhoudende wezens — die angstig makende stilte en nijpende verlatenheid — kan geen glazen bak met rotsbrokjes en geborrel van waterleidingwater opdringen!

Wanneer ze door 't gegrijp van m'n hand als zigzag-gende bliksems in den kringlenden nevel heenglipten en 'n eind verder uit 't wazig gedamp nieuwe monden, nieuwe tanden, nieuwe kaken, nieuwe oogen aanslo-pen, kreeg 'k als jongen die God alleen als 'n abstrac-tie in officiëel verband met den dominee, de tjokvolle

zondagskerk, preeken en vloeken had leeren kennen — de sensatie of Hij daar óók ergens in de groene waterdonkerte school en de ontzaggelijke verscheidenheden der zee naar den grappigen toover der drie lampjes stuwde — gelijk op den scheppingsdag.

Hoe vonden de visschen mekaar in die wereld zonder geleidelicht?....

Hóé koersten ze van zee naar zee?....

Hoe dachten ze?.... Hóé was de maat van hun schijnbaar luttel diergeluk als ze dicht op de kust kuit kwamen schieten?....

Dit alles moge nu (achteraf beschouwd) onvoorwaardelijk gestamel van den kouden grond lijken — tóén dacht ik voortdurend aan de scheppingsverhalen, die me in de nabijschap der rond 't licht duikende, buitelende, weer terug-stortende en kijkende poonen, alen, pietermannen, krabben, donderpadden, zeeduivels, scharren en kritten en wat verderop in de nevelen week, o n a a n t a s t b a a r n a t u u r l i j k voorkwamen.

'k Geloof niet dat 'k in de diepte zou hebben durven dóóden.

'k Voelde 't „zwemmend gedierte” in die oogenblikken als 'n ànder soort volk.

Eens was in 't dorp — 'n neger.

Dien waren we met z'n allen gevolgd, met z'n honderden.

Die was 't klompengeklapper in de tram en de lachende supérieure gezichten eerst in z'n e i g e n land kwijt geraakt.

Achter Ruth aanstropelend, met geen andere afwisseling dan de visch-variaties om me heen, was ik zóó'n neger in 'n ver, vreemd land — en hun tierig, gezond

stevig d i e r l e v e n gaf me 't sentiment van verwantschap.

Godloochnaars (onder menschen) houden 't beneden niet uit.

Iedere atheïst slaat al aan 't wauwelen in 'n dieren-tuin.

Doch hoe dit zij: *ik* fleurde bij de visschen op, dacht met eerlijken deemoed aan God.

Als dit in dezen tijd raar klinkt, wou 'k tot m'n verdediging zeggen, dat gelooven of nièt gelooven mekaar weinig ontloopt en dat 't „zeker” atheïsme dikwijls op pandverbeuren, schuilei-spelen, *rouge ou noir* gelijk — van 't zelfde gehalte als 't dogma met 't bernard hoofd in 'n molshoop....

Het was 'n lange, vermoeiende tocht, vooral daarom vermoeiend, omdat Rijk, wiens zekerheid in 't padlooze land waarlijk bewonderenswaard was, zich te ver van de kust verwijderde en een paar maal tusschen de banken verdwaalde.

Hijgend en zweetend (niet gànschelijk met voornoemde overwegingen tot het slot toe vervuld!) onderging 'k een moment 't gevoel dat 'k stikte.

We waren op een hooger gelegen bank geraakt, zagen de romp van de *Hermione* vrij dichtbij, moesten de bank over, om in 'n dieper gedeelte te komen, boven-watersche wandeling, die den voorraad zuurstof in de maskers verbruikte.

Het werd afschuwelijk benauwend, duurde gelukkig kort.

En tien minuten later belichtten de lampen de kiel van 't schip, die door 't geweld van de branding hooger gestouwd lag, dan 't diep in 't zand gewoeld bovendek.

Waar 't licht gaten in 't donker boorde, zag je de collectie pokken, puisten en mossels, die als clandestiene reizigers de vaart mee hadden gemaakt en zich bij den tuimel van den kolos niet van hun plaats hadden bewogen.

Rijk wenkte me te blijven staan.

Met Ruth samen wandelde-ie naar de landzij rond het schip heen.

Voor 't eerst bleef 'k alleen, alleen in den troebelen mist, zonder moed 'n stap te verzetten.

Bij m'n voeten ribbelde 't door de golven gekneed zand — of de wind 't in rimpels had geblazen.

Er bewoog daar 'n stekelrog recht op me toe, onrustig wiegelend tot-ie met z'n kop m'n schoenen belei.

De puntige doornen van 't vierkante lijf glinsterden in 't licht, de lobben van z'n vinnen hingen slap, de staart met de kantige nerven dreef 'n wig in 't zand.

Omdat z'n opalen oogjes, tusschen 't olijfgroen en de witte schubbeering, niet van me aflieten, omdat-ie me door z'n doodelijk-stil liggen en z'n van alle geknipper ontdaan gestaar hinderde, irriteerde, ja laat 'k 't maar zeggen tureluursch stemde, schopte 'k 'm weg.

Zand en drab dwarrelden op en tegelijk door 'n defect van den verbindingsdraad, kwijnde 't licht van m'n lamp tot 'n broeiend rood — stond 'k in 't donker.

'k Gilde, gilde redeloos, gilde dat 'k 'r koud bij werd.

Dat was geen duister, geen gewoon, vertrouwd donker, zooals in 't dorp, waar alle wegen bij dag en avond intieme kameraden waren — dat was geen donker van 'n eenzame hei of van 'n duin-glooing — 't was erger dan je je de voorstelling van 't graf maakte — de zwijgende boot met haar lijken misschien — dat zwijgend overal soepelen weerstand biedende water met

z'n druk op-zij en boven en achter — zonder 't gerucht van de branding — zonder 'n schurend boomblad — zonder 'n gebenedijde schaduw.

„Meneer!.... Meneer!.... In Godsnaam, hulp!”, tierde 'k, half waanzinnig in 't elk woord krijschend-terugketsend koper van den duikershelm.

Dan, sidderend, zweeg 'k, wachtend tot ze terugkwamen — ze móesten terugkeeren. Maar ze bleven hope-loos lang weg.

Dat ik — ik, met m'n laffen aard — in die eeuwigheid niet gek ben geworden, verbaast me nog als 'k bij 't neerschrijven der goedig-geworden herinnering, der herinnering zonder kleur en draagkracht, m'n rug voel verkillen.

In dat kwartier — zóó gruwelijk duurde 't eer Rijk en Ruth van 't onderzoek aan de andere zij terug waren — heb ik een *st i l t e* gehoord zoo geraasmakend, zoo de hersens doorknersend, zoo beukend en laaiend van hamerslag — heb 'k in 'n door geen weifeling besprongen duister zulk een ros-vlammenden gloed gezien, zulke paars-spettende, knetterende vonken, zulke waanzin-krielingen — dat 't me nu nog toeschijnt of 'k die minuten méér dan dood ben geweest.

Toen eindelijk 't gebeef der twee lampjes door den loggen nacht naderde, toen 'k weer licht zag en 't schichtig geplomp van zilverblinkende visschen — toen snikte 'k 't uit.

Aan 't hartstochtelijk geschud van m'n rug merkte de ruwe baas wat 'r gaande was, terwijl-ie met 'n handig gebaar den draad aan den accumulator hechtte.

Voor troost porde-ie me in de ribben....

Eerst na 'n poos lukte 't me tot bedaren te komen en me voor de stille, geluidlooze, overheerlijke bewegin-

gen der twee te interesseeren.

Langs 'n afhangend touw, als 'n poes zoo voorzichtig, om 't duikerpak niet aan de zeepokken en puisten open te scheuren, klom de gespierde kerel langs de slijmgladde bovenkast omhoog.

Ruth, vlak bij me, knikte me glimlachend toe.

Menschlief, ik voelde me na de doorstane ellende, bij 't kijken in 'n paar mensche-oogen, als 'n koning!

'k Greep 'r hand, die ze (uit meelij) niet terugtrok — drukte die. Platonischer kon 't niet.

De bodem der zee is geen plek voor declaraties.

't Verliefd loeren door 'n bezweet glas, is niet — alles. Tot 'n kus onder water brengt de wetenschap 't nimmer.

Zij — hiër geen geniepigheden vreezend, liet 'r omleerde hand in de mijne tot Rijk omlaag gleeed.

Hij wees ons driftig — met inderdaad hakkelende gebarentaal — van 't schip weg te loopen — manuaal dat acuut gevaar bedoelde.

Het werd 'n draf over de ribbels van 't zand, waarbij 'k moeite had de lenige, geoefende Ruth en den met z'n kleine beenen reuzenstappen nemenden Rijk bij te houden, 'n draf tusschen wild zwermende pietermannen en jonge kabeljauwen.

„Stop!”, wenkte Rijk, na 'n meter of vijftig.

Hij keerde zich om, bleef onbewegelijk staan.

Wij deden 't zelfde — en bijna tegelijk rukte 't water om onze lichamen met de zuigende kracht van 'n brandingsgolf.

„Vooruit!”, kommandeerde z'n arm.

Weer liepen we op de *Hermione* toe, die door 'n vulkaan van zand, houtbrokken en opgekraterd slijk omkolkt leek.

En toen dat na geduldig wachten tot bezinking was gekomen, toonde de scheepswand 'n gapende wond op de plaats waar we zooeven hand in hand hadden gestaan — Ruth en ik — of 'n aanvaring plaats had gehad.

'n Gedeelte der machinekamer lei bloot en van 't tusschendek kromde de ijzeren trap naar de kajuit.

Hij had 'n dynamietpatroon laten springen.

Om 't gat staken houtsplinters of 'r 'n bijt was gehakt. Toch lukte de afdaling niet met de vlotheid die ik me bij het zien van de scheur voor had gesteld.

De puntige brokken van 't hout dreigden als de tanden in 'n vraatzieken muil en vooral de krom-gebarsten pinnen van 'n uitpuilend dwarsspint weerden den toegang met de botte verwoedheid van 'n geheven klauw. Rijk, op den romp der boot, de zware olielaarzen op 't grint van de pokken, rondde 't gat met z'n bijl — ik, met plots ontwaakte ambitie, wroette met 'n breek-ijzer in de spleten.

Het was een curieuze arbeid, met nauwelijks wegend gereedschap, zonder 't geluid van 'n bijlslag, zonder 'n kraken als 'n deel meegaf, zonder 'n opmonterend woord.

En 'n bekijks als we hadden!

De halve kust liep leeg, om 't witte gelicht der lampjes te bestaren.

Keek je rustend van 't ingespannen werk op, dan zag je in duizenderlei oogjes, wassen en glazen, gele en witte, droomerige en wijd-opene — en bij hernieuwde gebaren wiekte en kwiekte 't rappe geschiet van blauwe en zwarte en zilverspettende staarten....

Rijk liet zich 't eerst aan 'n eind van den staaltros naar de kajuittrap zakken, stommelde weg in 't duister van

't tusschendek. — Ruth glee 'm na — ik, meer op m'n gemak, omdat ze zoo dicht in de buurt bleven en door 't gat terug moesten keeren, dee wat de flibustier me in zwijgende taal had gelast: 'k wachtte op de signalen van den tros.

Gehurkt, de voeten tegen 'n verbrijzelde partijspoort, blies 'k uit, half spelend met de in drommen bij den lichtkegel joelende meunen, stekels, jeugdige poonen en zeeduivels.

't Was me wat waard geweest als 'k, in den gastvrijen schoot van zóóveel water, 'n slok water bij de hand had gehad, en als 'k nièt met Cresus voor 't raam had gedroomd.

De bewegelijke lijfsgenooten van den eenoogige lieten zich geenszins onbetuigd, hadden 't benauwd onder 't waterdicht tricot of bevonden zich uiterst welvarend. Althans zij bewogen. En bovenmatig-onmatig.

Omdat 't in 't ruim van de *Hermione* opvallend lang duurde, besloop me de oude onrust.

Ze zoo maar naklauteren was minder van mijne gading en de tros, dien 'k als 'n op gevoel peuerend vischer vasthield, hing ophitsend-slap neer.

Boven m'n hoofd — 'k zat waarschijnlijk slechts 'n paar meter onder 't oppervlak der zee — kreeg de nevel een vreemde, zwevende, door donkere balken gekliefde verjonging.

Dat was — móést de zomersche vroegdag zijn.

Kom-de je je hand voor den lampe-reflector, keek je met gespannen aandacht omhoog, dan was dat — dat verlept groen, 't welk bij felste zonnebranding mogelijk 'n met kartelend zilver beleid teer-blauw en gediffuseerd bladgroen kon worden — dan was die met vlammen licht bestoven blauwgroene sluier 't aller-

opperst firmament voor de bijbelsche „zeegedrochten en het wriemelend bezielde gedierte waarvan de wateren wemelen....”

Ze zagen geen ronde, blinkende, stralende zon — geen wolken — geen sterren — geen maan: ze aanschouwden 't water-oppervlak met z'n bedriegende, bedriegelijke weerspiegeling van licht, kleur en schaduw als de uiterste grens — met een niet te peilen mysterie er boven.

„Als jullie wisten wat *ik* weet”, glimlachte 'k 'n oogenblik 't gedrang der koppen, snoeten, kieuwen en prui-mende kaken rond me toe: „als jullie dat allemaal wisten — van 'n tweéden hemel bóven jullie hemel, hé?....”

Een seconde, de voeten schrap tegen de patrijspoort, keek 'k, oog in oog, in de pupillen van 'n geep als 'n sallemander — 'n ongemaklijk-pootige sinjeur met kieuwdeksels als glanzende scheermessen en onbe-weeglijk-darrende vinnen.

Z'n plat-gedrukte snoekenkop, z'n donkerblauwe bovenrug, z'n zilverwit onderlijf — alles leek dood, be-vroren, ontzenuwd.

Of-ie naar de lamp of naar mijn starende oogen keek: 'k weet 't niet — hij hield 't 't langste uit. Mijn oogleden knipperden nerveus.

En 't doorflitste m'n mal hoofd of de sterke schobber de meest-zekere van ons tweeën was — of ook hij iets wist, wat ik niet wist, hahaha!

Ja, zulke zenuw-invallen zijn om te gieren van 't lachen....

Later over m'n gekal nadenkend — veel later, toen de geheele historie tot 'n nachtmerrie verbleekt was — heb 'k dikwijls op den kaaimuur van de vluchthaven

gestaan — en me verbeeld 'n goddelijk schepsel tegenover de zonderlinge duisterlingen te zijn.

Maar als dan 'n dooie visch boven-dreef — met z'n witten schubben-buik en z'n rooie aarsvinnen naar de aardsche heerlijkheid gekeerd en met z'n oogen om-laag, omlaag, of-ie de pracht van 't leven benee terug-zocht — en ie zoo door de strooming der eb naar zee werd gezogen, altijd met de open oogen wèg van wat ons mènschen 'n heilige bekoring is — en 'k 'r thuis over peinsde dat wij nooit 'n gestorvene met 't gelaat naar de aarde toe zouden ter ruste leggen — dan onderging 'k weer en weer den zenuwangst van dat moment — en zette 'n resoluut gebed in, om 'n houvast te krijgen.

'k Had waarlijk bij 't onverantwoordelijk-zot getobden stalen tros losgelaten, was op 't punt Rijkaard en Ruth benee in 't ruim te vergeten.

't Gezwabber van 't loshangend eind waarschuwde me gelukkig, joeg de nieuwsgierige bende bij de lamp op de vlucht.

Op de ijzeren trap naar de kajuit schemerde 'n lichtje. Voorzichtig-trekkend, gelijk de flibustier 't me gezegd had, haalde 'k den tros in.

Ze hadden er een ijzeren kist aan gebonden, 'n ding van de grootte van een brandkastje met stevige gren-dels en massieve sloten, dat 'k met de grootste moeite door 't gat wurmde en langs de kiel op de zandbank liet glijden.

Als 'k niet onder water had gewerkt, zou 'k 't niet alleen klaar hebben gespeeld.

De tros daalde opnieuw. En weer, nu met 't klare gevoel dat we aan 't inbreken waren — en aan 't stelen

(had de Fransche reeder geen duikers besteld?) lette 'k op de signalen uit de kajuit.

Ditmaal duurde 't kort. De tros trilde en 'n tweede kist van hetzelfde formaat en met hetzelfde beslag van grendels en sloten, glee op het zand.

Nog viermaal sjarde en sjouwde ik, viermaal schuurde de zwaarte der vracht 'n verwoestingspad tusschen de dorpen en steden van pokken en puisten, of Goliath 'r glijbaan gespeeld had.

Toen klommen Rijk en z'n dochter langs de lijn omhoog.

Ze zagen 'r verhit, maar glanzend van plezier uit en Ruth, om me te beduiden dat de vangst behoorlijk was, zwaaide 'r hand ter hoogte van 't oor, gelijk kinderen en onopgevoede lieden bij 't gulzig-wèlsmaken van 'n lekkeren schotel met zwijgende lippen-extase plegen te doen.

„Indien er God-weet-welke schatten in die zes kisten, wier voornaam-gesloten voorkomen de zoetste materialistische vermoedens wettigt, huizen”, overwoog ik, mede aan het in de krant gelezene denkend: „dan komen mij er rechtens twee toe, en ben ik op weg een jongeling in bonis te worden....”

Alle begrips-onderscheid van 't Mijn en 't Dijn was bij 't waarnemen van hun opgewekte gebaren verdwenen.

Voor 't allereerst was de bodem der zee me iets anders, beters, tastbaarders dan 'n ellende-graf zonder grenzen — voor 't eerst had de koorts van m'n genooten me te pakken — voor 't eerst voelde ik — en niet zuinig! — voor de gretigheid waarmee Rijk destijds de verovering van 't land-onderwater enkel voor dat doel had verdedigd.

Met 'n fut, die me door hun activiteit gesugereerd werd — en door de sappige zwaarte der vracht — trok 'k mee aan den tros die de zes kisten verbond.

't Ging langzaam, met horten en stooten, met geduldig soms 'n eindje terugkeeren als een van de zes in 't zand verwroette, maar 't ging.

Het soortelijk gewicht in de zee is een uitnemende zaak!

'k Geloof, dat Rijk liep te fluiten — ik deed 't voorzeker.

Achter mekaar, den tros over de schouders, stapten we in de geulen tusschen de banken, de glooiingen zoo veel mogelijk mijndend.

Ik praktizeerde niet over den gemeen door Rijk achtergehouden brief, maakte me niet moeilijk over 't verdriet van den reeder en z'n moeder, murmureerde niet over de slachtoffers der *Hermione Thérèse*, waarvan we 't zwakke echo-geroep in dien stormnacht hadden gehoord, — de voortreffelijke helft van mijn moreelen inventaris, de betere, die me bij Wanda in opstand en bij Rijkaard in edel verzet had gebracht, was naar den duivel!

Althans tijdelijk. Vandaag ben 'k — laat me dat er aan toevoegen, om den lezer niet op een noodlottig dwaalspoor te voeren! (wat is fataler dan dat de held eens verhaals de sympathie verbeurt?) — vandaag ben ik wederom in evenwicht — met mijn binnenst geweten en met mijne medeburgers van het dorp.

Tóén, de kisten met kostbaarheden over de zandribbels kruierend, smeed 'k in de koorts-van-het-hebben letterlijk alle beginselen over boord (— eene inderdaad misdadige actie, daar men immer éénige beginselen in reserve moet houden, of door andere be-

ginselen dient te vervangen. Aan een beginsel verknocht en hardnekkig gekoppeld zijn, lijkt mij eene geestelijke abnormaliteit en aberratie. De beginselen behoren in beginsel met den groei van ons verstand en ons gemoed maat te houden. Ons lichaam groeit, is niet één dag gelijk. Bij onze haren, nagels, buik nemen we 't o.m. als op een barometer waar. Evenwel niet bij de in een beenen doos gesloten hersenhoeveelheid. Wanneer nu onze beginselen uit onze hersenen voortspruiten en deze naar de een of andere schedel-richting met de jaren vervormen: en dit door niemand weersproken kan of mag worden: is het dan niet de lompe dood voor alle logica om van iemand vaststaande beginselen te eischen? Zijn integendeel de veel-gesmade beginselruiters, waartoe ik, Ezechiël de Wilde, zonder blos, geteld wensch te worden — zijn dat niet de door de normale natuur gekweekte gezonde lieden met gezond-verandere beginselen en hebben de op hun vast-geroeste beginselen pratgaande heroën geen lichamelijk defect? Zijn het geen wereldwijzen, die van niets een beginsel maken en kan men dezulken, die hun beginsel naar omstandigheden wijzigen, niet met méér hoogachting tegemoet treden dan de dwazen, die zich voor een beginsel, dat ze — om boven beargumenteerde redenen — over vijf of tien jaar niet meer kunnen bezitten, met huid en haar offeren? Geen beginsel van 'n halve eeuw geleden is nog een beginsel. 'n Verlicht man van voor 50 jaar gaat thans met de kippen op stok. Derhalve.... Doch hier plaats ik, om bekende motieven, den sluithaak!)

Zweetend en door Cresus' parasieten gekweld — hoezeer zij niet zóó intens als de demi-mondaine bij den

eersten tocht hinderden! — bereikten we de sluisdeuren.

En daar, tot m'n verbazing, liet Rijk de vracht glippen.

Ware mijn stem niet in de alle geluid dempende cel van den duikershelm gekooid geweest, ik zou 'm bescheidenlijk explicatie gevraagd hebben.

Nu moest 'k — of 'k wou of niet — bek-af of niet — 'm als 'n hondje achterna, opnieuw naar 't gestrand schip terug. Want dat bedoelde-ie natuurlijk — 't was niet genoeg!

Weer beliepen we 't eentonig duinland der banken met 't schaarsche groen van zeewier en gras, dat in de diepere geulen verdween.

't Was naar m'n berekening zes uur in den morgen, 'n zonlooze morgen, omdat 't oppervlak boven onze hoofden, hoe dicht we 't naderden, dezelfde zwakgroene tinteling behield.

Toch gaf 't idee van den dag je 'n monter gevoel. Mij tenminste.

Rijk scheen gepreoccupeerd, wenkte telkens om vlugger te stappen. En als 'n nu duidelijk waarneembare schaduw van 'n in- of uitzeilend schip, als een bevreemdende wolk over de helmen norschte, stond-ie te luisteren of 'n gevaar in aantocht was.

Eindelijk weder hadden we den romp der Hermione bereikt.

„Zwijgend” daalden vader en dochter in 't gat — „zwijgend” keek ik ze na — „zwijgend” wachtte 'k 't geruk aan den tros af — tot 't vervloekte gezwijn van de me niet meer interesseerende visschen, van 't zwijgende water, den zwijgenden, gelig-groenen sluier boven, en 't eigen gezwijn me zoo'n foltering werden,

dat ik met m'n ik 'n gesprek, formeel-idioot, maar prachtig h a r d o p begon.

'k Luisterde met m'n ooren naar de fameus-welkome stem en met m'n hand naar die van den staaldraad.

Zoo hield 'k me met de goddelijkste nonsens bezig, maakte krankzinnige praatjes met letterlijk „geen vin verroerende” water-makkers en sleepte terwijl 'n vier-tal ijzeren kisten omhoog.

Toen — 't was allerm minst 'n gezichtsbedrog! — zag 'k 'n zware schaduw aan stuurboordzij van 't wrak naderen.

Als 'k minder in 't masker had gekletst, zou 'k 't eerder in de spiezen hebben gehad — nu werd 't 'n verrassing en 'n positieve schrik....

Want 'n uitgeworpen anker deed de visschen bij m'n lamp uiteenjoelen en bijna tegelijk sloeg een schroef met zoo'n ongezellige rapheid in m'n buurt, dat me zoo niet 't hooren, dan toch stellig de laatste restanten van 't zien vergingen!

Tot verrassing van mezelf en later van Rijk, behield 'k tegenwoordigheid van geest.

Bij intuïtie dempte ik 't licht mijner lamp en schudde den tros wild heen-en-weer, sein dat we wel niet hadden afgesproken, maar dat ze benoe moesten begrijpen. Doch ze schenen uit de buurt van de lijn bezig te zijn.

'k Kreeg geen gehoor.

Drie-, viermaal herhaalde 'k 't onstuimig waarschuwingsteeken — 'k smet brokken saamgeklitte zeepuist en omlaag, keilde 'n koevoet als 'n werpspeer door 't gat ('t 'r op wagend een van de twee gevoelig te raken) — 'k beging zelfs de dwaasheid te schreeuwen: ze reageerden op niets.

Ik zat in zak en asch (merkwaardige nonsens, dewelke

menigeen beweert zonder 't aan den lijve ondervonden te hebben!), zou — als 'r maar even mogelijkheid voor bestaan had — 't op 'n fiksche loopen hebben gezet.

Zoo snugger was 'k waarlijk, om te begrijpen dat de sleepboot 'r anker niet bij toeval vlak naast den romp der *Hermione* had laten vallen.

En toen ze boven nauwkeurig begonnen te looden, brak mij 't onvervalscht, ongekuist angstzweet uit bij 't vermoeden dat er ieder moment 'n werkelijk duiker langs 'n ladder omlaag zou komen.

Met welk ander doel kon de boot, onmiddellijk na 't gaan liggen van den storm, naast 'r wrak zijn gemeerd?

In m'n opgewondenheid glee 'k van de kiel omlaag en me daarbij aan den kat van 't anker stootend, gewerd me de prachtige ingeving dat niet te zwaar-modelsch ding eenvoudig te lichten.

De stroom hielp 'n handje — 't schip dreef af.

Zoover als 'k me van de *Hermione* durfde wagen, sjoerde 'k de vracht tegen de glooiing der zandbank op; dan 'r geen verderen raad mee wetend, en niet bij machte den ketting te kappen, liet 'k 't anker weer vallen.

Dat gaf boven waarschijnlijk de gewenschte verwarring. De schroef wentelde opnieuw en aan 't schokkend strakloopen van den ketting merkte 'k, dat ze 't anker in wilden halen.

Dat wordt 'n spelletje van geduld, heeren op 't dek, overwoog 'k, vastbesloten de boot niet op haar plaats te dulden eer Rijk en Ruth omhoog klauterden — 'k hoefde 't geen tweeden keer te doen, daar de flibustier, die na 't onbeantwoord blijven van zijn signalen, eindelijk verwoed uit 't ruim was gestegen, (wat moest-ie

onderweg gevloekt en geketterd hebben!) dadelijk 't dreigende van 't gevaar inzag.

'k Heb nooit gesnapt op welke wijze hij Ruth waar-schuwde, heb evenmin 'n uitlegging voor z'n domme, buitengewoon-domme, raadselachtig-domme haast om weg te komen ('n haast die in ieder opzicht noodlottig zou worden) kunnen vinden.

Als-ie de sleepboot aan mij had overgelaten, hadde 'k nimmer 'n akte lager Fransch gehaald, ware 'k nooit op weg naar de schoolmeesterij geraakt, en m'n dagelijksche pot aanschouwde meer gevarieerde ingrediënten dan.... (doch toome 'k m'n klachten en loope 'k niet op de daad mijns avontuurs vooruit!)

Met ongewoon-zenuwachtige hand- en armbewegingen — ontdaan en ontdaan van het flegma zijner dapperheid, joeg-ie me op, de vier bereids gemoerde kisten mee op sleep te nemen.

Nog voor de boot haar plaats naast de *Hermione* herkrege had, liepen wij, stap aan stap, in 't gareel van den tros, gelijk schipperlieden voor 'n trekschuit en we matigden eerst onzen versnelden gang, na de Schouwenbank achter ons te hebben gelaten.

Tusschen de ankerkettingen der tonnen en banjaard-boeien door-scharrelend, de Middelbank en de Steenbank voorbij, bevonden we ons weer in de vaargeul van noorder- en zuiderpier en bij de buitenste sluisdeuren bliezen we goddank even uit.

Over mekaar op de kisten zittend, 'ns 'n ongemakkelijk, uiterst-weinig expressief woord in de armoedige gebarentaal sprekend, zagen we mekander's verhit-vermoeide gezichten. 't Duurde 'n uur eer de sluisdeuren werden opengedraaid — en toen nog moesten we geruimen tijd wachten eer 't tegendestrooming opkon.

Een voor een, ze nu aan de ijzeren hengsels dragend, verplaatsten we de tien kisten naar de binnenzij der haven.

Op de plek, waar we ze tezaam stouwdën (plek die in mijn geheugen „gegrift” is gebleven!) was tusschen twee massieve graniëtblokken een ijzeren schoorbout.

Daaraan reeg Rijk de tien vast, maatregel die me belachelijk leek, omdat ze op de groen-beslagen basalt-brokken bezwaarlijk verzanden konden en de stroom bij eb of vloed binnenshaven nooit zooveel kracht zou kunnen hebben, om ze te verplaatsen.

Wanneer ik dit in deze uitvoerigheid vertel, is 't omdat 'k thans zelf.... twijfel of 'k in die dagen niet gedroomd heb — of de menschen die me nu nog na lánge wanhoopsjaren, als 'n zij 't niet volslagen-krankzinnig dan toch tijdelijk-abnormaal geweest verschijnsel nakiiken — of die lieden gelijk hebben....

't Is zoo lastig, als je niets kunt bewijzen — je bent zoo schreeuwend-hulpeloos als je alleen staat, alleen beweert, alleen over dingen, die slechts je éigen oogen en ooren aanschouwd hebben, dingen die ieder ander onmogelijk acht — doorslaat....

Waarom nemen we 'r tenminste niet een of twee mee naar huis, liep 'k achter Rijk en Ruth aan, te prakki-zeeren.

Daar zat iets louche aan vast. Bij elken tocht hadden ze al wat draagbaar was door den kelder 't spookhuis in-gesjouwd — nu met zoo'n, naar de verpakking te oordeelen, buit als de Spaansche Armada, deden ze opmerkelijk-nonchalant — houding, die uitsluitend te verklaren was, als je in diepste achterdocht aan in-faam-geniepigë streken dacht!

Op die wijze een pas met levensgevaar en velerlei soort

zweetdruppelen verworven aanzienlijken schat insluiten, was 'm aan mij (als rechthebbend derde!) ont-futselen.

Halfwege 't modder- en vuilnispad bereikten we den gemetselden koker met z'n voorkomen van 'n moorde-naarsspelonk.

Ik beklom de uitgevreten treden der ladder en op de plank van den kelder wachtte 'k geduldig tot een van de twee compagnons-van-'t-water me door 't openschroeven van den helm 't spreken terug zou geven.

Maar Rijk, die zichzelf al bevrijd had, hielp z'n dochter 't eerst — daarna, me glad vergetend, luisterden ze aan de kelderdeur.

De electriche lampen belichtten 't roode gelaat van den onraad-speurenden flibustier — de rosse verwilderde haren, de zorgrimpels bij mond en oogen.

'k Trok Ruth aan 'r arm, 'r met dringend gebaar verzoekend den helm, die boven water geen lucht toevorderde, af te schakelen — ze lei 'n vinger op 'r snoezig mondje, liep op 'r teenen naar de deur, om beter te hooren.

'k Kreeg 't benauwd, was op 't punt zoolang de ladder af te gaan, tot ze zoo hoffelijk zouden zijn ook aan mij te denken.

't Dichtslaan der buitendeur weerhield me.

Zeker was grootva in de gang geweest.

Althans Rijk luisterde niet langer en Ruth's lieve handen schroefden m'n helm open.

„Wel allemachtig — 'k was haast gestikt!”, zei 'k, diep ademhalend en blij-luidruchtig.

„Hou je snater, idioot!”, verwelkomde Rijkaard me.

Tegelijk klonken voetstappen over 't loopertje in de gang — stappen te rinkelhakkend voor grootva's trij-

pen pantoffels, te gezags-zeker voor Wanda's besluite-looze geaardheid.

„Wie kan dat zijn?“, fluister-vroeg 'k.

Rijk's oogen bliksemden 'n vloekend antwoord.

'n Hand bewrikte den deurknop — 'n vreemde stem, die we geen van drie thuis wisten te brengen, praatte tegen 't hout op.

„Is 'r iemand in den kelder?... Hallo!...“

In de nazuigende stilte hielden we allen — de vreemde man voor en wij achter de deur — onzen adem in.

„Wel wat weerlicht.... 'k Ben toch niet bezopen.... Ben je hier, De Wilde?“

We bewogen ons niet.

„Wel wat weerlicht, wat weerlicht“, hield de vreemde minstens zoo hardnekkig vol als ik zelf dien beruchten Zaterdagavond, na 't opstootje voor ons huis — en na met de brandende lamp gevlucht te zijn: „'k heb hooren spreken en 'k zie licht door de reet boven....“

't Laatste was natuurlijk voor ons drie 't sein, om met de stiptheid waarmee rekruten op bevel 't linkerbeen intrekken of 't geweer afzetten, de lampen uit te draaien.

Maar omdat ik die manipulatie met te voorziene onhandigheid verrichtte, klonk 'n vinnig rinkelen van 'n metalen beugel in 't donker van den kelder — en of Ruth dat in m'n verbeelding tot iets gruwelijks aandikkend geluidje niet verraderlijk genoeg vond, liet ze in 'r onthutsing 'n bijl of 'n breekijzer op de holle plankenlaag van 't water vallen,

't Dreunde 'n gat in m'n hersens....

De man voor de deur schoot in 'n lach — ik stikte.

Wat was dat? Wat kon 't zijn?

Wanda, de drenkeling, grootva waren in huis, gaven

geen teeken van leven — 'n wildvreemde speelde de rol, die ook ik eens als inzet voor de onderzeesche avonturen gespeeld had.

'k Geloof dat als m'n zenuwen niet zoo door 'n tocht van tien uur uitgeput en daardoor feller levend waren geweest, 'k door dien lach 't tijdelijke met 't tijdelijke-eener-flauwte zou hebben verwisseld.

„Hahaha!”, bulderde de hatelijke lach: „.....heb jij je dan toch in den kelder verstopt, De Wilde!.... Was je bang, schaapskop!.... Toe, kom 'r uit.... 'k Heb nieuws voor je....”

„Geef 'm antwoord!”, fluisterde Rijk, me 't vel van m'n bovenarm aanmoedigend blauw knijpend: „vooruit, suffer!”

Dat was gemakkelijker te gelasten dan bij 't gehamer van 'n opgejaagd hart, 't barstend kloppen van 'n dozijn voorhoofdsslappen en 'n driekwart ingeslikte tong uit te voeren.

„Hahaha!”, kraaklachte 't opnieuw ter hoogte van 't sleutelgat: „.....wat doe je in 's hemelsnaam in je smerigen kelder!”

'k Had geen vermoeden wie 't kon zijn, had evenmin motieven wáárom 'k me in den kelder bevond, in voorraad.

„Geef in Jezusnaam antwoord!”, siste Rijk: 'k houd niet van 't v e r b u m sissen, dat doorgaans op een misvatting der gehoorschelpen berust en zoo gretig wordt aangewend — Rijk s i s t e echter positief op dat oogenblik.

Ik antwoordde. Dat wil zeggen 'k flapte 'r 't allerkrankzinnigste uit, dat zelfs 'n krankzinnige 'r onder zulke omstandigheden uit had kunnen flappen.

„Wie is daar?”, praatte 'k, niet schor, niet hijgend,

toch met 'n machtig-raar, door honderden fluïden gefilterd stemmetje: „i k p o e t s m e s c h o e n e n....”

Rijk trilde. Zulk een delikaten nonsens had zelfs hij niet verwacht.

„Hahaha! Poets je die eerst nà de koffie! En met de deur op slot! Vooruit! Maak dat je op 't politie-bureau verschijnt, bange kwezel”, lachte de man, de vreemde, de onbekende, die door dat eene veelbeteekenende woord waarschijnlijk zes oogen in 't kelderduister dee sparren.

„Op 't politiebureau”, zei 'k met bevende echo's: „waarom?”

„Dat zal je wel hooren, jongen! Dachten we 't niet allebei dat je je ergens verstoppen zou, toen je ons aan zag komen, hahaha!”

Rijk had z'n lamp weer ontstoken — we keken mekaar aan.

't Leek geraaskal, dronkemanspraat — ja, 't gelach klonk allermintst als 'n ding van bedreiging — maar toch, en dat voelde je zonder aarzeling — 'r moest in 't h u i s iets gebeurd zijn.

„Doe de deur open, De Wilde”, sprak de onbekende.

Rijk soufleurde — als-ie 't niet had gedaan, zou 'k de hoeveelheid mijner onsamenhangende replieken tot in 't ongerijmde vermeerderd hebben.

'k Heb — 'k heb”, bouwde 'k met 'n angstig-bêten glimlach na: „den sleutel in 't water laten vallen....”

„Zal ik 'r dan met m'n sabel opensteken?”

Met m'n sabel.... Met m'n sabel....

Plots zag m'n geestesoog ('t welbekende!) door dat ééne indice 's mans volledig signalement — de uniform, de knopen, de tressen, de pet — 'n paar kleine neusgaten met lokken koperkleurig haar (er in), twee

ooren met koperkleurig haar (er in), 'n schippersringbaardje van koperkleurig haar en 'n stel bruin-besausde lippen — kortom de allemansvrind-veldwachter van 't dorp, met wien ik 't best had kunnen vinden — vóór de nieuwe brigadier de gemeente onveilig was komen maken — de humane man, die onder meer grootvader voor jaren nachtlogies bij dreggen en brandspuit had bezorgd.

„Beschadig de deur niet, Janssen!”, verzocht 'k dringend: „'k ben binnen 't kwartier op 't bureau.... 'k heb hier nog te doen, waarachtig!.... Maar wáárom mot 'k kommen hé?....”

„Voor 'n half dozijn dingen tegelijk, jongen.... Zal je wel hóóren!”

„En je had nieuws voor me....”, hield ik aan.

„Als je de deur opendoet!”

„'k Zoek den sleutel overal”, antwoordde 'k verwaarloosd transpireerend: „wil je zoolang bij grootvader op zolder wachten. Jansen.... 'r Is cognac in de flesch....”

„Hahaha!”, lachte hij gezellig: „de flesch is al làng leeg en je grootvader heeft vannacht bij ons geloogd....”

„Zoo”, spurtten m'n gedachten: „moet 'k grootvader op 't bureau komen afhalen? Had-ie 'm wéér om?”

Even ademden we alle drie.

„Ja — ja”, zei-ie: „heb je den sleutel nòg niet?”

„Nee.... 'k Zoek in hoeken en gaten.... Ga zoolang in de voorkamer.... Daar zul je 'n juffrouw vinden....”

„Die juffrouw is 't uit 't water opgehaalde meissie naar 'r vader gaan brengen....”

Weer keken Rijk, Ruth en ik merkaar ontredderd aan.

„Kom, haast je, De Wilde”, zei de veldwachter, on-

geduldiger de deur bekloppend: „bang voor dat pa-piertje van honderd gulden, dat je bij Poot gewisseld heb en dat je van Slichting gestolen zou hebben, hoef je niemeer te wezen. D'r zijn tonnen angespoeld en 't lijk van Verploeg....”

„As je vooruit loopt, kom ik na....”

„As je 't dan dóét.... We zijn al driemaal an de woning geweest....”

„Driemaal?”

„Vanmorgen om acht — toen om tien — en nou.... Schiet op!”

't Eens nieuw geweest looptje — ach, ach de fatale dag toen de ontwijdende Rijken het 't allereerst met hun fietsen bevuilden! — dat in je benepenheid klaar voor je oplijnend looptje met z'n roode en zwarte banen, dempte 's mans zeven, acht stappen (langer was de gang niet) en de dichtslaande deur zei dat-ie weg was, onvoorwaardelijk weg, daar je in de volrijpe stilte tot zelfs 't klokje van de voorkomer kon hooren tikken — en 't getrippel van 'n stel rijstvogels, die Ruth van 'n uitstapje naar de stad mee had gebracht.

Toch, bevreesd voor 'n herhaling der onaangename verrassing, bleven we nog wel 'n vijf minuten spraak- en beweegloos, alle drie bleek van gespannen luistering, alle drie 't nieuws in zijn verscheidenheden — de berichten van de *V e r w a c h t i n g*, 't heengaan van Wanda met 't dochtertje van den reeder, en niet 't minst 't driemaal terugkomen van de dorpspolitie — met onthutst-nadenkende gezichten onledend.

Rijk, zelfs Ruth hielpen me bij 't afleggen der duikersbenoodigdheden — en zoo zeer waren ze op hun quivive, toen 'k eindelijk schroomvoetend de kelderdeur opende, dat ze 't raadzamer vonden mijn teeken van

alles-in-orde, benee in den gemetselden koker-onderwater af te wachten.

'k Sloot natuurlijk de deur achter me op slot, zag zooals te verwachten was, geen sterveling in de tintelzonnige gang, en in de voorkamer, door Wanda's zorgzame hand geredderd, leien Rijk's en mijn kleeren nog net zoo op de stoelen als we ze achter hadden gelaten.

Bij de slaapkamer aarzelde 'k niet. De bedden waren leeg.

Dat waarin 'k voor ruim tien uur Hermione had zien slapen, was onopgemaakt; 't andere, met z'n kreukelooze spreid, scheen niet gebruikt.

Vóór 'k naar den kelder terugkeerde, stormde 'k als 'n bezetene de trap naar zolder op. 't Klopte!

Grootva was d'r vandoor — en dat terwijl 'k 'm met m'n eigen, betrouwbare ooren met 't oude geweld had hooren snurken.

'k Keek in 't keukentje, keek achter 't schot van mijn slaapgelegenheid, glee in 'n rutsch-vaart langs de trapleuningen omlaag, opende 't raam der huiskamer en overtuigde me dat 'n eind verder, Jansen met nog iemand naar de zij van 't dorp kuierde.

Eerst toen ontsloot 'k den kelder, zwaaide met m'n lamp boven 't roostergat....

„Wel vervloekt, vervloekt en nog 'ns vervloekt!”, barstte Rijk los, zoo als de neergewipte klep van z'n helm 'm tot onredelijke beweringen in staat stelde: „.....'t is of 'r 'n vloek op rust, dat we jóú nog 'ns hebben meegenomen!”

„Ik ben 'r anders zoo happig niet op geweest, meneer”, verdedigde ik me ijverig: „ik kan 't zeker niet helpen, dat juffrouw Wanda....”

„Hou je mond, schaaap!”, snauwde-ie, paars van drift: „geef antwoord als antwoord gevraagd wordt, zooals daarstraks, toen je godbetert niks anders wist te zeggen, dan dat je je schoenen poetste! Alles is stom en onhandig aan jou! 'n Lamp kun je nog niet zonder spektakel uitdraaien! Alles doe je glad verkeerd! Hou je mond en schiet op!”

Tegen zooveel gezochte beschuldigingen viel iets in te brengen.

Een moest natuurlijk de zondebok zijn!

Ik had allerminst zoo'n belabberd geraas als Ruth maakt — en als ik niet zoo energiek 't anker van de sleepboot gelicht had, waren we misschien nog niet van 't avontuur terug.

Voor al de herinnering aan 't laatste, waarlijk mannelijk gebaar — zoo 't bij 't beleg van Leiden of 't ontzet van Den Briel ware geschied, zou de historie 't hebben vermeld! — bracht mijn gemoed (het deel van 's menschen innerlijk hetwelk bij ongerechtigheden pleegt te revolutioneeren) in volslagen opstand.

Er kwam bij dat ik moe was. En dusdanige lieden zijn tot dezelfde opbruisende excessen als huiskeerende drinkebroers bereid.

Is niet de prikkel der zenuwen de meest satanische rustverstoorder in de geloovigste gezinnen?....

Op van 't gesjouw op den bodem der zee — let wel: hoe ontrustend was de nacht niet geweest! — verdraaide 'k 't de kwaadgeluimde nukken des flibustiers zonder betoogend verzet te aanvaarden.

„Als 'k dan alles verkeerd doe, alles stom en onhandig aan me is!”, beweerde 'k met de noodige stemvermeerdering, om den gang mijns moeds te steunen: „.....kunt u buitengewoon lang wachten eer ik nog eens

m'n leven waag! Daar moet u dan maar andere schapen voor uitzoeken!"

We stonden bij de open voorkamerdeur — ik had als in den slag bij Nieuwpoort 't voordeel der zon in m'n rug.

Hij, pas uit den kelder, trachtte me door 'n fellen zon-neplas heen tot zwijgenis te biologeeren, knipperde onmachtig met de oogleden.

Z'n hand wrong om den steel van z'n bijl.

Als Ruth niet tusschenbeiden was gekomen, zou ik mogelijk deze levens-aanteekeningen nimmer te boek hebben gesteld....

„Laat 'm praten, pa! Doe 'm niet zooveel eer an!"

„Wel allemachtig!", stoof ik op (dicht bij de buitendeur): „.....is dat m'n dank! 'k Ben jullie slaafje niet! Als je me niet op voet van gelijkheid blijft te behandelen, geef 'k 'r radikaal de brui aan!...."

'k Moet zéér overspannen geweest zijn.

Zoo tegen vader èn dochter te keer gaan — was de houding van 'n anarchist — 'n intellektueel-gestoorde. Rijk keek Ruth aan, zweeg — ik onder den last dier formidabele woorden, zonder beenen voor de dracht zulker fermheidsweelde — zweeg eveneens.

'k Dacht met nerveuze trekkingen rond den driesten mond, dat Rijk me minstens met den roffel van z'n verwoedheid en minachting — z'n neusvleugels, z'n oogen, z'n lippen: 't gcheele complex van z'n gelaat en z'n nek stond op waarlijke bersting! — zou vernietigen: hij maakte me (O, summum van vernedering) met 't hoonend opnemen mijner lengte, eenvoudig af, liet Ruth voorgaan, bonsde de kamerdeur dicht.

Ik zoude ter hoogte der buitendeur met de ellendige sensatie van 'n inzakkend moeds-gebouw — is iets

beteuterender, slaplender dan de leegte na 'n knallende daad, die in den grond geen daad is; iets beroerder dan je houdingloosheid na 'n eruptie, wanneer je zielig en putluttig de plots inert geworden stelligheid van je handen en voeten door-meet en je lichaam zich te klein in de verwijdingen van je lijfsvel gevoelt — ik zoude te dier plaatse vermoedelijk hoeveelheden tijds hebben verbruikt, om de gedweë rust mijns ik's terug te vinden, als de schel niet geluid had.

Of-ie niet van de deur weg was geweest, keek Rijk door den kier.

Voor 't eerst ontleedde 'k angst in z'n oogen.

„Niet opendoen....”, fluisterde-ie.

We bewogen niet — tot Ruth in de kamer lachte.

„'t Is Wanda, pa!”, klonk 'r stem — en met dat ze 't zei, had 'k de deur al geopend.

IX

GEKKE KLUYT EN IK....

*Quel esprit ne bat la campagne?
Qui ne fait des châteaux en Espagne?
Picrochole, Pyrrhus, la laitière enfin tous,
Autant les sages que les fous....*

*„Wer über gewisse Dinge den Verstand
nicht verliert, der hat keinen zu verlieren“*
(Emilia Galotti.)

Cresus, de eenig erkentelijke van de familie, sprong blaffend tegen me op, kreeg van Rijk 'n trap.

Maar niemand lette op z'n gejack, omdat we de hinkende Wanda met vragen bestormden.

Wat 'r gebeurd was, terwijl we bij de Hermione waren?

Hoe de dorpspolitie op den idioten inval was gekomen? Hoe....

Zij vertelde gejaagd, zichtbaar 't mogelijke doende om mij te sparen. Ik had de schuld....

Zoo toen we in den kelder waren verdwenen en ze in de stilte van 't huis op de sofa lag, om onze terugkomst af te wachten, had grootva bij 'r aangeklopt.

Als 'n lijk zoo wit had-ie gevraagd wie 'r geschoten had. Ezel die 'k was, had ik me na 't vallen van den revolver en den knal, die waarlijk 't overleg in me „gedood” had, niet meer overtuigd of de ouwe man boven niet wakker geworden was.

Eerst had-ie, naar hij haar (en later mij oneindig dikwijls!) vertelde, 't woeste gillen van Ruth, 't gebulder van Rijk, 't blaffen van Cresus liggen beluisteren — toen, moeilijk loopend om 't geklop van z'n vergroot

hart, was-ie op de bovenste tree der trap gaan zitten — in z'n hemd — had daar lam geslagen van schrik en zoo duizelig dat-ie met moeite was blijven hangen, 'n paar keer mijn naam gekreund — en den optocht kelderwaarts aanschouwd.

Dat wil zeggen, hij had van dichtbij 'n herhaling der spookgeluiden, 't geplas in 't water — toen de onverklaarbare, ontstellende stilte bijgewoond, stilte waar-bij-ie zelfs niet had durven ademen.

Eindelijk, eindelijk was-ie naar den zolder teruggestrompeld, om 'r bij 't ophitsend licht der goddelijke volmaan, die ik met Cresus had zitten bedroomen en bij 't nòg onrustender inbrekersgefluit der meeuwen, dat mij vochtige oogen bezorgde — de kleeren die-ie bij mekaar kon grabbelen aan te schieten.

Clappertandend en bevend, doodelijk bleek en met den blauwen neus en de blauwe lippen, die-ie aan z'n hartziekte te danken moest hebben, was-ie voornemens geweest den weg naar 't dorp in te slaan, toen Cresus blafte en ie 't 'r op dat uur op waagde benee aan te kloppen.

„Omdat ik zoo'n meelij met 'm had”, vertelde Wanda: „en omdat-ie 't zich niet uit 't hoofd liet praten, dat-ie had hooren schieten, dat-ie menschen naar den kelder had zien gaan en 'r niet meer uitkomen, omdat-ie niet naar bed wou voor Ezechiël terug was, en met oogen die me bang maakten, telkens opstond om te luisteren, heb 'k, om 'm op te knappen, 'n glas wijn ingeschonken. Dat was half drie. En terwijl we zaten te praten, is dat meisje opgestaan....”

„Had je 'r dan niet van 't slaapmiddel gegeven!”, viel Rijk onnadenkend in de rede.

„Nee — daar had 'k met den ouwen man geen gele-

genheid voor", verdedigde zich Wanda — en Rijkaard ging 'r niet verder op door, 'n elleboogstoot als Ruth 'm gaf, om voor den opgeschrikten facheux troisième niet te veel uit de school te klappen: „.... ze stond onverwacht voor ons en omdat ze in 't Fransch begon te vragen en de grootvader van Ezechiël 'r in 't Fransch antwoordde — en ik daar als 'n suffer met mijn akelig beetje Fransch bij zat, pa, wist ik me geen raad!"

„Zoo!", sprak Rijkaard Rijk, en zich over mijn geoorloofd geluister ergerend, viel-ie bot uit: „zou jij niet naar je politie gaan — of wil je ons op nieuwe verrassingen trakteren?"

„k Moet weten hoe de vork in den steel zit — om van me af te kunnen liegen....", merkte 'k verstandig op....

„Dat geloof ik ook, pa", zei Wanda: „ik herinner me haast zelf niet meer wat 'k 'r uitgeflapt heb, toen die veldwachters kwamen.... Als we mekaar nou nog tegenspreken...."

„Hindert niemendal!", gromde Rijk met eene in verhouding tot de omstandigheden en z'n vrees van daarstraks niet te rechtvaardigen gemelijkheid: „laat 'm tegenspreken of niet — als de lont bij 't kruit staat, telt dat niet meer mee!...."

Toch, niettegenstaande z'n paskwilligen uitval — verzet dat ik meer aan z'n geprikkeldheid dan aan 'n bedoeling toeschreef — bleef 'k gretig-gespannen meeluisteren.

Bij drieën had grootva, vervolgde Wanda met horten en stooten, met 't meisje op pad willen gaan. Hermione zat te huilen en te snikken, nu ze hoorde dat 'r vader en grootmoeder niets van 'r redding wisten — en grootva, zich bij zulke late nacht-gesprekken uitermate opwindend, had de flesch wijn (welk een wonder!)

sterker aangesproken dan voor een bedachtzaam-voorzichtige stemming wenschelijk scheen.

Wanda, niet de leepste van de familie, en zònder paardemiddelen uit 't veld te slaan, had de twee soorten nerveuze explosie met 'n keur van overredingsmiddelen, drogredenen en in gebrekkig Fransch stuip-trekkende argumenten pogen te sussen.

Hermione wilde op slag, zonder verder 'n minuut te verzuimen (of ik 't bij de taxatie van Rijk's betrouwbaarheid als briefbesteller bij 't rechte eind had gehad!) naar 't dorpsotel, waarvan ze den naam rad-braakte, terug — grootva, elastisch en uitbundig door 't weer 'ns malsch kunnen plapperen der geloortetaal, die-ie na den dood van den Franschen schilder nog alleen maar bij uitzondering met mij had gesproken — grootva, met de starre hardnekkigheid die 'k van 'm kende als-ie zich „kip” voelde, had nog hartstochtelijker dan 't meisje geschreeuwd dat 't „un scandal énorme”, „une perfidie atroce” was, om 'n vader zoo in den dood van 'n kind te laten gelooven.

Toen had Wanda, die 't terecht krankzinnigenwerk vond 's nachts drie uur met 't meisje door 't dorp te trekken, en den reeder zonder voorbereiding met zulk eene verrassing op te schrikken, de enorme dwaasheid begaan grootva vooruit te sturen, om de familie met tact voor te bereiden.

„Laat mij maar scharrelen — 't is me toevertrouwd!”, had-ie met ambitie geroepen, en om vier uur 's morgens, bij 't sullig doorbreken van 't waterzonnetje, was-ie naar 't „Hof van Holland” getogen.

Bij de kom van 't dorp — o, klassieke noodlotsspeling! — was-ie den nieuwen brigadier en Janssen den veldwachter tegen de be-uniformde lijven geloopt, waar-

lijk zeldzaamheid, daar in 'n gemeente met nog gedeeltelijk open deuren, dag en nacht, waken en rondgangen malle vertooningen konden heeten.

Doch na 't gaan liggen van dien volweekschen storm hadden de armoedzaaiers, die 'r als de gieren bij pleegden te zijn, om aangespoeld wrakhout te sprokelen, niet alleen tonnen met 't merk H. S. VII van de Verwachting en 't lijk van Verploeg den stuurman, dien ik met uitwuivende haren in 't groote graf had zien dalen, gevonden — maar (en waarschijnlijk had dat den doorslag voor de officieele activiteit gegeven) zoowel uit 't eigen als uit de omliggende dorpen waren ze te voet en op schulpenkarren naar 't wrak der Hermione Thérèse op komen trekken, om te trachten iets van de „ongewoon aanzienlijke waarde aan edele metalen”, waarover de dorpskrant bericht had, tusschen schuim, gruis, hoepels, kurken en verweerd-gebrokkelde latten te zoeken.

In geen tijden waren 'r zooveel menschen op de been geweest, als juist dien nacht en vroegmorgen — en de politiemacht van 't dorp had van den burgemeester last gekregen 'n oogje in 't zeil te houden.¹⁾

„Waar moet jij zoo vroeg naar toe?”, had Janssen gevraagd.

„Naar 't „Hof van Holland”, had grootva monter geantwoord.

Die monterheid en vooral de geur dien bourgogne schijnt te verspreiden, hadden 'm 'n loer gedraaid.

Althans de veldwachter, die 'm de laatste jaren zeker 'n zestal keeren ingerekend had, meende dat-ie dan

¹⁾ Dat populair geworden „oogje in 't zeil” houdt ieder — vroedvrouwen, bakers, keukenmeiden, kantoorklerken, grutters, jagers, mijnwerkers, torenwachters.... Het klopt niét. *E. de W.*

nog wel eerst 'n paar uurtjes naar huis zou kunnen gaan om te slapen, omdat in 't hotel op z'n vroegst om zeven uur open gedaan werd.

„Dat meissie dat gistermorgen verdronken is”, lei grootva nader en in dezelfde lijn van opgewektheid uit: „is niet verdronken — ze zit bij ons thuis en dat wou 'k dien Franschen meneer gaan zeggen....”

„Is 't weer zoo ver!”, hadden daarop de twee van de gewapende macht tegelijk opgemerkt — en ze hadden 'm mee naar 't lokaal naast brandspuit en dreggen genomen. Hoe minder ze naar 'm wilden luisteren, hoe energischer grootva, in z'n uitnemende bedoelingen gekrenkt, te keer ging.

Hij zwoer bij alle heiligen dat-ie de waarheid sprak, zette zich schrap, wond zich op — maar hij rook naar drank en kreeg daarenboven 'n zwakke flauwte, die zij aan bezwaarlijker dingen dan aan z'n hart toeschreven — kortom: ze waren zoo wreed, den in dit geval waarlijk armen stumper z'n „roes” te laten uitslapen, en eerst tegen zeven uur, toen ze van 't strand terugkeerden met de zekerheid van 't vergaan van de „Verwachting”, en met 'n aantal bekeuringen op zak, bleefden ze hun vergissing in te zien, omdat grootva op de brits zat te huilen, met 't kettinkje en 't gouden kruisje van Hermione in de handen, 't kruis met de inscriptie, dat Wanda 'm mee had gegeven, om bij de voorbereiding als talisman te dienen.

Dat te laat vertoond bewijs had zelfs den brigadier overtuigd dat 't onmogelijke mogelijk zou kunnen zijn — en om acht uur waren ze aan 't Spookhuis, om informaties bij den jongen De Wilde, bij mij, in te winnen.

Bij de deur waren ze Wanda met Hermione, die samen

hadden koffiegedronken en van grootva's uitblijven niets begrepen, tegengekomen — op weg naar 't hotel. Ze hadden mij willen spreken — hadden Wanda's vader willen spreken.... En bij 'r verward-angstige antwoorden — dat we allemaal uit waren — ze wist niet waarheen — en hoe lang we nog uit konden blijven — bij 'r hakkelen, zich verpraten, angstig kelderwaarts kijken (en God weet wat ze meer had gedaan en gezegd — ze herinnerde 't zich half!) was de veldwachter op en neer blijven loopen, terwijl de brigadier persoonlijk mee naar 't „Hof van Holland” was gegaan.

Ook zij hadden de kleeren op de stoelen gezien — en in verband met grootva's verhalen dat om vier uur nog niemand van ons thuis was geweest, niet ver te zoeken conclusies van 'n machtig-raar leventje in dat eenzame huis, getrokken....

„Hou op!”, viel Rijk Wanda op deze hoogte van 'r gejaagde uiteenzetting in de rede: „de rest schenk ik je!” „Wat had 'k anders moeten doen, pa?” vroeg ze angstig.

„Niemendal!”, zei-ie, naar de klok kijkend.

Z'n gezicht stond zoo hard, zoo vol wrokscheuren en ingehouden verwoedheid, dat we alle drie bang voor 'm waren.

Ik in 't bijzonder. Direct of indirect droeg ik de schuld van de verwickelingen, die zoo niet fataal dan toch uiterst onaangenaam geleken.

Als ik niet met de lafheid van 'n haas (na Rijk's poenige bedreigingen, aan gene zijde der deur) 'n revolver gekocht had — en 'm door m'n schor verzoek 'r in Godsnaam voorzichtig mee te zijn, niet aan 't lachstuipen gebracht had — en daarna zooveel nagedachte

hadde bezeten nog eerst een grootva's slaap te controleeren — ware dit alles vermeden geworden. Als! Als!.... Als hadden komt is hebben te laat....

Zeer bescheiden — niet belust de uiteenzetting zijner nieuwste bezwaren persoonlijk, zóó van nabij en heet van de naald aan te hooren — slipte 'k de kamer uit.

Boven kleeedde 'k me met spoed, maar met zorg, om 'r bij wat op het politiebureau wachtte, toonbaar uit te zien. 'n Goed gekleed mensch wekt minder achterdocht dan 'n verloopen. En 'k had 't voorgevoel, dat 'k na de vuile herrie van Poot, Sligting en den broer van Verploeg, na de verdachtmaking en schimpwoorden — vandaag als gelouterd mensch opnieuw de aandacht zou hebben.

'k Trok m'n wit piqué vest en 'n nieuw (linnen) boord aan, stak 'n sigaar in de prachtpijp met de bloote nimf en de twee hollende paarden (die aan de buikzij begonnen te spikkelen) en in dezen uiterlijk-welvarenden staat, zij het groen-bleek na 't gezwalk in den onderwaterschen mist — ging 'k zoo wijdbeens mogelijk de trap af — om de treden niet te doen kraken — en om, vóór 'k aanklopte, nog eenige momenten stiekum te luisteren.

Mis. Rijk had de kamerdeur wijd-open gezet — en bij m'n onhoorbaar aansluipen over 't loopertje maakte 'k 'n zoo onzaligen indruk, dat m'n oogleden in den reflex van wat dàt weer 'n mot zou geven, onbehagelijk knipperden. Rijk, Ruth en Wanda stonden dicht bij de deuropening....

„Dan ga ik, meneer”, hakkelde ik.

„Goed”, zei-ie, glimlachend, met gebalde vuisten.

„En ik zal stevig van me af liegen, als 't noodig is”, hernam 'k — woest om de kleur-van-'t-zoo-door-alle-

drie-betrapt-zijn ('k zet hier streepjes tusschen de woorden, omdat ook anderen 't doen, hoezeer dit gestreep onjuist en nimmer door mij aan eenige jeugd geleeraard zal worden) die me naar 't hoofd steeg.

„Dat is je toevertrouwd”, antwoordde Rijk — hetzij hatelijk, hetzij welwillend.

Omdat hij daarbij naar de bloote nimf op m'n pijp keek, moffelde ik dat deel van 't meerschuum ter wille der meisjes in m'n manchet — en er was een stilte, die me tot mijn dood (dat ik nog lang leve!) bij zal blijven.

De zonnebundel van 't tuimelraam boven de deur bescheen Ruth's goud-rood haar, dat 'r in opleefde of 't brandde — 'k zag 'r koele, minachtende oogen — 'r witte vinnige tandjes — en toen 'k na nog eens houdingloos te hebben gegroet, de huisdeur achter me dichttrok, stapte 'k over de brekende schulpen van 't pad, met 't kwaadaardig-pijnigend gevoel, dat 't kind dat 'k aanbad — me minstens 'n ellendeling moest vinden.

Tien, twintig schreden van 't huis, werd 'k nageroeppen.

„Ezechiël! Ezechiël!”

Wanda en Cresus holden me na.

„Pa vraagt”, zei ze — en ze leek opvallend bleek: „of je zoo vriendelijk wil zijn den hond mee te nemen?”

„Wat is dat voor idiotisme!”, snauwde 'k, opnieuw blij de vernedering die 'k doorstaan had, aan iemand te kunnen wreken: „zeg an je pa, dat 'k met geen hond naar de politie kan gaan! Dat verdraai ik, hoor! Jelui hebben altijd van die bête invallen! Dank je!”

„Dan niet”, zei ze.

'r Lippen beefden — 'r oogen schoten vol tranen.

En m'n hand grijpend, zei ze enkel nog: „Dag!”
Verroest, prakkizeerde 'k, ongeduldig doorstappend:
wat wil dat schaap van me!

'k Hoorde de deur dichtslaan en dadelijk daarop
blafte Cesus, in wilde kringen rond me heen heng-
stend, de musschen uit de stofbuilen van den weg.

„Kischt! Naar huis!”, gebod 'k. Daar had-ie maling
aan, te verheugd als-ie was van z'n ketting los te zijn.
'k Nam driftig 'n steen, raakte 'm — hij jenkte, druilde
met 't staartstompje tusschen de beenen, liep 'n oogen-
blik later toch weer omzichtig bij m'n hielen.

Dan maar meesjouwen. Naar huis terug, om 'm vast te
leggen vertikte 'k.

En 'k had m'n gedachten in geconcentreerde mate
noodig. Tot aan 't bordje der gemeente, waar 't s t a p-
v o e t s r i j d e n (waaraan geen sterveling zich hield)
geboden was, overwoog 'k hoe te liegen, als de om-
standigheden 't al of niet noodzakelijk maakten. T e
l i e g e n , r a a k t e l i e g e n ! (Ik acht liegen, mits
met overleg en goed-volgehouden eene niet te veron-
achtzamen maatschappelijke deugd. Reeds op school,
bij het leeren tellen en letters spellen, prees meester
het waarheidspreken — om op g e m a k k e l i j k e w i j -
ze in verschillende aangelegenheden te neuzen. Zoo
toen ik echter tot begripsvermogen kwam, leerde 'k de
leugen respecteeren. Al is de waarheid nog zoo snel,
de leugen achterhaalt haar wel. Liegen is eene veilige
gesteldheid des gemoeds. Ik spreek waarheid, als die
waarheid mij en mijne naasten niet in ongelegenheid
brengt. De rondborstige lieden hebben een mouw en
gegevens daar-achter, in hunzelfs diepste innerlijk. Ik
lieg graag, hoor graag liegen. Waarom moeten we de
pose aannemen de leugen als iets boosaardigs, minder-

waardigs, onrechtschapens voor te stellen, waar we met 'n eerlijken, heusch-eerlijken glimlach die daad te ieder uur bij elkander vermoeden? Een der onomstootelijke waarheden is dat we liegen. Bewust of onbewust, maar meestal gloeiend bewust. Ik twijfel of iets waarmee wij allen behept zijn — tot de ondeugden gerekend moet worden. Is naast liefde, naastenliefde en dood iets algemeener-menschelijks dan 't goddelijk liegen?....)

In de Langstraat staken de menschen de hoofden over de horren, mij, m'n vest, m'n pijp, m'n eenoogigen bloeddog nakijkend.

'k Durfde weer te knikken — ook 'n paar visschersvrouwen.

Maar ze volhardden in stugheid. Als 'k geen dief was — bleef 'k voor de toekomst (ik kende dat bijgeloof) 'n ongeluks-aanroeper — 'n zwarte raaf....

Tegelijk met 'n man, dien 'k nog nooit had gezien, betrad 'k 't gangetje van 't bureau.

„Hier ben 'k”, sprak 'k den brigadier toe: „waar is....?”

De onbekende, z'n zuidwester driftig op tafel werpend, verdrong me met z'n lijfsmeerderheid.

„Ik kom”, zei-ie: me zonder meer 't woord ontnemend: „van 'n schreeuwenden, ongehoorden diefstal aangifte doen. Uit de kajuit van 't schip, dat voor de kust leit, zijn al de kisten met goudstaven op een na gestolen.... Dat moet nog vanmorgen gebeurd zijn....”

De bloote nimf en de twee paarden vielen uit m'n hand aan gruzelementen.

„Wel gedorie!”, vloekte de brigadier: „hoe ken dat? 'r Was toch geen bijkomen aan!”

„De duiker heit 'n weggehakt gat in den romp gevonden. De laatste kist hing aan 'n tros, met 'n koevoet

'r bij.... Dat loopt in miljoenen, brigadier!"

Ik bukte me, om 'n nimfebeen op te rapen.

En zette me, met een astrale wasbleekheid, waarvan 't door spinwebben besprongen, in de hoeken groen verschilferd spiegeltje op de lakbaan van den gestukadoorden wand 'n voelbaar-geflatteerde reflectie greep, op de zondaarsbank bij de tafel.

Om de aandacht van den stuggen, achterdochtigen brigadier, wiens attentie waarlijk bij het overstelpende bericht des zeemans was, af te leiden — zwaar hield het schuldgevoel op mijn gelaat huis! — streelde 'k den kop van m'n eenoogigen kameraad.

Indien Rijk mij met het anker had laten manoeuvreeren en niet met zulk een misdadigen spoed heen was getrokken, zouden ze tenminste den tros met de daaraan gehechte kist en den koevoet niet hebben gevonden en 't gat in den romp aan andere oorzaken hebben toegeschreven....

„Wel gedorie! Wel gedorie!”, hernam de brigadier na een stilte, en 'k hoorde z'n vingertoppen op 't blad der tafel nerveus heen en weer trommelen: „ik vraag nòg eens hoe dat ken! Eerst vannacht is de wind gaan liggen.... En jullie zijn 'r vanmorgen voor dag en dauw bij geweest.... Dan had je toch 'n vlet of 'n boot in de buurt gesnapt motten hebben.... En dan nog, kapitein — wiè heeft daar onder water bij-gekend? Je heb zèlf duikers moeten laten afkomen!.... Kan 't schip niet op de banken gestooten hebben?"

„Nee!”, zei de aangever driftig: „praat ik Hollandsch of niet?.... Als 'n schip op de banken stoot, slaat 'r dan 'n gat in, waaromheen je 't witte hout, netjes weggehakt, krijgt te zien?.... En de kist die aan 'n tros hing?... En de koevoet?.... De duiker heeft 'n portie deelen,

den tros en den koevoet mee na boven gebracht!.... En 'r mag geen minuut met kletsen verloren gaan!.... Alles wat de haven binnenvalt of binnengevallen is, mot onderzocht worden!.... Zóó brutaal is 'r nog nooit geroofd geworden!"

De brigadier zat in nadenken.

Even schichtig van Cresus' oog en tandstompen opkijkend, zag ik de kleine, zekere hand over de baardspits glijden.

Z'n penhouder had-ie naast de leege, door koffiedikbloesems beteekende kom neergeworpen.

„Kan ik me d'r van o v e r t u i g e n ?", vroeg-ie opstaand, me glad vergetend — gelukkig: ik was allerm minst tot beklag over nonchalance gedisponeerd.

„Van wat?", zei de ander geprikkeld: „as je de duiker niet gelooft, ken je 'n beëdigde verklaring krijgen.... Ze zijn al naar den consul toe...."

„Ik ga met je mee!", zei de brigadier, z'n pet grijpend. Bij de deur lette-ie mij en Cresus op.

„Jij moet vanmiddag terugkomen, De Wilde", sprak-ie: „'k heb nou geen tijd".

„Best!", zei 'k, zéér verlucht opstaand.

„Tegen 'n uur of vier ben ik hier weer!"

„En grootva?", vroeg 'k, me de woorden van Janssen over 't logies herinnerend.

„Die is lang weer los, jongen — wij moeten samen over de historie van die juffrouw en over 't bankje van Sligting praten...."

Den sleutel stak-ie in 't slot.

Ik, opgekikkerd door z'n vrij wel vriendelijken toon en meer nog door 't w e t e n van 't w at waarover-ie me ondervragen wilde — welke zonderlinge onderstellingen hadden me van af 't herkennen der veldwachter-

lijke stem achter de kelderdeur bezig gehouden! — ik, met de vreugde van den samenzweerder, die door 'n toeval medeweter van 'n vijandelijk geheim is geworden — ik werd door 'n dwaze wisseling van stemmingen, die ons allen parten speelt, en zulks zoo kort na m'n pijp-vermoordenden-angst, van 'n gevaarlijke driestheid.

„Most ik me daarvoor in 't zweet loopen?“, morde ik opstandig: „had 't nou ineens zoo'n haast?“

„As jij 'n zuiver geweten had“, merkte-ie langs z'n neus op (ik zoude wel willen vernemen wat men niet langs voornoemd lichaamsdeel opmerkt!): „dan had jij je niet zoo lang in je kelder verstopt, toen Janssen en ik je inlichtingen kwamen vragen.... Hè?“

Den sleutel hield-ie in de hand.

Met Cresus bij m'n hielen hadde ik kunnen heenstappen, en dat ware bedachtzamer, vroeder, logischer geweest....

„Ik heb niet zóó lang in den kelder gezeten!“, zei ik boud.

„Zoo?“, zei hij, me akelig scherp opnemend: „waar dan? Jij en die sinjeur, die bij je inwoont en die me geen zier bevalt — jullie zijn den heelen nacht van honk geweest, hè?....“

„En wat zou dat!“, antwoordde 'k in dezelfde vermeete gesteldheid: „als je gistermiddag naar me geluisterd had, toen je me bij de sluizen haast in m'n kraag pakte, omdat ik zei dat 't meisje nog leefde — had je vanmorgen niet naar me hoeven te zoeken....“

„Vooruit nou, brigadier!“, drong de kapitein van de sleepboot: „sta je tijd niet te verklessen!“

We liepen gezamenlijk op, en de dorpsmensen, die in troepjes stonden te babbelen, keken ons na.

Ook 't nieuws van de Hermione schenen ze te weten....

„Vanmiddag praten we verder”, zei de brigadier, die me kwijt wou zijn — terwijl ik nog 't een en ander af wilde luisteren: „en dan wil ik dien kelder, waarin je grootvader jullie vannacht om twee uur heeft zien binnengaan, ook wel 'ns van nabij zien.... Bevallen doe jij me niet....”

„U mij ook niet”, zei ik, me over m'n durf verbazend: „als de burgemeester hoort dat ik gister al gezegd heb, dat 't meisje opgehaald was, dat ik 'r u aangifte van gedaan heb, dan staat 't te bezien wie van ons twee aan 't kortste eind trekt....”

Hij was gebluft. Ik floot Ceresus, die met 'n roodharigen hond met zeere oogen aan 't stoeien was.

„Dus heb jij 'r uit 't water gehaald?”, vroeg-ie achterdochtig.

„Nee, dat niet”, zei 'k: „maar je merkt dat ik 'r van wist....”

Het was m'n laatste stupiede antwoord in de rampzalige zaak.

Als 'k op dat moment ja had gezegd, zou 'k iets in m'n leven hebben bereikt, zou de premie me tenminste niet zijn ontgaan!

Geen tien tellen later, nog terwijl hij over mijn antwoord prakkizeerde, nam 't Noodlot mijn toekomst in handen.

We sloegen den hoek der straat, die naar de haven voerde, om — keken alle drie naar 'n vreemden, ongewonen rook in de bocht bij de sluizen.

„Dat 's brand....”, zei de brigadier, de hand boven de oogen, om beter 't hinderlijk zonlicht te weren.

„Dat's òf in 't Veem òf in....”, zette de kapitein in.

Ik was 'r vandoor. Ik aarzelde niet.

't Was of 't in m'n ooren gebulkt werd, of 'n Onzichtbare me met 'n knoet voortdreef.

Enkel Cresus hield me bij — al de anderen op klompen en schoenen liet 'k met 'n wanhoopsvaart achter.

M'n hart klopte tegen m'n keel aan — twee-, driemaal struikelde 'k, en in 't mulle schulpenzand, waar iedere stap me tegen scheen te werken, waar 'k stikte van moeheid — groote God, na dien harden werknacht benee! — en waar je jezelf niet langer behoefde te beliegen, omdat je de laaiende vlammen in den goren walm en 't spuiend vonken-gespetter opklauwen zag, liep 'k hijgend te snikken, te kreunen, te jammeren, om de nieuwe ellende die te gebeuren stond.

'k Dacht niet hoe 't gekomen kon zijn, dacht niet aan de mogelijkheid van ongelukken, niet aan Rijk, niet aan Ruth, niet aan Wanda, niet aan de vernielde duikertoestellen; de ontzetting van 't vuurgedrocht, dat 't ouwe, lieve huis met 't geknars van splijtende balken, 't grimmig gerinkel van ruiten, 't blauw-wit gedruppel van vervluchtigend lood door den doffen gloed heen — knauwde en sloopte, dat de dakpannen te gruizel smeeet en in de zware dakspinten z'n lichtende tanden dreef — maakte me gek.

Het was den eersten brand, dien ik zag, den aller-eerste....

Vlakbij, zoo gruwelijk buiten adem en hoestend of 'k nooit meer 't gebruik van m'n longen terug zou krijgen, vroeg 'k niemand wat. Ik kon niet vragen.

Ze praatten met z'n tien, twaalf tegelijk, om te vertellen wat ze gezien hadden — ik was doof — ik was waanzinnig.

Uit 't deurgat kraterde 't vonken en taaïen, loomen,

borrelend-gulpenden stank.

De vensters met de karrelend-nasmeulende kozijnen, klotsten vlammen, ploften smook en stoom — de dak-wig met de schoorsteen leek te gillen van pijn.

Vóór, bij den bewegenden gevel, siste en knetterde 't of 'n reuzepan op 'n gloeiende oven stond — achter in de diepte van gang, kamers en zolder kraakte, grommelde, barstte, dreunde 't.

'k Herinner me geen woord, geen gesprek, geen mensche-gezicht.

'k Heb van den vuurklomp met z'n geraas, gekrijsch, gesater, enkel de gaten der ramen, 't als spaanders inbuigen van dakschoren, 't grijpen der vlammen, 't heenbersten van vonken, in een strak-blauwen hemel onthouden — en, O triestig souvenir! — 't jenken en huilen van den hond, die telkens de rook-hijgende gang in wilde, en als-ie klagend weerom schoot, door de visscherslui, die dat bezopen vonden, terug werd getrapt.

Toen de spuit kwam duurde 't nog maar heel kort.

'r Klonk 'n knal in de verste diepte van 't huis — 't dak waggelde — 'n muur boog uit — en bij 't geschreeuw der wijkende menschen, die me meesleurden, stortte de steenen koker in, en de vuurklomp zakte weg of benee 'n schuif was opengegaan.

Dagen later kwam 'k bij.

Omdat 'r op 't dorp geen ziekenhuis was, hadden ze ons in 't Weeshuis, dat genoeg ruimte had — 't was nog nooit vol geweest — onder gebracht.

Grootva babbelde met me — ik gaf geen antwoord, sliep opnieuw in, te moe, te lusteloos, te ontdaan-van-herinnering, om me voor wat ook te interesseeren.

Eerst den volgenden Zondag begreep, luisterde ik weer.

„Waar zijn de Rijken, grootva?”

Hij haalde de schouders op — met 'n gezicht dat niets mocht vertellen en alles zei.

„Zijn ze uit 't dorp weggegaan?”, vroeg 'k driftiger.

„Nee”, antwoordde-ie: „ze zijn — nou dat kun je je toch wel voorstellen...., die zijn....”

Ik keek naar de witte gordijntjes, de in 't midden door 'n band in tweeën geplooid, en zat op.

„Wáár zijn ze?”, vroeg 'k nog eens, dreigend en dringend.

Toen, zich inspannend, om me voor te bereiden, zei-ie zacht:

„C'était la volonté de Dieu, mon gars....”

Ik schudde 't hoofd — langzaam — ontkennend — niet geloovend.

„Ze zijn in 't ongelukshuis omgekomen”, sprak-ie met nadruk.

Op dat oogenblik stoof Ceresus de kamer in.

Ik herzag Wanda's bevende lippen — 'r oogen vol tranen, toen ze m'n hand greep, dicht bij de woning — hoorde dat vreemde, onverklaarbare, bijna versnikte.... „Dag!” — en zonk met 'n woest samenknijpen van m'n tanden achterover.

Dan met 'n ruk, zat ik op.

„Zijn de lijken gevonden?”, vroeg 'k, hijgend.

„Dat weet ik niet”, zei grootva verwonderd: „en dat zal ook wel niet — 'r is geen steen overeind gebleven... Ons heele boeltje — àlles, àlles is in de ouwe sluizen verzakt.... 'r Staat niemendal meer!”

„Dan zijn ze niet in 't huis geweest”, praatte ik voor me heen.

„Dat zijn ze wel, mon gars”, lei grootva vriendelijk uit: „en nou je 't zoo goed opneemt en 't je niet zoo

èrg aantrekt, kan ik je wel zeggen, dat 't rooie meisje, dat mooie, waarop jij zoo'n beetje verliefd was...."

„Nonsens!”, viel ik uit.

„Nou dan niet — des te beter! — dat die nog op 't laatste oogenblik, toen de vlammen benee uitsloegen, uit een van de ramen boven om hulp heeft staan roepen!”

Hij keek me bezorgd aan.

„Wat had ze boven noodig?”, vroeg ik nog eens afstootend-nuchter, zonder eenige ontroering.

„Ze zal zich hebben willen redden....”

Ik sloot m'n oogen — en de dokter kwam binnen.

„Dokter”, zei ik opgewonden: „ik sta op!”

„Zoo maar een, twee, drie!”, zei de brave kerel goedig.

„Ik wil naar de ruïne van 't huis toe!”

„Heeft dat zoo'n haast?”

„Die drie zijn niet dood! De ploert heeft den boel aangestoken! Ik wil me overtuigen!”, zei ik, de dekens wegtrappend.

„Kalmte, De Wilde”, antwoordde hij sussend, of ik nog ziek was: „en wees 'n beetje redelijk, m'n jongen! Aan 't treurig feit valt niets te veranderen.... Je moet je daar over heen zetten....”

„De kerel is 'n schoft”, zei ik driftiger: „hij heeft zoo zeker brand gesticht, als ik 't leven heb!”

„Laten we dat aannemen”, zei de dokter, met grootva knipoogend — O, dat verdoemde knipoogen, dat me niet meer verlaten heeft! — „maar àls dat zoo is, is-ie met z'n twee jonge dochters meer dan schrikkelijk gestraft!.... En waarom, wáárom moet de man dat gedaan hebben?.... Dat lijkt 'n beetje op zelfmoord....”

„Hij is niet dood!”, schreeuwde 'k: „hij heeft ons huisje vernield, omdat.... omdat.... omdat....”

Ik hakte, zweeg.

Voor 't verhaal van de tien kisten met de miljoenen was 't te vroeg.

„Ik schrijf je een calmans voor — en je kleeren krijg je voorloopig nog niet....”, zei de dokter.

Ik staarde voor me uit.

In den chaos van m'n koortsgedachten wrong alles zich naar één kolkend, kringelend middelpunt.

'r Kòn geen brand ontstaan, kònden geen drie menschen op klaarlichten dag in dat huisje zijn omgekomen. 't Was onmogelijk!

En gesteld dat 't zoo plotseling, zoo kort na m'n vertrek gebeurde, dan hadden ze maar even naar de buitendeur te loopen, om gered te zijn.

De stand der kamers, de ligging van gang en trap waren me zoo gemeen, zoo kwellend-duidelijk. Benee hadden ze, de paar omstanders, de vlammen zien uitslaan — en boven (of een der drie ooit de trap naar zolder zou opgestormd zijn, waar de buitendeur voor 't grijpen was.... en de kelder met z'n veiligen koker geen i m p a s s e bood!) — boven had Ruth, de berekenende, uit 't raam om hulp geroepen....

„Grootva”, vroeg 'k, driftig — toen de dokter heen was gegaan: „hoe lang lig ik hier?”

„Dat's vandaag de tiende dag, jongen”.

„Waar zijn m'n kleeren?”

„Je hoort dat je die nog niet hebben mag”, zei-ie onrustig.

„Ik mot ze — wil ze!”, zei 'k onstuimig: „anders loop 'k zóó de straat op!”

Hij slofte timiede heen — de weesvader nam z'n taak over.

„Wat is dat, De Wilde — wil je opstaan, als de dokter

't verbojen heeft! Daar gebeurt niemendal van! Je ben nog veel te overspannen...."

"k Ben niet overspannen!", viel 'k woest uit.

„Wij hebben je toch met z'n allen zoo hooren ijlen en schreeuwen dat de kinderen 'r bang van werden! Je heit 't leelijk te pakken gehad, jongen, en je ziet 'r nog as 'n slappe vadoek uit. De volgende week, as je eerst 'n uurtje opgezeten heit, zullen we is over 'n wandelingetje denken, hoor je?"

'k Bleef alleen. Buiten sloeg de torenklok half twaalf. Nou zaten ze in de kerk en dominee sprak. De stilte dee me grienen, en omdat 'k inderdaad overmoe was, sliep 'k in.

Maar dienzelfden Zondagavond, terwijl grootva in 't overzij-ledikant zeldzaam-vroeg snurkte, omdat 't Weeshuis gelijk met de kippen op stok ging, stond 'k als 'n inbreker op, en m'n kleeren niet vindend, schoot 'k in grootva's broek en wollen buis.

Vijf minuten later — de buitendeur was op slot: 'k had me uit 'n gelijkvloersch raam laten zakken — duizelig en half-dronken, doorkuierde 'k de dorpsstraten en Cresus blafte dicht bij m'n hielen.

'k Meed de Langstraat, waar 't nog vrij druk was, klom over de duinen tot 'k den Havenweg had. En na 'n dik half uur, bij 't licht van 'n laatste-kwartiersmaantje, zag 'k de ruïne van verkoolde balken en ingestort puin.

't Was alles gelijk met den grond, zoo als 't gat onder 't huis, waar eens de ratten tierig hadden geleefd — en waar later de ijzeren ladder van Rijk had gestaan, 't ouwe Spookhuis opgeslokt had.

Rond de noodlotsplek heen liep 'k, zonder begrip van tijd, te hijgen, te klappertanden. 'r Over of 'r op, bleek

ondoenlijk. Cesus die 't in z'n mee-herkennen der plaats, gravend en jenkend probeerde, zakte haast weg in de kuilen en drassige kluiten.

En hoe langer ik er machteloos en met verwoed-verknepen vuisten op en neer bewoog, hoe sterker ik me de feiten van den laatsten dag herinnerde — Rijk's uitval dat de lont bij 't kruit stond en 't wonderlijk-stil bij de deur-opening wachten van hem, Ruth en Wanda toen ik gekleed beneden kwam en de zware knal tijdens den brand (had-ie ook niet bij 't gestrande schip 'n dynamietpatroon gebruikt?) — hoe klaarder de gebeurtenissen in me wakker werden, hoe zekerder ik voelde en wist en als 'n balansstaat kon berekenen dat de flibustier uit vrees voor Hermione's verdwijnen en 't driemaal herhaald bezoek van de politie 't huis in brand had gestoken — en met z'n dochters onder water heen was gegaan.

Daarmee had-ie alle schepen achter zich verbrand, was-ie mij meteen kwijt. O, wel hadden ze 't plan, dat ik den nacht van den storm beluisterde en dat me den revolver deed koopen, geslepen en laag ten uitvoer gebracht!.... „We moeten door den zuren appel heenbijten tot 'r geld genoeg is, pa!” En zijn antwoord dat-ie me buiten dingen van beteekenis zou houden!.... En de sluwheid om mij den hond mee naar 't politiebureau te geven! Op 't moment dat Wanda me achterna holde met 't verzoek: „Pa vraagt of je zoo vriendelijk wil zijn den hond mee te nemen” — op dat moment had 'k mòeten begrijpen — en 'k was suffig van huis gegaan!

Omdat 'k niemand in de buurt had aan wien 'k m'n woede kon koelen, gaf 'k Cesus 'n venijnigen trap. Jenkend of-ie aangerejen was, liep-ie den weg op, en

of dat de aandacht trok, of dat-ie me al langer in de spiezen had: de brigadier trad op de ruïne toe.

„Wat zoek jij hier, De Wilde? Ik dacht dat je ziek in 't Weeshuis lee?”

„Ik wou”, zei 'k en 'k kon m'n hoofd niet stil houden zoo als 'k van kou beefde: „ik wou is kijken....”

Hij antwoordde niet, keek me enkel scherp en.... meelijdend aan.

Dat prikkelde me.

„Brigadier”, hernam 'k klappertandend: „gelooft u, maar in Godsnaam geef 'n eerlijk antwoord! — gelooft u dat ze hier onder liggen?”

„Waar wouen ze anders zijn”, praatte-ie goedig — bijna dezelfde toon van den dokter — „èn vader èn dochters zijn in 't huis gezien, toen 't brandde. Door 't dak kunnen ze moeilijk gevlogen zijn!.... Ga jij naar 't weeshuis terug, De Wilde!.... Je ben half aangekleed en je staat te klappertanden!....”

't Lag me op de tong alles te vertellen en de plek aan te duiden, waar de tien kisten moesten zijn — 'k dorst niet — als 't diefstal was, had ik meegestolen!

„Ik wed 'r wat onder dat ze nièt dood zijn!”, zei 'k hardnekkig, „en 'k wil 'r persoonlijk bij zijn, als de boel hier opgeruimd wordt....”

„Niemand zal je daarvan terughouen, maar daar zul je geduld mee dienen te hebben — de Rijkswaterstaat zal met de ouwe sluizen zoo'n haast niet maken!”

Hij liep met me mee naar 't Weeshuis, waar de vader al ongerust uit 't raam hing, omdat-ie me in m'n bed, toen-ie nog 'ns was wezen kijken, gemist had.

En dat gaf voor de deur 'n onzalig spektakel.

„As je d'r weer vandoor gaat!”, zei de weesvader onzacht, „sluit ik je voor goed buiten — 't is hier geen

idioten-gesticht! 'k Zal 't aan de heeren rapporteer-
ren!"

„Nou, nou!”, suste de brigadier en hij fluisterde met
den vader, die 't hoofd schudde en me nòg meelijden-
der dan de politieman straks aankeek.

Ik kroop in bed, liet grootva, die helsch was dat ik
zijn broek en buis gemoerd had, rustig schelden en de
volgende, eindelooze dagen bleef ik in kooi, hoestend,
ellendig, te zwak om 'n vin te verroeren, en me gèk
prakkizeerend over de manier, waarop de Rijken ge-
vlucht waren, gevlucht met of zonder kisten.

Me gèk prakkizeerend. 'k Herhaal 't woord gek, zon-
der 'r bij na te denken en zonder lust, 't te schrappen,
nou 't 'r staat.

Een keer meer of minder! Wat doet 't 'r toe!

't Gerucht was in 't dorp.

M'n stellig aanhouden over 't ééne onderwerp dat me
interesseeren kon, dat van vroegen morgen tot vroe-
gen morgen m'n hersens doorwoelde — of ze gevonden
waren — of iemand ze op 't strand had gezien — of 'r
niets meer gehoord was van den diefstal der tien
kisten met de miljoenen, waarvan ik de aangifte op 't
politiebureau mee had gemaakt — dat maniakaal
doorslaan over 't zelfde met grootva die 'r soms bij
begon te huilen, met den weesvader die op hinderlijke
wijze g o e d i g dee, met den dokter die maar ja knikte
en meer met den weesvader dan met mij sprak — dat
onrustige vragen en 't uren lang staren in eenzelfde
verbeeldingsrichting èn 't verhaal van den brigadier,
die me halfnaakt (naar zijn zeggen) en heel verkleumd
(dito) op de puinhoopen midden in den nacht aan had
getroffen, terwijl ik den hond mishandelde — hadden
de twee duizend zielen op m'n gek-zijn voorbereid.

Beter, waarlijk hersteld, en weer bij krachten, verliet 'k met grootva en den eenoogigen bloeddogg 't huis, waar ze me inderdaad liefderijk (zonder vergoeding) hadden verpleegd.

't Badseizoen was voorbij. De gele boomblaren slieden door de dorpsstraten.

We huurden 'n gemeubileerd optrekje bij onze vroegere doove huishoudster, die toch den ganschen dag bij 'r weduwnaar-broer en diens kleuters sleet — ik poogde weer in betrekking bij m'n patroon te komen, nu 't was gebleken dat 't bankje-van-honderd aangespoeld was (kon zijn).

Hij had niet alleen al 'n ander, die 't voor vijf gulden in de week goedkoop en beter deed, maar daarenboven snapte-ie niet (zonder 'r 'n verwijt van te maken — en ook hij keek met de meelijdende goedigheid, die me tot geweld zoude verleid hebben, als ik tot geweld in staat ware geweest!) dat ik 'n *droog* bankje had gevonden, zonder ook den scheepstommel er bij, waarin schipper Kluit alle papieren bewaarde.... Nee 't speet 'm. Maar *voorloopig* was-ie voorzien.

Met 't hoofd gebogen doorliep 'k 't dorp, bij andere reeders om werk bedelend. Op straat keken ze me na — voortdurend — iedereen. Als we geassureerd zouden geweest zijn, zouden ze natuurlijk bij al 't andere gedacht en gezegd hebben dat ik 't huis aan de haven aan had gestoken.... Dat deden ze nu niet. Zoo human waren ze ten slotte wel. Maar ze versleten me voor gek — gek. En dat is om gek te worden! O, lieve God, wat heb 'k in die dagen geleden!

Voorbij ons oude huis behoefde ik niet meer te wandelen. Rijkswaterstaat had geruimd en geen lijken gevonden, wat niemand verbaasde, omdat eb en vloed in

den koker dagelijks grooter opruiming hadden gehouden.

Wel liep 'k dikwijls, soms midden in den nacht, naar de sluizen en op den kaaimuur, waar de twee massieve granietblokken, de ijzeren schoorbout en de tien kisten met den tros moesten zijn, liet 'k steenen vallen en verbeeldde me dat 't tikte.

Dan schreeuwde de sluiswachter van de overzij: „Zeg is, gekke De Wilde, dat zal je laten hè? Of mot ik je in je lurven pakken!”

En naar 't dorp terugkeerend, meed 'k de kom en de drukkere straten, om niet door de jongens te worden nagejuild.

In hoogsten nood — ik leefde van grootva's geknutsel met miniatuur-fregatten en dat leverde in dezen tijd niemendal op! — schreef 'k 'n beleefden brief aan den Franschen reeder, wiens dochter ik indirect 't leven gered had, toen Rijk 'r voor dóód van de kanapee opnam — 'k vroeg 'm (zonder taalfouten en zonder grootva's hulp!) om zoo niet de geheele beloofde premie, dan toch 'n deel.

't Bracht 'n kwaadaardige schrobbeering van den brigadier in, die me op 't bureau ontbood.

De Fransche consul had 'm mijn brief overgelegd. De reeder was woest. 't Liep de spuigaten uit, dat 'n onbekende uit dat dieven- en bandietendorp, waar de zeeschuimers zich niet ontzagen kapitalen uit 'n gestrand schip, dat nog lijken aan boord had, te rooven, en waar ze de infamie hadden begaan z'n geredde dochter, met God weet welke oogmerken, 'n dag en 'n nacht opgesloten te houden, zonder hèm met 'n woord bericht te geven! — dat 'n onbekende uit dat nest om geld vroeg....

„De Wilde, vrindje”, zei de brigadier, onmalsch en onheusch: „’t loopt spaak met je! ’r Is ’n grens! Als je in ’t openbaar lastig wordt, vlieg je in de lamp”.

„Wat bedoelt u?” , schrikte ik.

„Ik bedoel”, zei-ie met ’t geduld dat men tegenover geesteszwakken toont: „dat ’r al meer klachten over je ingekomen zijn. De sluiswachter klaagt dat je iederen dag in de buurt van de sluizen scharrelt en de deuren met steenen smijt.... Met wat wilskracht kun je je over je tobben van dien brand en de drie verbrande menschen heenzetten!”

„Ik ben minder gek dan jullie denken!”, stoof ik op: „als je ’t dan weten wil: ik kan je de plek aanwijzen, waar de tien kisten liggen, als ze niet van d’r plaats zijn gesleept!”

Even keek-ie ernstig.

„Waar is dat dan?”

„Achter de sluisdeuren!”

„En hoe weet jij dat?”

„’k Heb ’r aan meegeholpen — daar: je mag me op slag opsluiten!”

„Zoo — zoo”, sprak-ie glimlachend (als ze niet met d’r oogen knipten, of meelijdend deden, of goedertierend keken — glimlachten ze, de ellendelingen!).... „en hoe is dat gebeurd?”

„We zijn ’r onder water heengeloopen brigadier....”

„Ja, ja — ’t is goed”, viel-ie me in de rede — en z’n kalme hand beklapte m’n schouder: „de rest vertel je me wel ’ns later — vandaag heb ’k geen tijd meer.... Maar m’n waarschuwing onthou je! Anders doet de burgemeester aanvraag je in ’n gesticht op te nemen. ’t Is niet prettig je dat te zeggen, maar ik wil geen last meer met je, begrepen?”

Ik knikte. Ik was krankzinnig.

'k Moest de heele historie in m'n koortsvisioen in 't weeshuis gezien en doorleefd hebben. 'k Had voor bewijzen, die geen bewijzen waren — m'n piqué vest, Ruth's kousenband, m'n gedichten aan dat gedrocht en den trouwen Cresus....

Versuft, wezenloos, liep 'k 't politiebureau uit, den havenweg in.

'k Liep of iemand me bij de hand hield naar de sluizen. De deuren stonden aan — 't was 't stille getij tusschen eb en vloed.

Op de plaats waar ik zoo dikwijls geloerd had, door den wachter uitgevloekt, stond warhoofdige Kluyt met z'n schulpenkar.

„Verroest, verroest”, zei-ie, 't paard aan de teugels vasthoudend: „'k heb benee in 't water kaarsies zien branden....”

„Waar?” vroeg 'k, met 'n stuip in m'n hersens, die me tot in de nekspieren pijn dee.

„Dáár!”, lachte-ie onnoozel: „eerst schrikte me bles en toe schrikte ik.... 'k Heb lucht zien borrelen en echte kaarsies gezien — drie vette, hoor!”

Ik keek — zag niet alleen op die volkomen zonlooze, zelfs door geen zonnestraal overwiegelde plek, langzaam-voortbewegende glansjes in 't water — of 'r licht-stralende goudvisschen schoolden, maar ook op de ree, dicht bij de quarantaine-boei, 'n stoomjacht van ongewoon, opvallend model.

Cresus, die vooruit was gehold, den heelen strek-dam af, blafte en baste, zooals-ie 't nog nooit had gedaan — luisterde niet naar m'n gefluit.

'k Wou 'm achterna — de sluiswachter, die ons saam

had gezien — gekken Kluyt en gekken De Wilde — schoot uit z'n huisje.

„Allo, weg jullie twee! As de weerlicht!”

„Bemoei je d'r niet mee!”, schreeuwde ik, en 'k moet 'r door de opwindung zoo wit als 'n dooie uit hebben gezien: „.....de smeerlappen zijn hier — hier! — om de kisten met de millioenen af te halen! We hebben licht onder water gezien....!”

„Daar doe 'k 'n eed op!”, mumelde Kluyt me na: „ònder in 't water staat 'n kerstboom met kaarsies....!”

„Wel verdomd!”, ging de sluiswachter kwaadaardig te keer: „as jullie niet ophoepelt, trap 'k je ribben stuk....”

Hij pakte me bij 'n arm — ik, op dat oogenblik werkelijk krankzinnig, rukte me los, liep hijgend den hond na.

Voor 'k bij den eenoog was, sprong 't dier te water, en terwijl 'k machteloos huilde, zag 'k hoe-ie zwom, zwom — tot-ie verdrong of 't jacht, dat onbewegelijk lag, bereikte.

Meer herinner 'k me niet.

De sluiswachter en z'n maat grepen me onverwacht in m'n nek, en met 'n oploop van joelende, tierende, lawaaiende kinderen op de hielen, brachten ze me naar 't politiebureau.

Dit is 't slot van m'n beetje levensgeschiedenis.

In 'n gesticht hebben ze me nièt opgesloten.

Ik woon nog in 't dorp, hoop 'r te sterven — grootva is lang geleden in 'n beroerte, bij 't snijden van 'n fregat dat-ie T a l i s m a n had gedoopt, gebleven.

Meer dan tien jaar zijn sinds de ellendige historie verlopen.

'k Ben schrijver op 't Fransche consulaat. In m'n vrije uren geef 'k les — in alles, 't liefst in 't Fransch.

Uitgaan doe 'k als de straten leeg zijn.

Zit 'k in m'n eentje op 't strand en raak 'k an 't „malen”, dan zie 'k oneindig dikwijls in de golven en in de branding 't hoofd van den flibustier — de oranje wimpers en wenkbrauwen — de handen met de lange nagels (de mijne bekluij 'k nog altijd!) en de loerende, harde oogen.

Ook verbeeld 'k me Ruth te zien — de „trouwhartige en eerlijke”, zooals dominee 't ons op catechisatie leerde — Ruth — Ruth, zooals ze dat laatste moment in de deuropening stond — met 't gespeel van de zon in 'r goudhaar....

M'n wit-picqué vest gebruik 'k voor stofdoek — de gedichten heb 'k verscheurd.

Als eenig souvenir bewaar 'k den kousenband — m'n eenige vriend in 't dorp is gekke Kluyt.

Als 'k 's Zondags, wanneer we niet werken, met 'm samen ben, vraag 'k:

„Weet je nog, Kluyt, wat we tóén bij de sluisdeuren hebben gezien?”

Dan antwoordt-ie zalig-ernstig:

„Ja ja — die kaarsies in 't water....”

En dan zeggen we uren lang geen woord meer — als de visschen benee in 't water.

Denk 'k bij zoo'n gelegenheid aan 't graf van m'n ouders, voel 'k me lamlendig, dan trakteer 'k op 'n borrel.

Want 'n borrel is (zooals 'k vroeger zei) in de malle wereld waarin we leven, minstens zoo'n troost als 'n preek.

Ruth's prophetisch gezegde, dat ik in dien stormnacht aan de deur afluisterde, is werkelijkheid geworden.

„Geen sterveling van de ezels hier in 't dorp, zal z'n verhalen gelooven....”, zei ze.

Bedrieg 'k me niet, dan is niet de hééle wereld vol ezels — en hoop 'k, dat de lezers van dit oprecht en waarachtig boek uitzonderingen zullen zijn!

Ik zelf twijfel al lang aan wat 'k toen zoo zeker, zoo stellig zag....

November 1909.

EINDE

INHOUD.

Hoofdst.	Blz.
I. Het Spookhuis aan de haven	5
II. De waarlijk behekste kelder	22
III. Rijkaard Rijk — de phantast	42
IV. Van voetangels en klemmen	60
V. De „Talisman” en de „Demi-mondaine” .	84
VI. Ik krijg gedaan en hang ’t heertje uit . .	106
VII. Eene rumoerige week....	149
VIII. De hoorn van overvloed	186
IX. Gekke Kluyt en ik....	216

In de Salamander-reeks verschenen tot dusverre:

- Frans Coenen: *Zondagsrust*
Louis Couperus: *Metamorfoze*
Louis Couperus: *Langs lijnen van geleidelijkheid*
A. den Doolaard: *De Druivenplukkers*
A. den Doolaard: *De Herberg met het Hoefijzer*
Frederik van Eeden: *De Nachtbruid*
Marcellus Emants: *Liefdeleven*
Reinier van Genderen Stort: *Hélène Marveil*
Anna van Gogh-Kaulbach: *Op den drempel vol geheim*
Aug. P. van Groeningen: *Martha de Bruin*
Herman Heijermans: *Joep's wonderlijke avonturen*
Herman Heijermans: *De roode Flibustier*
A. M. de Jong: *De martelgang van Kromme Lindert*
A. M. de Jong: *Het Verraad*
A. M. de Jong: *Flierefluiter's Oponthoud*
Aart van der Leeuw: *Kinderland*
Emmy van Lokhorst: *Phil's amoureuze perikelen*
Johan de Meester: *Carmen*
A. H. Nijhoff: *Twee meisjes en ik*
W. A. Paap: *Vincent Haman*
Herman Robbers: *Helene Servaes*
Arthur van Schendel: *De Mensch van Nazareth*
Victor E. van Vriesland:
Het afscheid van de wereld in drie dagen
Johan van der Woude: *Straat Magellanes*
Elisabeth Zernike: *Een vrouw als zij*
Henri Barbusse: *Het Vuur*
Eugène Demolder: *De bloeiende weg*
Maxim Gorki: *Drie Menschen*
Georg Hermann: *Kubinke*
Rainer Maria Rilke: *Het Dagboek van Malte Laurids Brigge*